

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland

Deel 2: bijlagen 3 en 4

C
U
L
T
U
R
H
I
S
T
O
R
I
E

6500 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

750 na Chr.

1650 na Chr.

Archeologisch Adviesbureau

RAAP-RAPPORT 983

**Archeologische verwachtings- en
onderzoeksadvieskaart van de
gemeente Kollumerland en Nieuw
Kruisland**

Deel 2: bijlagen 3 en 4

dr. T.J. ten Anscher, dr. J.J. Hekman & drs. H.W. Veenstra

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland

Titel: Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland - Deel 2: bijlagen 3 en 4

Status: eindversie

Datum: 7 september 2012

Auteurs: *dr. T.J. ten Anscher, dr. J.J. Hekman & drs. H.W. Veenstra*

Projectcode: VST01/FR01

Bestandsnaam: RA0983_KOLV.indd

Projectleiders: drs. P.S.G. Asmussen & dr. J.J. Hekman

Projectmedewerkers: D. van den Berg, T. Perger, N. Rosenbrand, drs. R. Schiferli & E.J.M van der Zwet

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: niet van toepassing

Autorisatie: drs. J.L. van Beek

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2012

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

Bijlage 3: Catalogus van archeologische vindplaatsen	93
Inleiding	93
Toelichting op de catalogus	93
Catalogus van vindplaatsen	97
Bijlage 4: Resultaten van het archeologisch onderzoek in de diverse plangebieden	235
Inleiding	235
Toelichting op de rubrieken	235
Catalogus plangebieden	237

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Bijlage 3: Catalogus van archeologische vindplaatsen

Inleiding

In de catalogus zijn de vindplaatsen opgenomen binnen de gemeente Kollumerland en Nieuwkruisland bekend waren. De vindplaatsgegevens zijn afkomstig uit:

- veldonderzoek uitgevoerd voor onderhavig onderzoek;
- catalogi van RAAP-rapporten;
- proefschriften, publicaties en dagboeken (van het Fries Museum);
- het nationale digitale archeologische archief ARCHIS;
- de Archeologische Monumentenkaart (AMK);
- gegevens van amateurarcheologen.

Elke vindplaats wordt beschreven volgens vaste rubrieken. Alle hieronder genoemde vindplaatsen zijn met catalogusnummer aangegeven op de bronnenkaart (kaartbijlage 1).

Toelichting op de catalogus

In de catalogus zijn de resultaten van de archeologische inventarisatie opgenomen. Soms is direct achter het catalogusnummer een ARCHIS-waarnemingsnummer vermeld. Onder dit ARCHIS-waarnemingsnummer is de vindplaats geregistreerd in het databestand ARCHIS van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (tot 2006 bekend onder de naam ROB en vervolgens tot in 2009 als RACM). Bij onderzoek dat destijds door de ROB of RACM is uitgevoerd, wordt hier als uitvoerder de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgevoerd. Indien meer dan één ARCHIS-waarnemingsnummer is vermeld, correspondeert het eerstgenoemde nummer met de meest uitgebreide vindplaatsbeschrijving en met de vermelde catalogusrubrieken. Indien bij een vindplaats meerdere coördinatenparen worden vermeld, verwijst het cursief gedrukte coördinatenpaar naar de stip op de kaart. Voor eventuele samenvoeging van vindplaatsbeschrijvingen onder één catalogusnummer zijn de volgende criteria gehanteerd: de vindplaatsen liggen op hetzelfde perceel en volgens de aangegeven coördinaten niet meer dan 100 m van elkaar verwijderd. Het gaat hierbij alleen om vuursteenvindplaatsen of om losse vondsten met overeenkomstige vindplaats- en vondstbeschrijvingen. Achter het catalogusnummer staan de verwijzingen naar de bijbehorende figuren in dit rapport.

De catalogus bevat de volgende rubrieken (indien een rubriek niet is opgenomen bij een catalogusnummer, zijn hierover geen gegevens bekend):

1. **RAAP-code:** letter/cijfercodes zoals 06E-44 duiden op het nummer dat het terrein heeft op de AMF, en bestaat uit een kaartbladnummer en een volgnummer. Terreinen die nog geen officieel objectnummer hadden ten tijde van het onderzoek, zijn per kaartblad alfabetisch aangeduid, bijvoorbeeld 06F-A; codes van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verwijzen in geval van

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Geologische perioden			Archeologische perioden			
Tijdvak	Chronozone	Datering	Tijdperk	Datering		
Holoceen	Laat Subatlanticum	1150 na Chr.	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			
			1795			
	Vroeg Subatlanticum	0	Nieuwe tijd	B	1650	
				A	1500	
			Middeleeuwen	Laat	1250	
				Vol	1050	
				Vroeg	Ottoons	900
					Karolingisch	725
					Merovingisch laat	525
					Merovingisch vroeg	450
				Romeinse tijd	Laat	270
Midden			70 na Chr.			
Vroeg	15 voor Chr.					
Subboreaal	450 voor Chr.	IJzertijd	Laat	250		
			Midden	500		
			Vroeg	800		
		Bronstijd	Laat	1100		
			Midden	1800		
			Vroeg	2000		
		Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850		
			Midden	4200		
			Vroeg	4900/5300		
Atlanticum	3700	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450		
			Midden	8640		
			Vroeg	9700		
Pleistocene	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	11.050		
			Allerød	11.500		
			Vroege Dryas	12.000		
			Bølling	12.500		
			Vroegste Dryas	13.500		
		Pleniglaciaal	Midden	Laat	Denekamp	30.500
					Hengelo	60.000
					Moershoofd	71.000
					Odderade	114.000
					Brørup	126.000
	Vroeg Glaciaal	Vroeg	Midden	Eemien	126.000	
				Saalien II	236.000	
				Oostermeer	241.000	
				Saalien I	322.000	
				Belvédère/Holsteinien	336.000	
				Glaciaal x	384.000	
				Holsteinien	416.000	
Elsterien	463.000					
Prehistorie	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Midden	Laat	12.500		
			Jong B	16.000		
			Jong A	35.000		
			Oud	250.000		

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

AMK-terreinen naar het desbetreffende monumentnummer. Voor de volledigheid is ook het registratienummer van het terrein volgens het CMA-bestand van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgenomen, maar deze CMA-code is niet altijd betrouwbaar (het CMA-nummer is incidenteel gewijzigd en soms aan andere objecten toegekend). De lettercode FR duidt op vindplaatsen die zijn overgenomen uit de RAAP-rapporten 21, 27 of 33 (Jager, 1988a, 1988b en 1989). De lettercode PING duidt op dobben of vlakbij gelegen vindplaatsen die zijn beschreven in RAAP-rapport 992 (Asmussen, 2004). De lettercodes DD en ED duiden op vindplaatsen uit de archieven van het Fries Museum (FM). De overige lettercodes duiden op vindplaatsen die zijn aangeleverd door (amateur)archeologen; **Kaartblad**: het kaartblad verwijst naar het blad van de topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1995) waarop het terrein ligt; **Coördinaten**: de centrumcoördinaten van de vindplaats met in de meeste gevallen een precisie van 2 (d.w.z. tot op 5 m nauwkeurig); **Collectie**: huidige locatie van de vondsten met eventueel het inventarisatienummer.

2. **Plaats en Toponiem**: de plaats of buurschap waarin het terrein ligt. Het toponiem is vermeld indien bekend of relevant. Als de desbetreffende vindplaats in ARCHIS (<http://archis2.archis.nl>) genoemd is, wordt hier het toponiem volgens ARCHIS gegeven (hoewel die toponiemen soms verwarrend kunnen zijn, zie bijv. cat.nr. 33).
3. **Vinder en Datum ontdekking**: de (afgekorte) naam (indien bekend) van degene die de vindplaats heeft gevonden en de datum waarop dat heeft plaatsgevonden.
4. **Vondstomstandigheden**: situatie waarin het vondstmateriaal is aangetroffen of beschrijving van de omstandigheden waaronder of waardoor de vindplaats is ontdekt.
5. **Toenmalig grondgebruik**: grondgebruik ten tijde van vondst of veldwerk.
6. **Huidig grondgebruik**: sinds de waarneming gewijzigd grondgebruik.
7. **Relatie tot omgeving**: beschrijving van de landschappelijke situering en geomorfologie van de vindplaats volgens de Fysisch-geografische kaart van de Provincie Friesland (Ten Cate, 1981). Deze bron was bij aanvang van onderhavig project de enige beschikbare geomorfologische ingang en geeft middels reliëfklassen een grove indruk van de mate van geaccidenteerdheid. Inmiddels is via ARCHIS een recente geomorfologische kaart digitaal voorhanden, waarin sommige geomorfologische eenheden anders zijn geïnterpreteerd, terwijl tegenwoordig het AHN (zie kaartbijlage 4) een veel nauwkeuriger beeld geeft van de hoogte en hoogteverschillen. Hoewel deze bron nu dus als verouderd moet worden beschouwd (en bijvoorbeeld in voorkomende gevallen voor kwelderwal getij-oeverwal gelezen moet worden!), is ervoor gekozen de informatie in deze rubriek te behouden.
8. **Bodem**: de code van het bodemtype (bron: Stiboka, 1981).
9. **Datering**: archeologische periode(n) van de vindplaats c.q. vondst(en). Voor de datering van de archeologische perioden zie tabel 1. Als ARCHIS een bepaalde datering geeft, wordt die gevolgd.
10. **Type vindplaats**: een globale typering van de vindplaats, voor zover bekend.
11. **Cultuur**: archeologische cultuur waartoe de vindplaats en/of vondsten gerekend kan/kunnen worden.
12. **Vondstmateriaal**: een beknopte opsomming van de aard en typen van de vondsten.
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed**: code en status van bescherming of waarderingscategorie volgens de bestanden van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van de vindplaats of het terrein waarop de vindplaats ligt.

14. **Veldwerk:** het veldwerk waarnaar verwezen wordt, is verricht in het kader van verschillende archeologische projecten.

De rapportage over vindplaatsen uit het project 'Archeologie van het Houtwallen- en Elzen-singelgebied Fryslân' (o.a. Asmussen, 1997) is gepresenteerd in drie onderdelen: *methode* (bevat een opsomming van de door RAAP toegepaste veldwerkmethoden), *resultaten* (bevat een beschrijving van de resultaten van het veldwerk) en *conclusie* (geeft een interpretatie van onderzoeksresultaten waarbij aspecten zoals (diepte)ligging, omvang, gaafheid, datering en kwetsbaarheid van de vindplaats ter sprake kunnen komen).

De rapportage over vindplaatsen uit het project 'Archeologie van het kleigebied' (o.a. Molema & Perger, 2001) is gepresenteerd in vier of vijf onderdelen: *visuele inspectie*, *bureauonderzoek*, *booronderzoek*, eventueel *geofysisch onderzoek* en *conclusie*. Voor een beschrijving van de gebruikte veldonderzoeksmethoden zie bijlage 2. Voor het bureauonderzoek zijn onder andere de kaarten gebruikt van Schotanus (1664), diens zoon Schotanus à Sterringa (1689, uitgegeven in 1718), Eekhoff (1859), de Grote Historische Provincie Atlas Friesland 1853-1856 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1991; afgekort: GHPA), de Historische Atlas Friesland (afgekort: HAF), de Grote Provincie Atlas Friesland (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1991; afgekort: GPA), de Topografische Atlas Friesland (ANWB, 2006) en de terpenkaart van Halbertsma (1963).

15. **Waardering (classificatie):** waardering van vuursteenvindplaatsen op basis van fysieke/kwalitatieve aspecten (gaafheid en conservering) volgens de volgende classificatie:
- I intacte archeologische laag met goed geconserveerde archeologische resten en grondsporen;
 - II archeologische laag (grotendeels) intact en kans op de aanwezigheid van gave archeologische grondsporen en/of organisch vondstmateriaal;
 - III archeologische laag deels intact;
 - IV archeologische laag geheel verstoord;
 - V losse vondst met onbekende context.
16. **Advies:** een advies is alleen gegeven in geval van onderzoek dat door RAAP is uitgevoerd. In deze rubriek wordt aangegeven of de vindplaats al dan niet in aanmerking komt voor vervolgonderzoek en/of behoud. Vaak is het AHN (kaartbijlage 4) gebruikt om de contour aan te geven van het planologisch te beschermen gebied. In geval van vindplaatsen met waarderingen I, II en III is inpassing of vervolgonderzoek noodzakelijk bij geplande bodemingrepen. Bij vindplaatsen met waardering IV wordt vervolgonderzoek aanbevolen als er een kans bestaat op de aanwezigheid van dieper ingegraven archeologische grondsporen. In geval van vindplaatsen met waardering V wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** eventuele bijzonderheden betreffende de vindplaats, vondstomstandigheden of andere kenmerkende aspecten; mogelijke situaties en/of activiteiten in de nabije toekomst die de huidige toestand van de vindplaats kunnen bedreigen. Waar relevant worden tevens naar literatuur verwezen. De literatuurverwijzingen zijn voornamelijk afkomstig uit ARCHIS en zijn, voor zover ze niet samenvallen met reeds gebruikte literatuur voor onderhavig rapport, niet apart in de literatuurlijst opgenomen.

Catalogus van vindplaatsen

Catalogusnummer: 1

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 214.073/591.033
2. **Plaats:** Munnekezijl; **Toponiem:** Munnekezijl dorp
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** oude dorpskern
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15095 (CMA-code 06F-065), terrein van hoge archeologische waarde.

Catalogusnummer: 2 (figuren 23, 24 en 25)

1. **RAAP-code:** 06F-B; **Kaartblad:** 06E; **Coördinaten:** 213.100/590.150
2. **Plaats:** Munnekezijl
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 20-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** gras- en akkerland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Mv1); hoogste punt 2,10 m +NAP
8. **Bodem:** kalkrijke poldervaaggronden, zware zavel, profielverloop 5 (code Mn25A)
9. **Datering:** Vroege Middeleeuwen(?)-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** verhoogde huisplaats
14. **Veldwerk:**

Visuele inspectie: de boerderijplaats ligt duidelijk verhoogd ten opzichte van de omringende percelen.

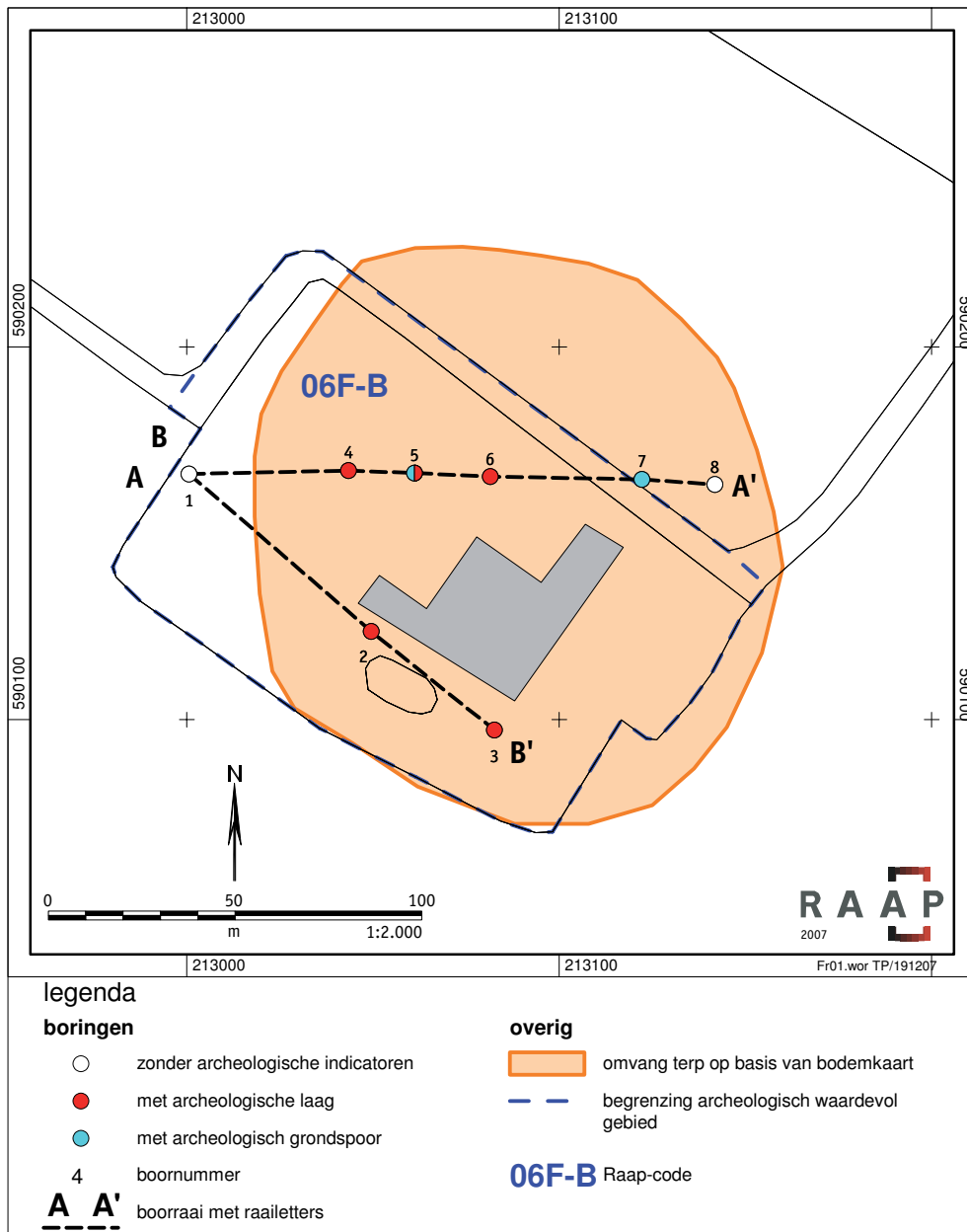
Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa wordt ter plaatse een 'Stemdraagend Huys' weergegeven. De kaart van Eekhoff toont hier een boerderijplaats aan een weg die vanuit het noordwesten naar het zuidoosten voert en ter hoogte van het erf iets noordelijk verlegd is. De GHPA, die uit dezelfde tijd dateert als de kaart van Eekhoff, toont ook een boomwal en/of gracht om de boerderij. Op de HAF is deze boomwal nog steeds duidelijk aanwezig. De toegangsweg uit het noordwesten lijkt de belangrijkste te zijn geworden. De weg naar het zuidoosten wordt hierop als secundaire weg weergegeven. Tegenwoordig is deze weg verdwenen en ligt er een weg naar het noordoosten.

Booronderzoek: op het terrein zijn acht boringen gezet (figuren 23, 24 en 25). Uit het booronderzoek blijkt dat er een archeologische laag (ophogingslaag) aanwezig is. Deze bestaat uit een bruinrijze, zandige laag, waarin spikkels en brokjes houtskool, puin en verbrande leem voorkomen. Verder komen er vrijwel overal vlekken fosfaat voor. De top van de onderliggende, natuurlijke kwelderafzettingen bevindt zich ten hoogste op circa 0,6 m +NAP. In de boringen 5 en 7 zijn archeologische indicatoren tot circa 0,1 m -NAP aangetroffen. Hier is in archeologische grondsporen geboord (in boring 7: slootvulling, van de ringsloot?).

Conclusie: op het terrein is een archeologische laag aangetroffen. Hieronder zijn archeologische grondsporen aanwezig. Waarschijnlijk is deze huisterp intact.

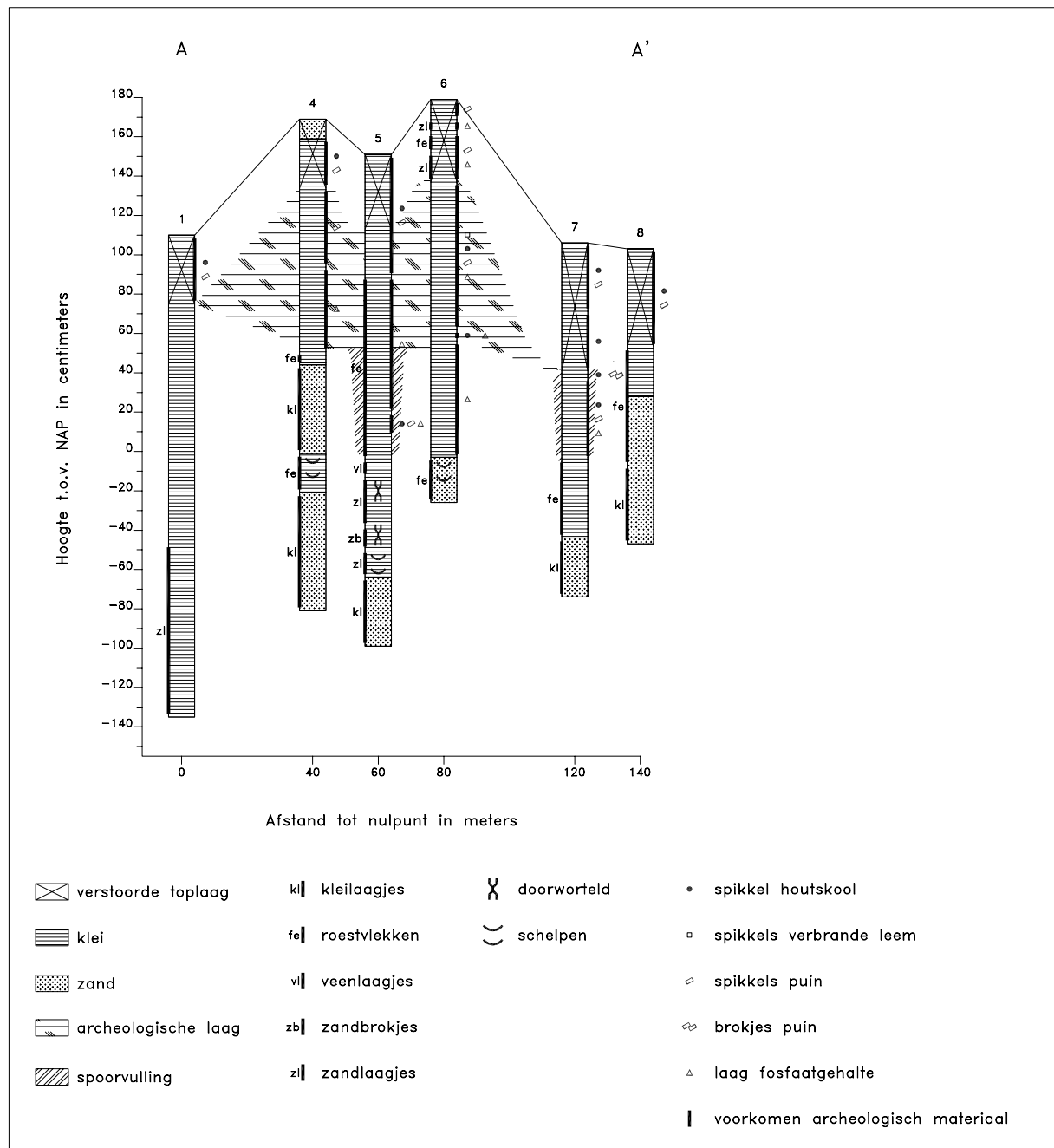
RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 23. Catalogusnummer 2: resultaten onderzoek.

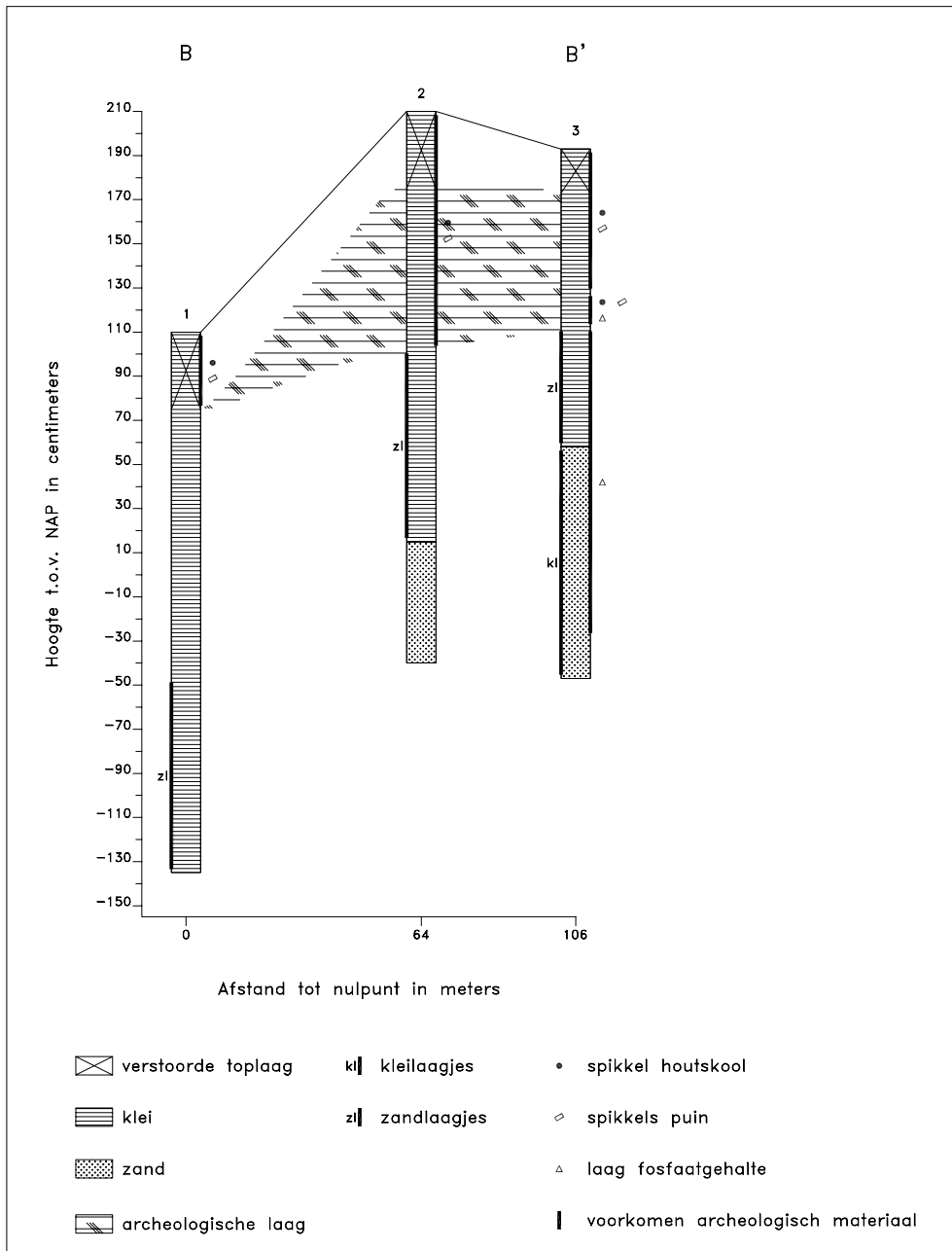
16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 23 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankkaart en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,3 m -Mv kunnen al tot aantasting van de vindplaats leiden. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Figuur 24. Catalogusnummer 2: profiel boorraai A-A'.

RAAP-RAPPORT 983

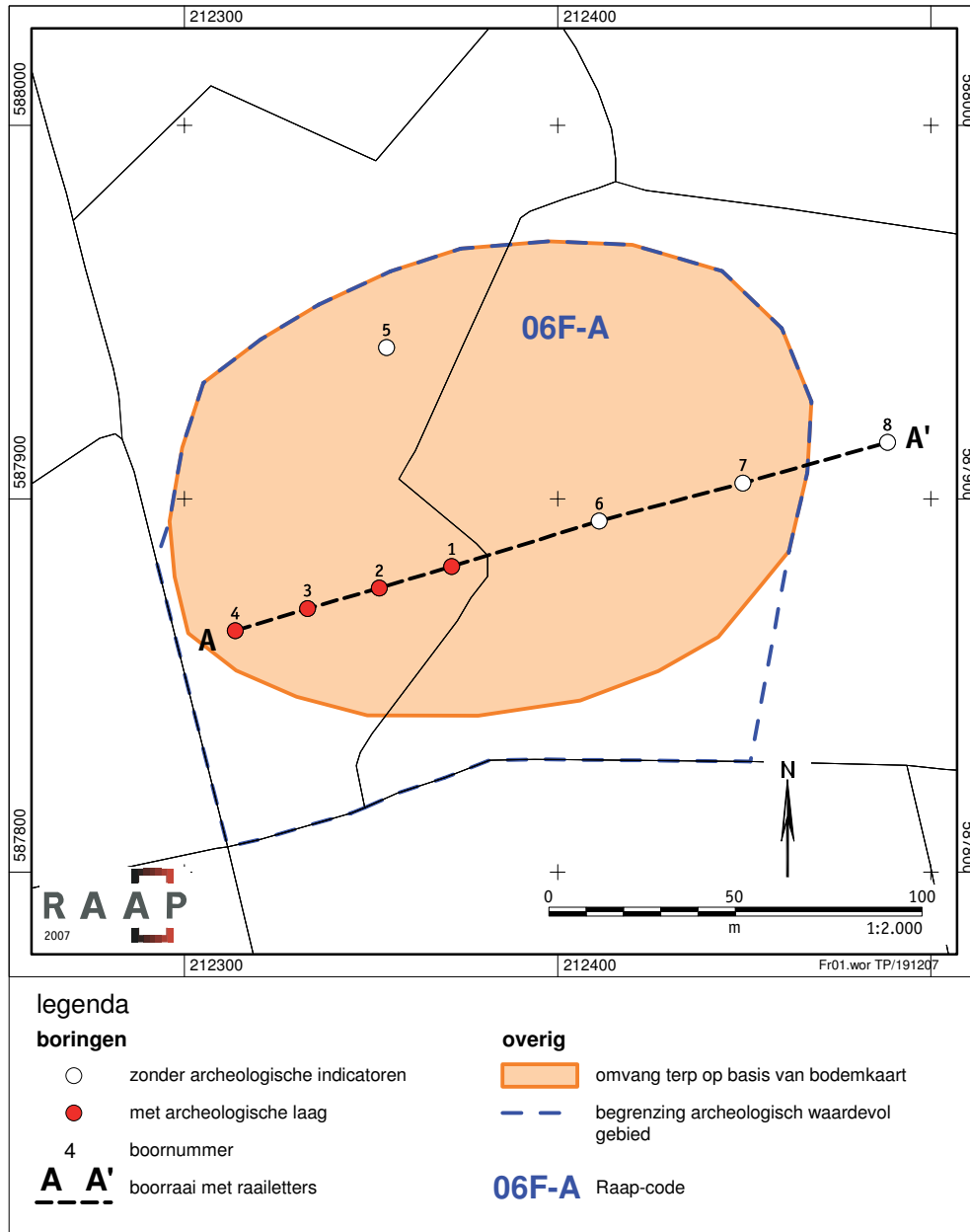
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 25. Catalogusnummer 2: profiel boorraai B-B'.

RAAP-RAPPORT 983

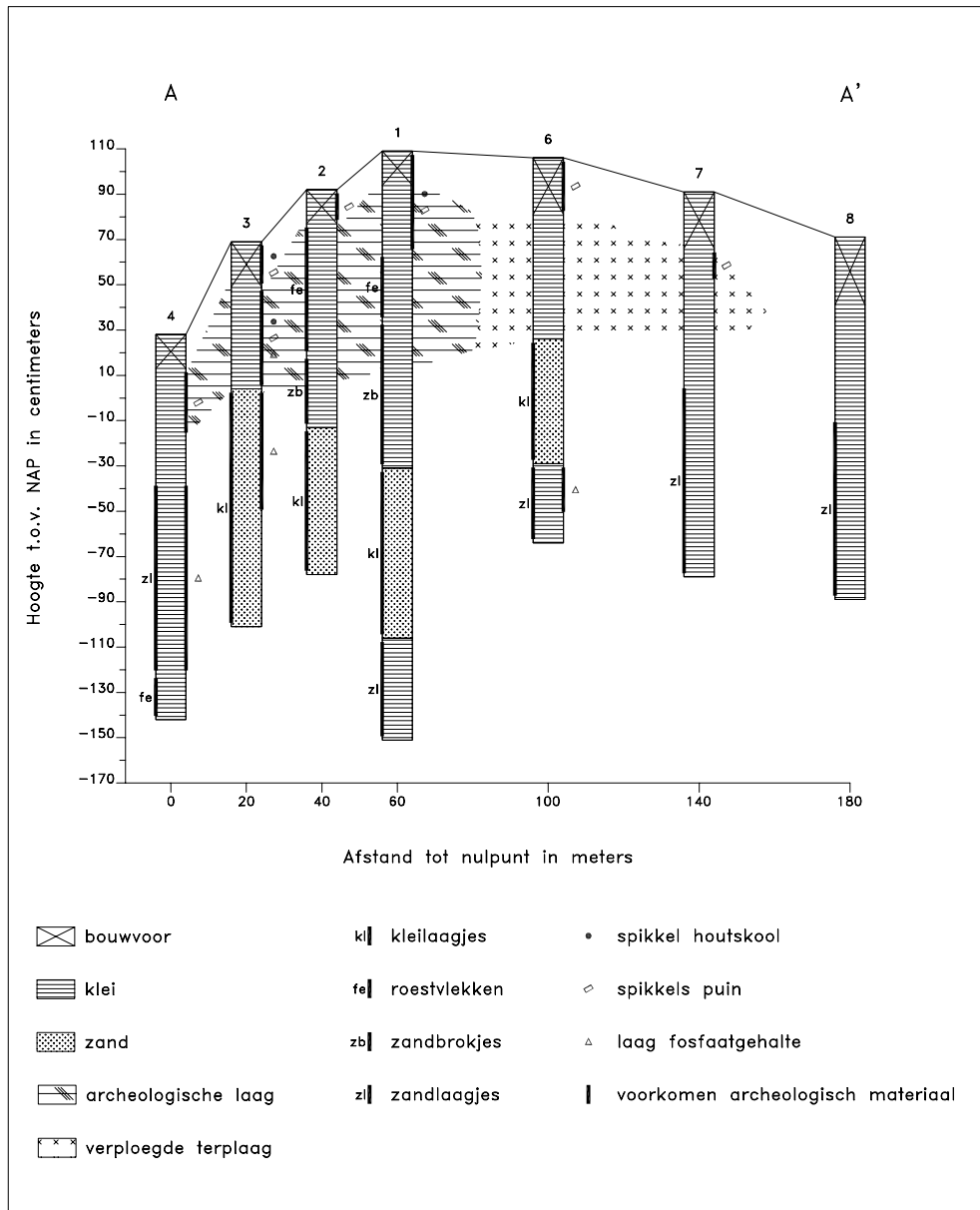
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 26. Catalogusnummer 3: resultaten onderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 27. Catalogusnummer 3: profiel booraa1 A-A'.

Catalogusnummer: 3 (figuren 26 en 27)

1. **RAAP-code:** 06F-A; **Kaartblad:** 06E; **Coördinaten:** 212.375/587.900
2. **Plaats:** Burum
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 25-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** gras- en akkerland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Mv1); hoogste punt 1,09 m +NAP.
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Vroege Middeleeuwen(?)-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp/verhoogde huisplaats

14. Veldwerk:

Visuele inspectie: het terrein is nog wel reliëfrijk, maar ziet er vergraven uit. In het noordwesten is een deel van de terp afgegraven. In de oostelijke helft lijkt een deel van de terp afgeschoven te zijn.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa is ter plaatse een 'Stemdraagend Huys' afgebeeld, zonder naam. Op de kaarten van Eekhoff en de GHPA wordt een boerderijplaats weergegeven, waarbij evenmin melding wordt gemaakt van een naam. Op de kaart van de HAF is het terrein onbebouwd.

Booronderzoek: op het terrein zijn acht boringen gezet (figuren 26 en 27). De boringen 1 t/m 4, 6, 7 en 8 vormen een min of meer west-oost georiënteerde raai over de terp. De boringen 1 t/m 4 bevinden zich op grasland, de boringen 6, 7 en 8 op een akker. Boring 5 is gezet op een op het oog afgegraven deel van de terp. Hier is inderdaad geen archeologische laag (meer) aangetroffen. In de boringen 1 t/m 4 is nog wel een intacte archeologische laag aanwezig. Het betreft een bruinrijze tot grijze laag waarin spikkels houtskool en puin en enkele fosfaatvlekken voorkomen. Op de akker (het oostelijke perceel) is de archeologische laag geheel verstoord. Dat strookt met de mededeling van de eigenaar/ landgebruiker, dat de akker onlangs gediepploegd is. De top van de natuurlijke klei met zandlagen of zand met kleilagen (kwelderafzettingen) bevindt zich ten hoogste op circa 0,25 m +NAP.

Conclusie: uit het booronderzoek blijkt dat een groot deel van de oorspronkelijke terp afgegraven of verstoord is. In de zuidwestelijke hoek van de terp (ter plaatse van de boringen 1 t/m 4) bevindt zich nog een archeologische laag. Naar verwachting zijn de dieper ingegraven grondsporen wel aanwezig, ook waar de archeologische laag verstoord is.

16. **Advies:** aanbevolen wordt de terp conform de blauwe contour op figuur 26 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,15 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 4 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129054)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 211.570/587.950
2. **Plaats:** Burum
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 18-03-1998
4. **Vondstomstandigheden:** oppervlaktevondsten uit molshopen en slootkanten en vondsten uit booronderzoek.
5. **Toenmalig grondgebruik:** grasland
6. **Huidig grondgebruik:** nieuwbouwwijk Burum/grasland
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen (en mogelijk Romeinse tijd)
10. **Type vindplaats:** terp
12. **Vondstmateriaal:** aardewerk, waaronder kogelpotaardewerk en steengoed, 1 terpaardewerkscherf
14. **Veldwerk:** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 101-103 - catalogusnummer 738)
Methode: oppervlaktekartering en booronderzoek
Resultaten: in boring 1 tekent zich vanaf 0,1 m -Mv een duidelijke terplaag (ophoging) af met aardewerkscherven, puinspikkels en fosfaatvlekken. Op 140 cm bevindt zich een lichtgroengrijze klei met zandlaagjes. Deze klei bevat geen archeologisch materiaal; het betreft het natuurlijke substraat. Het op het terprestant verzamelde aardewerk dateert vanaf de 12e t/m 15e eeuw na Chr. Het betreft zogenaamd kogelpot-, roodbakkend- en steengoedaardewerk. Tevens is ter hoogte van boring 2 een fragment inheems (terp)aardewerk uit de Romeinse tijd gevonden. Dit kan een aanwijzing zijn dat de eerste aanleg van de terp in de Romeinse tijd te dateren is. Het kan ook zijn dat het fragment terpaardewerk van elders komt en bijvoorbeeld door bemesting op het land terechtgekomen is. In boring 2 is onder de bouwvoor een restant van de terpzool aangetroffen tussen 35 en 50 cm -Mv. Deze laag bevat spikkels houtskool, puin en fosfaatvlekken. Op 115 cm -Mv is pleistoceen zand aangetroffen. Op het perceel waar boring 3 gezet is (en waar de state Eijsinga heeft gelegen, zie catalogusnummer 5), ligt pleistoceen zand aan de oppervlakte. De top van het zand is in de circa 30 cm dikke bouwvoor opgenomen. Direct onder de bouwvoor ligt donkergeel zand (C-horizont). Op dit perceel is noch in boring 3, noch in de molshopen archeologisch materiaal gevonden.
Conclusies: het vermoeden dat de terp (ten dele) gefundeerd is op een opduiking van het pleistocene (dek)zand is door middel van het booronderzoek bevestigd. Hierdoor dient de archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Steentijd ten oosten van Burum te worden verhoogd. Bewoningssporen uit de Steentijd zijn evenwel niet aangetroffen. Op het perceel waarin boring 3 is gezet, is geen terpzool (meer) aanwezig. Op het perceel waar boring 2 is gezet, is een gering restant van de terpzool aanwezig. Deze vondsthoudende laag is door ploegen grotendeels verstoord. Mogelijk dateert de terp van oorsprong uit de Romeinse tijd.
16. **Advies:** voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002). Tijdens het onderzoek in en nabij Burum (catalogusnummer 10) is boring 8 op de bovengenoemde terp gezet. Hierin is een archeologische laag opgemerkt tussen 0,15 en 1,4 m -Mv: licht zandighe klei met houtskool, verbrande leem, puin en fosfaat (zie figuur 33).

Catalogusnummer: 5

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 211.460/588.030
2. **Plaats:** Burum
3. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** het terrein is op de kaart van Schotanus à Sterringa aangegeven als een 'Edelen Staate' met het toponiem 'Eyssinga'. Zijn vader beeldt een 'Edele state' met de naam 'Eysinga' verder oostelijk af, maar deze kaart is onbetrouwbaarder voor wat de exacte situatie betreft. Op de kaart van Eekhoff is het terrein aangeduid als 'Eijsinga'. Het terrein ligt in het noordoosten van catalogusnummer 10.

Catalogusnummer: 6 (figuren 28 en 29)

1. **RAAP-code:** 06H-B; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 211.403/586.874
2. **Plaats:** Burum; **Toponiem:** Scharnehuizen-oost
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 19-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil kleiner dan 0,25 m (code 1Mv1); hoogste punt 1,54 m +NAP
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Romeinse tijd (?), Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** kloosterterrein (Galilea); terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9496 (CMA-code 06H-033), terrein van archeologische waarde.
14. **Veldwerk:**

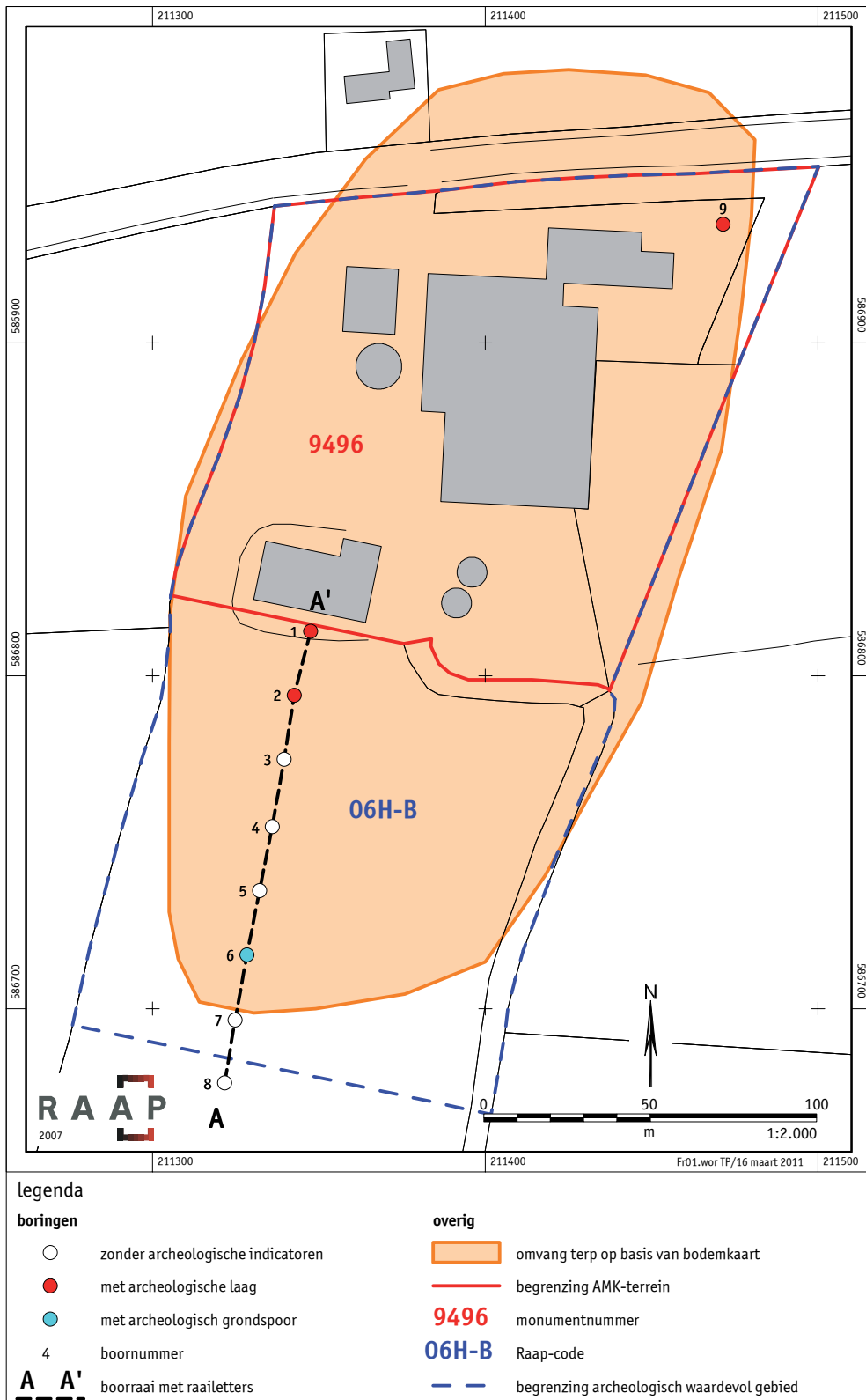
Visuele inspectie: het terrein is grotendeels bebouwd en met betonplaten bedekt. Het zuidelijke deel van het terrein is in gebruik als grasland en is, op een restant in het noorden van het grasperceel na, geheel afgegraven en geëgaliseerd. Op dit perceel is ten zuiden van het oude klooster ooit een put aangetroffen. De huidige landeigenaar heeft verteld dat het terrein ernstig verstoord is. Het is tevens in gebruik geweest als slibdepot. In de noordoosthoek van het grasperceel ten zuiden van de boerderij is een kuil aangetroffen waarin menselijke resten uit graven waren herbegraven. Dit gedeelte van het terrein is 15 of 20 jaar geleden door een bulldozer blootgelegd. Na documentatie door een archeoloog van het Fries Museum (vermoedelijk drs. Elzinga) is de kuil weer afgedekt. Aan de westzijde van het oude klooster is de terpaarde geheel afgegraven.

Bureauonderzoek: de kaart van Schotanus à Sterringa toont hier een Vrouwen Klooster (de vrouwenpriorij Galilea). Eekhoff beeldt hier het 'Vrouwen-Klooster ook Galilea of Olijfberg' af. Op deze kaart staan twee gebouwen aangegeven, waarvan het noordelijke is uitgegroeid tot de huidige boerderij. Het zuidelijke is een restant van het oude klooster en nog steeds aanwezig. Op de GHPA en de HAF wordt dezelfde situatie afgebeeld: de GHPA zonder naamsvermelding en de HAF met de naam Vrouwenklooster.

Booronderzoek: uit het booronderzoek (figuren 28 en 29) blijkt de aanwezigheid van een archeologische laag, daar waar de terp nog zichtbaar is (boringen 1, 2 en 9). Deze laag bestaat uit zandige, bruingrijze klei, waarin houtskool, verbrande leem, puin en fosfaat voorkomen. In

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 28. Catalogusnummer 6: resultaten onderzoek.

boring 1 is verder ook mortel en een stukje vuursteen opgemerkt. In de boringen 3 t/m 8 is een sterk verstoorde toplaag aangetroffen, waarin af en toe wat puin en houtskool voorkomen, maar waaronder direct natuurlijke kwelderafzettingen aanwezig zijn. Bij boring 6 is zoveel puin in de ondergrond aanwezig dat de boring op 1,0 m -Mv gestaakt is. Mogelijk is hier op een fundering (van het klooster?) of een ander archeologisch grondspoor geboord. In boring 7 is op 1,0 tot 1,1 m -Mv een organische laag aanwezig. Boring 7 valt samen met een recent gedempte sloot.

Conclusie: uit het onderzoek blijkt dat de terp grotendeels is afgegraven. Slechts het erf met de bebouwing en het direct aangrenzende, noordelijke deel van het grasperceel ten zuiden ervan liggen nog enigszins verhoogd. Hier is in de ondergrond een archeologische laag aangetroffen (boringen 1, 2 en 9). In het zuidelijke deel van de terp 6H-B is de archeologische laag verdwenen. Wel zijn hier mogelijk funderingsresten of andere archeologische grondsporen bewaard gebleven.

16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 28 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. In het noordelijke perceel kunnen, ingrepen dieper dan 0,3 m -Mv, en in het zuidelijke perceel ingrepen dieper dan 0,5 m -Mv leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

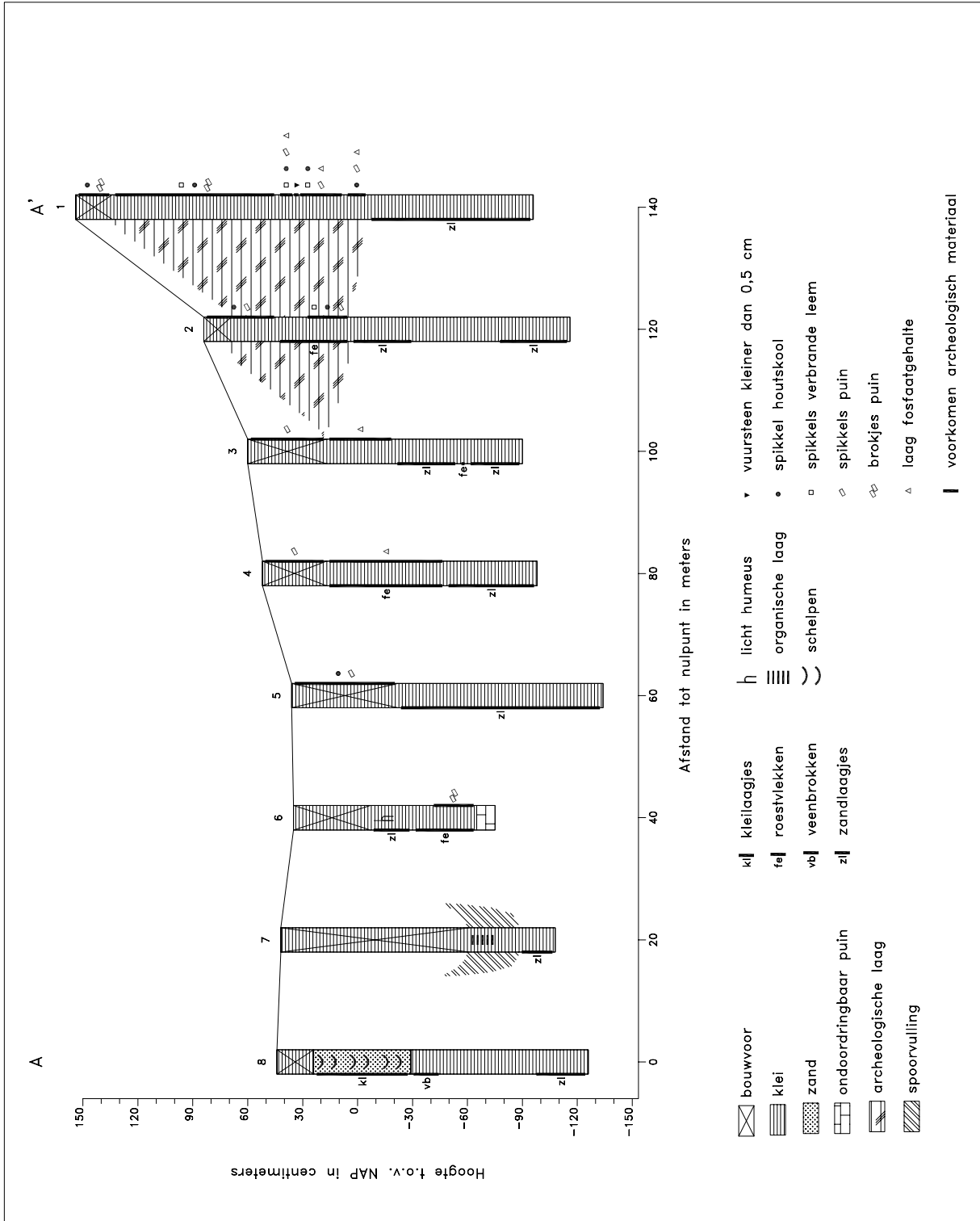
17. **Opmerkingen:** Van den Berg (1989): 18

Catalogusnummer: 7

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 211.139/587.848
2. **Plaats:** Burum; **Toponiem:** Burum dorp
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 1997
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege(?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** oude dorpskern; volgens de bodemkaart een terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 14751 (CMA-code 06F-063), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** zie catalogusnummer 10. Literatuur: De Langen & Perger, 1997

Catalogusnummer: 8

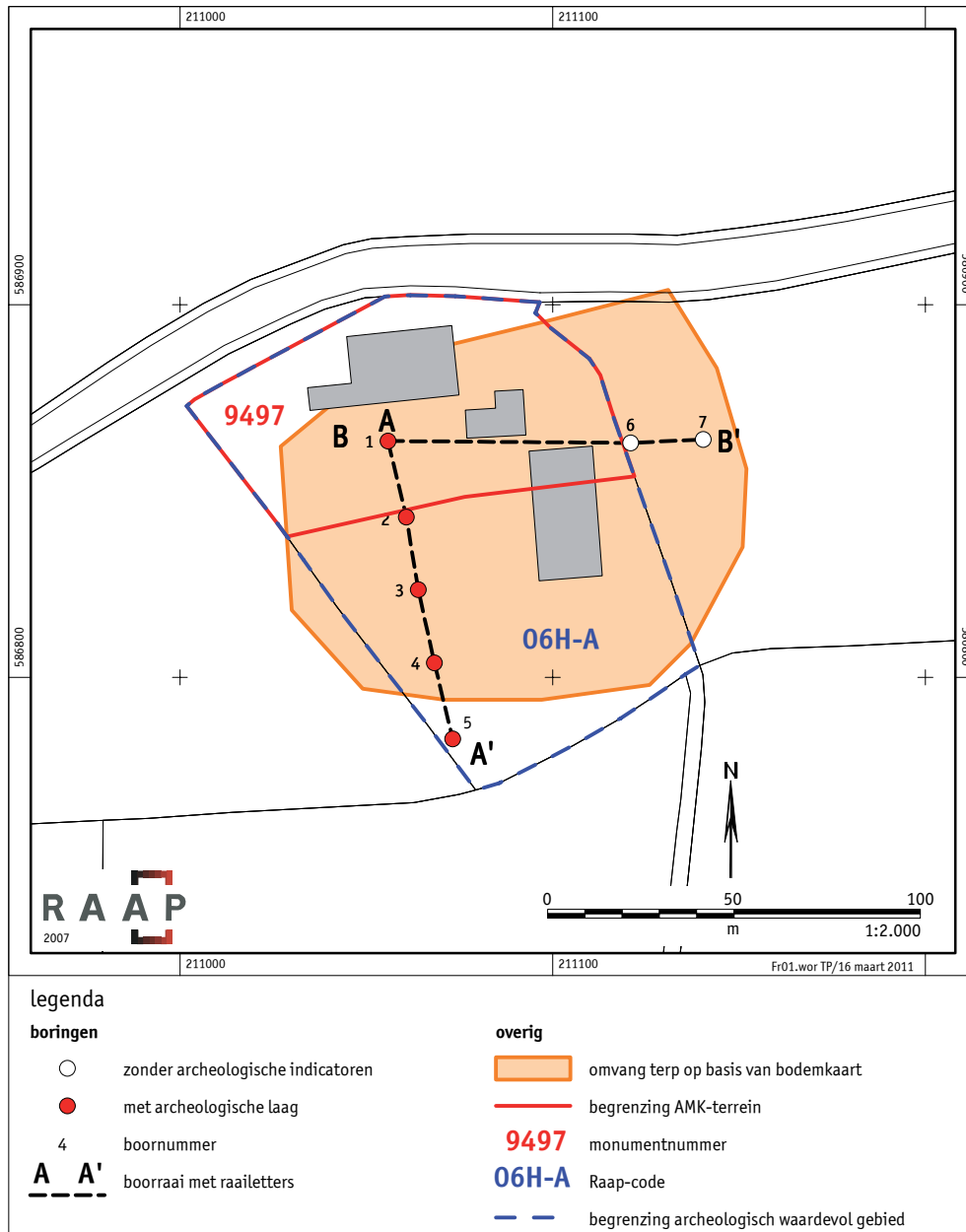
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 211.107/587.798
2. **Plaats:** Burum; **Toponiem:** Burum
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stateterrein
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9494 (CMA-code 06F-060), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft het westelijke deel van de dorpskern van Burum waar de Rosema State heeft gelegen (zie catalogusnummer 10). De state is op de kaart van Schotanus à Sterringa aangeduid als 'Stemdraagend Huys' (naamloos) en op de kaart van Eekhoff als voormalige state 'Rosema'. Literatuur: Andreae, 1975: 86 (2e gedeelte).

Figuur 29. Catalogusnummer 6: profiel boorraai A-A'.

RAAP-RAPPORT 983

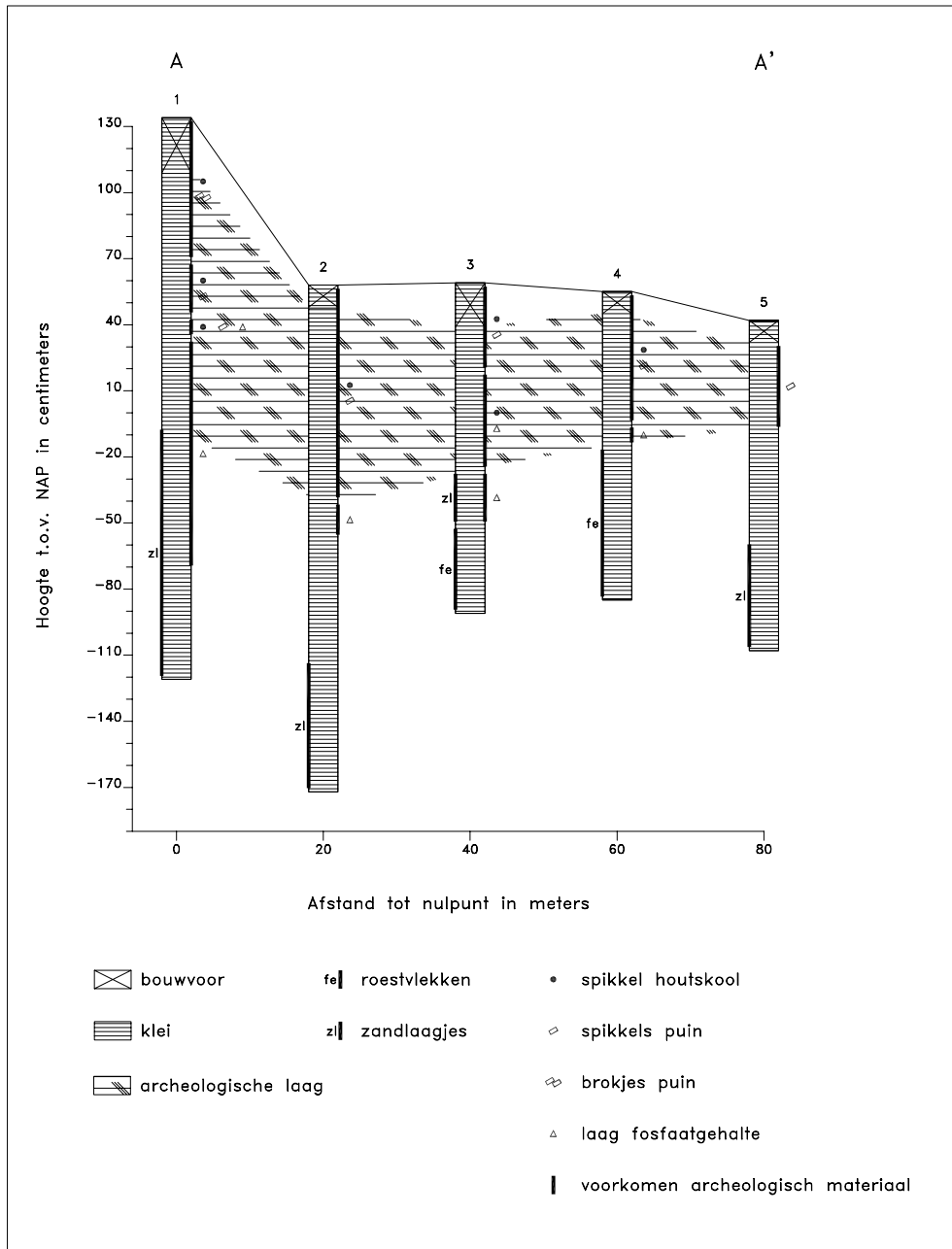
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 30. Catalogusnummer 9: resultaten onderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 31. Catalogusnummer 9: profiel boorraai A-A'.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 9 (figuren 30, 31 en 32)

1. **RAAP-code:** 06H-A; **Kaartblad :** 06E; **Coördinaten:** 211.062/586.870
2. **Plaats:** Burum; **Toponiem:** Scharnehuizen-oost
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 19-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil kleiner dan 0,25 m (code 1Mv1); hoogste punt 1,34 m +NAP.
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 3 of 3 en 4 of 4 (code Mn86C)
9. **Datering:** Vroege(?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** huisterp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9497 (CMA-code 06H-034), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk:**

Visuele inspectie: een groot deel van de terp is bebouwd of bedekt met betonplaten en kuilbulten. De boerderij zelf ligt verhoogd, de rest van het terrein lijkt afgegraven te zijn. Het perceel ten oosten van de boerderij is in gebruik als grasland en ligt lager.

Bureauonderzoek: volgens de kaart van Schotanus à Sterringa ligt op het terrein een huis of boerderij (naamloos). Eekhoff, de GHPA en de HAF tonen eveneens een boerderij op het terrein, zonder naamsvermelding.

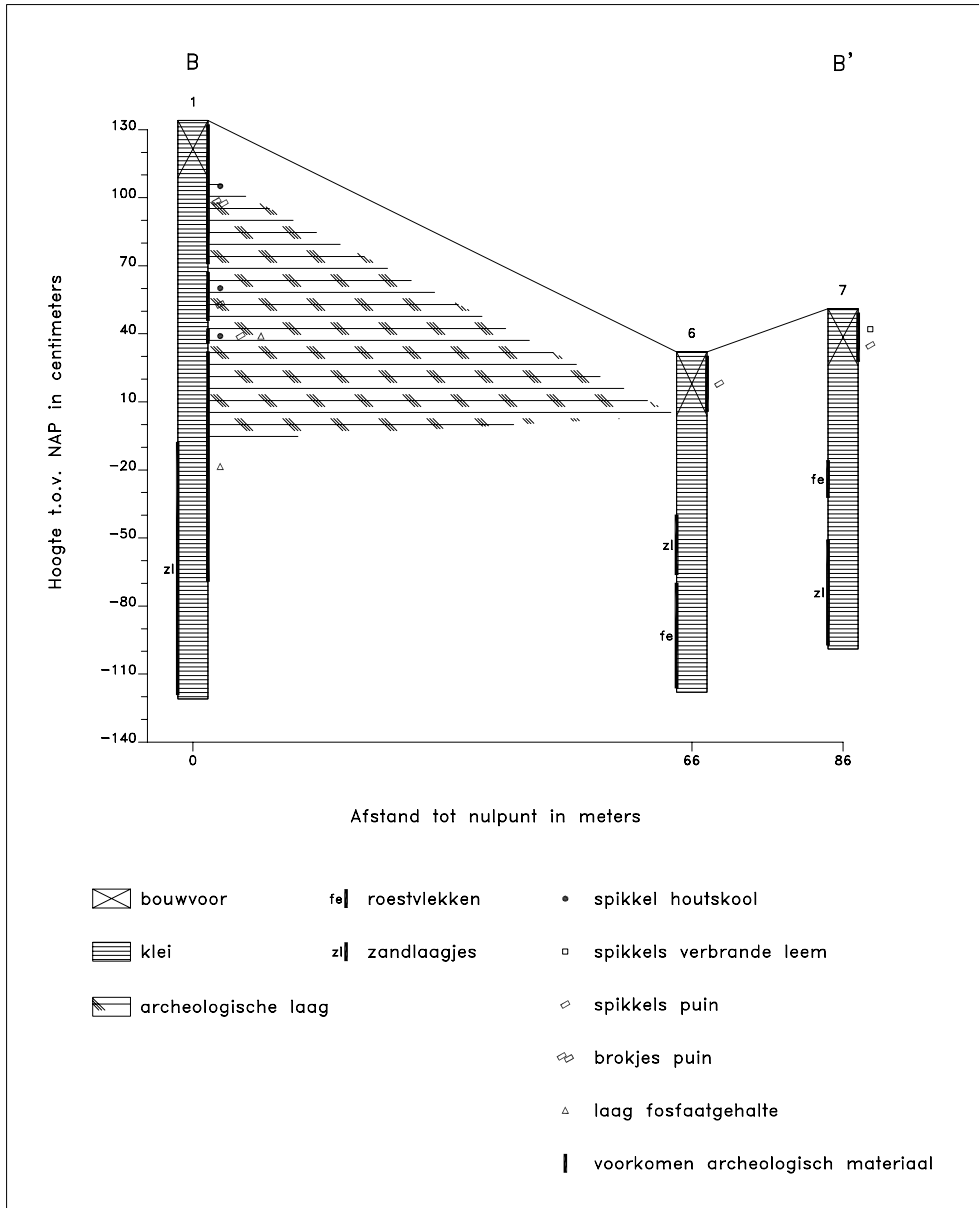
Booronderzoek: op het terrein zijn zeven boringen gezet (figuren 30, 31 en 32). De boringen 1 t/m 5 vormen een min of meer noord-zuid georiënteerde raai. De boringen 6 en 7, haaks op boring 1, zijn gezet op het oostelijk van de boerderijplaats gelegen, afgegraven en geëgaliseerde perceel. In de boringen 1 t/m 5 is een archeologische laag aanwezig. Hierin komen spikkels en brokjes houtskool, puin en fosfaatvlekken voor. In de boringen 6 en 7 is geen archeologische laag aanwezig. De top van de natuurlijke kwelderafzettingen (zand met kleilagen) ligt ten hoogste op ca. 0,2 m -NAP.

Conclusie: binnen het AMK-terrein en ook ten zuiden ervan is een archeologische laag aanwezig. Ten oosten van het AMK-terrein is deze niet geconstateerd.

16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 30 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankkaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 10 (figuren 33 en 34)

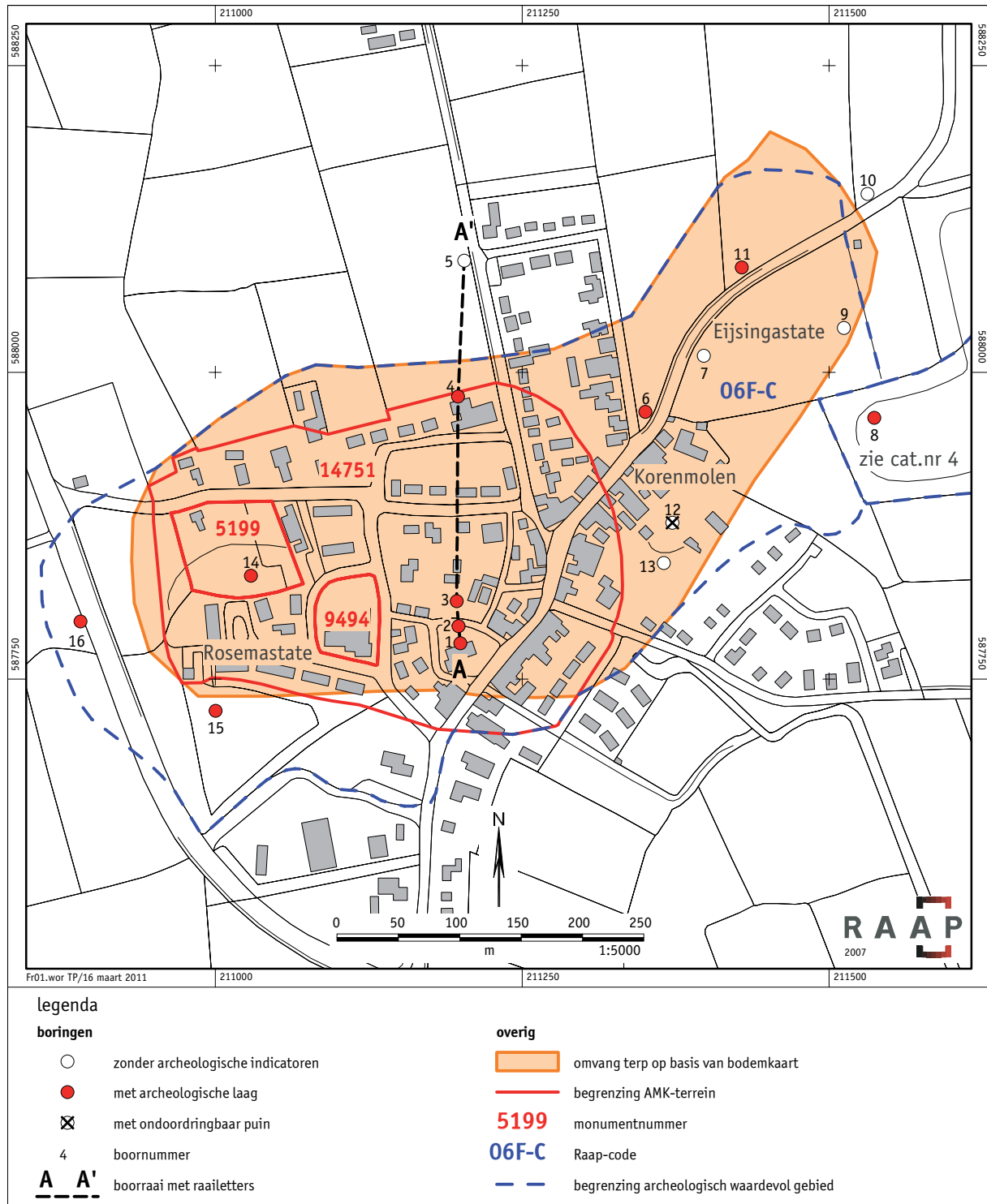
1. **RAAP-code:** 06F-C; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 211.018/587.856
2. **Plaats:** Burum; **Toponiem:** Burum-dorp west
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 26-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwing
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Mv1).
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Vroege(?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd, Steentijd?

Figuur 32. Catalogusnummer 9: profiel boorraai B-B'.

RAAP-RAPPORT 983

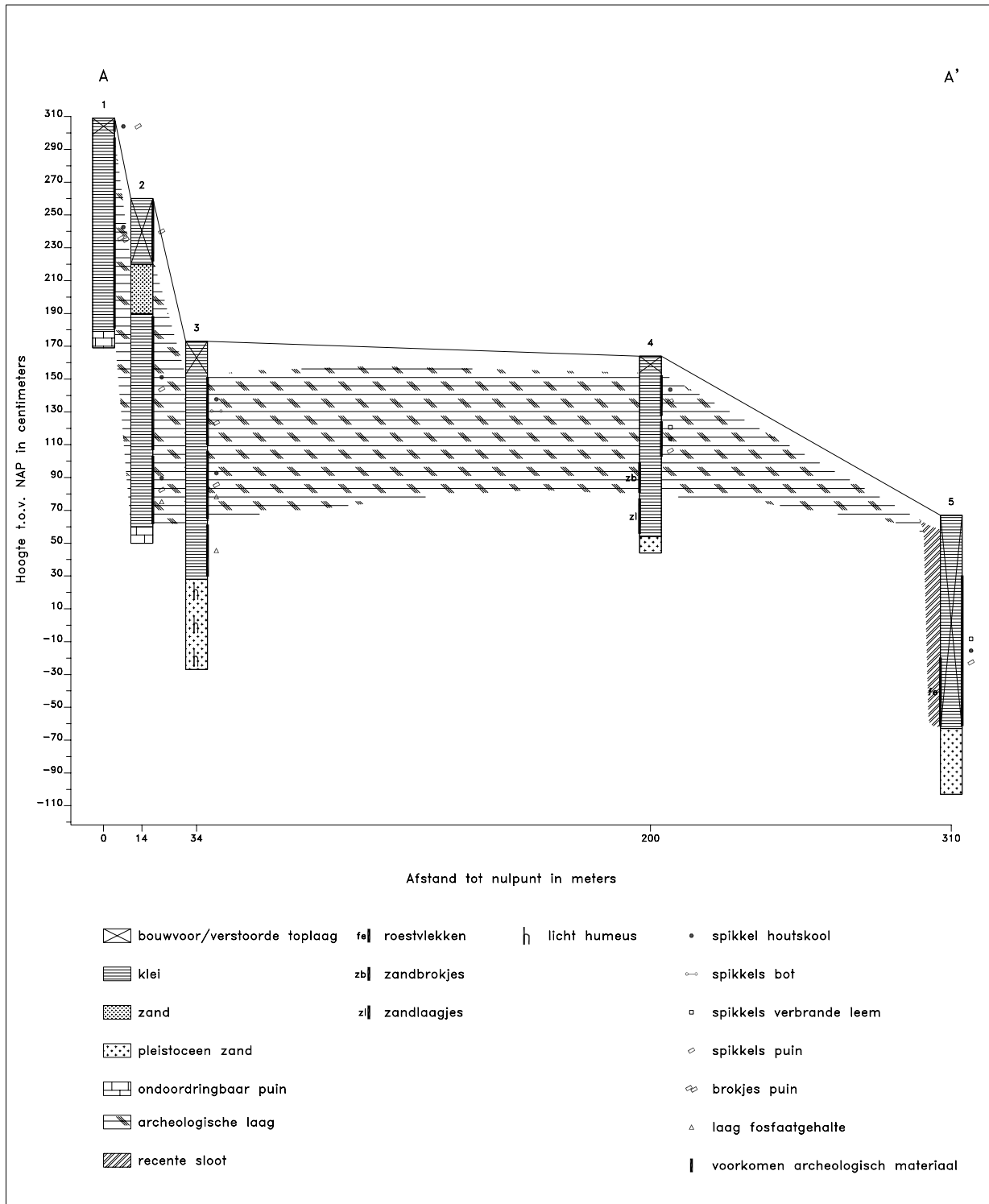
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 33. Catalogusnummer 10: resultaten onderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 34. Catalogusnummer 10: profiel boorraai A-A'.

10. Type vindplaats: terp

- 13. Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 5199 (CMA-code 06F-027, voorheen 06F-02), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd; AMK-terrein 14751 (zie catalogusnummer 7); AMK-terrein 9494 (zie catalogusnummer 8).

14. Veldwerk:

Visuele inspectie: in 1996 heeft RAAP onderzoek verricht op AMK-terrein 5199 (De Langen & Perger, 1997; zie figuur 33: boring 14). In 1996 was het terrein grotendeels onbebouwd. Het beslaat een deel van de noordelijke rand van een grotere terp. De verhoging ter plaatse van AMK-terrein 5199 is duidelijk zichtbaar. Het is waarschijnlijk dat deze terp aanvankelijk een aparte eenheid vormde die pas later met de dorps(kerk)terp van Burum is samengegroeid.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa wordt de bebouwing van Burum voornamelijk rondom de kerk gesitueerd. Ook is lintvormige bebouwing langs de ontsluitingsweg in noordoostelijke richting aanwezig. Langs deze weg is verder nog een 'Koorn Molen' en de state 'Eyssinga' aangegeven (zie catalogusnummer 5). Op de kaart van Eekhoff is de bebouwing niet wezenlijk veranderd. De Korenmolen en een boerderijplaats met toponiem 'Eijsinga' staan ook op deze kaart afgebeeld. Ook wordt melding gemaakt van een 'C.A. kerk'. Aan de westzijde van de bebouwing van Burum toont Eekhoff een voormalige state met de naam 'Rosema' (zie catalogusnummer 8). De GHPA maakt geen melding van deze twee stateterreinen en evenmin van de korenmolen. Op de HAF is de bebouwing in westelijke richting uitgebreid. Ter plaatse van de voormalige Rosemastate wordt op deze kaart een onbebouwde, naamloze verhoging weergegeven.

Booronderzoek: op en rond de terp van Burum zijn in totaal 16 boringen gezet (figuren 33 en 34). In alle boringen die op het huidige AMK-terrein 14751 zijn gezet (boringen 1 t/m 4 en 14) is een archeologische laag aangetroffen: zandige klei met puin, houtskool, verbrande leem, bot en fosfaat. Ter plaatse van de nieuwe woonwijk in het noordoosten is op de enige overgebleven vrije kavel één boring gezet (boring 7). Hierin is tot 1,0 m -Mv een recent verstoorde laag aangetroffen. Een archeologische laag is hier niet (meer) aanwezig. Waar ooit de Rosemastate stond, is niet geboord in verband met de aanwezigheid van bebouwing. In de boringen 6 en 11 is een archeologische laag aanwezig. Ook in de boringen 15 en 16 is tot respectievelijk 1,1 en 0,35 m -Mv een dikke, bruinrijze tot grijsbruine, sterk zandige klei opgemerkt die geïnterpreteerd is als een archeologische laag (een schone ophogingslaag). In de boringen 5, 7, 9, 10 en 13 zijn geen aanwijzingen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een archeologische laag. De terp is op deze plaatsen niet aanwezig - boringen 5 (met recente sloot) en 10 - of afgegraven (boringen 7, 9 en 13). Boring 12 bevindt zich op het terrein van de korenmolen en bevat op 0,7 m -Mv ondoordringbaar puin. Ook verdere booropgingen op dit molenterrein moesten worden gestaakt vanwege ondoordringbaar puin. Het perceel ten zuiden van de molen (waar boring 13 is gezet) is duidelijk afgegraven. Hier zijn in een steilkant grenzend aan het molenterrein grote brokken beton en recent puin opgemerkt. Deze puinlaag zet zich vermoedelijk binnen het molenterrein voort. Het ziet er naar uit dat de terp rond de molen recent is afgegraven en vervolgens is opgehoogd met puin.

De natuurlijke ondergrond bestaat uit licht zandige tot matig zandige klei, waarin af en toe zandlaagjes zijn te onderscheiden (kwelderafzettingen). Op een aantal plaatsen vormt het onderliggende dekzand een duidelijke opduiking. Er is nergens in het dekzand een podzol-

profiel aangetroffen. Wel maakt de top van het dekzand in de boringen 3, 11 en 14 een verrommelde indruk, hetgeen duiden kan op bewoning uit de Steentijd of op middeleeuwse activiteiten voorafgaande aan de terpaanleg. In boring 14 ligt de archeologische laag direct op het pleistocene zand. Boring 8 is gezet op een terp direct ten oosten van Burum (zie catalogusnummer 4 onder 'opmerkingen').

Conclusie: binnen de begrenzingen van AMK-terreinen 14751 en 5199 is een archeologische laag aanwezig, die zich ook ten zuidwesten en ten noordwesten van AMK-terrein 14751 uitstrekt. Ook in het noordoosten is een archeologische laag vastgesteld (boringen 6 en 11). De terp is dus aanmerkelijk groter dan het AMK-terrein 14751. Het grootste deel van de terp is weliswaar afgegraven, maar dieper ingegraven archeologische grondsporen kunnen bewaard gebleven zijn.

16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 33 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.
17. **Opmerkingen:** Langen & Perger (1997); Andrae, 1975: 86. De coördinaten betreffen het centrum van de terp 06F-C.

Catalogusnummer: 11 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128678)

1. **RAAP-code:** HF19; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 211.000/588.000; **Collectie:** FM37b:12
2. **Plaats:** Burum
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden; klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Midden of Laat Neolithicum
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen vlakbijl met rechthoekige doorsnede. Op grond van de afwerking is de bijl aan de Trechterbekercultuur toegeschreven.
14. **Veldwerk:**

Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering

Resultaten: op de aangegeven locatie is boring 275 gezet. Uit deze boring in dekzand blijkt dat er geen podzolering is opgetreden en dat er geen archeologische indicatoren aanwezig zijn die kunnen duiden op een archeologische vindplaats.

Conclusie: er zijn geen aanwijzingen voor een nederzetting ter plaatse. Mogelijk betreft het een depotvondst (offervondst) of een bijgift uit een graf.
15. **Waardering (classificatie):** V
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek
17. **Opmerkingen:** Fokkens (1991): 184. De documentatie bevindt zich in FM. De opgegeven coördinaten wijzen erop dat de precieze vondstlocatie niet bekend is. Daarom heeft vervolgonderzoek geen zin.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 12

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 210.724/590.261
2. **Plaats:** Warfstermolen; **Toponiem:** Gruytsweg
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** huisterp. Op de kaart van Schotanus à Sterringa staat een naamloos 'Stemdraagend Huys' aangegeven. Op de kaart van Eekhoff is een naamloze boerderij afgebeeld.
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9493 (CMA-code 06F-059), terrein van hoge archeologische waarde.

Catalogusnummer: 13

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 210.519/588.949
2. **Plaats:** Burum; **Toponiem:** It greate ear
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Late IJzertijd-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp (restant?). Op de kaarten van Schotanus à Sterringa en Eekhoff staat op deze locatie geen bebouwing aangegeven.
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15248 (CMA-code 06F-071), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft een onbebouwde terp met een terplaag van circa 0,3 m.

Catalogusnummer: 14

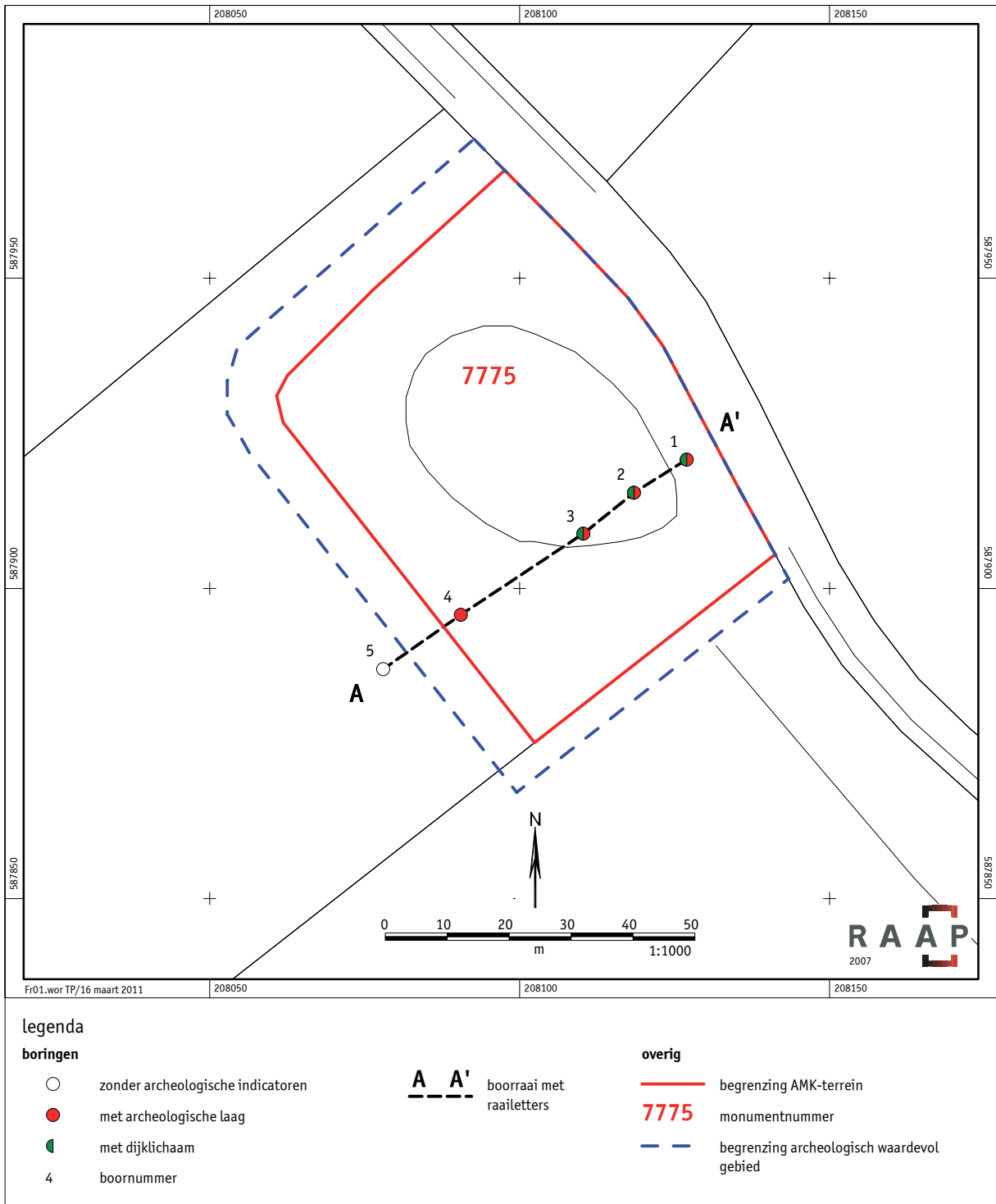
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06F; **Coördinaten:** 209.616/587.837
2. **Plaats:** Burum; **Toponiem:** Beyweg-oost
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Late IJzertijd-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp (restant)
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15247 (CMA-code 06E-153), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft een onbebouwde, nauwelijks zichtbare terp met een terplaag van circa 0,3 m.

Catalogusnummer: 15

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 06E; **Coördinaten:** 208.427/589.529
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Boskpleats
5. **Toenmalig grondgebruik:** bebouwd
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stinsterrein

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 35. Catalogusnummer 16: resultaten onderzoek.

13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9825 (CMA-code 06E-136), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het terrein staat op de kaarten van Schotanus en Schotanus à Sterringa als een 'Eygenerfde state' met de naam 'Rosema' afgebeeld. Eekhoff toont een omgracht, bebouwd terrein met hetzelfde toponiem.

Catalogusnummer: 16 (figuren 35 t/m 38)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-044; **Kaartblad:** 06E; **Coördinaten:** 208.101/587.921
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Zevenhuizen, Hesseweg-oost
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 05-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingenvlakte, lokaal hoogteverschil kleiner dan 0,25 m (code 1Mv1); hoogste punt 1,77 m +NAP.
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 2 (code Mn82C)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen, Steentijd?
10. **Type vindplaats:** onbebouwde, gave huisterp; dijkrestant
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7775 (CMA-code 06E-044), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk:**

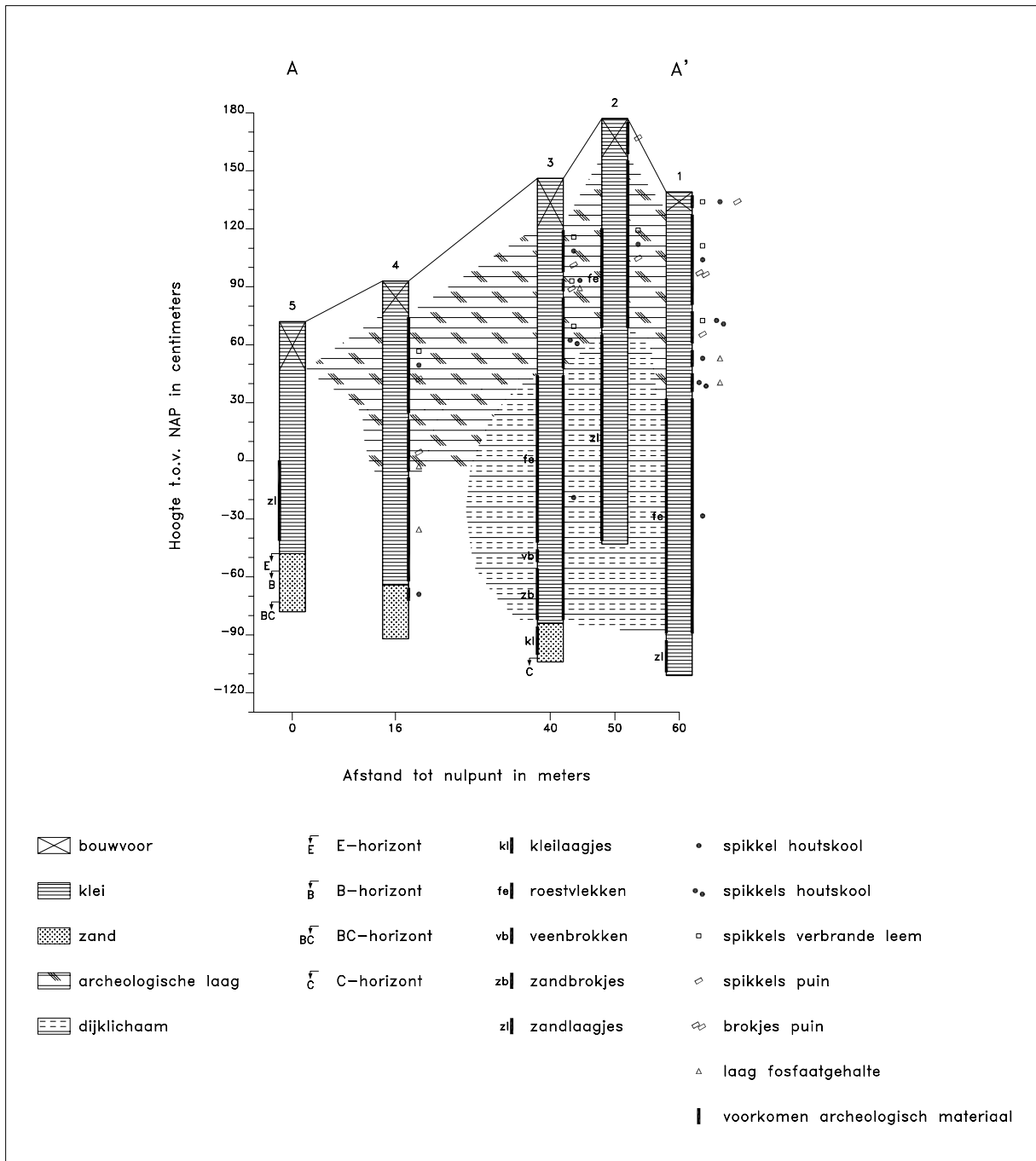
Visuele inspectie: het AMK-terrein ligt duidelijk verhoogd ten opzichte van de omringende percelen. De omringende gracht is intact. Dit terrein bevindt zich op een deel van een oude dijk die vooral goed zichtbaar is op het perceel ten zuidoosten van AMK-terrein.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa staat ter plaatse een huis/boerderij (geen 'Stemdraagend Huys'), zonder naam. Op de overige bestudeerde historische kaarten wordt ter plaatse geen bebouwing aangegeven.

Booronderzoek: tijdens het booronderzoek zijn vijf boringen gezet in een noordoost-zuidwest georiënteerde raai over het hoogste deel van de verhoging (figuren 35 en 36). Uit deze boringen blijkt dat zich onder de bovenste archeologische laag zeer zandige klei met puin, houtskool, verbrande leem en soms fosfaat (boringen 1 t/m 4) een dijklichaam bevindt (boringen 1, 2 en 3). Het dijklichaam bestaat uit een rommelige, grijze tot bruinrijze, licht zandige klei waarin hier en daar zandlaagjes te onderscheiden zijn (plaggenophoging). In de boringen 3, 4 en 5 is dekzand aangetroffen, met het hoogste punt op 0,5 m -NAP (in boring 5). In boring 5, waarin geen archeologische lagen zijn waargenomen, is in het dekzand een podzolprofiel geconstateerd. In boring 4 lijkt de top van het zand, waarin houtskool is opgemerkt, vertrap. Dit kunnen eerste aanwijzingen zijn voor Steentijdbewoning.

Geofysisch onderzoek: weerstandsmetingen: er is gemeten met een elektrodenafstand van 1,5 m. Het dieptebereik is gelijk aan de elektrodenafstand: tot 1,5 m -Mv. Dit is het maximale dieptebereik van de weerstandsmeter. Resultaten weerstandsmetingen: van het noordoosten naar het zuidwesten zijn duidelijk drie zones te onderscheiden (figuur 37):

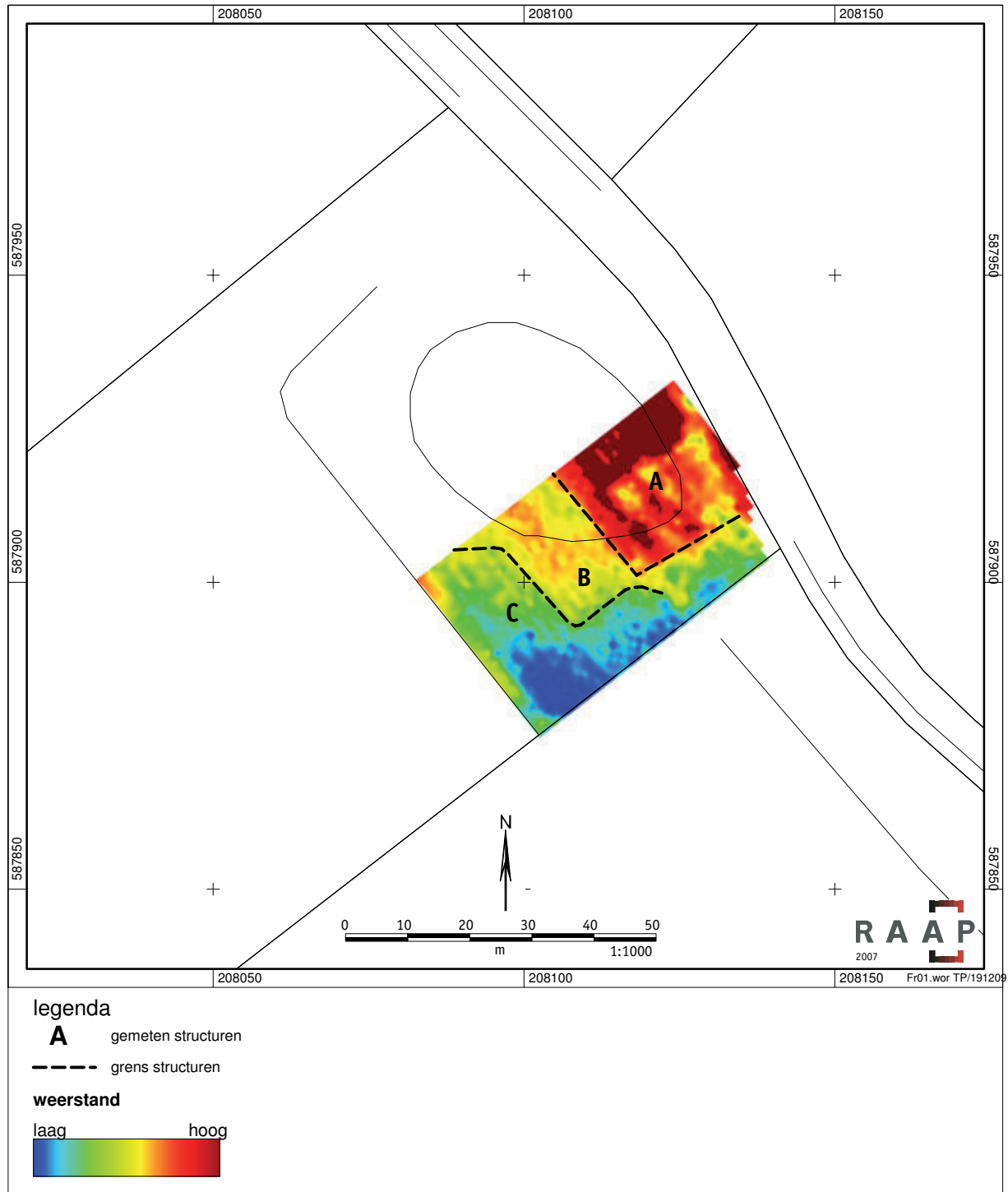
- in het noordoosten een zone met zeer hoge weerstandswaarden (A);
- een zone met middelmatige weerstandswaarden (B);
- in het zuidwesten een zone met lage weerstandswaarden (C).

Figuur 36. Catalogusnummer 16: profiel boorraai A-A'.

RAAP-RAPPORT 983

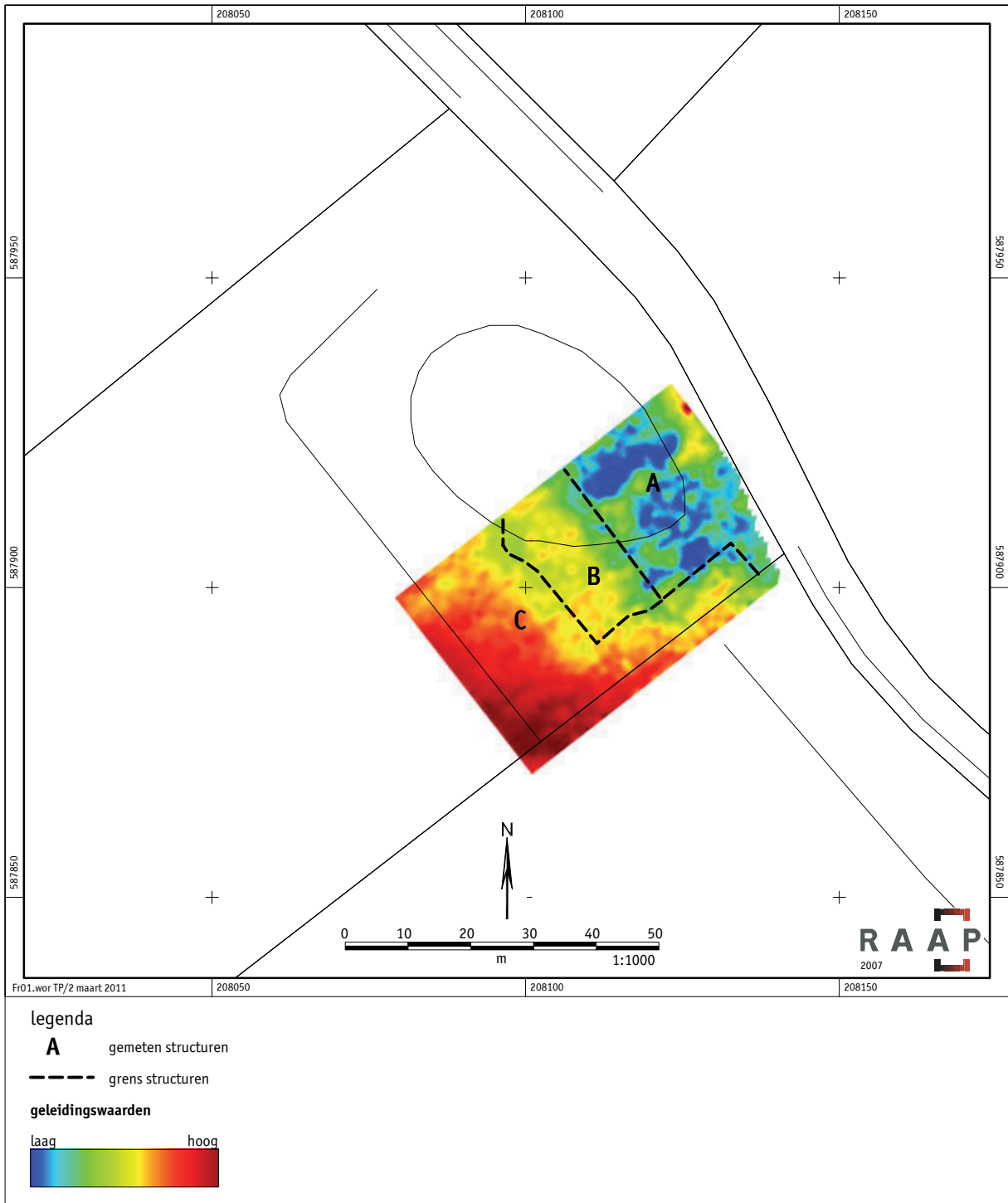
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 37. Catalogusnummer 16: resultaten weerstandsonderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 38. Catalogusnummer 16: resultaten elektromagnetisch onderzoek.

Elektromagnetische metingen: met de EM38 is hetzelfde oppervlak onderzocht. Resultaten EM38: van het noordoosten naar het zuidwesten zijn globaal dezelfde drie zones te onderscheiden (figuur 38):

- in het noordoosten een zone met zeer lage geleidingswaarden (A);
- een zone met middelmatige geleidingswaarden (B);
- in het zuidwesten een zone met zeer hoge geleidingswaarden (C).

Interpretatie: de resultaten van beide methoden lijken sterk op elkaar. De onderscheiden zones geven hoogteverschillen in het terrein weer (verschillen in vochtigheidsgraad).

Conclusie: De bovenste archeologische laag valt samen met het terrein dat door de sloot wordt omgeven. Onder de archeologische laag is een oude zeedijk aanwezig. In de ondergrond bevindt zich een dekzandopduiking. Houtskool en mogelijke sporen van vertrapping in het dekzand kunnen wijzen op bewoning in de Steentijd.

16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 35 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankkaart en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.
17. **Opmerkingen:** Rienks & Walther (1954). De dijk is ouder dan 1240 AD

Catalogusnummer: 17 (figuren 39, 40 en 41)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-045; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.983/587.558
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Zevenhuisterweg (De Goudberg)
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 06-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** ten dele verspoelde dekzandvlakte, vervlakt door klei en/of veen, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Ev1); hoogste punt: 1,02 m +NAP.
8. **Bodem:** knippige poldervaaggronden (kalkarm), klei, profielverloop 4 of 4 en 3 (code gMn88C)
9. **Datering:** Vroege(?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd, Steentijd?
10. **Type vindplaats:** onbebouwde, gave huisterp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7776 (CMA-code 06E-045), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk:**

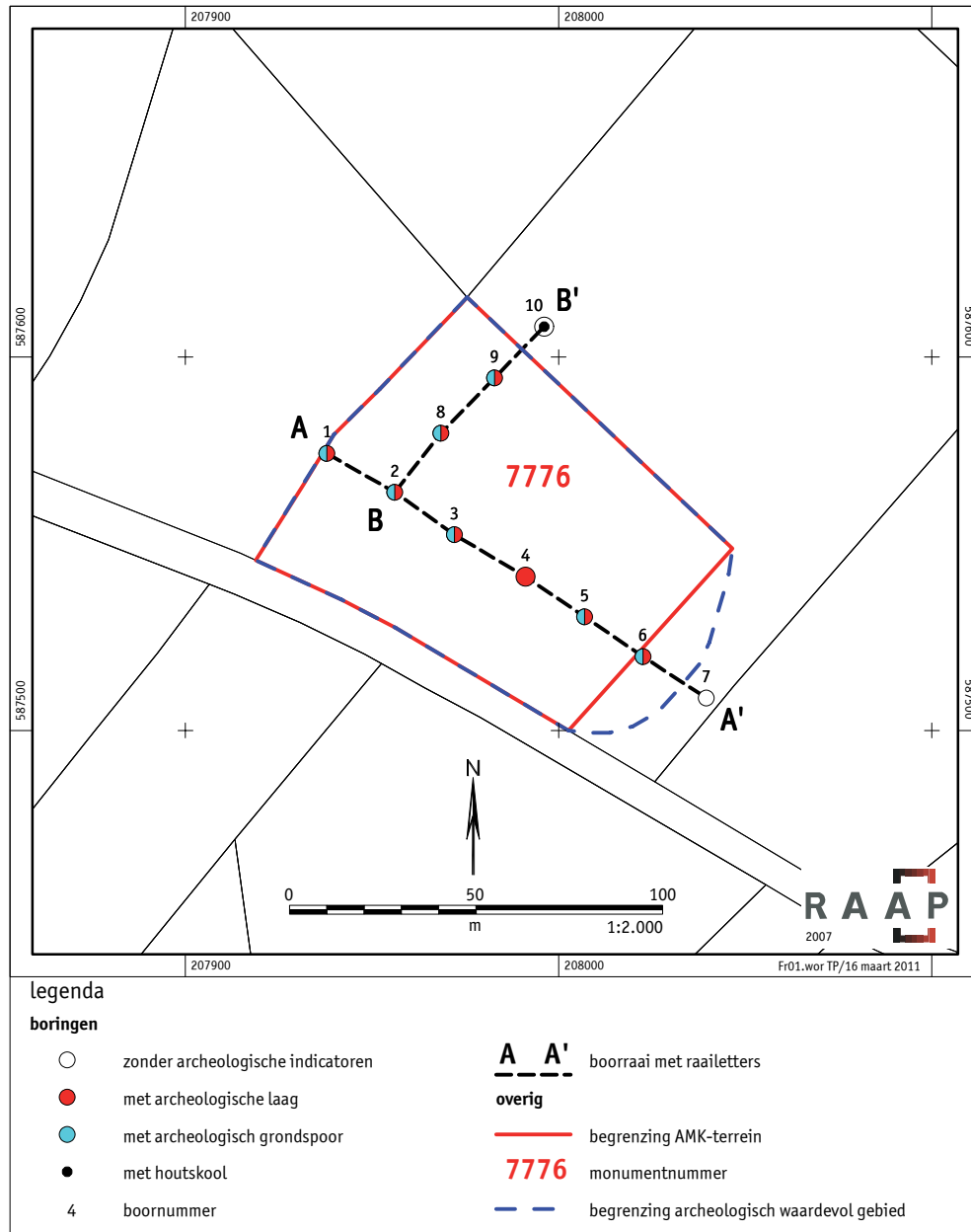
Visuele inspectie: de zuidwesthoek van het AMK-terrein ligt duidelijk verhoogd. Hier is aan het maaiveld veel (sub)recent materiaal aangetroffen: dakpannen, baksteen in de vorm van 'Friese geeltjes' en enkele fragmenten aardewerk, waaronder steengoed.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa wordt ter plaatse een 'Stemdraagend Huys' afgebeeld. Hierbij is geen naam vermeld. Op de kaarten van Eekhoff en de GHPA wordt geen melding gemaakt van bebouwing ter plaatse. De kaart van de HAF toont een onbebouwde verhoging.

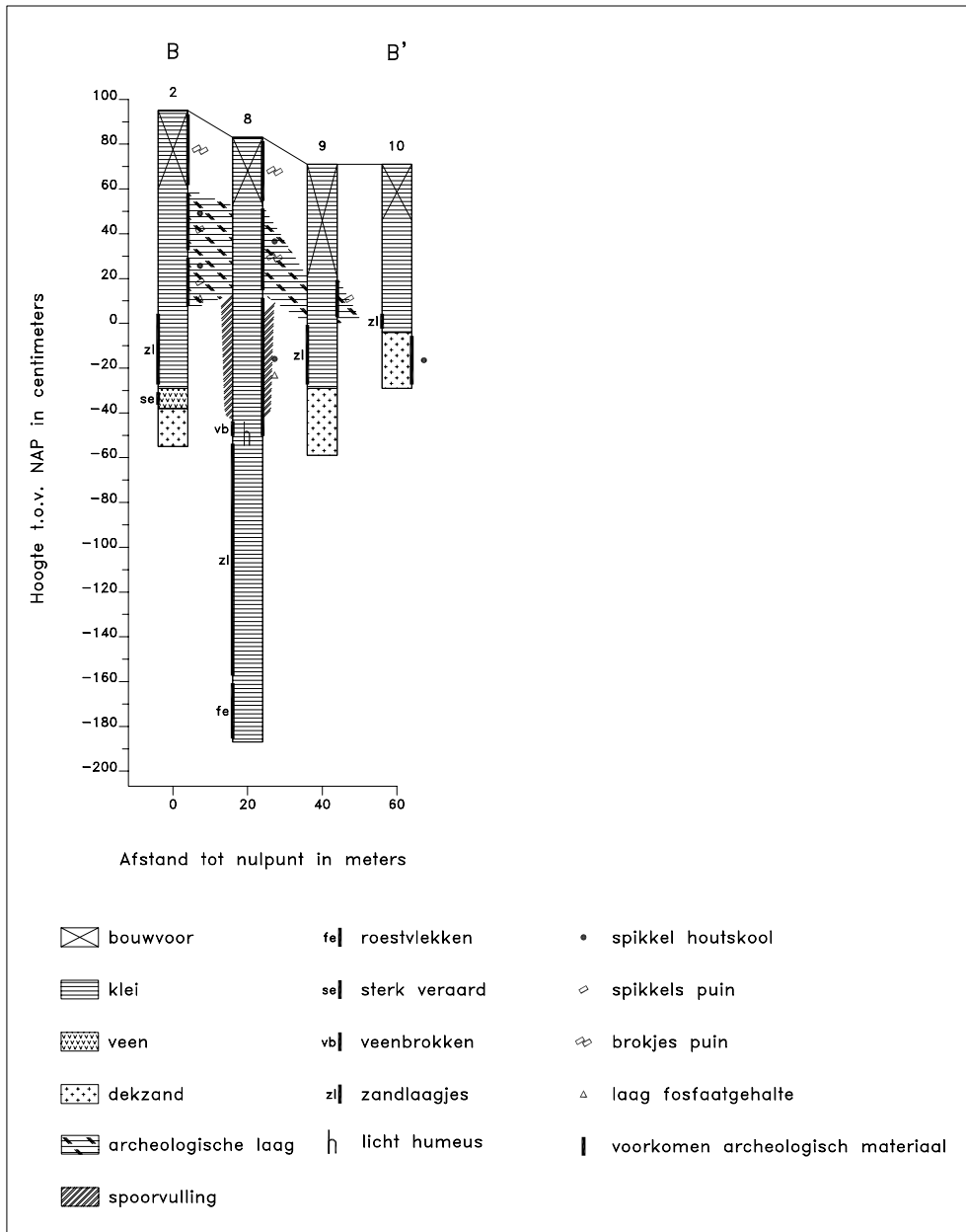
Booronderzoek: tijdens het booronderzoek zijn tien boringen gezet in twee raaien, haaks op elkaar, over het hoogste deel van het AMK-terrein (figuren 39, 40 en 41). Uit de boringen blijkt dat overal binnen het AMK-terrein, maar ook net erbuiten (in boring 6) een archeologische laag aanwezig is: bruingrijze, zandige klei met puin, houtskool en fosfaat. Ook zijn in veel boringen

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 39. Catalogusnummer 17: resultaten onderzoek.

Figuur 41. Catalogusnummer 17: profiel boorraai B-B'.

archeologische grondsporen aangetroffen. De natuurlijke ondergrond bestaat uit klei met zandlagen (kwelderafzettingen) met een top op ten hoogste 0,1 m +NAP. Deze kwelderlagen liggen op veen of op pleistoceen zand (dekzand: boringen 2, 3, 9 en 10). In het dekzand is geen podzolbodem opgemerkt. Het hoogste punt van de dekzandopduiking bevindt zich op 0,05 m -NAP (in boring 10). Hier is in de top van het dekzand houtskool gevonden. Dit houtskool hangt vermoedelijk samen met de aanlegfase van de terp. In boring 8 is tot 2,7 m -Mv alleen klei aangetroffen. Vermoedelijk is hier in een fossiele geulbedding geboord.

Conclusie: in het AMK-terrein is overal een archeologische laag aanwezig. Daaronder is dikwijls sprake van archeologische grondsporen. Onder de kwelderafzettingen bevindt zich een dekzandkop met houtskool. Dit kan duiden op bewoning in de Steentijd.

16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 39 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankkaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,15 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 18

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.959/589.075
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Oosterboereweg
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** huisterp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9814 (CMA-code 06E-125), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** de terp staat op de kaart van Halbertsma

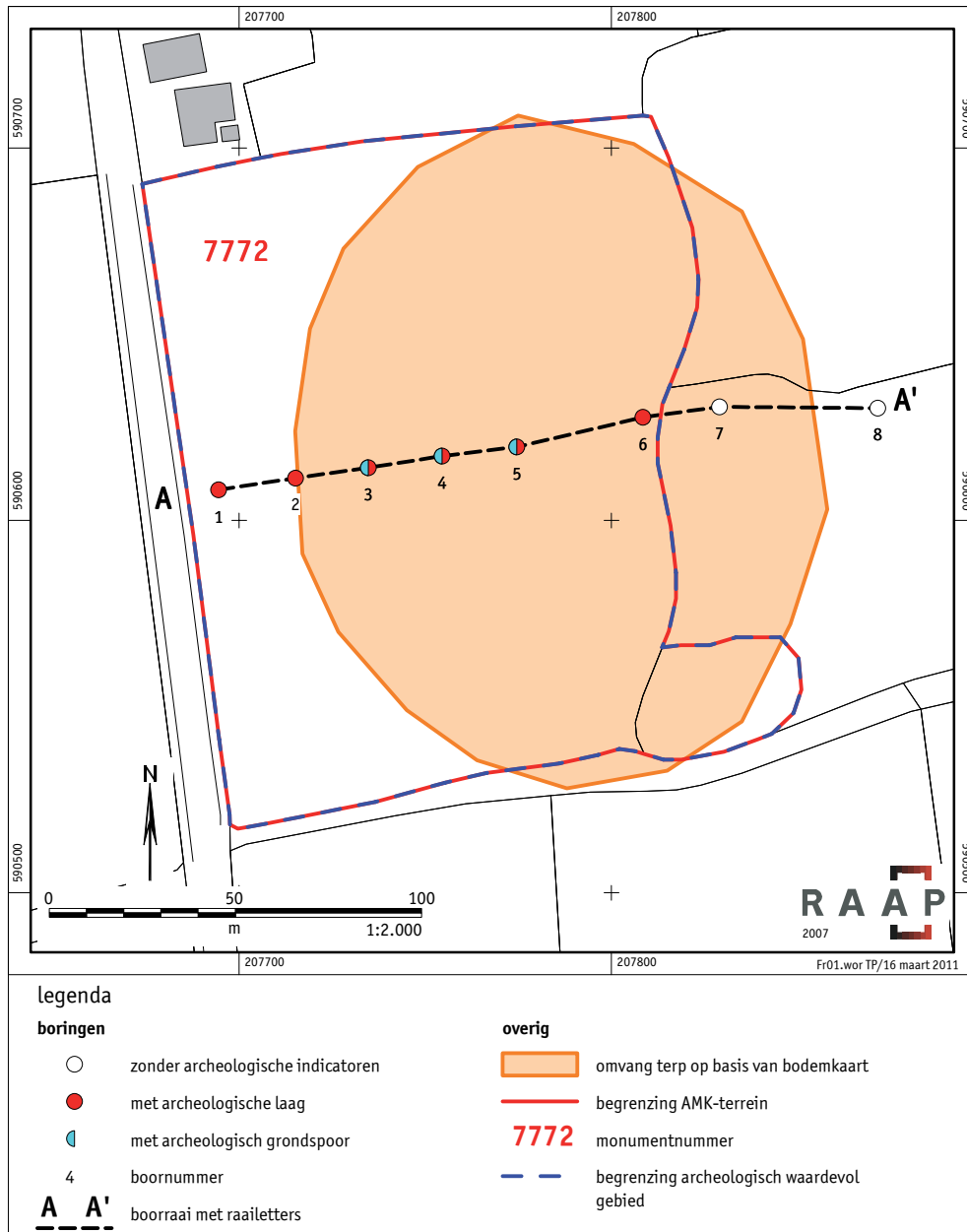
Catalogusnummer: 19 (figuren 42 en 43)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-041; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.762/590.613
2. **Plaats:** Kollumerpomp; **Toponiem:** Gorthuis en Oosterboereweg-west
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 07-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** kwelderwal, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Mh6); hoogste punt 1,34 m +NAP
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** (Late IJzertijd-)Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7772 (CMA-code 06E-041), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd.
14. **Veldwerk:**

Visuele inspectie: het AMK-terrein ligt nog duidelijk verhoogd ten opzichte van de omliggende percelen. Het oostelijke gedeelte van de terp, buiten de begrenzingen van het AMK-terrein, lijkt afgegraven te zijn. In de slootkant die de oostelijke grens vormt van het AMK-terrein, zijn veel

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 42. Catalogusnummer 19: resultaten onderzoek.

fragmenten van dakpannen en rood puin aangetroffen. Ook is in deze slootkant een fragment roodgeglazuurd aardewerk (Nieuwe tijd) gevonden.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa wordt (in de zuidoostelijke uitstulping van het AMK-terrein) een 'Stemdraagend Huys' afgebeeld. Hier toont Eekhoff een door sloten omgeven huisplaats en een tweede er direct boven. Deze huizen staan eveneens op de GHPA aangegeven. Op de HAF wordt alleen het noordelijke huis afgebeeld, dat tussen 1962 en 1989 gesloopt is. Hier leidt een pad naar toe dat ten zuiden en ten oosten van het voormalige erf van het zuidelijke huis tussen twee sloten ligt. Het grootste deel van het AMK-terrein is volgens de bovengenoemde kaarten onbebouwd.

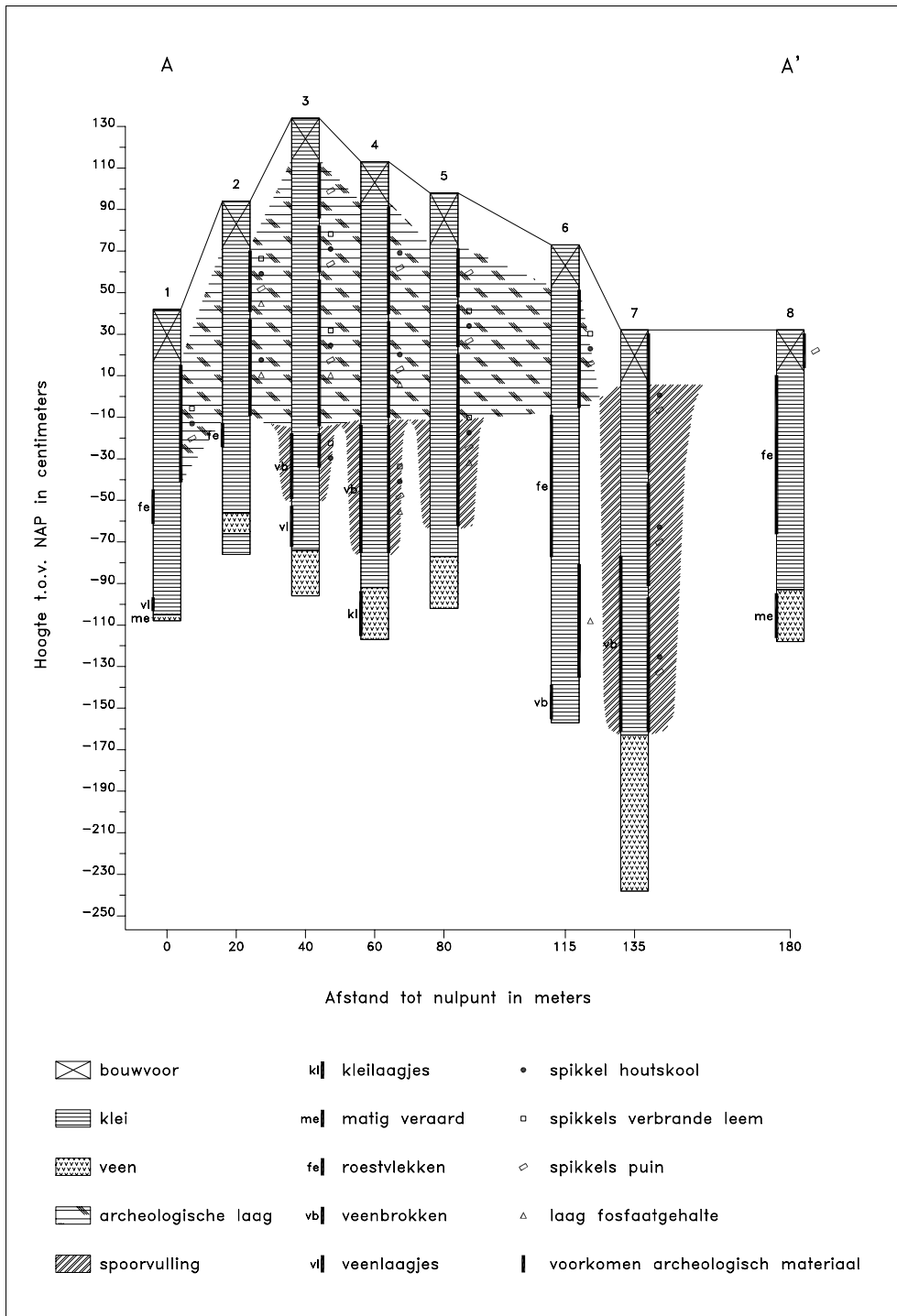
Booronderzoek: over het terrein zijn in een oost-west georiënteerde raai acht boringen gezet (figuren 42 en 43). In de boringen 1 t/m 6 is onder de bouwvoor een archeologische laag aangetroffen: zandige klei met houtskool, gebakken leem, puin en fosfaat. Vaak bevinden zich archeologische grondsporen onder deze laag, met archeologische indicatoren. In boring 7 is op 1,25 m -Mv een stuk glas aangetroffen. Waarschijnlijk is hier in een recente vergraving geboord, die samenhangt met de perceelssloot. De natuurlijke ondergrond bestaat uit licht zandige klei (kwelderafzettingen) met een top die zich ten hoogste op circa 0,4 m -NAP bevindt. In de boringen 1, 3, 4, 5, 7 en 8 is hieronder, gemiddeld vanaf 0,9 m -NAP, veen aangetroffen. In boring 7 is de top van het veen vergraven.

Conclusie: in het AMK-terrein is overal nog een archeologische laag aanwezig

16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 42 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankkaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,15 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 20

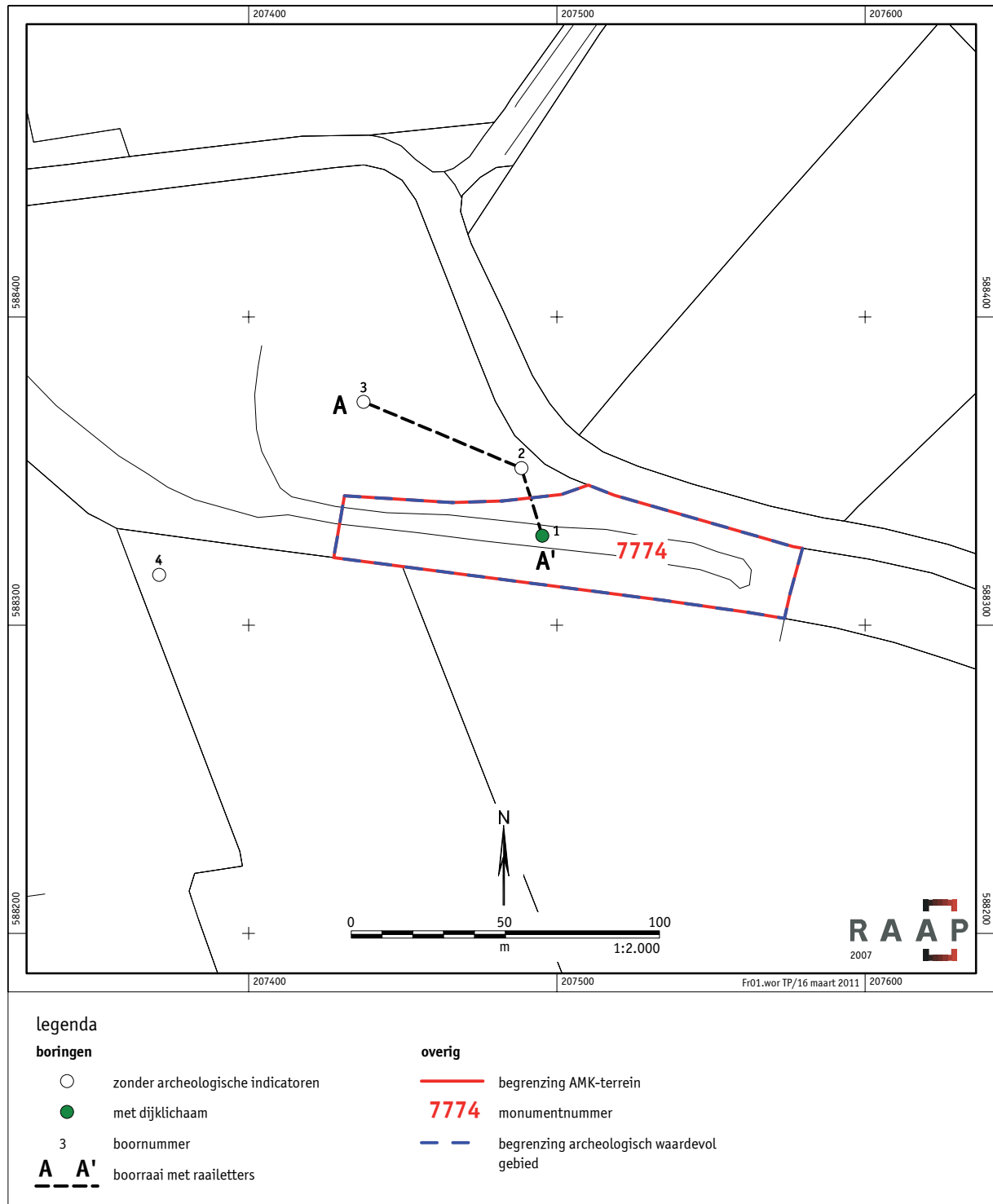
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.679/589.515
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Oosterboereweg
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
5. **Toenmalig grondgebruik:** bebouwd
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stinsterrein
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9826 (CMA-code 06E-137), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft een onbebouwd terrein. De kaarten van Schotanus en Schotanus à Sterringa tonen hier de 'Eygenerfde State' met het toponiem 'Tadema'. Eekhoff beeldt het terrein af met een 'boerenplaats' met het toponiem 'Tadema'. Contouren van de ringgracht zijn als depressie in het weiland zichtbaar. Puinresten zijn op circa 0,4 m -Mv aangetroffen. Literatuur: Andrae, 1975: 129 en 176.

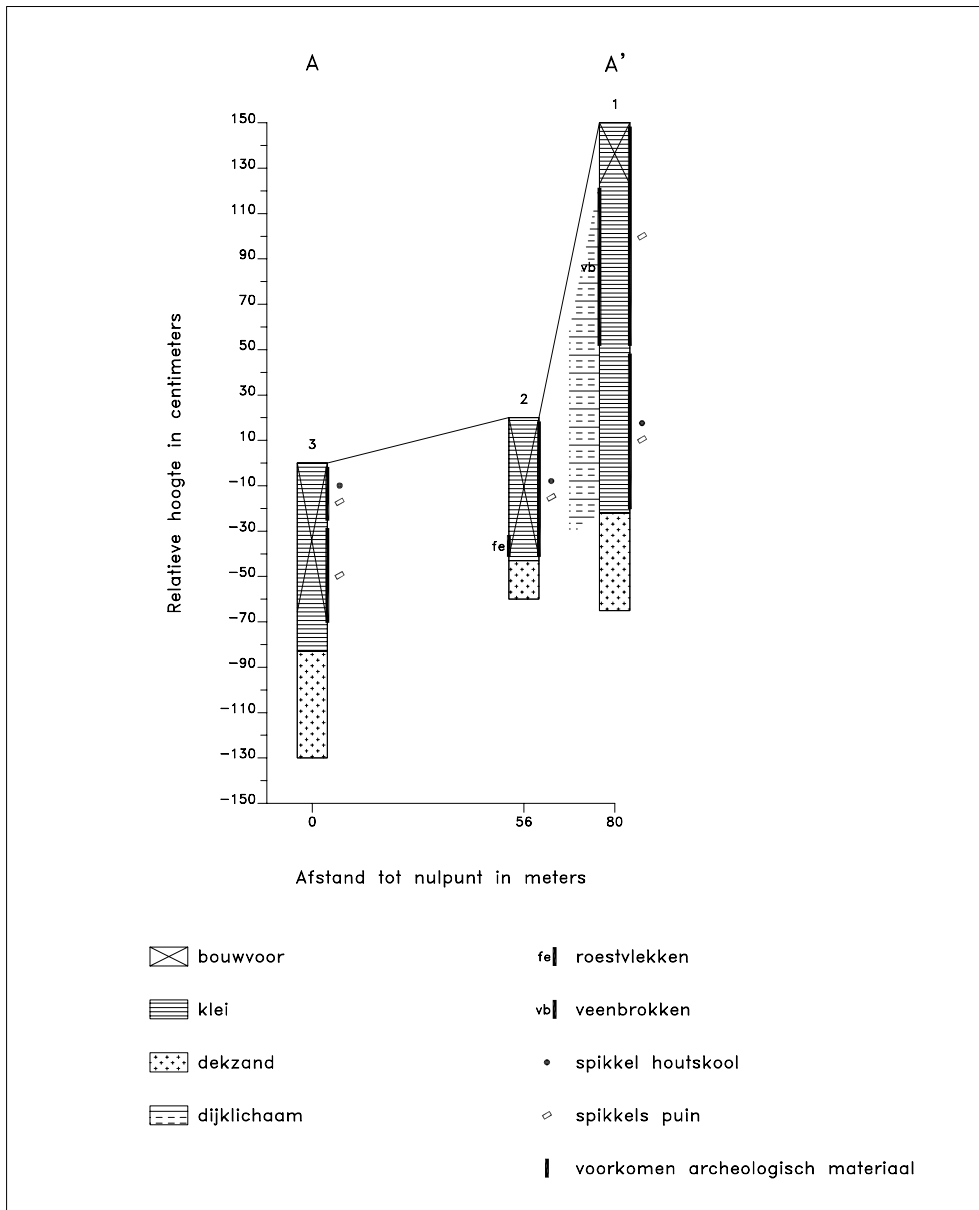
Figuur 43. Catalogusnummer 19: profiel boorraai A-A'.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 44. Catalogusnummer 22: resultaten onderzoek.

Figuur 45. Catalogusnummer 22: profiel boorraai A-A'.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 21 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129084)

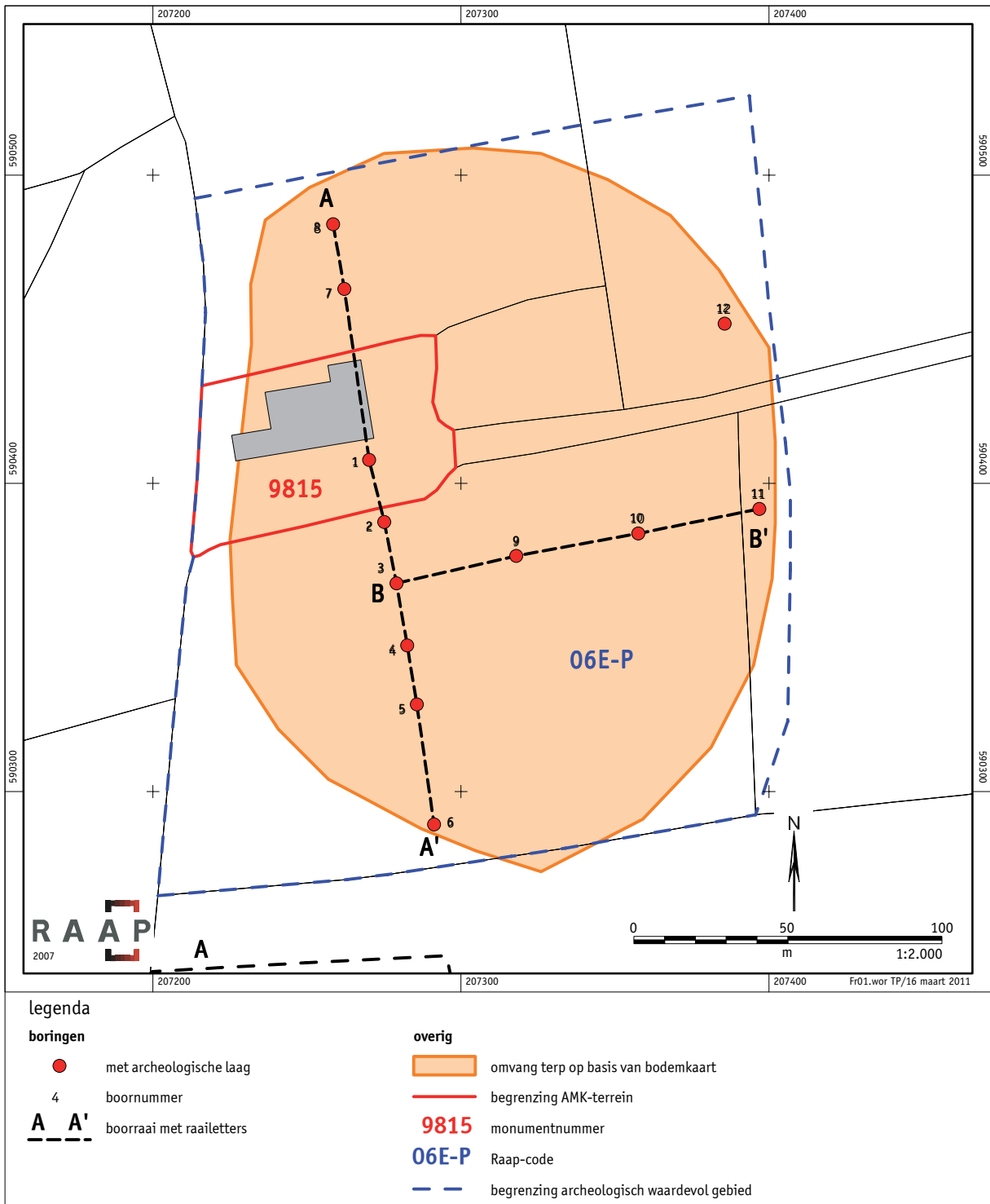
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.600/586.880; **Collectie:** de heer Beets
2. **Plaats:** Augsbuurt; **Toponiem:** Zevenhuisterweg
3. **Vinder:** de heer Beets
4. **Vondstomstandigheden:** vondst gedaan bij het afgraven van een zandkop
5. **Toenmalig grondgebruik:** grasland
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden; klei, profielverloop 3, of 3 en 4, of 4 (code Mn86Cp)
9. **Datering:** Midden of Laat Neolithicum
12. **Vondstmateriaal:** geslepen vuurstenen bijl met rechthoekige doorsnede
14. **Veldwerk:** zie Asmussen, 2002: catalogusnummer 763, p. 89-90
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: langs de Zevenhuisterweg zijn op aanwijzing van de heer Beets enkele boringen gezet op de plaats van de vondst. Uit de boringen blijkt dat de zandkop is afgegraven (verstoord tot circa 1,0 m -Mv) en dat afgewerkte teeltgrond is teruggestort.
Conclusie: eventuele nederzettingenresten zijn op het vergraven perceel niet meer te verwachten. Mogelijk betreft het een bijgift uit een graf of een depotvondst (offervondst).
15. **Waardering (classificatie):** V
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek
17. **Opmerkingen:** de vondst kan aan de Trechterbekercultuur of Enkelgrafcultuur worden toegeschreven. Literatuur: Asmussen (2002). Naderhand zijn hier de boringen 271, 272 en 273 gezet, waaruit blijkt dat de bodem in de westelijke helft van het desbetreffende perceel verstoord is tot in de C-horizont (0,9-0,95 m -Mv). Deze boringen bevestigen het beeld dat Asmussen schetst. In de oostelijke helft van het perceel kan het dekzand wel nog beter bewaard gebleven zijn.

Catalogusnummer: 22 (figuren 44 en 45)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-043; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.504/588.324
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Hesseweg
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 04-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** ten dele verspoelde dekzandvlakte, vervlakt door klei en/of veen, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Ev1); NAP-hoogte: ongeveer 1,2 m +NAP.
8. **Bodem:** knippige poldervaaggronden (kalkarm), klei, profielverloop 5 (code gMn83C)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** dijkfragment
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7774 (CMA-code 06E-043), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk**
Visuele inspectie: het dijkdeel in het AMK-terrein is duidelijk zichtbaar en steekt zo'n 1,5 m boven het omringende land uit. Het maaiveld ligt aan de noordzijde (voormalig buitendijks gebied) hoger dan aan de zuidzijde (als gevolg van aanslibbing tegen de dijk).

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 46. Catalogusnummer 24: resultaten onderzoek.

Booronderzoek: tijdens het booronderzoek zijn vier boringen gezet (figuren 44 en 45). Boring 1 is gezet zich op het hoogste punt van het nog zichtbare dijkdeel. In deze boring is tot 1,75 m -Mv (0,3 m -NAP) zandige klei met veenbrokken, houtskool en puin aangetroffen. Deze archeologische laag is ongetwijfeld het dijklichaam. Onder deze dijklaag ligt direct dekzand. Puin en houtskool in de boringen 2 en 3 wijzen niet op een dijklichaam, maar op een wegtracé dat hier in de 19e eeuw heeft gelegen (zie de kaart van Eekhoff). De weg is in de vroege 20e eeuw verlegd (zie de HAF). De begeleidende sloot is nog steeds herkenbaar in het veld en op luchtfoto's.

Conclusie: uit het booronderzoek blijkt dat het inderdaad om een dijkrestant gaat

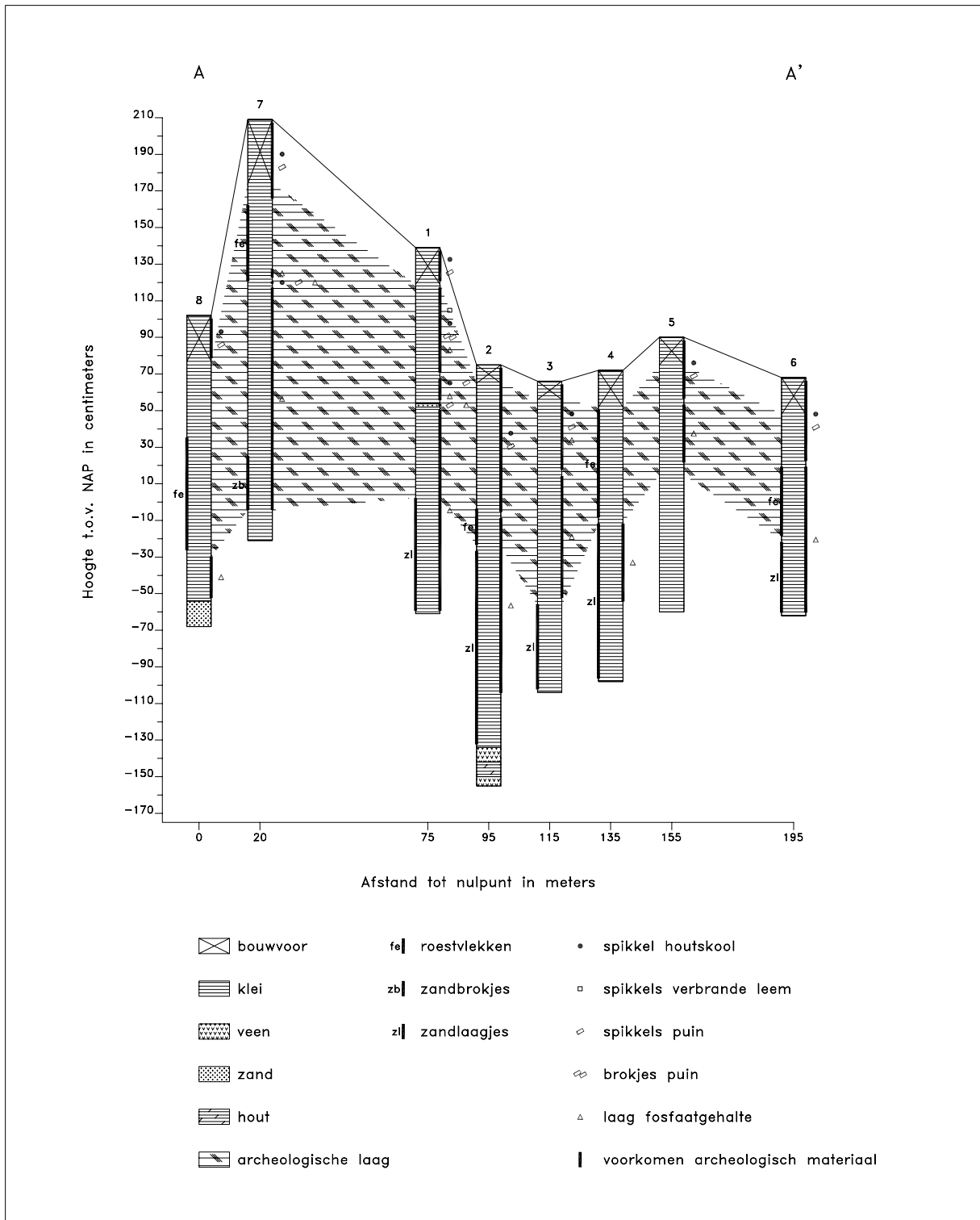
16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 44 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankkaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.
17. **Opmerkingen:** Rienks & Walther (1954). De dijk is ouder dan 1240. Een ander gedeelte van deze dijk is onder catalogusnummer 16 behandeld.

Catalogusnummer: 23 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 35867)

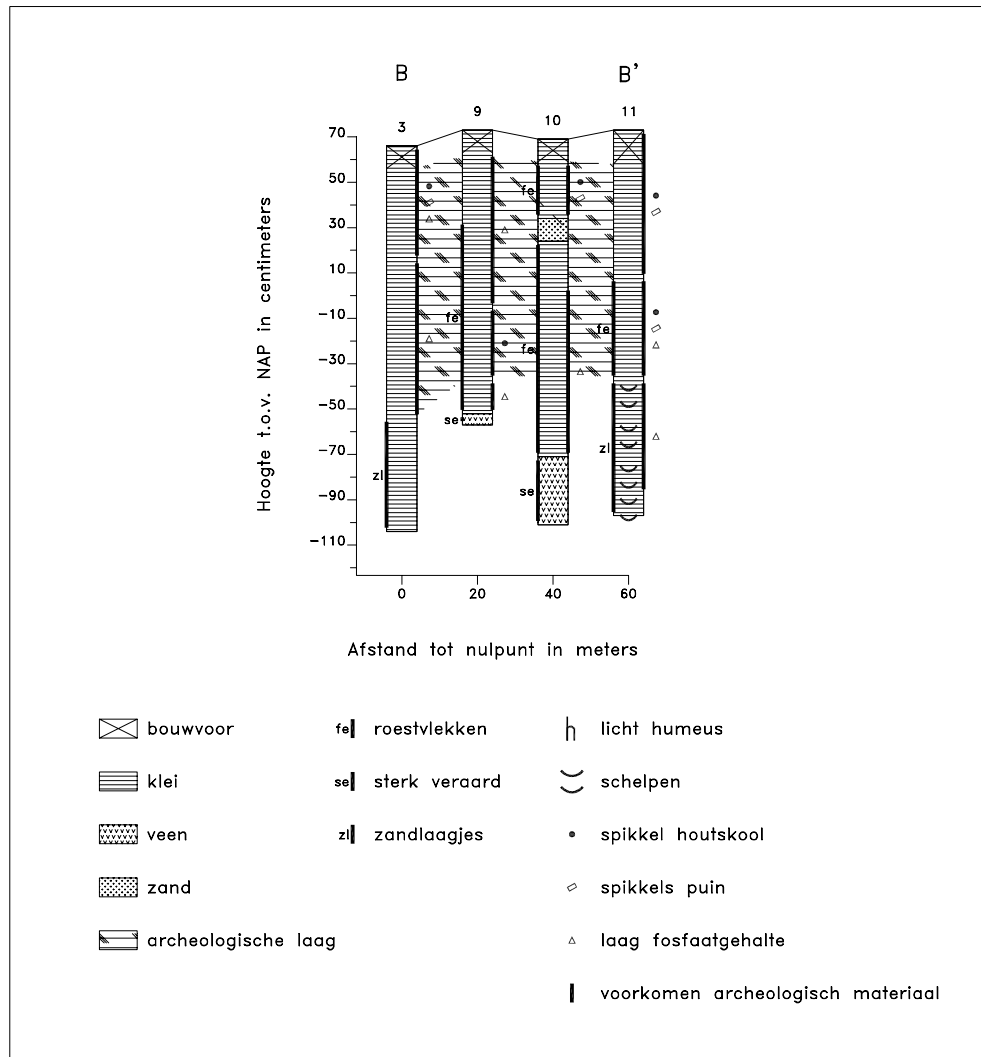
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.360/587.750
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Zevenhuizen
3. **Vinder:** Poortinga; **Datum ontdekking:** 1985
4. **Vondstomstandigheden:** losse vondst met metaaldetector
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
12. **Vondstmateriaal:** het betreft de vondst van een lakenlood met wapen (onbekend) en een bronzen munt van Hendrik III van Engeland (circa 1217).
17. **Opmerkingen:** de vondsten zijn gedaan op of vlakbij het terrein 'Faasma', waar een 'Edele state' heeft gelegen (zie catalogusnummer 116). Mogelijk heeft deze een stins als voorganger gehad en zijn de vondsten daaraan te relateren.

Catalogusnummer: 24 (figuren 46, 47 en 48)

1. **RAAP-code:** 06E-P; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.255/590.412
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Haijemastate
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 15-01-2002
6. **Huidig grondgebruik:** akker- en grasland
7. **Relatie tot omgeving:** kwelderwal; lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Mh6); hoogste punt 1,39 m +NAP.
8. **Bodem:** terp (T), grenzend aan kalkarme poldervaaggrond, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9815 (CMA-code 06E-126), terrein van hoge archeologische waarde.

Figuur 47. Catalogusnummer 24: profiel boorraai A-A'.

Figuur 48. Catalogusnummer 22: profiel boorraai B-B'.

14. Veldwerk

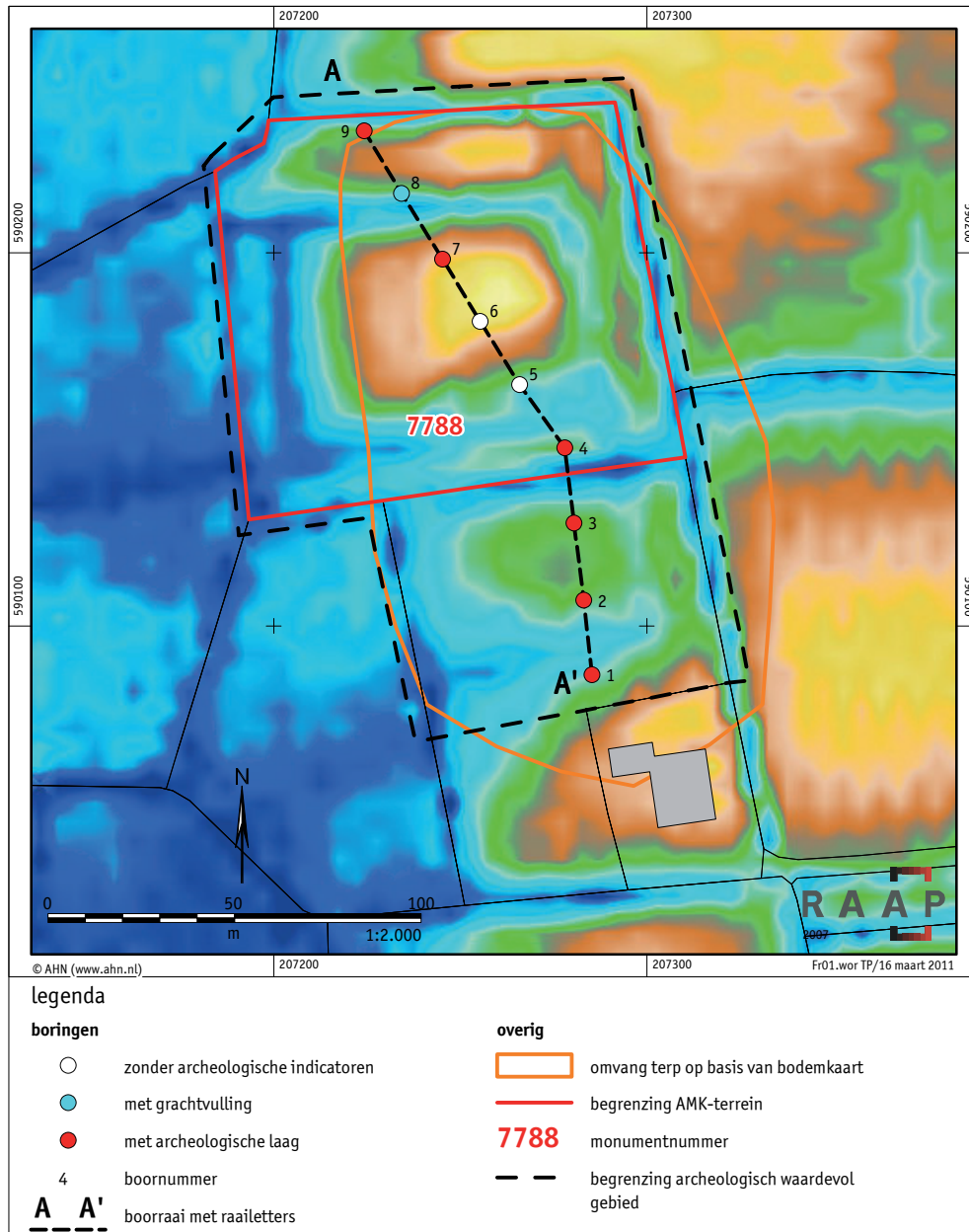
Visuele inspectie: de terp is nog zichtbaar. De boerderij ligt verhoogd en ten zuiden ervan is een onregelmatig reliëf zichtbaar met duidelijke afgravingssporen. Het perceel ten noorden van de boerderij is in gebruik als akker, de rest van het terrein bestaat uit grasland.

Bureauonderzoek: Schotanus à Sterringa toont hier een 'Stemdraagend Huys' met de naam 'Hayema'. Op de kaart van Eekhoff wordt de op het terrein aanwezige boerderij aangeduid met de naam 'Haijema'. De HAF toont de omgrachte boerderij als 'Haaijema State'.

Booronderzoek: op het terrein zijn twaalf boringen gezet (figuren 46, 47 en 48). De boringen 1 t/m 8 zijn gezet in een noord-zuid georiënteerde raai in het verlengde van de achtergevel van de boerderij. De boringen 9, 10 en 11 vormen een oostelijke dwarsraai haaks op boring 3. Boring 12 is een losse boring in het noordoostelijke perceel van de terp. In alle boringen is een archeologische laag aanwezig: zandige klei met houtskool, puin, verbrand leem en fosfaat. Incidenteel reikt de archeologische laag vrij diep (boring 3). Mogelijk is hier in een archeologisch grondspoor geboord. Vanaf circa 0,1 m +NAP beginnen de kwelderafzettingen (klei met zandlagen). Hieronder ligt veen.

Conclusie: in alle boringen is een archeologische laag aangetroffen.

16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de blauwe contour op figuur 46 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Figuur 49. Catalogusnummer 25: resultaten onderzoek geprojecteerd op het AHN.

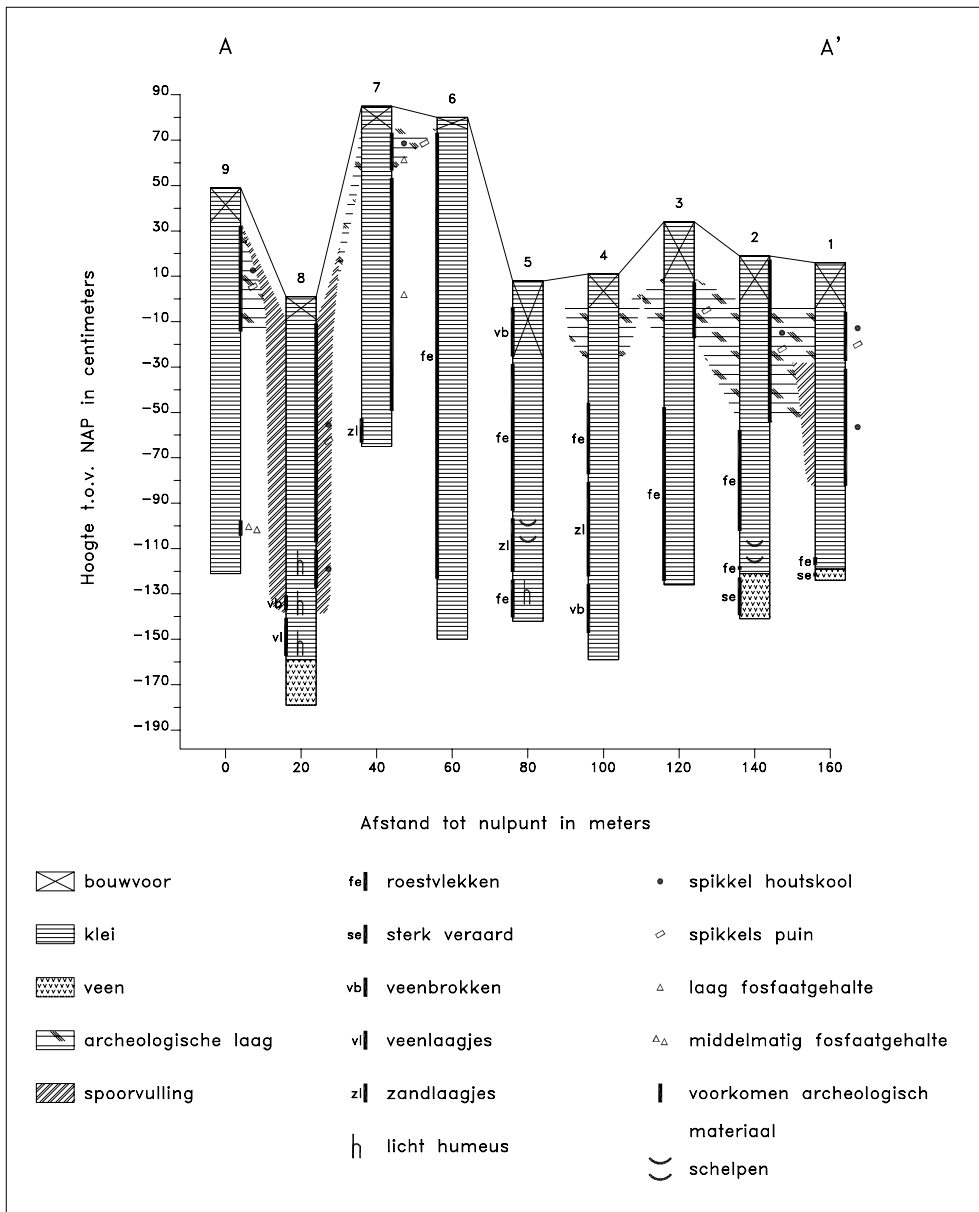
Catalogusnummer: 25 (figuren 49, 50 en 51)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-040; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.247/590.184
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Jeltingastate
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 07-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij(kreek)bedding (< 2 m diep), lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2M13).
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stateterrein
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7788 (CMA-code 06E-040), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd.
14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: het AMK-terrein omvat volgens de bodemkaart het noordelijke deel van een terp die zich uitstrekt tot de ten zuiden van het terrein gelegen boerderij. Het stateterrein ligt enigszins verhoogd. De oorspronkelijke gracht is als depressie zichtbaar. De terp lijkt tussen het voormalige stateterrein en de boerderij in het zuiden afgegraven te zijn.

Bureauonderzoek: de kaart van Schotanus à Sterringa toont ter plaatse een 'Eygen Erfde Staate' waarbij de naam 'Jeltinga' wordt vermeld. Zijn vader, Schotanus, noemt de state 'Scheltinga'. De kadastrale minuut van 1823 toont centraal binnen de binnenste omgrachting een noord-zuid georiënteerd gebouw en aan de oostzijde een doorgang (brug?) over de binnengracht. De kaart van Eekhoff maakt hier melding van de voormalige state 'Jeltinga of Schoonenburg' met ten noordoosten van de gracht een huis. In de GHPA wordt het stateterrein met omgrachting weergegeven, zonder bebouwing of naam, met het huis dat ook Eekhoff afbeeld. De HAF (1930) toont een andere verkaveling, geen grachten om het terrein, maar wel het huis ten noordoosten ervan en de boerderij ten zuiden van de vindplaats.

Booronderzoek: er zijn op het terrein negen boringen gezet in een zuid-noord georiënteerde raai. (figuren 49 en 50). Bijna overal is een laag aanwezig met archeologische indicatoren, behalve in de boringen 5 en 6. De boringen 5, 6 en 7 zijn centraal in het AMK-terrein gezet, op de voor de hand liggende locatie voor het hoofdgebouw, dat omgeven lijkt te zijn door een dubbele omgrachting (zie figuur 49: herkenbaar op het AHN). Onder de bouwvoor is in boring 7 (op 0,8 m +NAP) een circa 0,2 m dikke archeologische laag (zandige klei met houtskool, puin, mortel en fosfaat) aangetroffen. Hieronder en in de boring 6 en 5 (waar het maaiveld aanmerkelijk dieper ligt: ca. 0,05 m +NAP) al direct onder de bouwvoor, bevindt zich grijze klei. Deze lijkt te behoren tot de natuurlijke kwelderafzettingen, wat betekent dat de state niet op een terp ligt. In boring 8, die gezet is in een depressie in het terrein (de binnenste omgrachting), is inderdaad een grachtvulling aangetroffen (tot 1,6 m -NAP). De boringen 9 en 4, met een archeologische laag van 20 en 40 cm, zijn, afgaande op het AHN, gezet op de singel tussen de beide omgrachtingen. Op het AHN is direct ten zuiden van het AMK-terrein een door een sloot omgeven rechthoekig perceel zichtbaar, onderverdeeld in een lager gelegen noordelijke helft en een relatief hooggelegen zuidelijke helft met de bovengenoemde boerderij. In de noordelijke helft zijn de boringen 1, 2 en 3 gezet. In de boringen 2 en 3 is onder de bouwvoor een 20-60 cm dikke, verrommelde laag zandige klei met weinig houtskool en puin aanwezig: een antro-

Figuur 50. Catalogusnummer 25: profiel boorraai A-A'.

pogene laag. In boring 1 is waarschijnlijk in een grondspoor geboord (tot ca. 0,8 m -NAP): de omringende sloot/ gracht. Deze is afgedekt met een circa 20 cm dikke grondlaag die identiek is aan de antropogene laag in de boringen 2 en 3. Waarschijnlijk is ter hoogte van boring 1 grond in een sloot geschoven om deze te dempen. Deze antropogene laag kan een relatief recente (bijv. 19e eeuwse) ophoging zijn (met grond afkomstig van het stateterrein) en is vermoedelijk niet archeologisch relevant. Het is niet ondenkbaar dat dit perceel samen met het westelijk aangrenzende behoort heeft tot een voorhof van de state. De historische kaarten tonen hier geen historische bebouwing. Op het AMK-terrein is tevens een oppervlaktekartering uitgevoerd. Hierbij zijn vooral in molshopen fragmenten puin en mortel aangetroffen.

Geofysisch onderzoek: door middel van weerstandsmetingen; er is gemeten met een elektrodenafstand van 1 m. Het dieptebereik is gelijk aan de elektrodenafstand: tot 1 m -Mv.

Resultaten: er zijn vier zones te onderscheiden (figuur 51):

- een zone van ongeveer 25 x 33 m met lage tot zeer lage weerstandswaarden (A) in de oostelijke helft;
- een zone van circa 35 x 35 m met hoge tot zeer hoge weerstandswaarden (B) in de westelijke helft;
- drie stroken met lage weerstandswaarden (C); deze zijn circa 3-5 m breed en liggen parallel aan de huidige perceelsgrenzen; twee zijn noord-zuid georiënteerd en één is oost-west georiënteerd;
- een noord-zuid georiënteerde strook met hoge weerstandswaarden (D) in het zuidoosten van het gemeten gebied; deze is 7 m breed en 35 m lang.

Interpretatie: in zone A ligt het maaiveld relatief laag (afgegraven), met een hogere bodemvochtigheid als gevolg. Zone B, met een relatief hoge weerstand, valt deels samen met een hooggelegen terreingedeelte waar het hoofdgebouw gestaan zal hebben. De hoge weerstanden ten westen van de gracht en in het zuidwesten zijn vermoedelijk terug te voeren op de lithologie aldaar, vlakbij een voormalige, vrij recente geul die zich heeft ingesneden in de kwelderafzettingen. Volgens de bodemkaart bevinden zich hier pleistoceen zand in de ondergrond tussen 0,4 en 1,2 m -Mv (Mn86Cwp; zie boring 111 in raai L-L' - figuur 12- die hetzelfde beeld geeft en in dezelfde geul is gezet.). Het relatief ondiep gelegen zand kan de hoge weerstandswaarden verklaren. De lage weerstanden in C vallen samen met relatieve laagten, waar op basis van het AHN de binnenste omgrachting wordt vermoed. De hoge weerstandswaarden in het zuidoosten (D) zijn veroorzaakt door puin dat als padverharding is gebruikt.

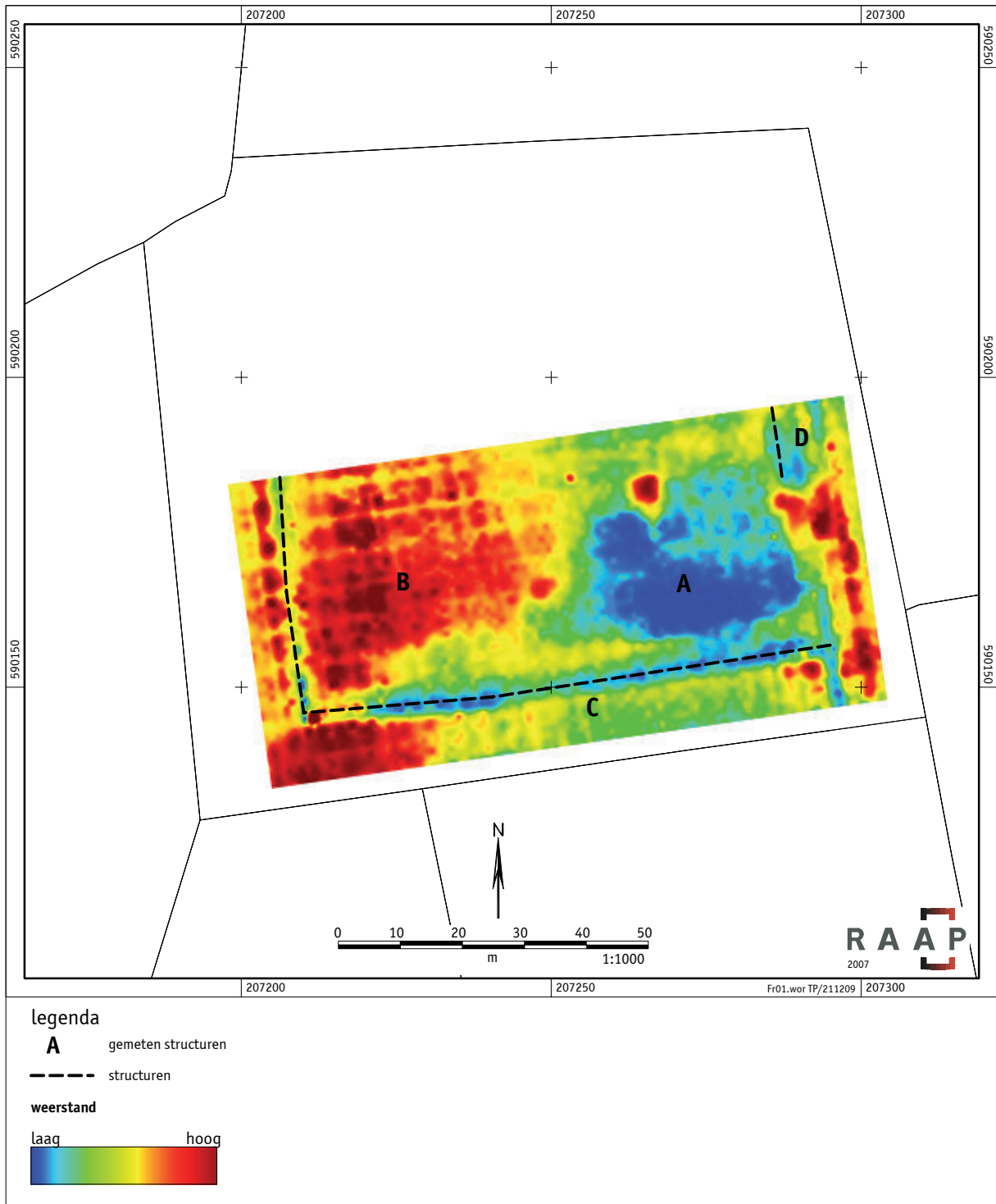
Conclusie: in het AMK-terrein zijn het stateterrein en de singel tussen de omringende omgrachtingen goed herkenbaar, zowel in de boringen als in de weerstandsmetingen (en het ANN).

Direct ten zuiden van het AMK-terrein is een antropogene laag aangetroffen, die vermoedelijk niet archeologisch relevant is.

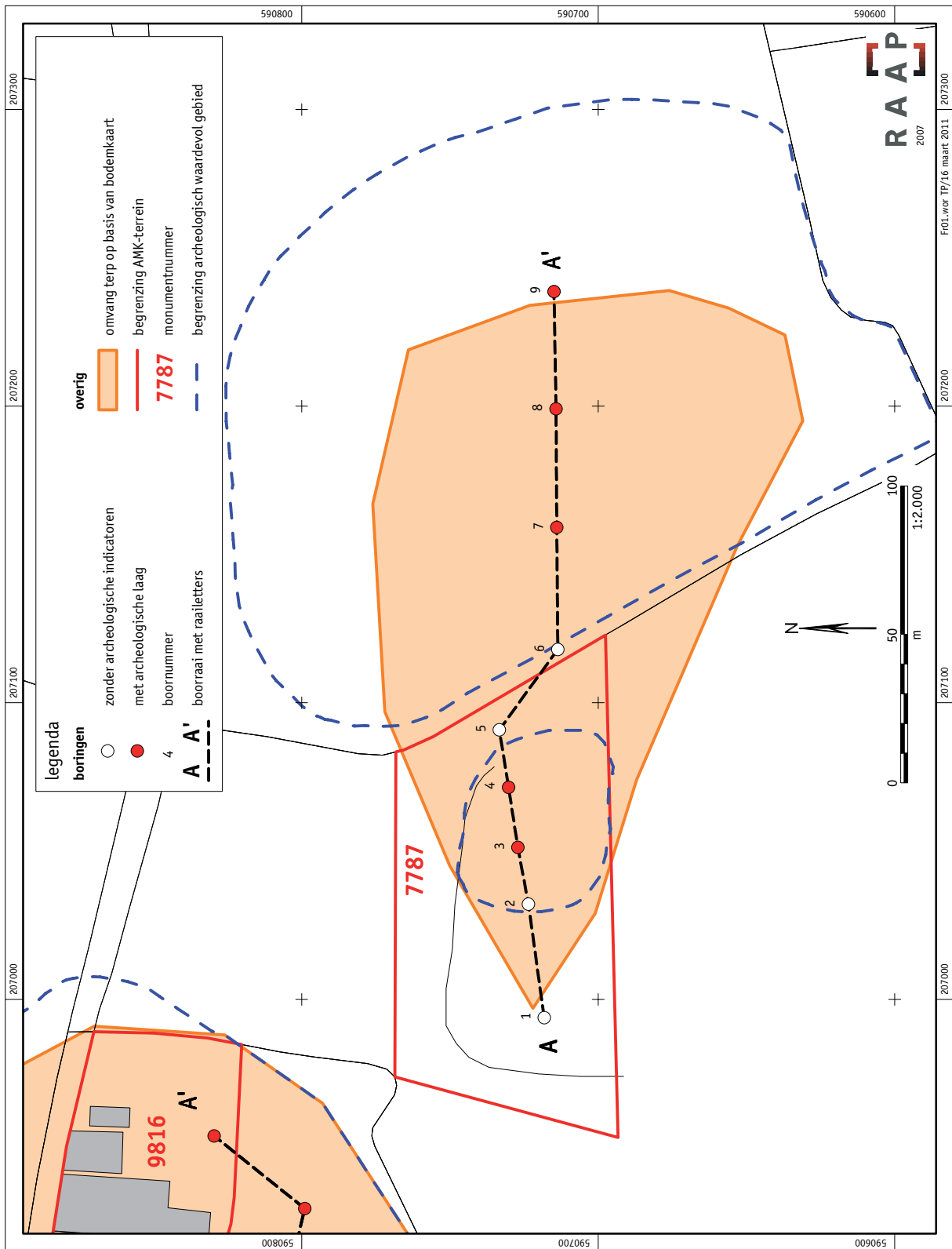
16. **Advies:** aanbevolen wordt het terrein conform de zwarte contour op figuur 49 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

RAAP-RAPPORT 983

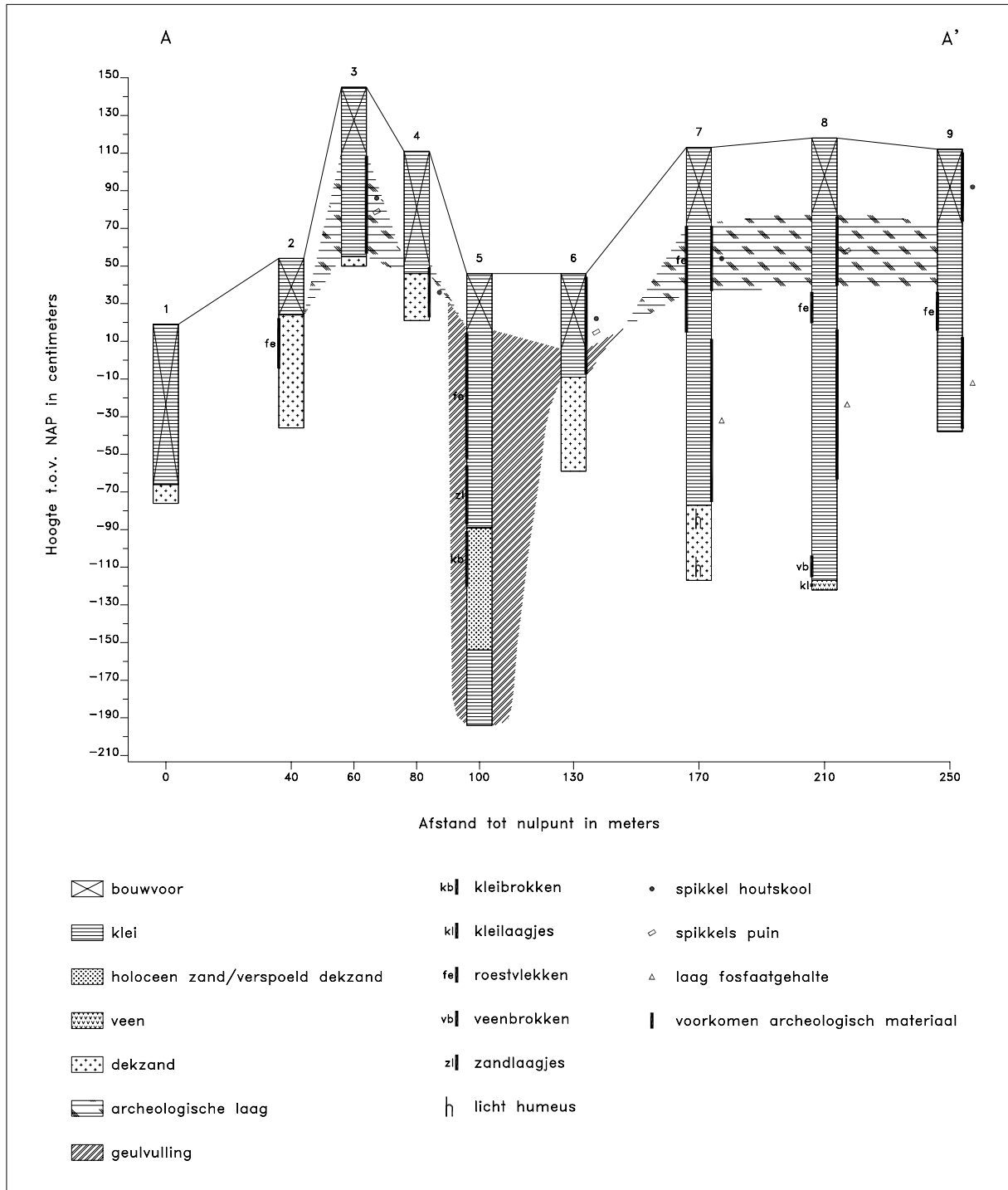
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 51. Catalogusnummer 25: resultaten weerstandsonderzoek.

Figuur 52. Catalogusnummer 26: resultaten onderzoek.

Figuur 53. Catalogusnummer 26: profiel boorraai A-A'.

Catalogusnummer: 26 (figuren 52 en 53)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-039; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.038/590.731
2. **Plaats:** Kollumeroudzijl
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 12-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** akkerland
7. **Relatie tot omgeving:** kwelderwal, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Mh6); hoogste punt: 1,45 m +NAP
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Steentijd?, Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7787 (CMA-code 06E-039), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: het AMK-terrein maakt volgens de bodemkaart deel uit van een terp. In de oostelijke heft van het AMK-terrein is een verhoging van circa 40 x 40 m zichtbaar, met ten oosten ervan een depressie. Daarbuiten, ten oosten van het AMK-terrein, is geen verhoging zichtbaar. Wel ligt dit perceel hoger dan het perceel met het AMK-terrein.

Bureauonderzoek: op geen van de bestudeerde historische kaarten wordt hier bebouwing afgebeeld

Booronderzoek: over de terp zijn negen boringen gezet, waarvan de boringen 1 t/m 5 op het AMK-terrein zijn gezet (figuren 52 en 53). In boring 3 is onder de bouwvoor een archeologische laag (zandige klei met houtskool en puin) opgemerkt met een dikte van circa 0,6 m. Deze laag is in boring 4 nog slechts 0,05 m dik. De archeologische laag ligt op dekzand (ook in de boringen 1, 2, 6 en 7), dat juist ter hoogte van boring 3 het hoogste punt bereikt (0,5 m +NAP). In het dekzand ontbreken aanwijzingen voor bodemvorming. In boring 4 is zowel in een dunne laag grijze klei als in de top van het onderliggende dekzand houtskool aanwezig. Mogelijk is de houtskool het gevolg van activiteiten die samenhangen met het opwerpen van de terp. Het is echter niet uit te sluiten dat dit houtskool samenhangt met activiteiten uit de Steentijd. In boring 5 is geboord in een geul, gevuld met klei en verspoeld dekzand, die zich in het pleistocene dekzandlandschap heeft ingesneden. Deze geul wigt nabij boring 6 uit. Een archeologische laag (grijsbruine klei met af en toe een spikkel houtskool en/of puin) van ongeveer 0,4 m dik is ook aanwezig in de boringen 7, 8 en 9, buiten het AMK-terrein. De top van de natuurlijke ondergrond (klei) ligt hier ten hoogste op circa 0,4 m +NAP. Onder de klei, op circa 1,15 m -NAP, ligt in boring 8 veen.

Conclusie: Op het AMK-terrein is alleen in de oostelijke helft sprake van een ophogingslaag. Het lijkt te gaan om een kleine terp die op het hoogste punt van een zandkop is opgeworpen. Mogelijk wijst het houtskool in het dekzand op activiteiten uit de Steentijd. Gescheiden door een geul is in het oostelijk aangrenzende perceel ook een archeologische laag aangetroffen. Het terrein ligt hier iets hoger dan de omringende percelen. Waarschijnlijk betreft het een tweede terp.

16. **Advies:** aanbevolen wordt het de beide vindplaatsen conform de blauwe contour op figuur 52 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,3 m -Mv kunnen leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 54. Catalogusnummer 29: resultaten onderzoek geprojecteerd op het AHN.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 27

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206.931/590.855
2. **Plaats:** Kollumerpomp; **Toponiem:** Torpmacluft
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9816 (CMA-code 06E-127), terrein van hoge archeologische waarde
17. **Opmerkingen:** zie catalogusnummer 30

Catalogusnummer: 28 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 238217)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 206.880/586.940
2. **Plaats:** Augsbuurt (Lutjewoude)
3. **Vinder:** GIA (voorheen BAI); **Datum ontdekking:** 1976
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
12. **Vondstmateriaal:** rode en gele baksteen, keramiek en de fundering van een kerkgebouw
14. **Veldwerk:** opgraving

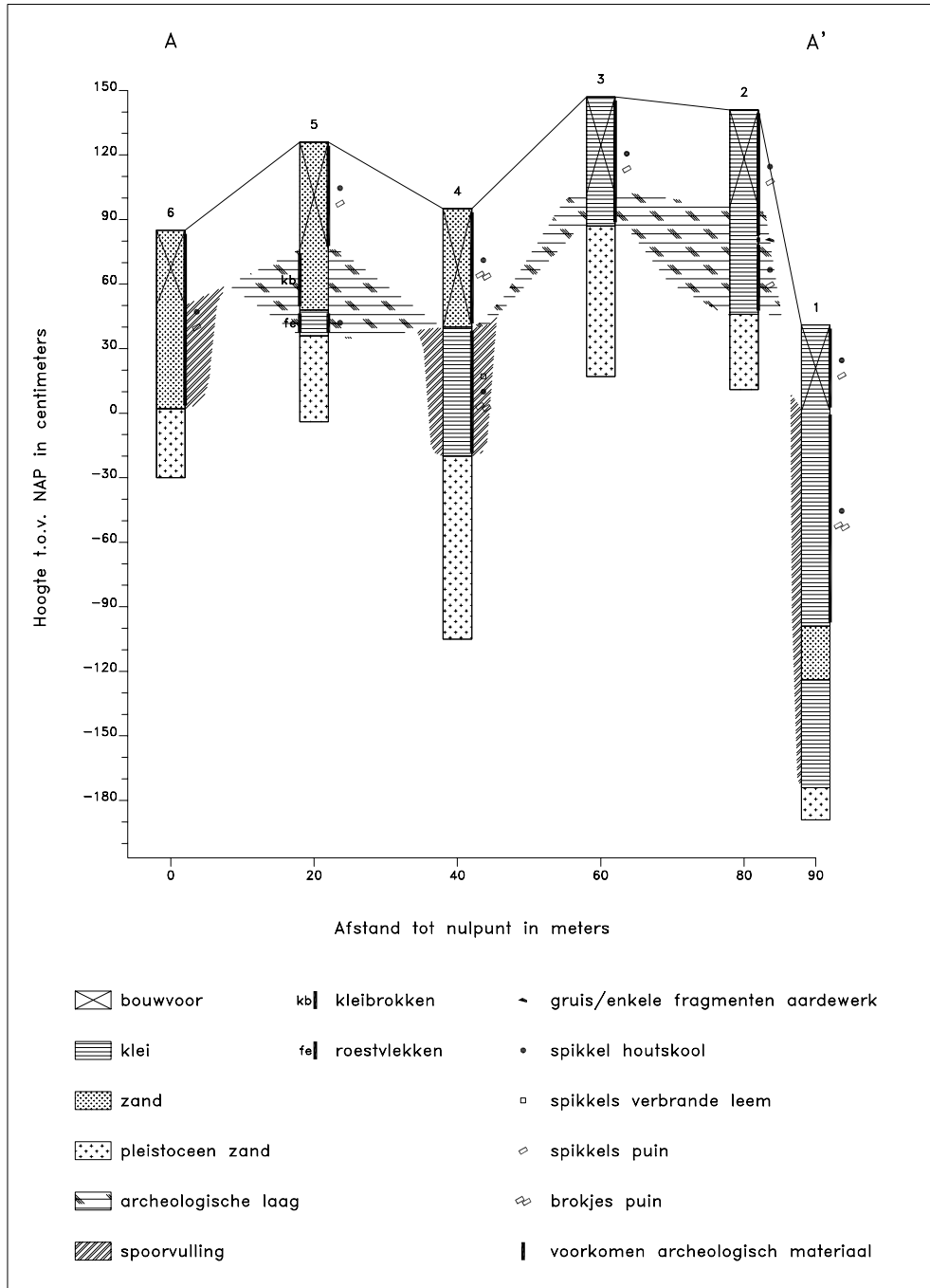
Catalogusnummer: 29 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 909828; figuren 54 t/m 57)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06G-001; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206.759/587.142
2. **Plaats:** Augsbuurt (Lutjewoude)
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 20-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** grondmorene al dan niet met welvingen bedekt door dekzand, zwak golvend, relatief laaggelegen, lokaal hoogteverschil maximaal 0,50 tot 1,00 m (code 3Gc2); hoogste punt 1,47 m +NAP
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden, lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9828 (CMA-code 06G-001), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd
14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: het AMK-terrein ligt duidelijk hoger dan de omringende percelen. Ongeveer halverwege het terrein ligt een zuidwest-noordoost georiënteerde depressie.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa wordt hier de 'Edele Staate Ausburg' vermeld. Zijn vader Schotanus had aan deze edele state het toponiem 'Clant' verbonden. Deze state maakt deel uit van een kleine buurschap met de naam 'Ausbuir' of 'Lutke Woude', die behalve uit de state met een bijgebouw uit een kerk en vijf 'Stemdraagende Huysen' bestaat, waarvan er vier ten westen van de 'Trekvaart na Groeningen' (Stroobosser trekvaart) liggen. Op de kaart van Eekhoff wordt de buurschap aangeduid met de naam 'Augsbuurt of Lutkewoude'. Uit deze kaart blijkt dat de state inmiddels is afgebroken. Het bijgebouw van de voormalige state 'Augsburg of Clant-State', direct ten oosten van het stateterrein, is nu een boerderijplaats. Aan de westkant van de trekvaart zijn nu nog slechts drie boerderijplaatsen

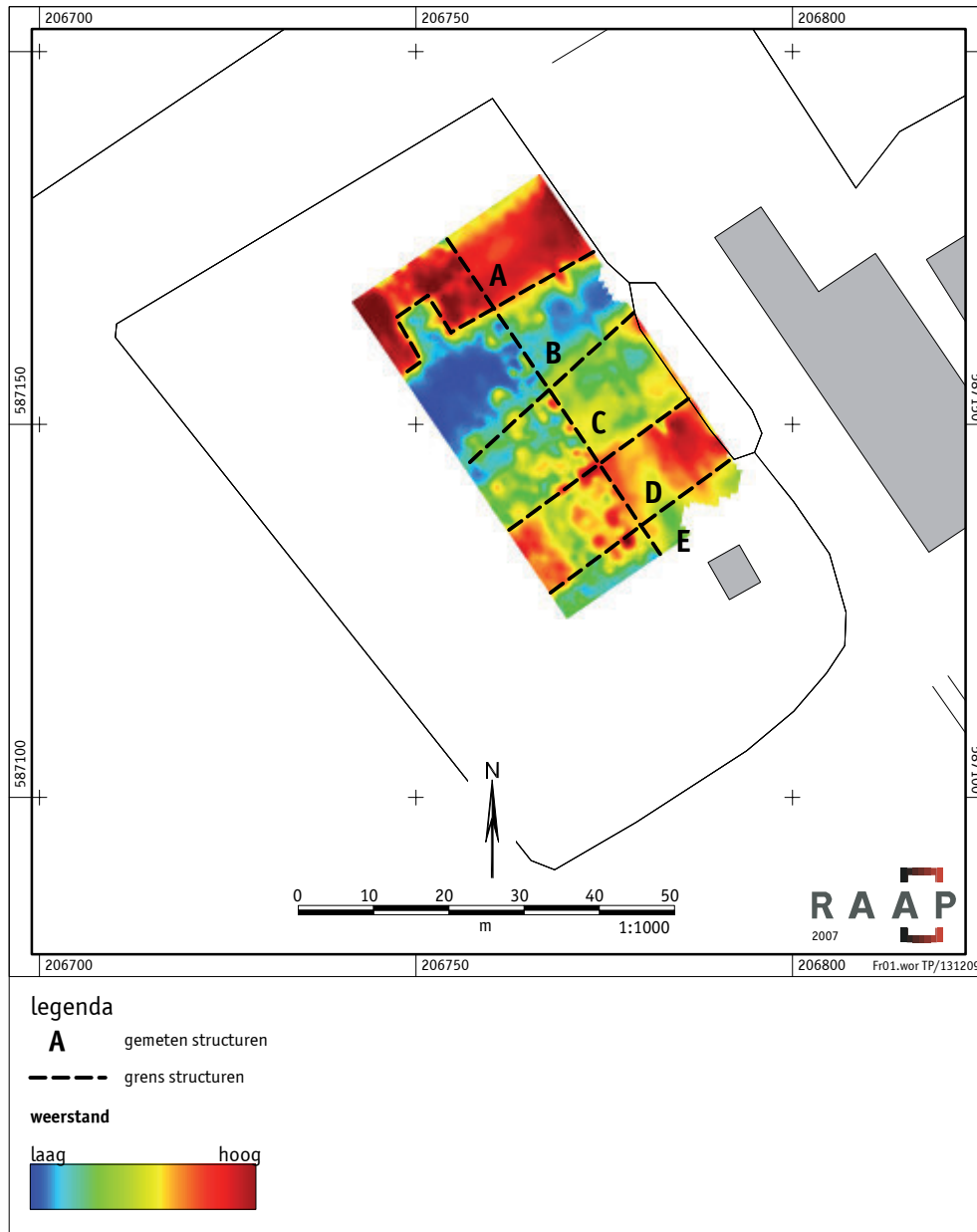
aanwezig. Rondom de kerk zijn drie nieuwe boerderijplaatsen ontstaan. De GHPA noemt de gemeenschap Augsbuurt of Lutkewolde, maar maakt geen melding van de voormalige state. Deze is in de perceelstructuur wel duidelijk herkenbaar. Op de HAF wordt de buurschap aangegeven met de naam 'Waterschap Ausbuur'. Aan de westkant van de trekvaart bevinden zich nog steeds drie boerderijen. Het oorspronkelijke bijgebouw van de state is een boerderij. Het stateterrein zelf wordt als een naamloos, onbebouwd, omgracht terrein weergegeven.

Figuur 55. Catalogusnummer 29: profiel boorraai A-A'.

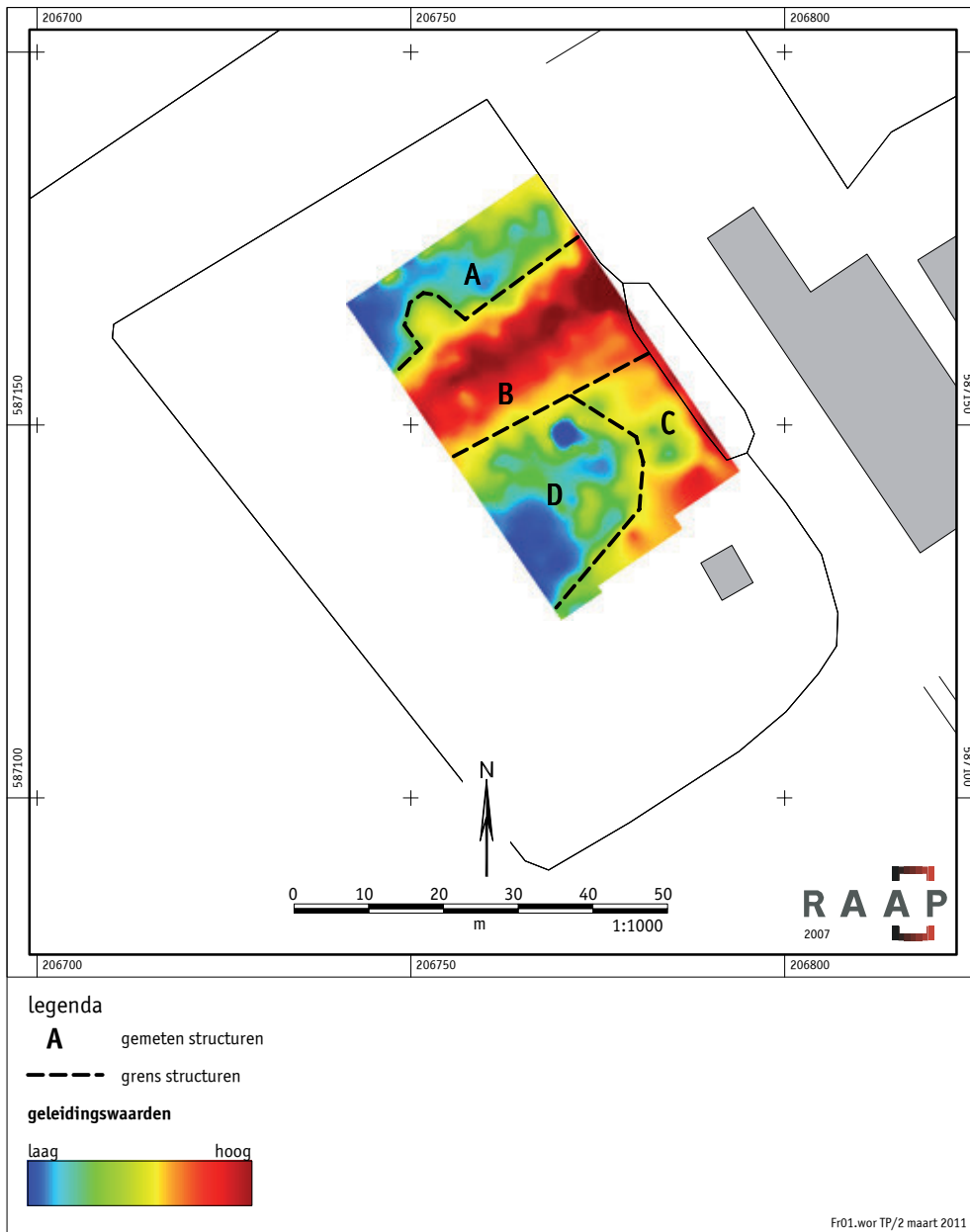
RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 56. Catalogusnummer 29: resultaten weerstandsonderzoek.

De oude kerk is nog steeds aanwezig, evenals twee boerderijplaatsen die zich ten noorden en zuiden hiervan bevinden. Tegenwoordig wordt de buurschap aangeduid met de naam Augsbuurt-Lutjewoude. De situatie is verder min of meer gelijk gebleven aan de situatie in 1926 (HAF). De boerderij ten zuiden van de kerk is echter inmiddels gesloopt. De binnenomgrachting en de dubbele omgrachting van het buitenterrein, met ertussen een singel, zijn op luchtfoto's en de hoogtekaart (AHN) goed herkenbaar en deels nog behouden in het huidige slotenpatroon (figuur 54). De voormalige state is dus aanmerkelijk groter dan het huidige AMK-terrein, dat alleen het binnenterrein omvat.

Figuur 57. Catalogusnummer 29: resultaten elektromagnetisch onderzoek.

Booronderzoek: op het terrein zijn 17 boringen gezet, waarvan zes boringen in een noordwest-zuidoost georiënteerde raai (figuren 54 en 55). In de boringen 2, 3, 5, 11 t/m 14, 16 en 17 is onder de bouwvoor een tot 0,5 m dikke archeologische laag aanwezig: zandige klei, kleilig zand of zand met klei- en veenbrokken, met spikkels en brokjes houtskool, puin en mortel, soms met een fragmentje kogelpotaardewerk en roodbakend geglazuurd aardewerk uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd. Aan de zuidoost- en oostzijde (en incidenteel aan de westzijde van het onderzochte gebied) bevindt zich een circa 0,3 m dikke veenlaag, waarvan de top en soms het hele veentraject baksteenpuin, mortel, houtskool en aardewerk bevat. Waar het veen verstoord is, is het ook te beschouwen als een archeologische laag (boringen 9 en 10). Onder

de archeologische laag ligt een dekzandopduiking, met het hoogste punt in boring 3 (0,85 m +NAP). De top van het dekzand is vaak verrommeld, waarschijnlijk als gevolg van de bouw van de state: het gebouw zal gefundeerd geweest zijn op/tot in het dekzand. Vaak is in het dekzand een podzolbodem te onderscheiden, die verstoord is tot in de BC- of C-horizont. In de boringen 1 en 6 is in archeologische grondsporen geboord (klei, som met een zandlaag, met houtskool en puin). Het betreft taluds of de aanzet van de binnenomgrachting. In de boringen 4 en 15 is eveneens in een grondspoor geboord; mogelijk een dwarsgracht die het binnenterrein scheidde in een noordwestelijk en een zuidoostelijk gedeelte.

Geofysisch onderzoek

Weerstandsmetingen: er is gemeten met een elektrodenafstand van 1 m. Het dieptebereik is gelijk aan de elektrodenafstand: tot 1 m -Mv. Halverwege het onderzoek begon het hard te regenen. Dit beïnvloedde de meetresultaten. In nattere bodems is de elektrische weerstand minder hoog en ontstaat iets meer ruis in de dataset. Het gemiddelde verschil in meetwaarden dat veroorzaakt werd door de regen, was met eenvoudige databewerking op te heffen, de ruis niet. Het deel dat in de regen werd gemeten, betreft het zuidwestelijke deel. De scheiding tussen deze twee delen is op figuur 56 aangegeven. Van het noordwesten naar het zuidoosten zijn vijf zones te onderscheiden (figuur 56):

- een zone met zeer hoge weerstandswaarden in het noordwesten (A);
- hierop aansluitend een zone van zeer lage weerstandswaarden (B);
- een zone met gemiddelde weerstandswaarden (C);
- een zone met hoge weerstandswaarden (D);
- een zone met gemiddelde weerstandswaarden (E);

Elektromagnetisch onderzoek: met de EM38 is hetzelfde oppervlak onderzocht. In het onderzochte gebied zijn vier zones onderscheiden (figuur 57):

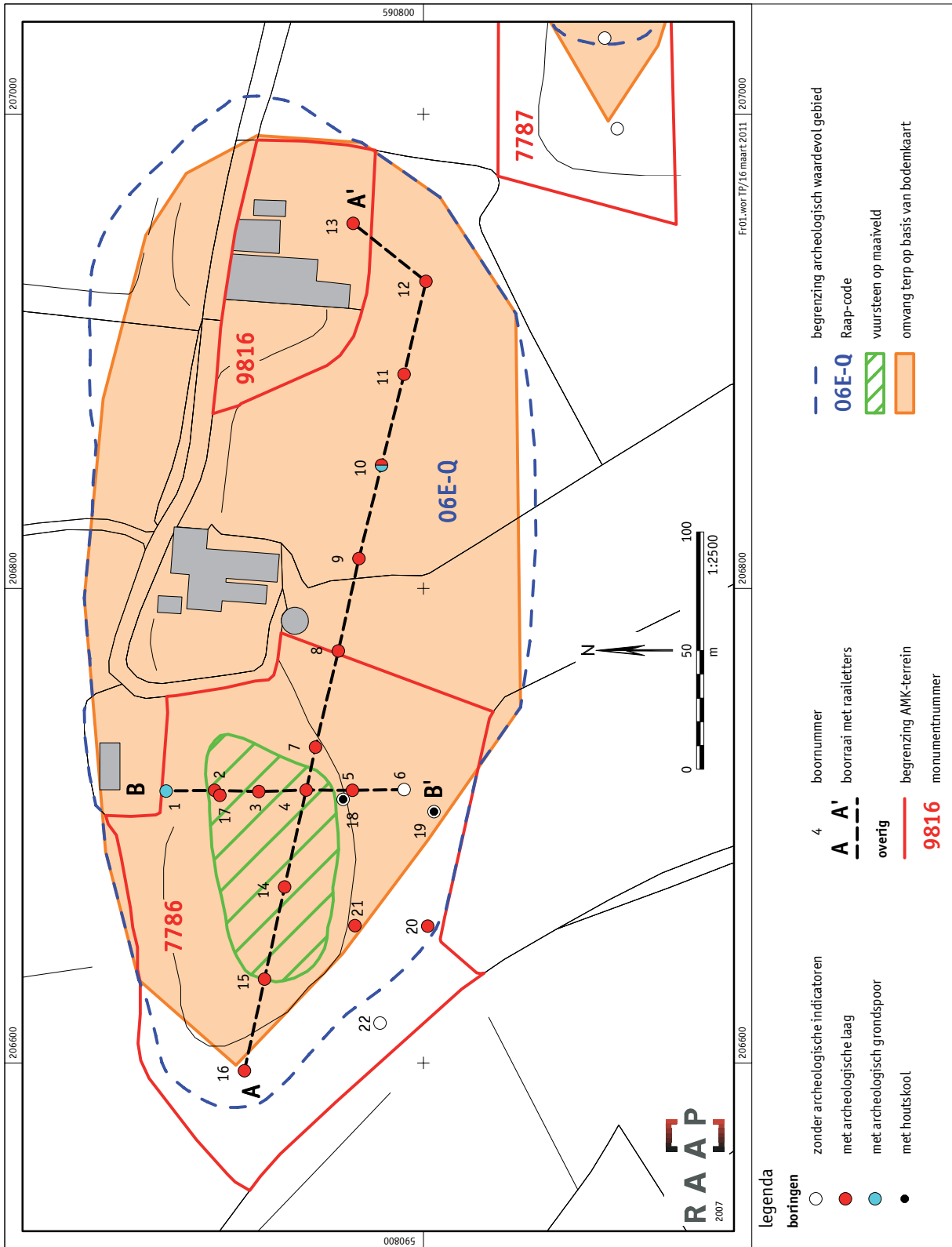
- een zone met lage geleidingswaarden in het noordwesten (A);
- hierop aansluitend een zone van zeer hoge geleidingswaarden (B);
- in het zuidoosten een zone met vrij hoge geleidingswaarden (C);
- in het zuidwesten een zone met lage geleidingswaarden (D).

Interpretatie: beide resultaten tonen in de noordwestelijke helft van het onderzochte gebied min of meer dezelfde structuren; de beelden in de zuidoostelijke helft zijn onderling niet zo goed vergelijkbaar. In structuur A is met beide onderzoeksmethoden goed het noordwestelijke deel van het binnenterrein te herkennen. Structuur B valt samen met de vermoede gracht die het binnenterrein in tweeën deelt. Structuren C en D liggen binnen het zuidwestelijke deel van het binnenterrein. Binnen structuur D geeft het weerstandsonderzoek hoge waarden binnen rechthoekige vlakken. Deze kunnen wijzen op funderingsresten, uitbraaksleuven en/of kelders en puinlagen. Het elektromagnetisch onderzoek heeft hier minder duidelijke patronen opgeleverd en geeft alleen in het uiterste zuidwesten een rechthoekig gebied met een lage geleidingswaarde dat overeenkomt met een gebied met hoge weerstanden (een kelder in de ondergrond?).

Conclusie: binnen het stateterrein is een archeologische laag aanwezig. De omgrachting is bewaard als sloot of als grachtvulling. In de zuidoostelijke helft van het deelterrein dat geofysisch onderzocht is, lijken resten van bebouwing aanwezig te zijn.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 58. Catalogusnummer 30: resultaten onderzoek.

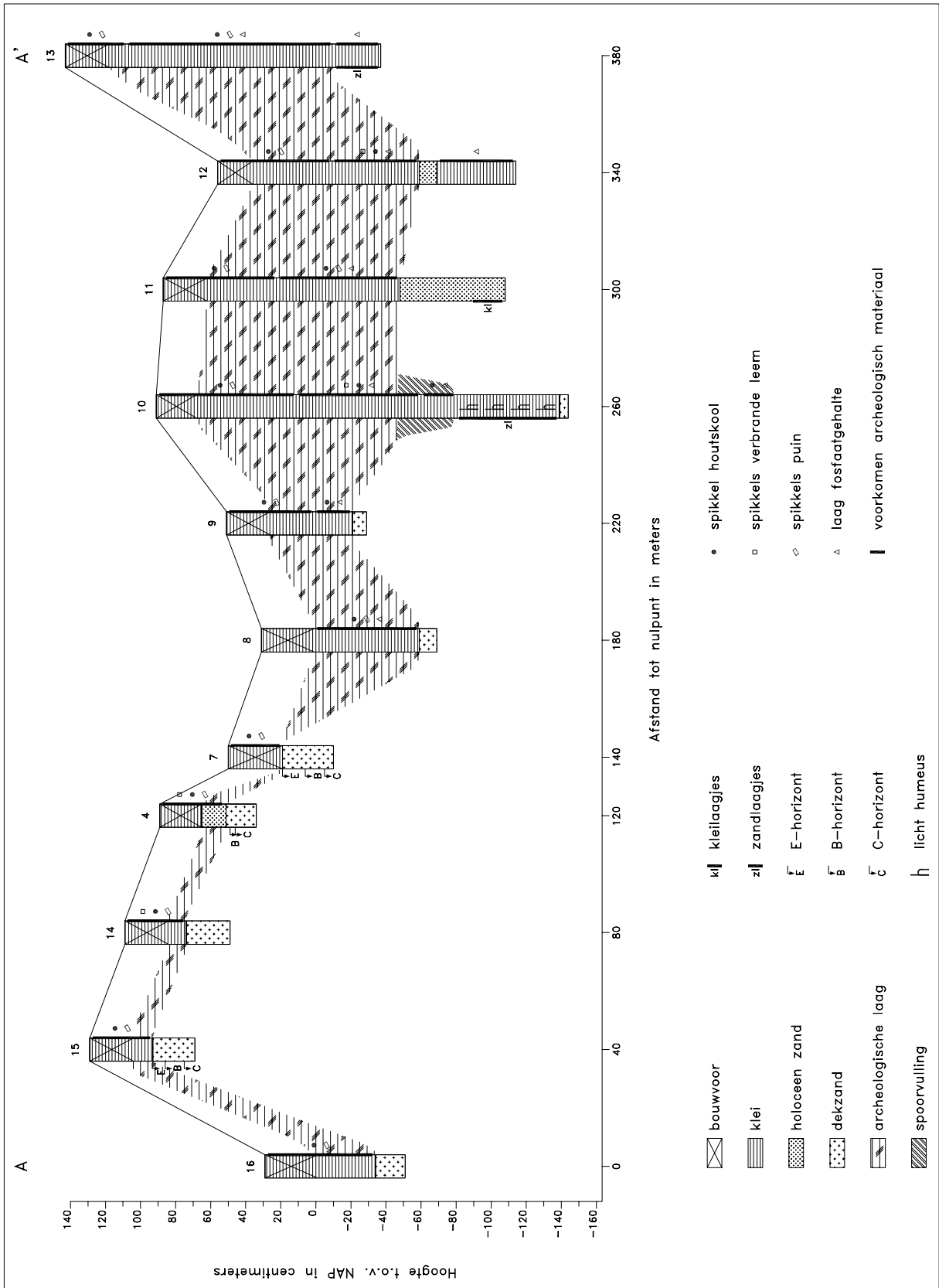
16. **Advies:** aanbevolen wordt het de beide vindplaatsen conform de blauwe contour op figuur 54 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,3 m -Mv kunnen leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.
17. **Opmerkingen:** Van den Berg (1989: 4-5, 9-10, 14).

Catalogusnummer: 30 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128311; figuren 58, 59 en 60)

1. **RAAP-code:** 06E-Q; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206.664/590.852 (206.650/590.875)
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Torpmacluft en Kollumer Terp
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 14 en 15-01-2002; 04-02-2002 (ARCHIS-waarnemingsnummer 128311).
6. **Huidig grondgebruik:** akker- en grasland
7. **Relatie tot omgeving:** kwelderwal, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Mh6); hoogste punt 1,56 m +NAP.
8. **Bodem:** terp (T) kalkarme poldervaaggrond, klei, profielverloop 5 (code Mn85C-V)
9. **Datering:** Neolithicum, Late IJzertijd, Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** steentijdnederzetting, terp en verhoogde huisplaats
12. **Vondstmateriaal:** ARCHIS-waarnemingsnummer 128311 (ter hoogte van zandkop): vuursteen: circa 300 artefacten uit het Neolithicum, waaronder afslagen en brokken (ca. 10% verbrand), vier kernen, veertien schrabbers waarvan vijf zeer klein (knoopschrabbers), één geretoucheerde, ovale, ronde 'amulet' en twee driehoekspitsen. Natuursteen: één fragment van een slijpsteen. Aardewerk: twee stuks prehistorisch (waaronder één randfragment) en twee stuks kogelpot; bot: acht stuks, verbrand.
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7786 (CMA-code 06E-038), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd.
14. **Veldwerk:** 14 en 15-01-2002
Visuele inspectie: AMK-terrein 7786 omvat het westelijke deel van een terp (RAAP-code 06E-Q). Het oostelijke deel van deze terp valt samen met AMK-terrein 9816 (zie catalogusnummer 27). Het centrale deel van AMK-terrein 7786 ligt verhoogd. Op het maaiveld bevinden zich hier veel vuursteenfragmenten. Dit terrein wordt gekenmerkt door veel hoogteverschil, hetgeen wijst op lokale vergravingen. Naar het zuiden toe loopt het reliëf sterk af. Het AMK-terrein zal hier (gedeeltelijk) afgegraven zijn. Ten oosten van AMK-terrein 7786, waar de terp zich nog voortzet, bevinden zich twee verhoogde erven. Ook in dit gedeelte is veel hoogteverschil, hetgeen wijst op gedeeltelijke afgravingen.
Bureauonderzoek: de kaart van Schotanus à Sterringa toont vijf Stemdraagende Huysen met de aanduiding 'Kollumer Terp'. Op de kaart van Eekhoff zijn nog slechts drie boerderijen aanwezig onder het toponiem 'De Terp'. De GHPA toont hetzelfde beeld als de kaart van Eekhoff. Het hoogste deel van de terp bevindt zich op deze kaart ter plaatse van de meest westelijke huisplaats. Op de HAF is het toponiem 'Terp' geplaatst bij de meest oostelijke huisplaats. De top van de terp (1,9 m +NAP) bevindt zich volgens deze kaart ten zuidwesten van de meest westelijke huisplaats.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 59. Catalogusnummer 30: profiel boorraai A-A'.

Booronderzoek: op het terrein zijn 22 boringen gezet (figuren 58, 59 en 60). De boringen 1 t/m 6 vormen een noord-zuid georiënteerde raai, die ter hoogte van boring 4 kruist met een min of meer oost-west georiënteerde raai die uit de boringen 7 t/m 16 bestaat. De boringen 17, 18 en 19 vormen een noord-zuid georiënteerde raai die even ten westen van de boringen 1 t/m 6 ligt. De boringen 20, 21 en 22 liggen in het zuidwesten van AMK-terrein 7786. In de boringen ten westen van boring 11 is dekzand aangetroffen. Het dekzand vormt een opduiking met het hoogste punt nabij de boringen 2, 15 en 17: circa 0,9 m +NAP. In de boringen 4, 5, 7, 15 en 18 is in de top van het dekzand lichte bodemvorming opgemerkt. Op het hoogste punt van de opduiking is het dekzand getopt of opgenomen in de terplaag. In de boringen 18 en 19 bevat de top van het dekzand houtskool. Dit is een aanwijzing voor de aanwezigheid van een vindplaats uit de Steentijd, waarvoor de bewijzen op het maaiveld zijn aangetroffen. Incidenteel is langs de flanken van de dekzandopduiking een veenrestant opgemerkt (in de boringen 18 en 19, respectievelijk 0,5 en 0,3 m dik, op 0,5 en 0,35 m -Mv). Ten oosten van boring 9 bestaat de natuurlijke ondergrond uit kwelderafzettingen (zandige klei met zandlagen en kleilig zand met zandlagen) met een top op ca. 0,4 m -NAP. Op het dekzand en op de kwelderafzettingen is bijna overal een licht tot matig zandige archeologische laag aanwezig, waarin spikkels en brokjes puin, houtskool, verbrande leem en incidenteel botfragmentjes zijn aangetroffen. Deze laag is circa 0,1 m dik waar het dekzand opduikt en ruim 1,0 m dik daar waar het dekzand wegduikt. Incidenteel is, gelet op de diepte van oude verstoringen, geboord in een archeologisch grondspoor (boringen 1 en 10). In de boringen 6, 18 en 19 is de archeologische laag geheel opgenomen in de bouwvoor of vergraven en boring 22 ligt buiten de terp. In de boringen 9 t/m 13 zijn fosfaatvlekken in de ondergrond aanwezig.

Op het terrein is tevens een oppervlaktekartering uitgevoerd. Hierbij zijn enkele fragmenten laat-middeleeuws kogelpotaardewerk gevonden. Deze fragmenten hebben een hard baksel en zijn gemagerd met grove granietmagering. Ter hoogte van de zandopduiking (tussen de boringen 1 en 4) liggen veel vuurstenen artefacten op het maaiveld; bewijzen voor een nederzetting uit de Steentijd ter plaatse.

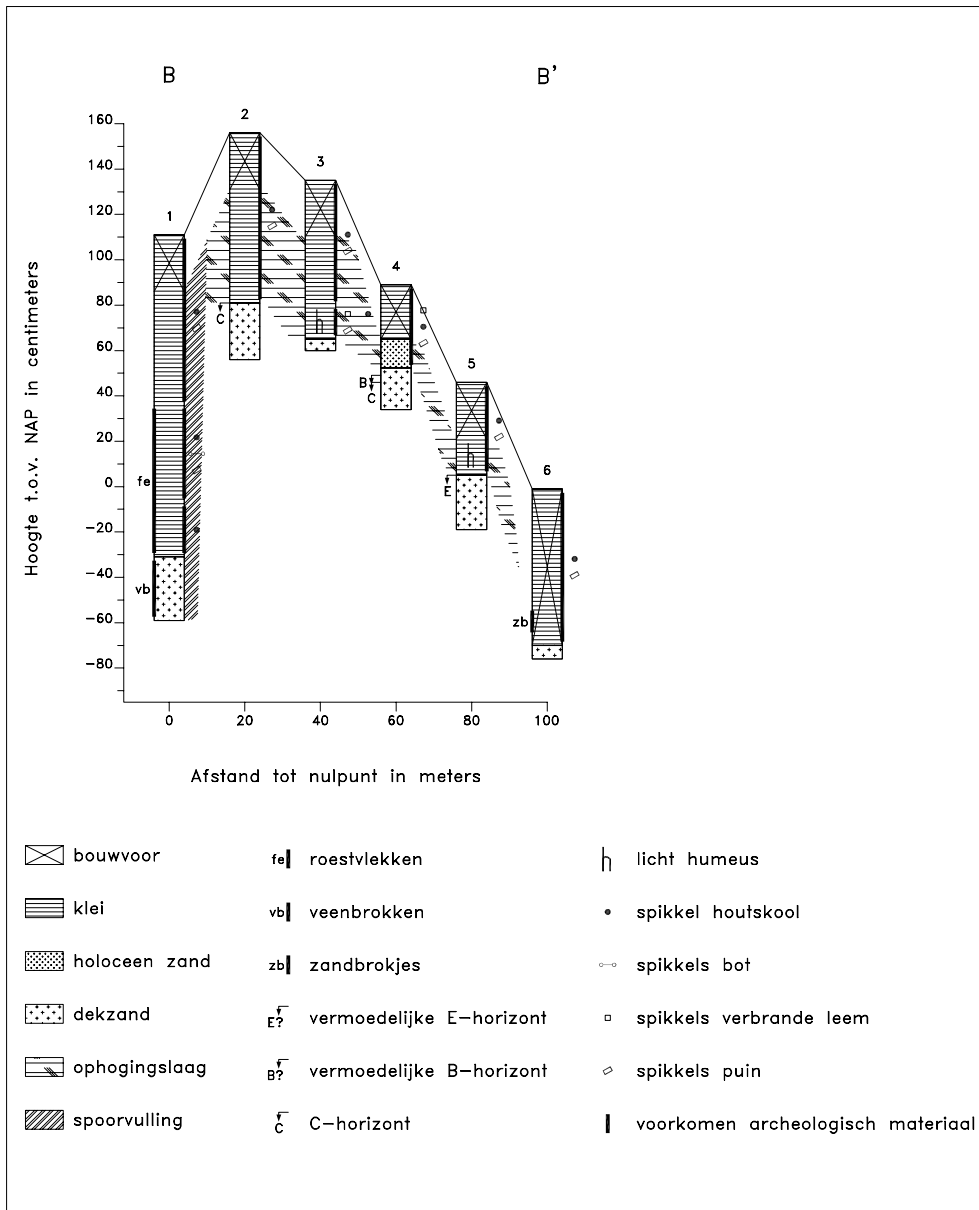
Conclusie: In de meeste boringen is een archeologische laag aangetroffen. Ook zijn archeologische grondsporen aanwezig. Tevens is in AMK-terrein 7786 een dekzandkop aanwezig met lichte podzolvorming en vele aanwijzingen voor een nederzetting uit de (late) Steentijd. Naar verwachting is een groot deel van de zandopduiking nog intact. Hier zijn ook grondsporen uit de Steentijd te verwachten.

15. **Waardering vuursteenvindplaats (classificatie):** III (ARCHIS-waarnemingsnummer 128311)

16. **Advies:** aanbevolen wordt de vindplaatsen conform de blauwe contour op figuur 58 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,2 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

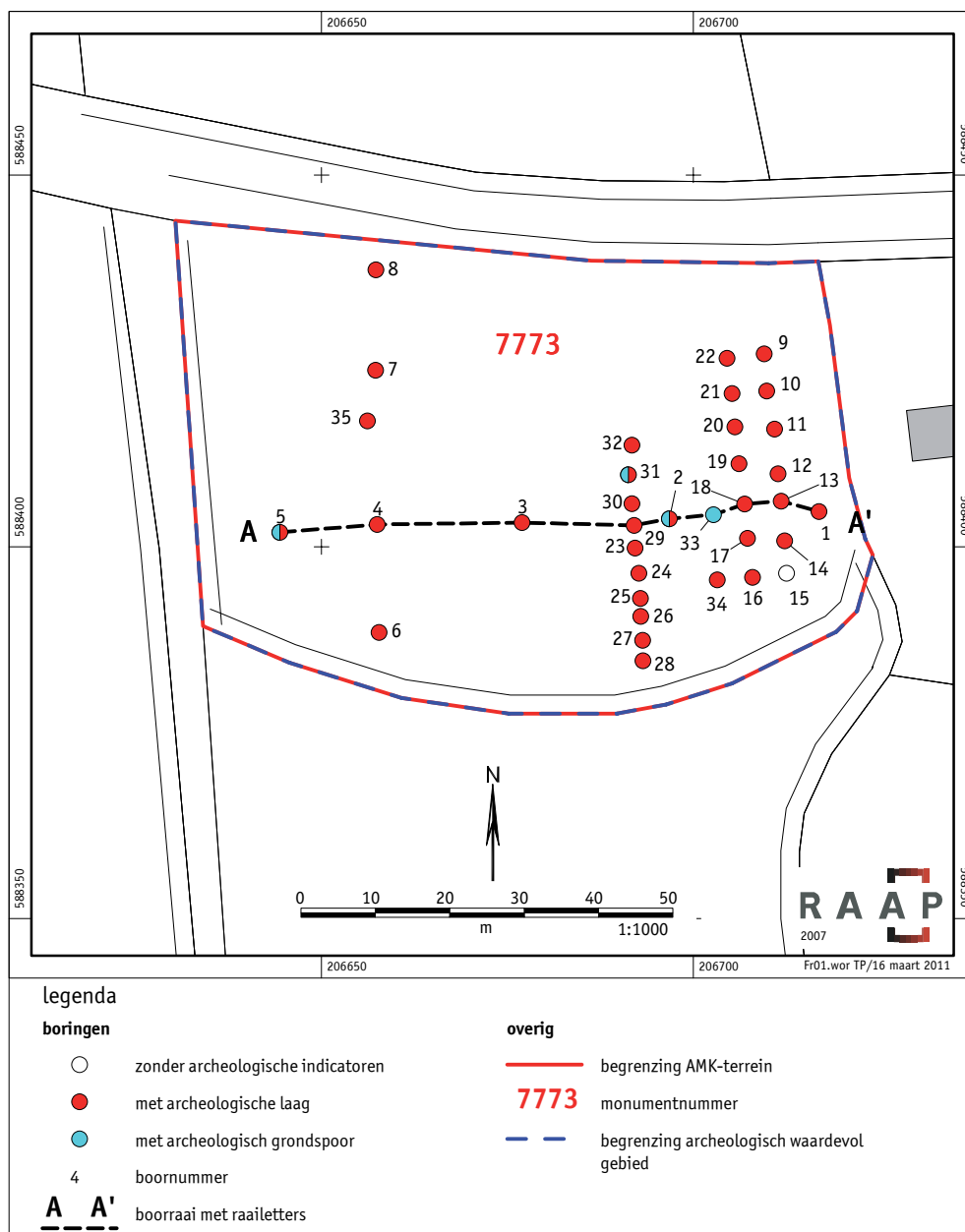
Figuur 60. Catalogusnummer 30: profiel boorraai B-B'.

RAAP-RAPPORT 983

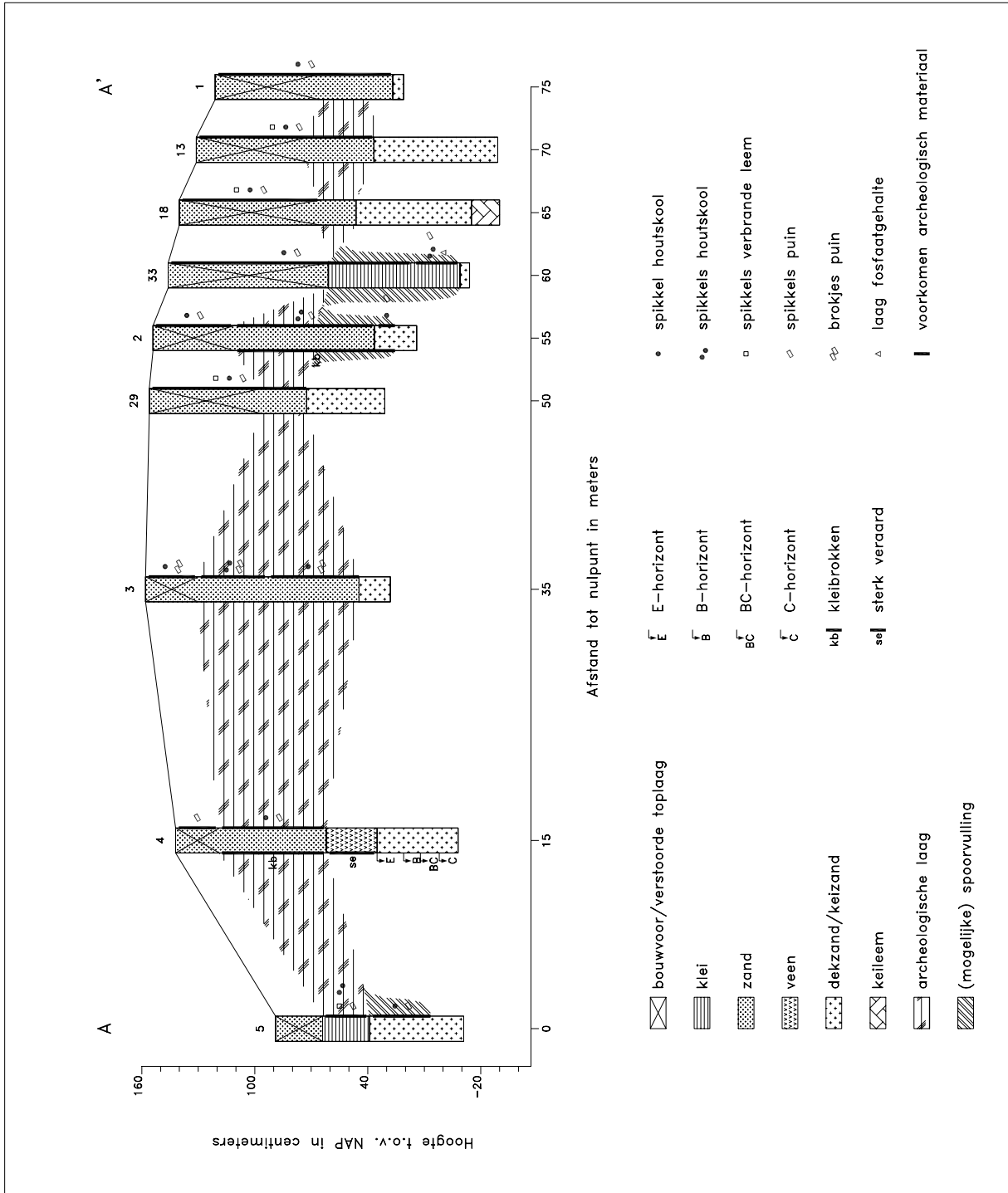
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 31 (figuren 61 en 62)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-042; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206.677/588.411
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Kollum-oost
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 05-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** grondmorene al dan niet met welvingen bedekt door dekzand, zwak golvend, relatief laaggelegen (code 3Gc2); hoogste punt 1,58 m +NAP.
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden, lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stateterrein

Figuur 61. Catalogusnummer 31: resultaten onderzoek.

Figuur 62. Catalogusnummer 31: profiel boorraai A-A'.

13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7773 (CMA-code 06E-042), terrein van hoge archeologische waarde.

14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: het AMK-terrein vertoont aan het maaiveld veel bulten en kuilen, wat op verstoring wijst. Het terrein ligt hoger dan de percelen aan de noord- en westzijde. Het aangrenzende zuidelijke perceel ligt ongeveer even hoog. De oostelijk van het terrein gelegen boerderijplaats ligt iets hoger dan het AMK-terrein.

Bureauonderzoek: de kaart van Schotanus à Sterringa toont hier een 'Stemdraagend Huys', zonder naamsvermelding. De kaart van Eekhoff geeft ter plaatse een voormalige state 'Rodenburg'. De GHPA beeldt geen bebouwing af. Op de kaart van de HAF is het terrein onbebouwd en is de naam 'Rodenburg' verbonden aan een groepje boerderijen direct ten oosten hiervan.

Booronderzoek: er zijn 34 boringen gezet (figuren 61 en 62). In alle boringen behalve boring 15 (waarin de bodem diep verstoord is) is een archeologische laag opgemerkt: kleiig zand of zandige klei met houtskool, stukjes verbrande leem en puin. Het onderscheid tussen de bouwvoor en de archeologische laag was niet altijd betrouwbaar vast te stellen. In de boringen 6, 8, 9, 14, 16, 18 en 19 is het onduidelijk of het om een dikkere of dieper gelegen archeologische laag gaat, of om archeologische grondsporen. Waarschijnlijk bestaat de archeologische laag deels uit opgebrachte grond van een dijk uit de vroege 13e eeuw (zie catalogusnummers 16 en 22), die ook ter hoogte van dit state-terrein gelegen heeft. In de boringen 2, 5, 31 en 33 is zeker in grondsporen geboord (verstoringen tot diep in het dekzand). Incidenteel ligt onder de archeologische laag een veenrestant. Meestal echter ligt de archeologische laag direct op dekzand (op gemiddeld 1,0 m -Mv). In het dekzand zijn af en toe (in de boringen 4, 5, 7, 20, 21 en 29) aanwijzingen voor een podzolbodem aangetroffen. Incidenteel is onder het dekzand keizand/keileem aangetroffen.

Geofysisch onderzoek: met de EM38, de elektromagnetometer. Deze heeft een dieptebereik van 0,5 tot 1,5 m -Mv. Met de EM38 is een grid van 52 bij 78 m gemeten. Er zijn geen structuren gemeten, alleen maar 'ruis'. Er zijn geen structuren gemeten met de EM38. Derhalve kunnen geen conclusies uit dit onderzoek worden getrokken. Afwezigheid van gemeten structuren betekent niet dat er geen (archeologische) objecten in de ondergrond aanwezig zijn. Deze kunnen zich bijvoorbeeld buiten het meetbereik van de EM38 bevinden.

Conclusie: op het AMK-terrein is, ondanks vergravingen, overal nog sprake van een archeologische laag. Grondsporen zijn aanwezig.

16. **Advies:** aanbevolen wordt de vindplaatsen conform de blauwe contour op figuur 61 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,25 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

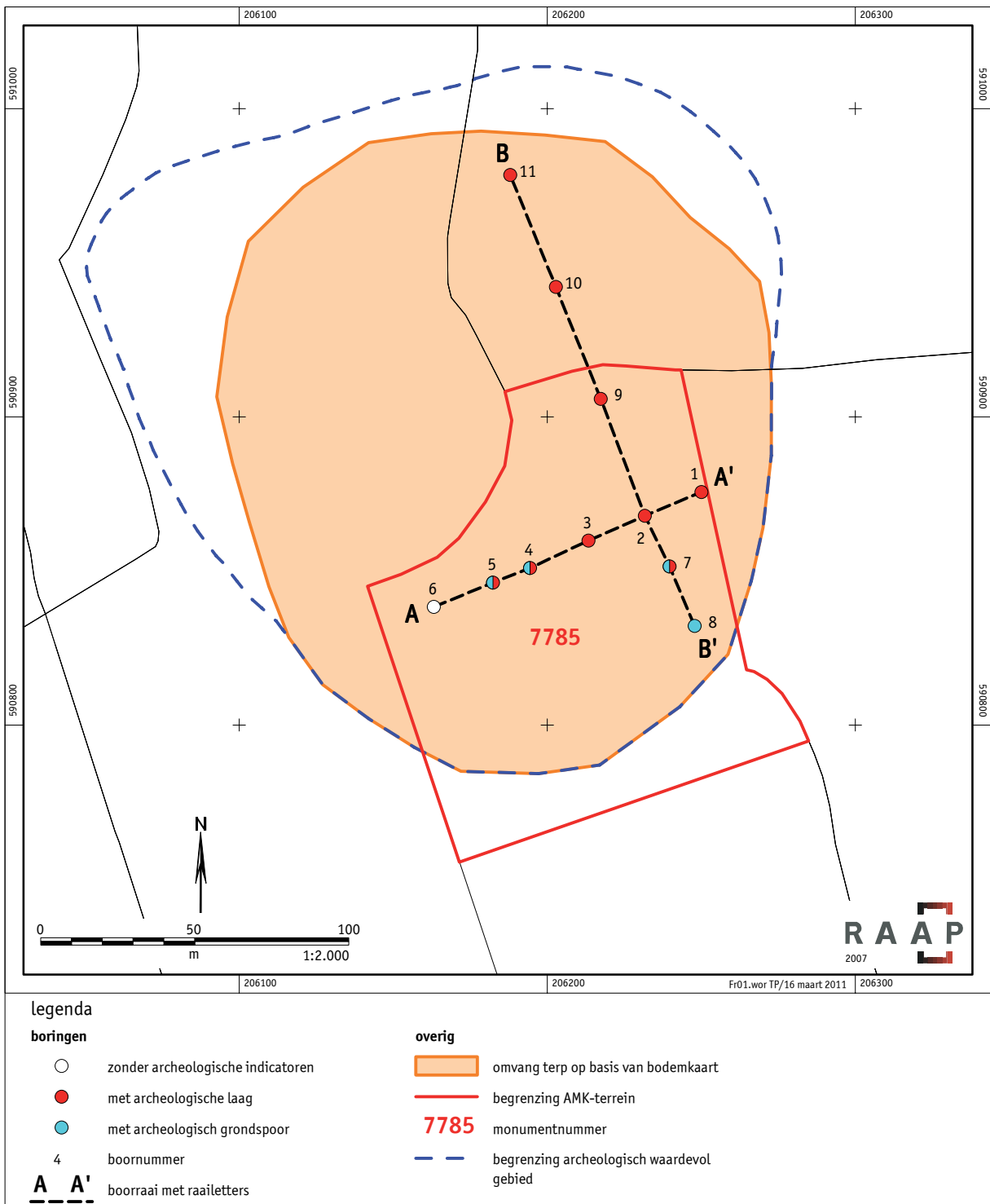
Catalogusnummer: 32 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 35868)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206.350/589.000
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Jumaheerd
3. **Vinder:** Poortinga; **Datum ontdekking:** 1995
4. **Vondstomstandigheden:** oppervlaktevondst met metaaldetector

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
12. **Vondstmateriaal:** lakenlood in de vorm van een met pijlen doorboorde dierfiguur
17. **Opmerkingen:** de vondst is gedaan achter boerderij Jumaheerd in een ten behoeve van nieuwbouw tot circa 0,35 m afgegraven terrein.

Figuur 63. Catalogusnummer 33: resultaten onderzoek.

Catalogusnummer: 33 (figuren 63, 64 en 65)

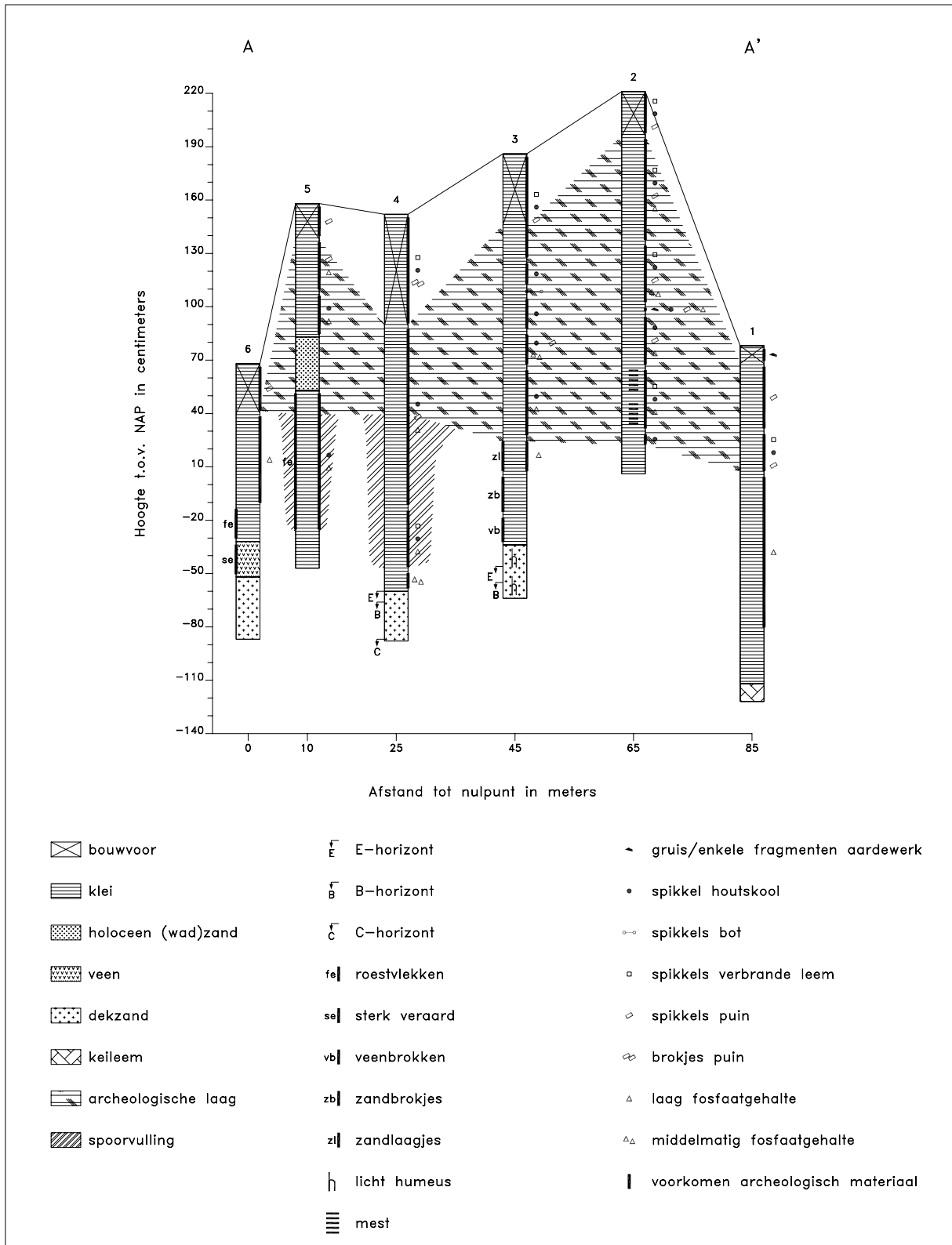
1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-037; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206. 213/590.836
2. **Plaats:** Kollumeroudzijl; **Toponiem:** Feitsmastate-oost
3. **Vinder:** RAAP; Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001 (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed); 12-02-2002 (RAAP).
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-(kreek-)bedding (< 2 m diep), lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2M13); hoogste punt 2,21 m +NAP.
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden, klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Late IJzertijd-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7785 (CMA-code 06E-037), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd.
14. **Onderzoek**

Visuele inspectie: het deel van de terp dat samenvalt met het AMK-terrein ligt hoger dan de omgeving. Op het AMK-terrein zijn aanwijzingen voor vergravingen zichtbaar. Zo is een steil-kantje te zien tussen de boringen 7 en 8. Buiten het AMK-terrein lijkt de terp (grotendeels) afgegraven en geëgaliseerd te zijn.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa ligt hier een 'Stemdraagend Huys' met de naam 'Groot Bama'. Zijn vader, Schotanus, beeldt hier een 'Edele State' af met de naam 'Bama'. De kaarten van Eekhoff en de GHPA tonen geen bebouwing ter plaatse. Ook op de HAF is het terrein onbebouwd. Op deze kaart wordt hier een terp weergegeven met een top op 2,5 m +NAP.

Booronderzoek: op het terrein zijn elf boringen gezet (figuren 63, 64 en 65). De boringen 1 t/m 6 vormen een zuidwest-noordoost georiënteerde raai over het hoogste gedeelte van het AMK-terrein. De boringen 7 t/m 11 vormen een dwarsraai over boring 2. In bijna alle boringen is een archeologische laag aangetroffen, bestaande uit zandige klei met puin, houtskool, verbrande leem en fosfaat. In de boringen 1, 2 en 7 zijn fragmenten kogelpotaardewerk uit de (Late) Middeleeuwen aangetroffen. De ondergrens van deze archeologische laag is niet altijd goed te bepalen. Vaak bevinden zich tot circa 0,3 m -NAP archeologische indicatoren in een schone (grijze) kleilaag. Het betreft of door bioturbatie verplaatste vondsten in kwelderafzettingen, of een 'schone' ophogingslaag. Voor deze laatste interpretatie is hier gekozen. De dikte van de ophogingslaag varieert van 0,2 tot 1,8 m. Boring 2 is gezet op het huidige hoogste deel van de verhoging (circa 2,2 m +NAP). In deze boring zijn op 0,7 tot 0,4 m +NAP mestachtige laagjes aangetroffen. Grondsporen tot in de onderliggende kwelderafzettingen (licht zandige klei met zandlagen) zijn in de boringen 4, 5, 7 en 8 aangetroffen. De top van de kwelderafzettingen ligt op circa 0,4 m +NAP. Hieronder is (in de boringen 6 en 9) een sterk veraarde veenlaag aanwezig.

In de boringen 3, 4, 6, 8, 10 en 11 is pleistoceen zand aangetroffen, waarin zich (in de boringen 3 en 4) een podzolbodem heeft ontwikkeld. Ter hoogte van boring 11 ligt het zand het hoogst (0,3 m +NAP). In het zand zijn geen resten aangetroffen die duiden op menselijke activiteiten. In boring 1 ligt direct onder de kwelderafzettingen keileem.

Figuur 64. Catalogusnummer 33: profiel boorraai A-A'.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Conclusie: hoewel de percelen ten noorden van het AMK-terrein aan verploeging en egalisatie onderhevig zijn geweest, is ook hier nog een restant van een archeologische laag aanwezig.

Op het AMK-terrein is de terp nog goed herkenbaar. Grondsporen zijn aanwezig. Gelet op het aangetroffen aardewerk dateert de terp uit de Late Middeleeuwen.

16. **Advies:** aanbevolen wordt de vindplaats conform de blauwe contour op figuur 63 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankkaart, en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,3 m -Mv kunnen leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 34

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 205.887/590.788
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Feitsmastate
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** huisterp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9817 (CMA-code 06E-128), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** Schotanus plaatst hier een 'Edele State' met de naam 'Feytsma'. Schotanus à Sterringa beeldt het af als een 'Stemdraagend Huys'. Eekhoff toont een omgracht terrein met bebouwing en het toponiem 'Feitsma'.

Catalogusnummer: 35 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 30357)

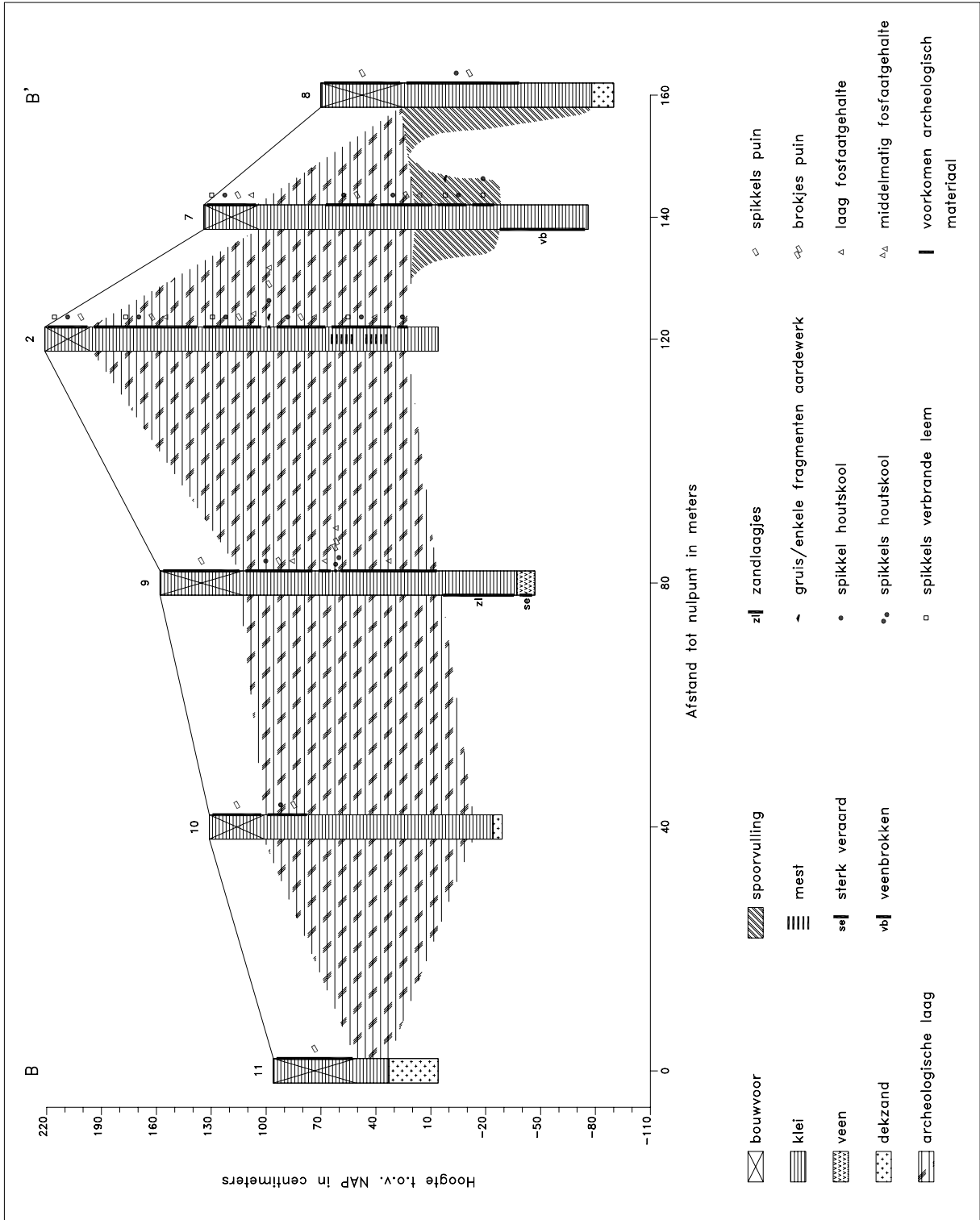
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 205.800/588.430
2. **Plaats:** Kollum
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 1964
4. **Vondstomstandigheden:** archeologische opgraving
5. **Toenmalig grondgebruik:** bebouwing
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwing
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** kerk
12. **Vondstmateriaal:** onbekend
17. **Opmerkingen:** *Nieuwsbulletin KNOB* 1964: 57-59, 98; *Nieuwsbulletin KNOB* 1965: 40-41

Catalogusnummer: 36 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 300437)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 205.690/587.530
2. **Plaats:** Kollum
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 1965
4. **Vondstomstandigheden:** veldkartering
10. **Type vindplaats:** kringgreppel/ringsloot
17. **Opmerkingen:** lage, met gras begroeide heuvel omringd door cirkelvormige sloot met middellijn van 150 m en aan weerszijden door een lage boomwal omzoomd. Een klein segment is bewaard gebleven van een structuur die aan het eind van de 19e eeuw nog compleet was (Eekhoff, 1859). Mogelijk betreft het een dingheuvel.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 65. Catalogusnummer 33: profiel boorraai B-B'.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Er is echter sprake van een discrepantie tussen het segment waarnaar in ARCHIS wordt verwezen en de locatie volgens ARCHIS. Het genoemde segment ligt in het perceel ten westen van het perceel waarbinnen het symbool van de waarneming, conform de coördinaten in ARCHIS, is gezet. Wellicht betreft het een heuvel die als onderdeel van een landschapstuin is opgeworpen en deel heeft uitgemaakt van het landgoed Scheltinga (zie Van den Berg, 1989: 73-74; zie catalogusnummer 115).

Catalogusnummer: 37

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 205.951/588.469
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Kollum dorp
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** oude dorpskern
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15041 (CMA-code 06E-144), terrein van hoge archeologische waarde.

Catalogusnummer: 38

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 205.225/588.120
2. **Plaats:** Kollum
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** het terrein wordt als 'Stemdraagend Huys' getoond op de kaart van Schotanus à Sterringa met het toponiem 'Sjoerda'. Zijn vader, Schotanus, noemt het een 'Eygengerfde State'. Eekhoff beeldt het af als de voormalige state 'Sjoerda'.

Catalogusnummer: 39

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.870/590.575
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Ter Luine
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** op de kaart van Schotanus staat nabij een huissymbool de naam 'Ter Luyne'. Bij Schotanus à Sterringa staat het toponiem 'Ter Luyne' bij een 'Stemdraagend Huys' dat niet, zoals op de kaart van zijn vader, aan de westzijde van een weg, maar aan de oostzijde daarvan ligt (ter hoogte van catalogusnummer 40?). Op beide 17e eeuwse kaarten ligt de desbetreffende bebouwing echter ten westen van het terrein met de bovengenoemde coördinaten, dat op basis van de kaart van Eekhoff is bepaald. Bij Eekhoff staat op dit terrein het symbool van een voormalige state, met toponiem 'ter Luine'.

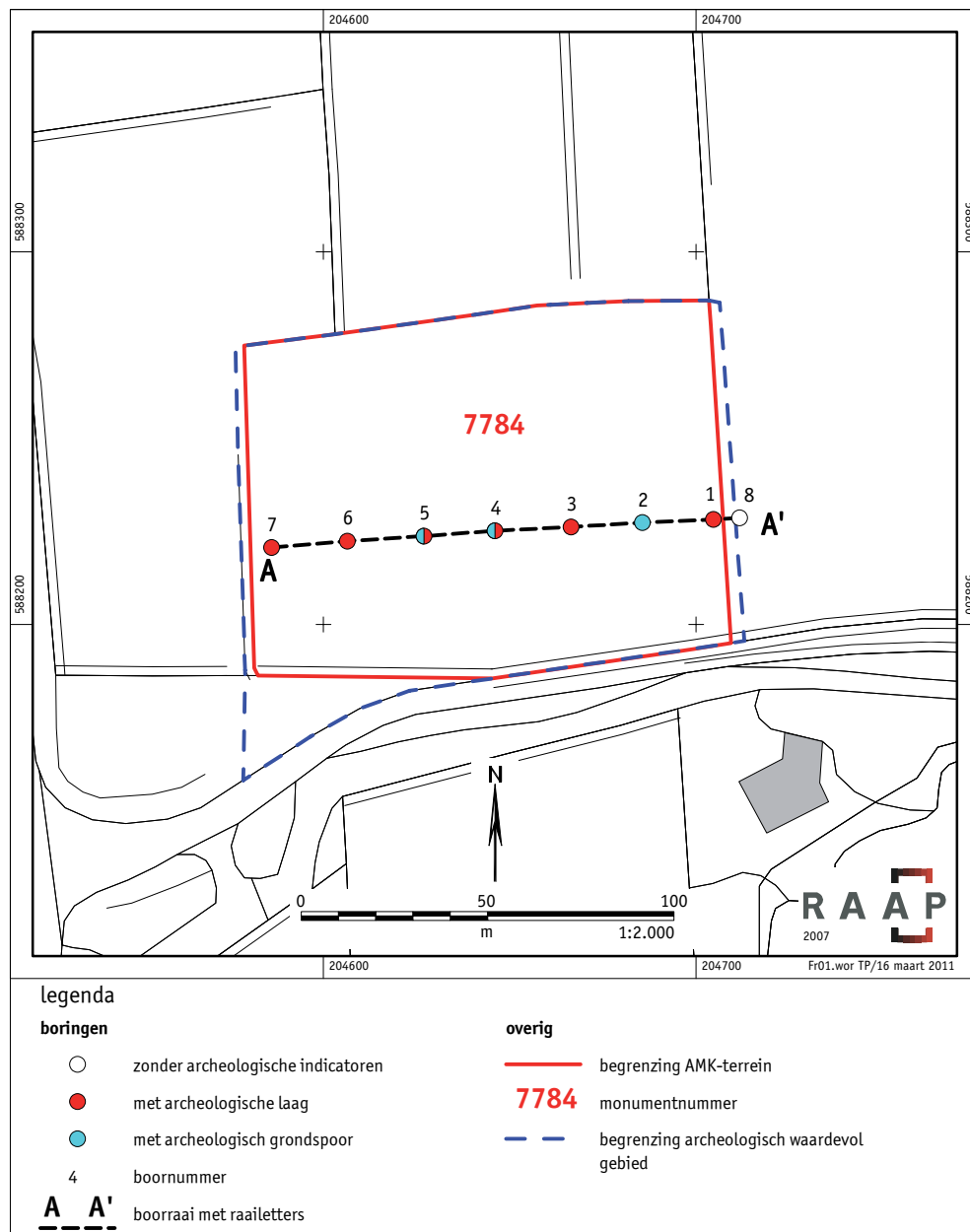
Catalogusnummer: 40

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.778/590.555
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Lauwersmeerweg
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

10. **Type vindplaats:** huisterp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9818 (CMA-code 06E-129), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** op dit terrein lijkt Schotanus à Sterringa een 'Stemdraagend Huys' met toponiem 'Ter Luyne' te situeren; zie catalogusnummer 39.

Figuur 66. Catalogusnummer 42: resultaten onderzoek.

Catalogusnummer: 41

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.780/588.000
2. **Plaats:** Kollum
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** op de kaart van Schotanus is hier een 'Eygenerfde State' met de naam 'Tadema' weggegeven. Schotanus à Sterringa toont de state onder dezelfde naam. Eekhoff beeldt 'Tadema' af als een omgracht, bebouwd terrein.

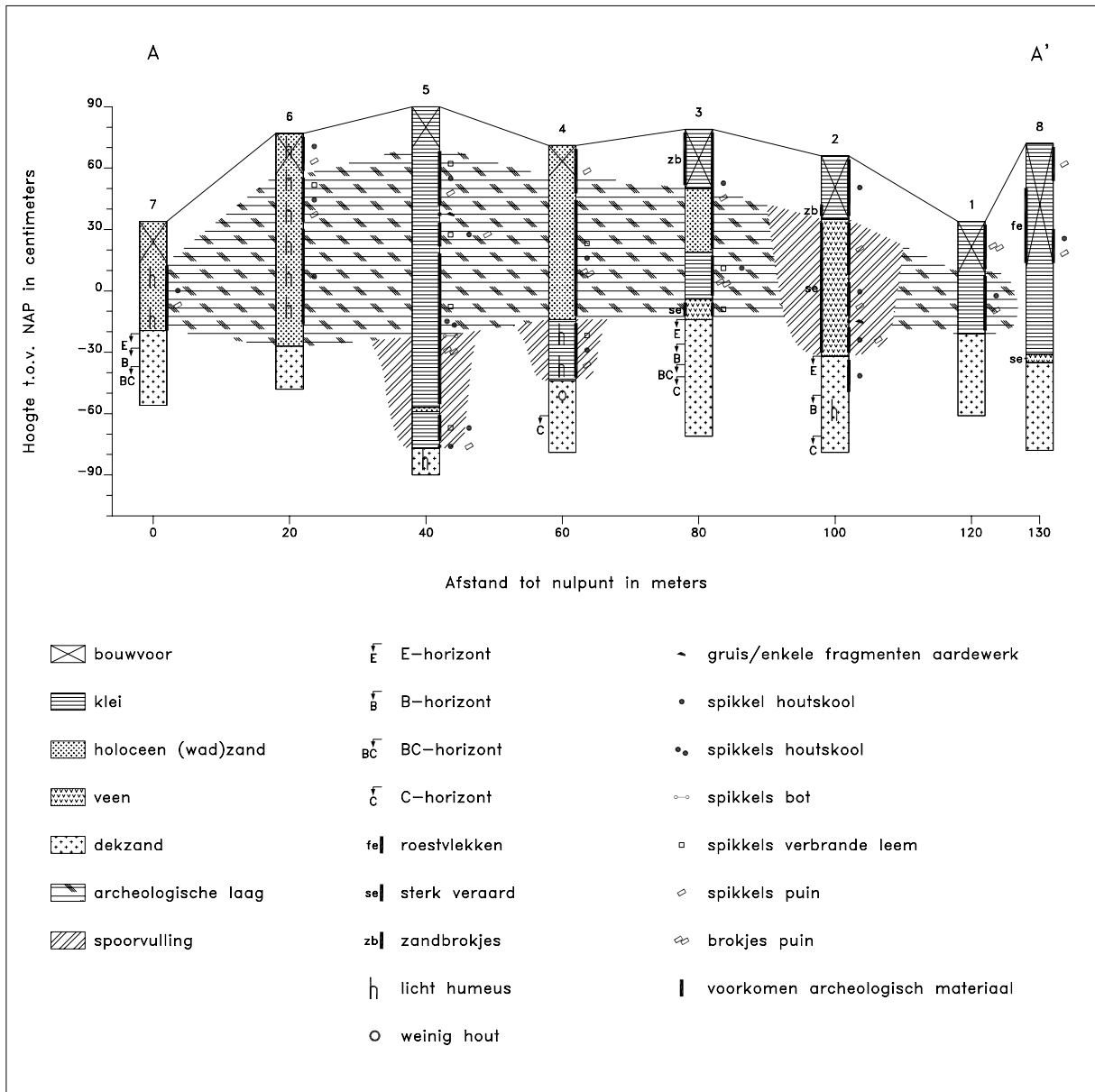
Catalogusnummer: 42 (figuren 66 en 67)

1. **RAAP-code:** CMA-code 06E-036; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.644/588.236
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Tochmaland
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 24-01-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** grondmorene al dan niet met welvingen bedekt door dekzand, zwak golvend, relatief laaggelegen, lokaal hoogteverschil maximaal 0,50 tot 1,00 m (Stiboka, 1965: code 3Gc2); aan noordzijde grenzend aan ten dele verspoelde dekzandvlakte, vervlakt door veen of klei, lokaal hoogteverschil 0,25 tot 0,50 m (code 2Ev1); hoogste punt 0,90 m +NAP.
8. **Bodem:** knippige poldervaaggronden (kalkarm), zavel, profielverloop 3 (code gMn53)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stateterrein
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7784 (CMA-code 06E-036), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: op het terrein is een lichte verhoging zichtbaar.

Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa wordt ter plaatse een 'Stemdraagend Huys' weergegeven, met de naam 'Broersma'. Zijn vader, Schotanus, noemde het een 'Eygenerfde State'. Het toponiem 'Broersma' staat ook op de kaart van Eekhoff, waarbij vermeld wordt dat het een voormalige state betreft. Op de kaart van de GHPA en op de HAF is het terrein onbebouwd. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft in 2001 booronderzoek op het terrein uitgevoerd. Daarbij is op circa 0,3 m -Mv een aanzienlijke hoeveelheid puin aangetroffen.

Booronderzoek: op het terrein zijn in een oost-west georiënteerde raai acht boringen gezet (figuren 66 en 67). Op circa 0,2 m -NAP is dekzand aangetroffen, waarin regelmatig (boringen 2, 3, 4 en 7) een podzolprofiel voorkomt. In boring 2 is hierin houtskool aangetroffen. Mogelijk is dit een aanwijzing voor bewoning in de Steentijd ter plaatse, maar het kan ook een relatie hebben met een bovenliggend grondspoor. Op het dekzand is incidenteel veen aangetroffen (in boring 8 en in boring 3, maar daarin verrommeld). Op het dekzand of het veen is een archeologische laag aanwezig, die soms uit kleilig zand en soms uit zandige klei bestaat, met puin en houtskool. In de boringen 2 en 5 zijn fragmenten aardewerk (kogelpotaardewerk) gevonden. Dit kan wijzen op een bewoningsfase voorafgaande aan de inrichting als een stateterrein. In boring 2 is sprake van een zandige veenlaag; waarschijnlijk een grondspoor. In de boringen 4 en 5 is geboord in grondsporen die zich onder de ophogingslaag bevinden. In boring 8 bevindt zich boven kwelderafzettingen een zandige klei met houtskool en puin, die als verstoorde laag/bouwvoor is beschouwd.

Figuur 67. Catalogusnummer 42: profiel boorraai A-A'.

Conclusie: In alle boringen binnen het AMK-terrein is een archeologische laag aangetroffen. Ook grondsporen zijn aanwezig. Het aangetroffen aardewerk wijst op (laat-)middeleeuwse bewoning, bewoning dus van vóór de periode waarin de states gedateerd worden (15e-18e eeuw). Mogelijk wijst houtskool in het onderliggende dekzand op een nederzetting uit de Steentijd.

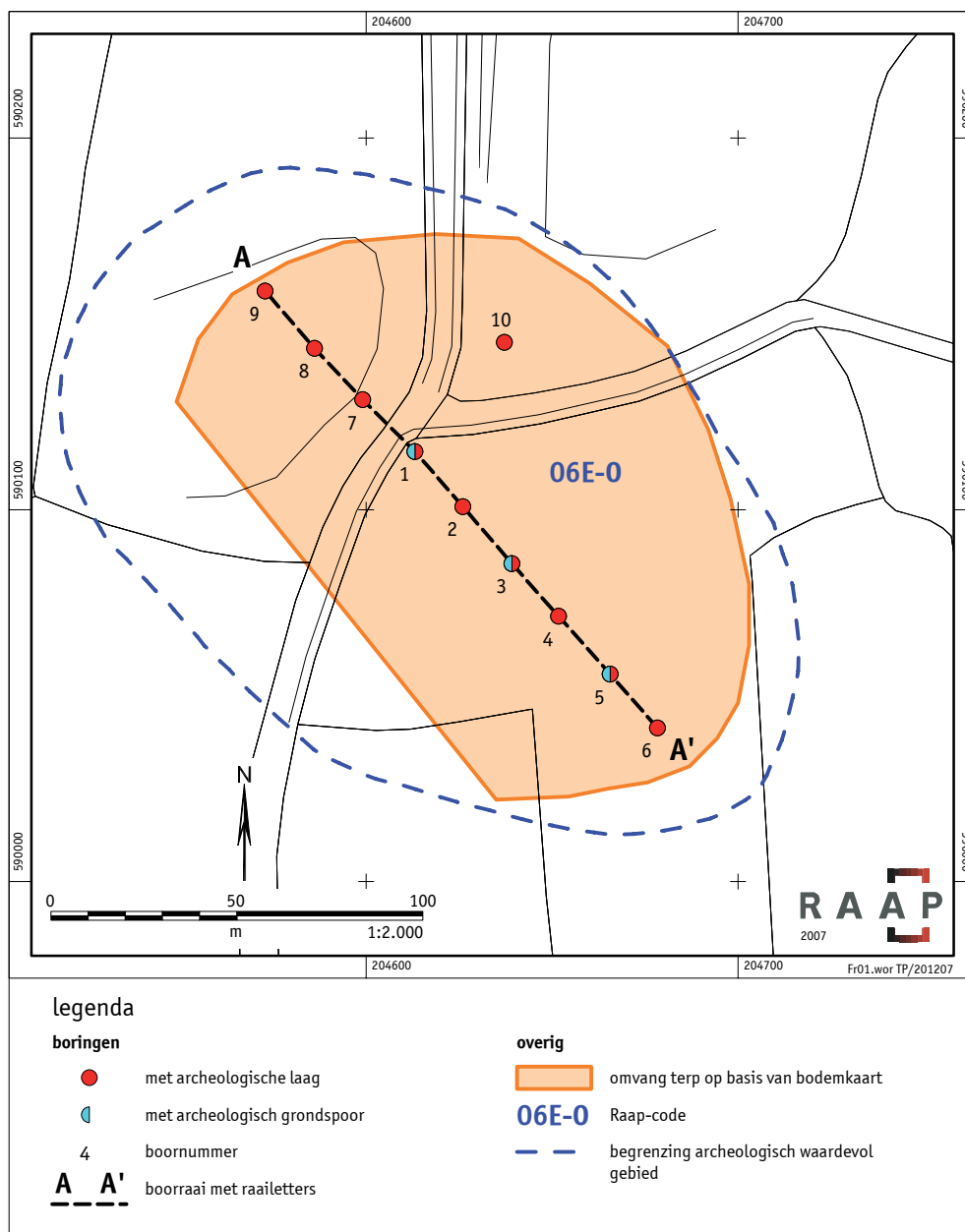
16. **Advies:** aanbevolen wordt de vindplaats conform de blauwe contour op figuur 66 als 'archeologisch waardevol' op te nemen in het bestemmingsplan en op de plankaart en te koppelen aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,3 m -Mv kunnen leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

RAAP-RAPPORT 983

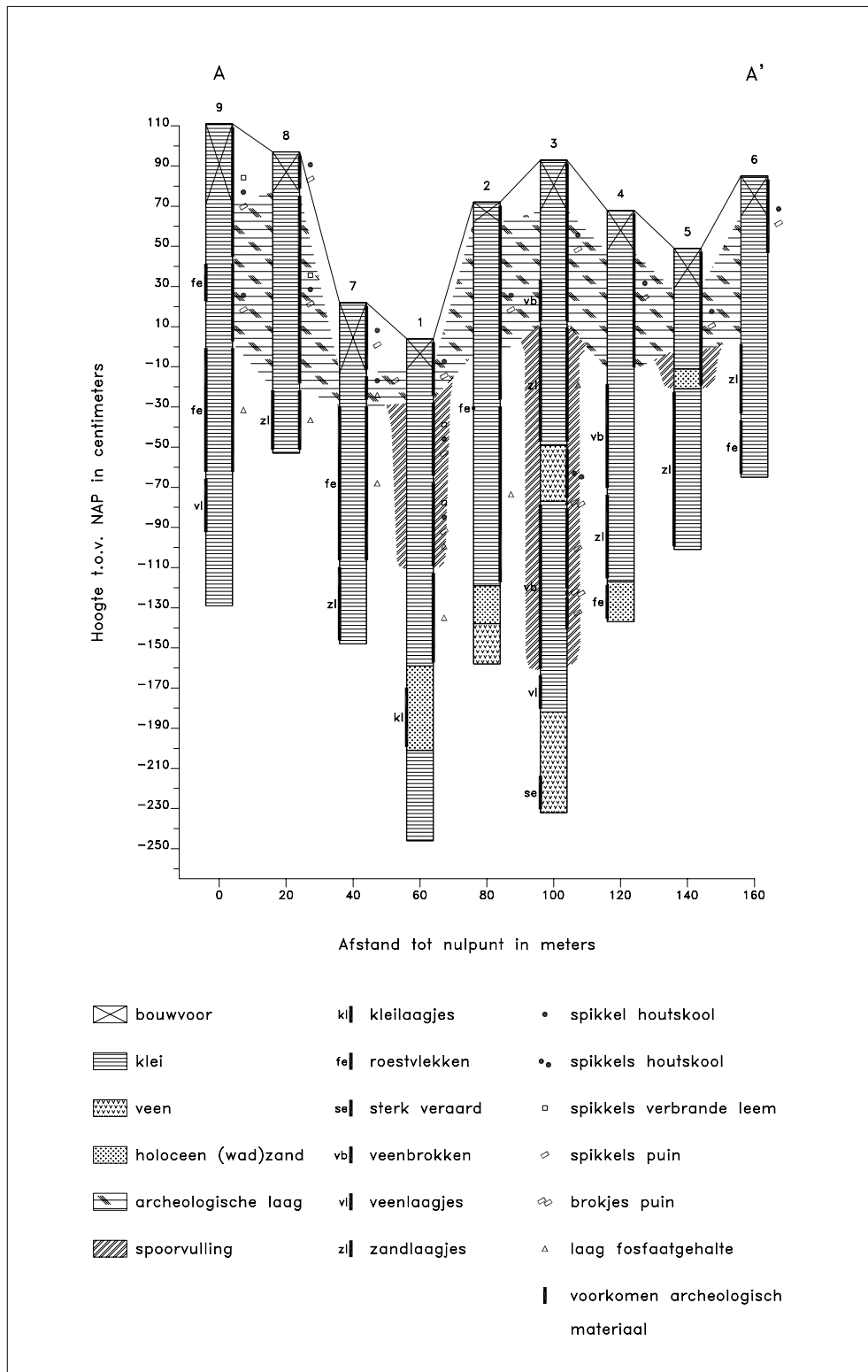
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 43 (figuren 68 en 69)

1. **RAAP-code:** 06E-O; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.630/590.110
2. **Plaats:** Oudwoude; **Toponiem:** Terlunewei
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 10-01-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland (en crossterrein)
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2Nv1); hoogste punt 1,11 m +NAP
8. **Bodem:** terp (code T)
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp

Figuur 68. Catalogusnummer 43: resultaten onderzoek.

Figuur 69. Catalogusnummer 43: profiel boorraai A-A'.

14. Veldwerk

Visuele inspectie: de terp is nog duidelijk te herkennen als een verhoging. In het zuidoostelijke deel van de terp is een gedempte sloot als depressie zichtbaar (ter hoogte van boring 5; zie figuur 68). Het noordoostelijke deel van het terrein is in gebruik als crossterrein.

Bureauonderzoek: de kaart van Schotanus à Sterringa geeft op het terrein geen bebouwing weer. Wel wordt ten oosten van het terrein een 'Stemdraagend Huys' aangegeven, zonder naam, gelegen aan de 'Dwars Ryd' (het nu verdwenen noordelijke deel van de Dwarsried). Eekhoff geeft op het terrein wel bebouwing aan, zonder toponiem. Ook op de HAF wordt een naamloze boerderij afgebeeld.

Booronderzoek: op het terrein zijn tien boringen gezet (figuren 68 en 69). De boringen 1 t/m 9 zijn gezet in een noordwest-zuidoost georiënteerde raai; boring 10 is gezet op het perceel dat in gebruik was als crossterrein. In de boringen is een 0,15 -1,0 m dikke archeologische laag aanwezig: zandige klei met houtskool, puin en fosfaat. In de boringen 1, 3 en 5 is in een grondspoor geboord. De top van de natuurlijke ondergrond die uit licht venig zand met kleilagen bestaat, komt tot maximaal 0,0 m NAP.

Conclusie: in alle boringen is een archeologische laag aangetroffen. Ook zijn grondsporen aanwezig.

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 68 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 44 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128837)

1. **RAAP-code:** DD57; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.510/588.120; **Collectie:** FM?

2. **Plaats:** Kollum

3. **Vinder:** JKB (FM), RAAP; **Datum ontdekking:** 25-01-1971

4. **Vondstomstandigheden:** vondsten in een nieuw wegcunet

8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)

9. **Datering:** Steentijd, Late Middeleeuwen

10. **Type vindplaats:** stinsterrein?

12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen afslag, kogelpotscherf en het fundament van een stins, bestaande uit zwerfstenen.

14. Veldwerk

Methode: booronderzoek

Resultaten: uit de boringen 281 en 282 blijkt dat de bodem tot 0,55 m -Mv (tot in de C-horizont) verstoord is.

Conclusie: omdat de vuursteenvondst is gedaan tijdens de aanleg van een wegcunet, kan niet worden uitgesloten de desbetreffende afslag uit aangevoerd zand afkomstig is. Met betrekking tot de laat-middeleeuwse vondsten laten deze boringen geen conclusies toe.

15. **Waardering vuursteenvindplaats (classificatie):** V

16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor (0,15 m -Mv), wordt vervolgonderzoek geadviseerd naar de stins, maar niet naar de Steentijd.

17. **Opmerkingen:** code DD57 is door Boschker (FM) tweemaal toegekend: aan deze vindplaats in Kollumerland en aan een vindplaats in Dongeradeel.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 45 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128533)

1. **RAAP-code:** LMP-158; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 204.500/586.760; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Buitenpost
3. **Vinder:** LMP; RAAP; **Datum ontdekking:** 1996
4. **Vondstomstandigheden:** akker
5. **Toenmalig grondgebruik:** opgeploegde podzol/dekzand en keizand
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt direct ten noorden van de Swadde op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost.
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd (Midden Paleolithicum?)
12. **Vondstmateriaal:** een aantal mogelijk midden-paleolithische afslagen en circa tien vuurstenen artefacten uit een latere periode.
14. **Veldwerk**
 - Methoden:* booronderzoek
 - Resultaten:* uit boring 276 blijkt dat de podzolbodem verstoord is tot in de C-horizont (76 cm -Mv). Ten noordoosten van de vindplaats ligt een dobbe/pingoruïne waar boring 277 naast is gezet. Uit boring 277 blijkt dat de podzolbodem naast de dobbe/pingoruïne verstoord is tot in de (vernatte) B-horizont (96 cm -Mv).
 - Conclusie:* het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** III (?; geldt voor Midden Paleolithicum), IV (geldt voor de latere Steentijd)
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan 0,7 m -Mv, wordt vervolgonderzoek geadviseerd.

Catalogusnummer: 46

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.381/591.754
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Mallegraefsmar
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Late IJzertijd-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-code 06E-151 (Monumentnummer 15194), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft een gave, onbebouwde terp

Catalogusnummer: 47

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.365/591.216
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** De Dellen
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Late IJzertijd-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15192 (CMA-code 06E-149), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft een gave, onbebouwde terp

Catalogusnummer: 48 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128355)

1. **RAAP-code:** OK74; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 204.330/586.870; **Collectie:** OK
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Lauwersmeerweg
3. **Vinder:** OK; RAAP; **Datum ontdekking:** circa 1985
4. **Vondstomstandigheden:** geploegd land
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** enkele vuurstenen artefacten
14. **Veldwerk**
 - Methode:* booronderzoek
 - Resultaten:* uit de boringen 315 en 316 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de C-horizont (60 cm -Mv).
 - Conclusie:* het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** waarschijnlijk IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek geadviseerd.

Catalogusnummer: 49

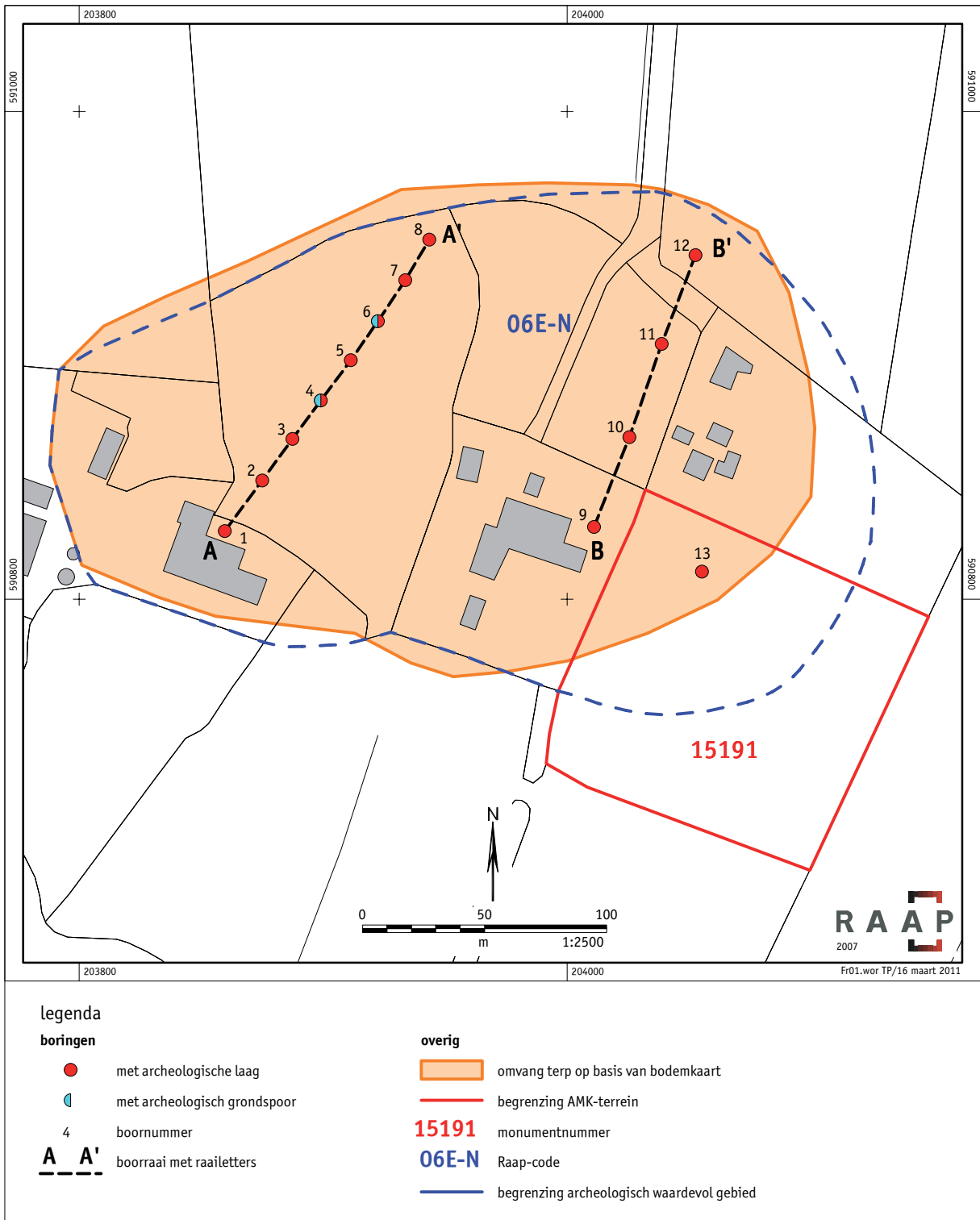
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.216/590.680
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** De Wirden
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Late IJzertijd-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15190 (CMA-code 06E-147), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** betreft een onbebouwde, langgerekte, gave terp

Catalogusnummer: 50 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128534)

1. **RAAP-code:** LMP-165; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 204.230/586.440; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Veenklooster
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1996

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 70. Catalogusnummer 52: resultaten onderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

4. **Vondstomstandigheden:** opgeploegd dekzand en keizand
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt direct ten noorden van de Swadde op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost.
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** een paar midden-paleolithische (?) afslagen
14. **Veldwerk**

Method: booronderzoek

Resultaten: uit boring 278 blijkt dat de bodem is verstoord tot in de C-horizont (0,65 m -Mv) van het dekzand. Dit betekent niet dat dan ook het voor het Midden Paleolithicum relevante niveau aangetast is. Dat is wel het geval in boring 279, waar de bodem verstoord is tot in de keileem (1,2 m -Mv).

Conclusie: het archeologisch vondstniveau is mogelijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.

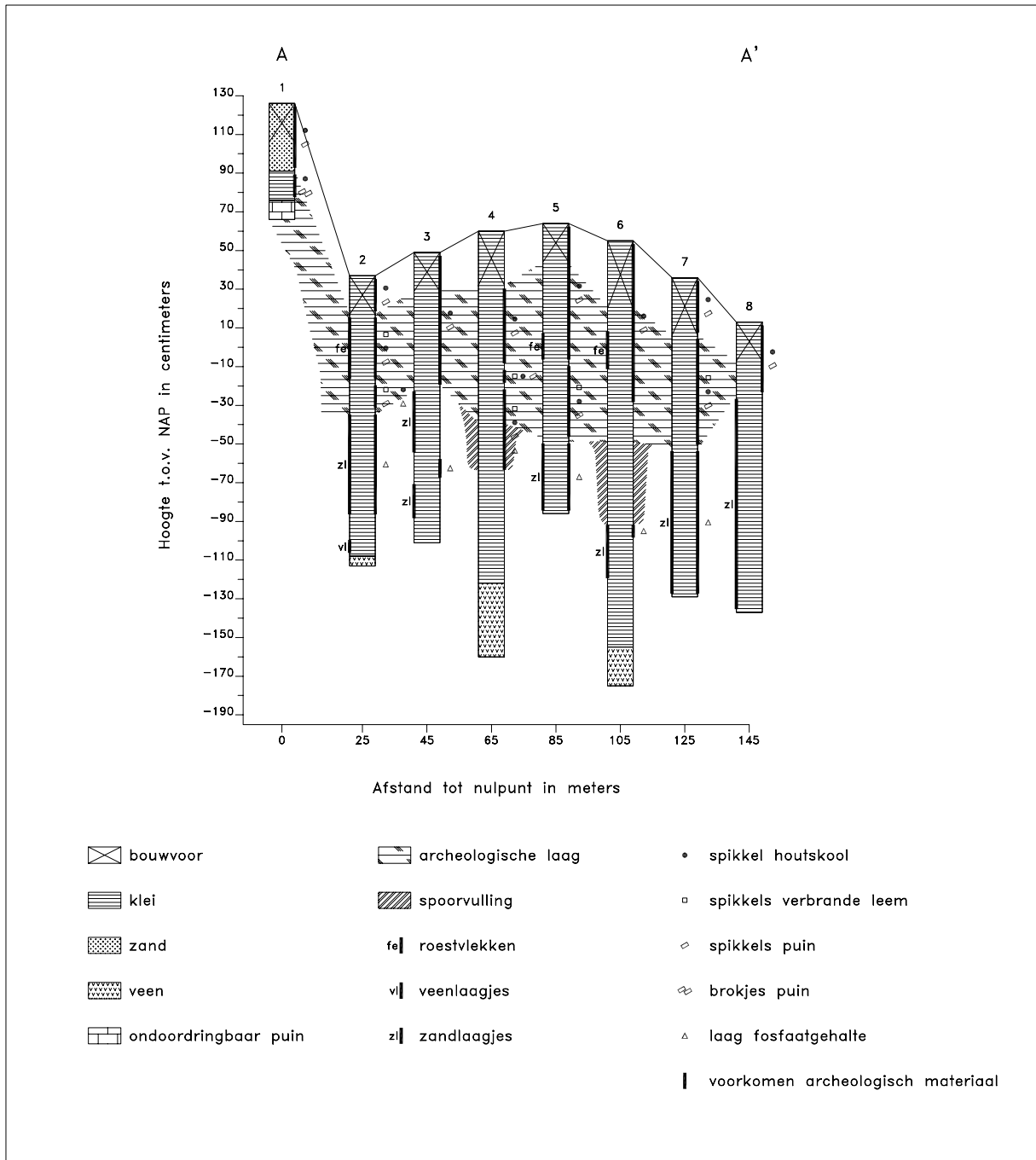
15. **Waardering (classificatie):** III/IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek geadviseerd.

Catalogusnummer: 51

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.128/591.611
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Mallegraefsmar
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15193 (CMA-code 06E-150), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft een gave, onbebouwde terp.

Catalogusnummer: 52 (figuren 70, 71 en 72)

1. **RAAP-code:** 06E-N; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 204.070/590.767 (AMK-terrein); 203.950/590.870 (terp).
2. **Plaats:** Oudwoude; **Toponiem:** de Wirden
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 09-01-2002
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwing en grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil minder dan 0,25 m (code 1Mv1); hoogste punt 1,26 m +NAP.
8. **Bodem:** terp (code T), grenzend aan knippige poldervaaggrond (kalkarm), zavel, profielverloop 3 (code gMn53C).
9. **Datering:** Late IJzertijd-Nieuwe tijd

Figuur 71. Catalogusnummer 52: profiel boorraai A-A'.

10. **Type vindplaats:** terp

13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15191 (CMA-code 06E-148), terrein van hoge archeologische waarde.

14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: het AMK-terrein ligt lager dan de omgeving en is afgegraven. De terp is ter hoogte van de twee boerderijen ten westen van het AMK-terrein nog duidelijk verhoogd. Ten noorden van de boerderij-erven is de terp (deels) afgegraven.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

een archeologische laag aanwezig: zandige klei met puin, houtskool en fosfaat. Boring 1 kon niet dieper worden gezet dan 0,5 m -Mv vanwege ondoordringbaar puin. In boringen 4 en 6 is in een archeologisch grondspoor geboord. De top van de natuurlijke ondergrond, die bestaat uit licht zandige klei met zandlagen (kwelderafzettingen) op veen, bevindt zich ten hoogste op circa 0,2 m -NAP.

Conclusie: in alle boringen is een archeologische laag aangetroffen. Ook zijn grondsporen aanwezig.

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 70 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,15 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 53

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 203.905/589.307
2. **Plaats:** Oudwoude; **Toponiem:** Wygeast
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stinsterrein
12. **Vondstmateriaal:** puin
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7777 (CMA-code 06E-048), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** het betreft een enigszins verhoogd terrein. Schotanus toont op zijn kaart een 'Eygenerfde State' met toponiem 'Alma'. Volgens de kaart van Schotanus à Sterringa bevindt zich hier een 'Stemdragend Huys' met de naam 'Allema'. Eekhoff beeldt een omgracht terrein af met twee boerderijen, gescheiden door een perceelsgrens; mogelijk een voormalige gracht die voor- en hoofdterrein scheidde. De monumentale boerderij ter plaatse bevat nog opgaand muurwerk van de middeleeuwse zaalstins. Literatuur: Van den Berg (1989: XXVI & 155-57, fig. 254, 276, 277 en 280).

Catalogusnummer: 54 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128480)

1. **RAAP-code:** LMP-83; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 203.860/586.630; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Veenklooster
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1988
4. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** vlak ten noorden van de Swadde in dekzand en keizand
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen artefact: 1 verbrande afslag

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

14. Veldwerk

Methode: booronderzoek

Resultaten: uit boring 280 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot 50 cm -Mv in lichtbruin-geel zand (mogelijk de BC-horizont). Er ligt veel onbewerkt vuursteen aan het maaiveld, maar artefacten zijn niet opgemerkt.

Conclusie: het archeologische niveau waarin vondsten verwacht kunnen worden, is waarschijnlijk verstoord.

15. Waardering (classificatie): V

16. Advies: geen vervolgonderzoek

Catalogusnummer: 55 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128838)

1. **RAAP-code:** DD23; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 203.780/589.660; **Collectie:** FM?

2. **Plaats:** Oudwoude

3. **Vinder:** JKB (FM); RAAP; **Datum ontdekking:** 27-03-1969

4. **Vondstomstandigheden:** vondsten in molshopen

8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)

9. **Datering:** Steentijd

12. **Vondstmateriaal:** enkele vuurstenen afslagen

14. Veldwerk

Methode: booronderzoek

Resultaten: uit de boringen 283 en 284 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de C-horizont (minimaal 30 cm -Mv).

Conclusie: het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven grondsporen kunnen bewaard gebleven zijn.

15. Waardering (classificatie): IV

16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

17. **Opmerkingen:** code DD23 is door Boschker (FM) tweemaal toegekend: aan deze vindplaats in Kollumerland en aan een vindplaats in Dongeradeel

Catalogusnummer: 56

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 203.654/591.838

2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Lubmaheerd

6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd

9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd

10. **Type vindplaats:** huisterp

13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9819 (CMA-code 06E-130), terrein van hoge archeologische waarde.

17. **Opmerkingen:** de terp staat op de kaart van Halbertsma.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 57

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 203.596/592.105
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Wâlddyk
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** visuele inspectie door Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** huisterp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9820 (CMA-code 06E-131), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** de terp staat op de kaart van Halbertsma.

Catalogusnummer: 58 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128843)

1. **RAAP-code:** ED67; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 203.250/589.370; **Collectie:** FM?
2. **Plaats:** Oudwoude
3. **Vinder:** JKB (FM)
4. **Vondstomstandigheden:** oppervlaktevondst
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** hoge zandkop bij een dobbe
9. **Datering:** Steentijd (Mesolithicum/Neolithicum?)
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen afslagen, kernsteker en schrabber
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** de heer D. Dijkstra te Oudwoude heeft ook 'Levallois-achtige' afslagen overgedragen die van dezelfde locatie afkomstig zouden zijn, al bestaat hierover twijfel. Het zou betekenen dat de vindplaats ook stukken uit het Midden Paleolithicum heeft opgeleverd.

Catalogusnummer: 59 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128839)

1. **RAAP-code:** DD22; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 203.230/589.280; **Collectie:** FM?
2. **Plaats:** Oudwoude
3. **Vinder:** JKB (FM)
4. **Vondstomstandigheden:** de vondst is gedaan bij een zandafgraving. Direct ten noordoosten van de vindplaats ligt een mogelijke pingoruïne (Asmussen, 2004: PING-18).
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen afslag
17. **Opmerkingen:** code DD22 is door Boschker (FM) tweemaal toegekend: aan deze vindplaats in Kollumerland en aan een vindplaats in Dongeradeel.

Catalogusnummer: 60 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 238505)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 203.220/586.660
2. **Plaats:** Veenklooster; **Toponiem:** Fogelsanghstate
3. **Vinder:** Sixma baron van Heemstra; **Datum ontdekking:** 1947
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd

10. **Type vindplaats:** klooster en stateterrein
17. **Opmerkingen:** de waarneming betreft de vondst van in verband gemetselde kloostermoppen op het terrein van de Fogelsanghstate, waar het 13e eeuwse Premonstratenzer klooster *Mons Oliveti* (Olijfberg) heeft gestaan. Klooster, state en park (van de beroemde tuinarchitect L.P. Roodbaard) worden besproken in Van den Berg (1989: 177-193).

Catalogusnummer: 61 (ARCHIS-waarnemingsnummers: 128972 en 909827)

1. **RAAP-code:** FR01-94; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 203.010/589.300; **Collectie:** FM-DD24
2. **Plaats:** Oudwoude; **Toponiem:** Wygeast
3. **Vinder:** JKB (FM); RAAP; **Datum ontdekking:** 27-03-1969
4. **Vondstomstandigheden:** oppervlaktevondsten en graafwerk
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** zandkop nabij een plas
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd (Mesolithicum)
10. **Type vindplaats:** nederzetting
12. **Vondstmateriaal:** enkele vuurstenen artefacten
14. **Veldwerk**
Methode: booronderzoek
Resultaten: over de vindplaats zijn zes boringen in een kruisraai gezet (de boringen 285 en 290 t/m 294). Ter plaatse ligt een dekzandkop op circa 0,7 m -Mv, die aan de flanken nog een intacte podzolbodem bezit. Op het hoogste punt (boring 285) is de bodem verstoord tot in de C-horizont. Aan de flanken ligt klei op het dekzand. Incidenteel zit onder de klei nog een veenrestant. Op het hoogste deel van de dekzandkop ligt humeus zand, soms met kleibrokken. Mogelijk is dit de hoge zwarte enkeerdgrond die de bodemkaart hier aangeeft.
Conclusie: waarschijnlijk is een deel van de vindplaats nog intact.
15. **Waardering (classificatie):** III
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor (0,2 m -Mv), wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

Catalogusnummer: 62 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129026)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 202.930/586.080
2. **Plaats:** Veenklooster; **Toponiem:** Hanenburch
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 31-03-1999
6. **Huidig grondgebruik:** akker
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code cHn23x).
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen artefacten, onder meer twee afslagen en één kern
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 73, catalogusnummer 710)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: tijdens het veldwerk zijn op de akker twee vuurstenen afslagen en één vuurstenen kern gevonden. Het materiaal kan niet nader gedateerd worden. Uit de boringen 39, 42 en 43

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de C-horizont (80 cm -Mv). In het zuidelijke deel van de akker, waar overigens geen artefacten gevonden zijn, is de bodem minder diep verstoord (tot in de B-horizont: 63 cm -Mv). Het perceel wordt aan de zuidkant begrensd door een depressie (dobbe/pingoruïne) met langs de oever een deels intacte podzolbodem. De (veen) vulling van de dobbe is voor een groot deel afgegraven (de dobbe is geschoond).

Conclusie: het archeologisch vondstniveau is vrijwel geheel verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.

15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

Catalogusnummer: 63 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128840)

1. **RAAP-code:** DD94; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.870/589.310; **Collectie:** FM?

2. **Plaats:** Oudwoude

3. **Vinder:** JKB (FM); **Datum ontdekking:** 05-09-1994

4. **Vondstomstandigheden:** uitgeworpen zand van verbrede sloot

8. **Bodem:** weideveengronden met zand ondieper dan 120 cm (code pVz)

9. **Datering:** Steentijd

12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen schrabber

14. **Veldwerk**

Methode: booronderzoek

Resultaten: in de boringen 287, 288 en 289 bevindt zich dekzand op 0,65-0,85 m -Mv. Hierin is lichte bodemvorming aanwezig. Het dekzand is afgedekt door klei op veen.

Conclusie: de vondstlaag is intact.

15. **Waardering (classificatie):** II

16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

17. **Opmerkingen:** code DD94 is door Boschker (FM) tweemaal toegekend: aan deze vindplaats in Kollumerland en aan een vindplaats in Dongeradeel.

Catalogusnummer: 64 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128841)

1. **RAAP-code:** DD72; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.760/588.500; **Collectie:** FM?

2. **Plaats:** Oudwoude

3. **Vinder:** W. Jensma; **Datum ontdekking:** 1973

4. **Vondstomstandigheden:** vondsten bij aanleg van een perskuil

9. **Datering:** Late Middeleeuwen

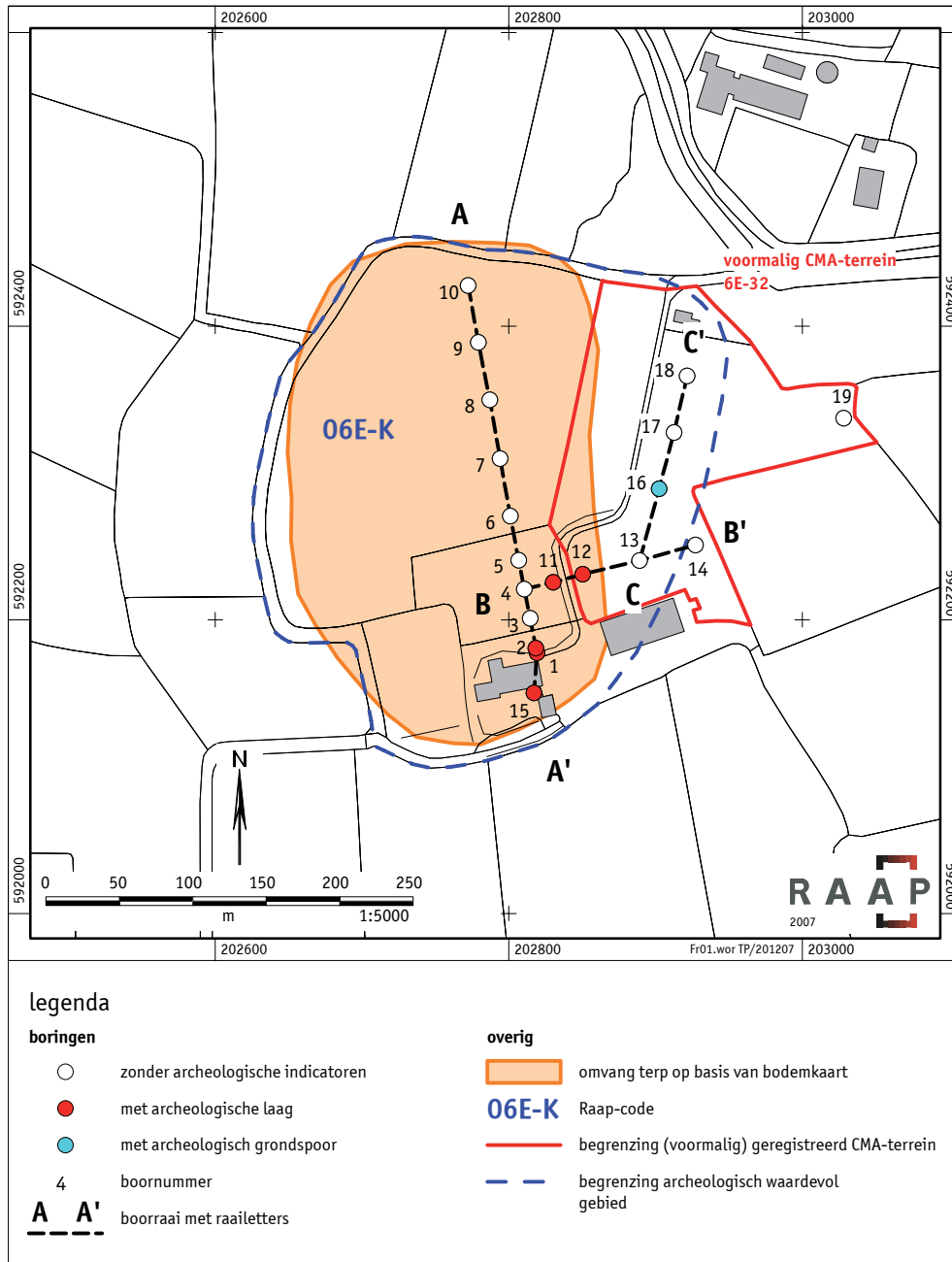
12. **Vondstmateriaal:** zeer grof gemagerd kogelpotaardewerk

16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

17. **Opmerkingen:** code DD72 is door Boschker (FM) tweemaal toegekend: aan deze vindplaats in Kollumerland en aan een vindplaats in Dongeradeel.

RAAP-RAPPORT 983

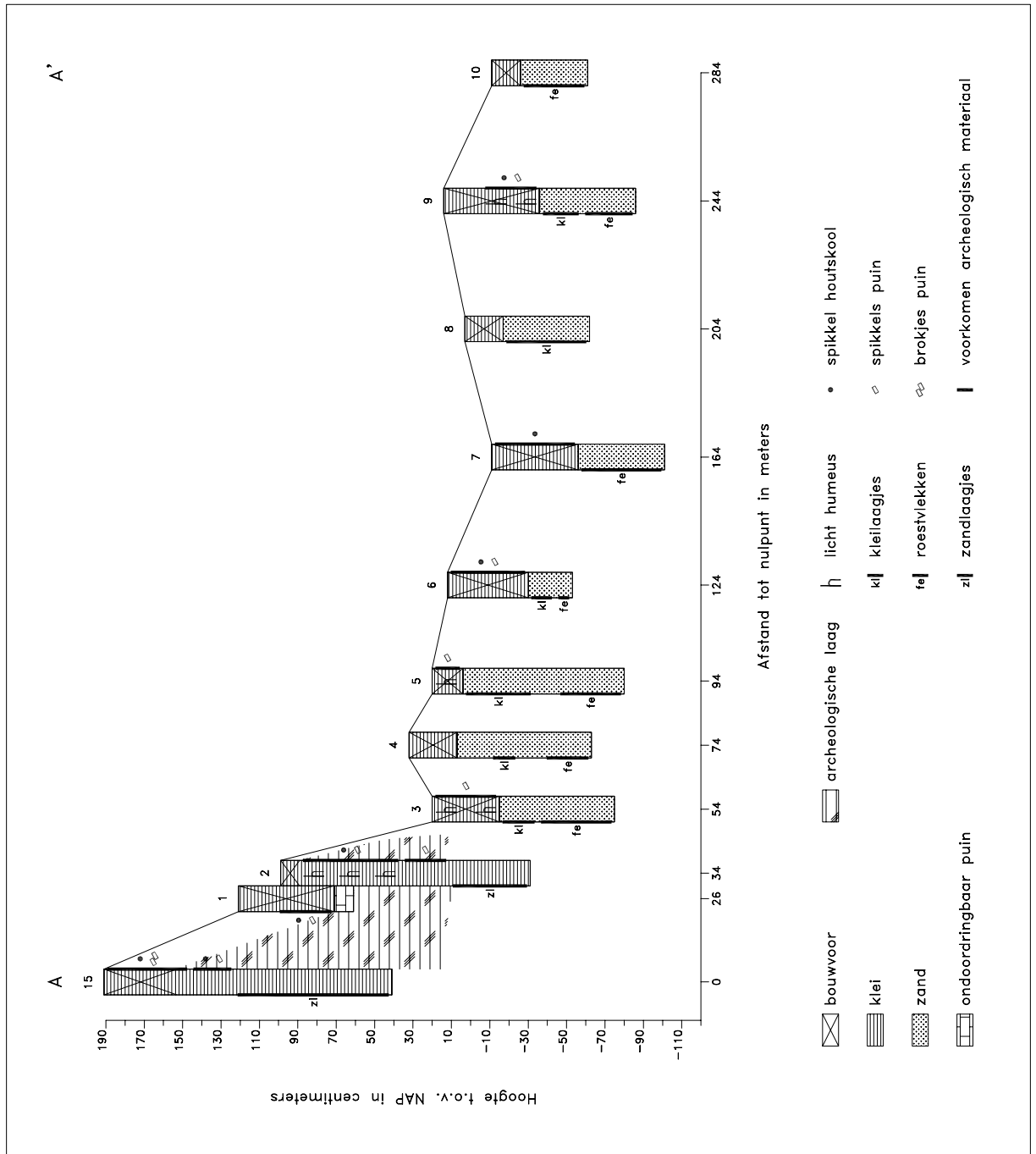
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

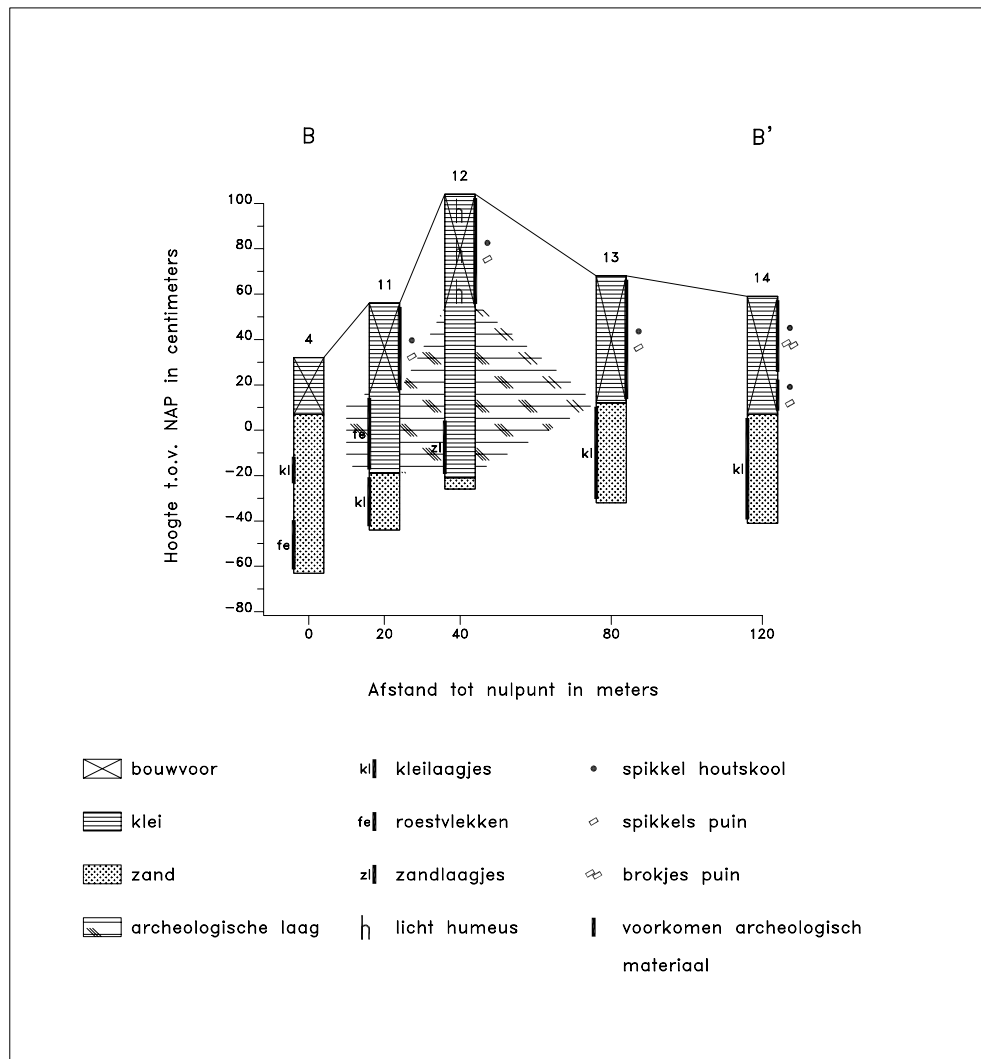
Figuur 73. Catalogusnummer 65: resultaten onderzoek.

Catalogusnummer: 65 (figuren 73 t/m 76)

1. **RAAP-code:** 06E-K; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.750/592.300
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Weerdebuorren
3. **Vinder:** RAAP
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwing en grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil minder dan 0,25 m (code 1Mv1), tevens wordt ter plaatse een afgraving weergegeven; hoogste punt 1,91 m +NAP.

Figuur 74. Catalogusnummer 65: profiel boorraai A-A'.

Figuur 75. Catalogusnummer 65: profiel boorraai B-B'.

8. **Bodem:** terp (code T), grenzend aan knippige poldervaaggrond (kalkarm), zware zavel, profielverloop 5 (code gMn25C).
9. **Datering:** Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp (restant)
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** voormalige CMA-code 06E-32 (afgevoerd CMA-terrein), grotendeels ten oosten van de terpllocatie volgens de bodemkaart.
14. **Veldwerk**

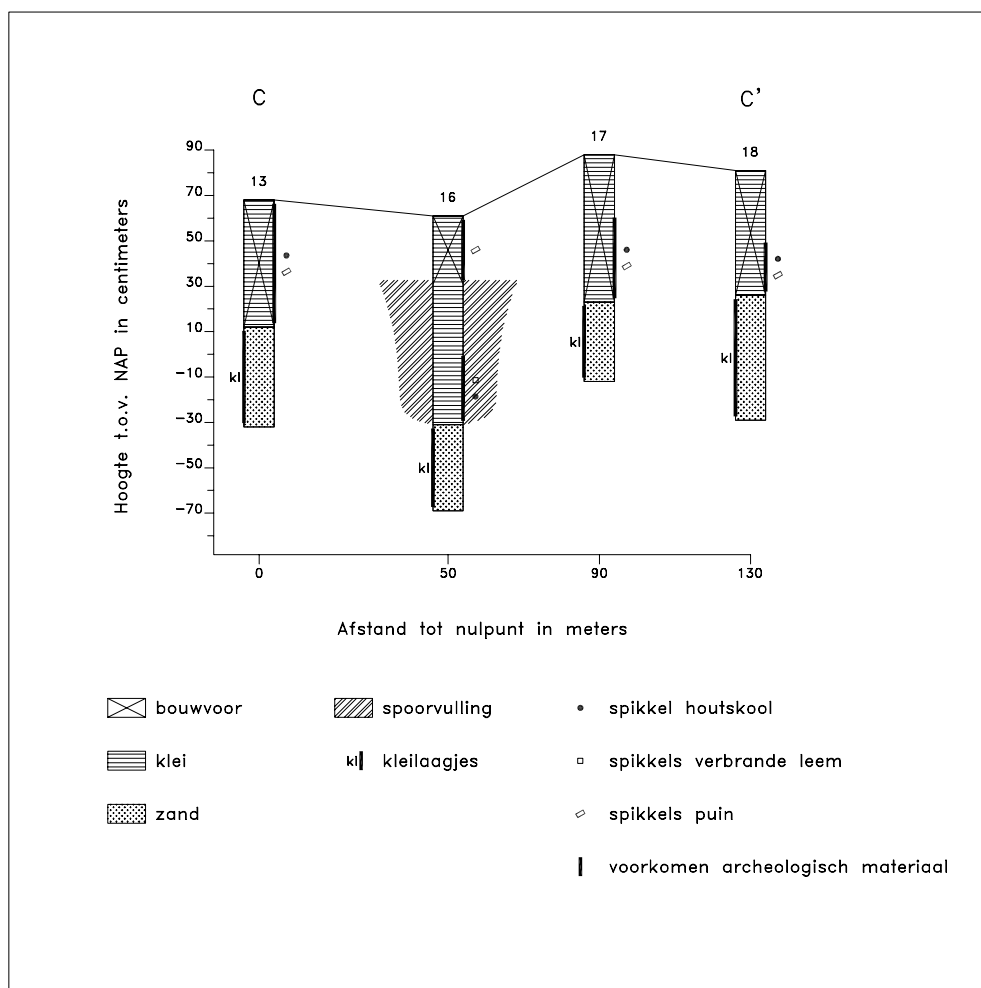
Visuele inspectie: het grootste deel van de terp is afgegraven. De boerderij met erf op de zuidflank van de terp ligt nog op verhoogd terrein. Ook de oostflank die deels overlapt met het voormalige CMA-terrein 06E-032, is nog enigszins als verhoging herkenbaar. Bij de oppervlaktekartering is veel puin aangetroffen.

Bureauonderzoek: het onderzoeksgebied omvat het gebied waar volgens de bodemkaart de terp ligt en het grotendeels ten oosten ervan gelegen, voormalige CMA-terrein. Schotanus à Sterringa duidt het gebied aan als 'Terp' met min of meer centraal in het terrein een huis en in het zuiden een 'Stemdraagend Huys' en geeft ook de naam 'Weerde Buiren'. Mogelijk is

het 'Stemdraagend Huys' de opvolger van de 'Eygenerfde State' met toponiem 'Broersma' die door vader Schotanus in deze omgeving wordt afgebeeld. Op de kaart van Eekhoff loopt over de terp, aangeduid als Weerdeburen, een zuidwest-noordoost gericht voetpad. In het zuiden ligt een boerderij, de opvolger van de state. Op de GPA wordt de terp aangeduid als Weerdebuorren.

Booronderzoek: totaal zijn 19 boringen gezet in twee min of meer zuid-noord georiënteerde raaien A-A' (boringen 1 t/m 10 en 15) en C-C' (boringen 13, 16, 17 en 18), een west-oost georiënteerde raai B-B' (boringen 4 en 11 t/m 14) en een 'losse' boring 19 in het uiterste oosten van het voormalige CMA-terrein (figuren 73 t/m 76).

De natuurlijke ondergrond bestaat uit zand met kleilagen (kwelderafzettingen). De top bevindt zich ten hoogste op circa 0,25 m +NAP. Daarop ligt in de boringen 2, 11, 12 en 15 (juist daar waar de terp nog als verhoging aanwezig is) een archeologische laag: klei met zandlagen (geïnterpreteerd als opgebrachte plaggen). Boring 1 kon niet dieper worden gezet vanwege ondoordringbaar puin op 0,5 m -Mv. Waarschijnlijk ligt hieronder ook nog een archeologische laag. Op de archeologische laag en in de overige boringen op de kwelderafzettingen ligt een bouwvoor/verstoorde laag met houtskool, puin en incidenteel mortel. In boring 16 is in een archeologisch grondspoor geboord.

Figuur 76. Catalogusnummer 65: profiel boorraai C-C'.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Conclusie: Met uitzondering van het erf in het zuiden en het zuidoosten (nabij boring 12) is de terp afgegraven. Daar zijn alleen dieper ingegraven grondsporen te verwachten, zoals aangetroffen in boring 16.

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 73 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.
17. **Opmerkingen:** Van den Berg (1989: 230)

Catalogusnummer: 66 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129024)

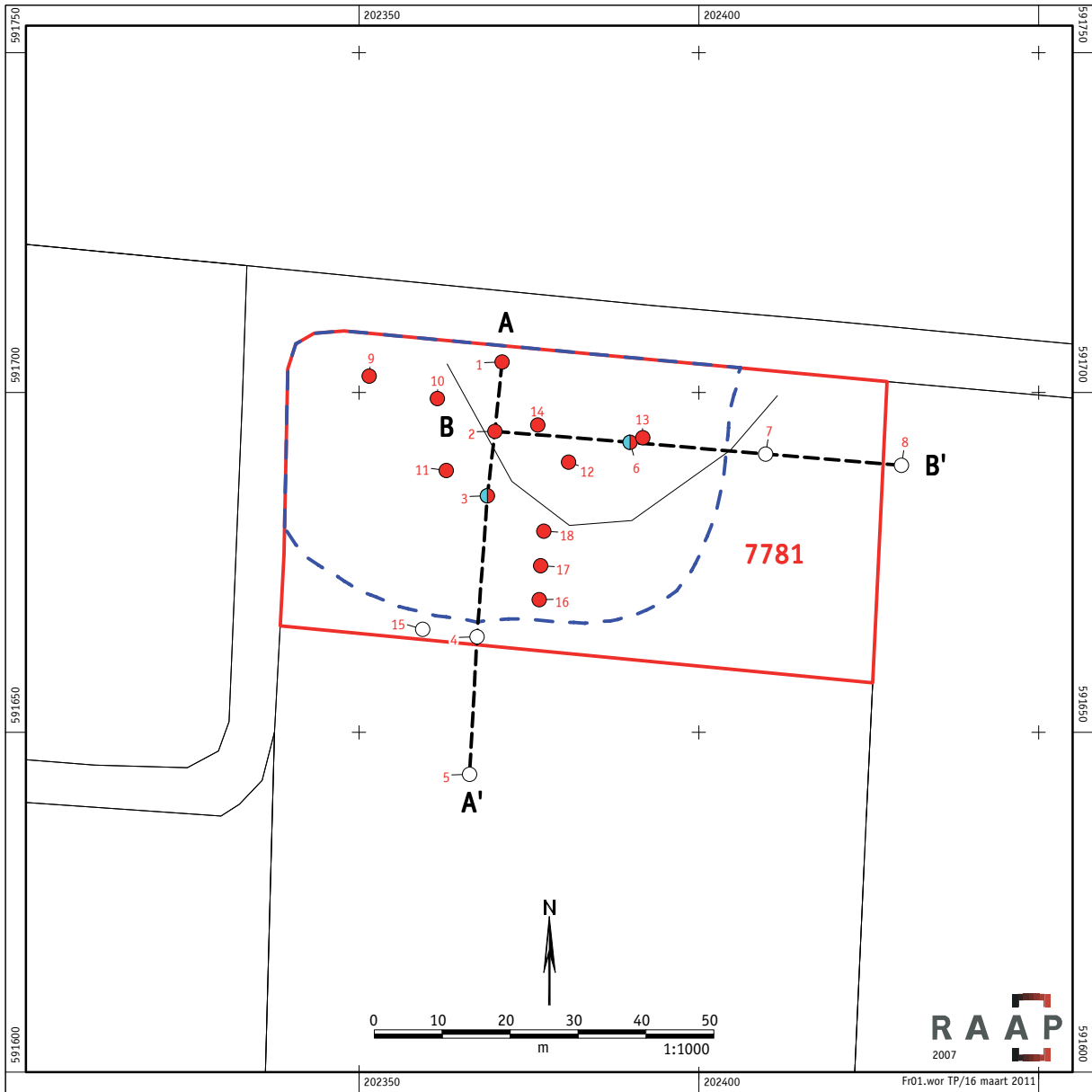
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 202.680/585.990
2. **Plaats:** Veenklooster; **Toponiem:** Hanenburch
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 16-03-1999
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code cHn23x).
9. **Datering:** Neolithicum
12. **Vondstmateriaal:** er zijn enkele honderden vuurstenen artefacten gevonden (verbrande en onverbrande afslagen, retoucheringsafslagen, kernen en brokken) alsmede: één A-spits, drie transversaal-achtige spitsen, 17 schrabbers (geen klingschrabbers), één mogelijk sikkelmesje, zes boren/ruimers, één bewerkt stuk steen (graniet?) en 32 geretoucheerde stukken.
14. **Veldwerk:** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 72, catalogusnummer 708)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: tijdens de oppervlaktekartering zijn op de akker enkele honderden vuurstenen artefacten gevonden. Het materiaal dateert waarschijnlijk uit het Neolithicum. Opvallend is dat er geen klingen of klingkernen aangetroffen zijn en dat veel materiaal relatief ruw bewerkt is. De vondstverspreiding zet zich waarschijnlijk voort in oostelijke en westelijke richting. Door het grondgebruik aldaar (grasland) was de vondstzichtbaarheid slecht en was het niet goed mogelijk de vondstverspreiding exact te begrenzen. Uit de boringen 11, 27 en 44 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de C-horizont (ongeveer 45 cm -Mv). Er hebben ontzandingen plaatsgevonden.
Conclusie: het gaat waarschijnlijk om een neolithische vindplaats. Het archeologische vondstniveau is vrijwel geheel verstoord, maar dieper ingegraven sporen kunnen nog aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** Indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

Catalogusnummer: 67 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128511)

1. **RAAP-code:** LMP-118; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.530/587.490; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Triemen
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1990

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

legenda

boringen

- zonder archeologische indicatoren
- met archeologische laag
- ◐ met archeologisch grondspoor
- 4 boornummer
- A A'** boorraai met raailletters

overig

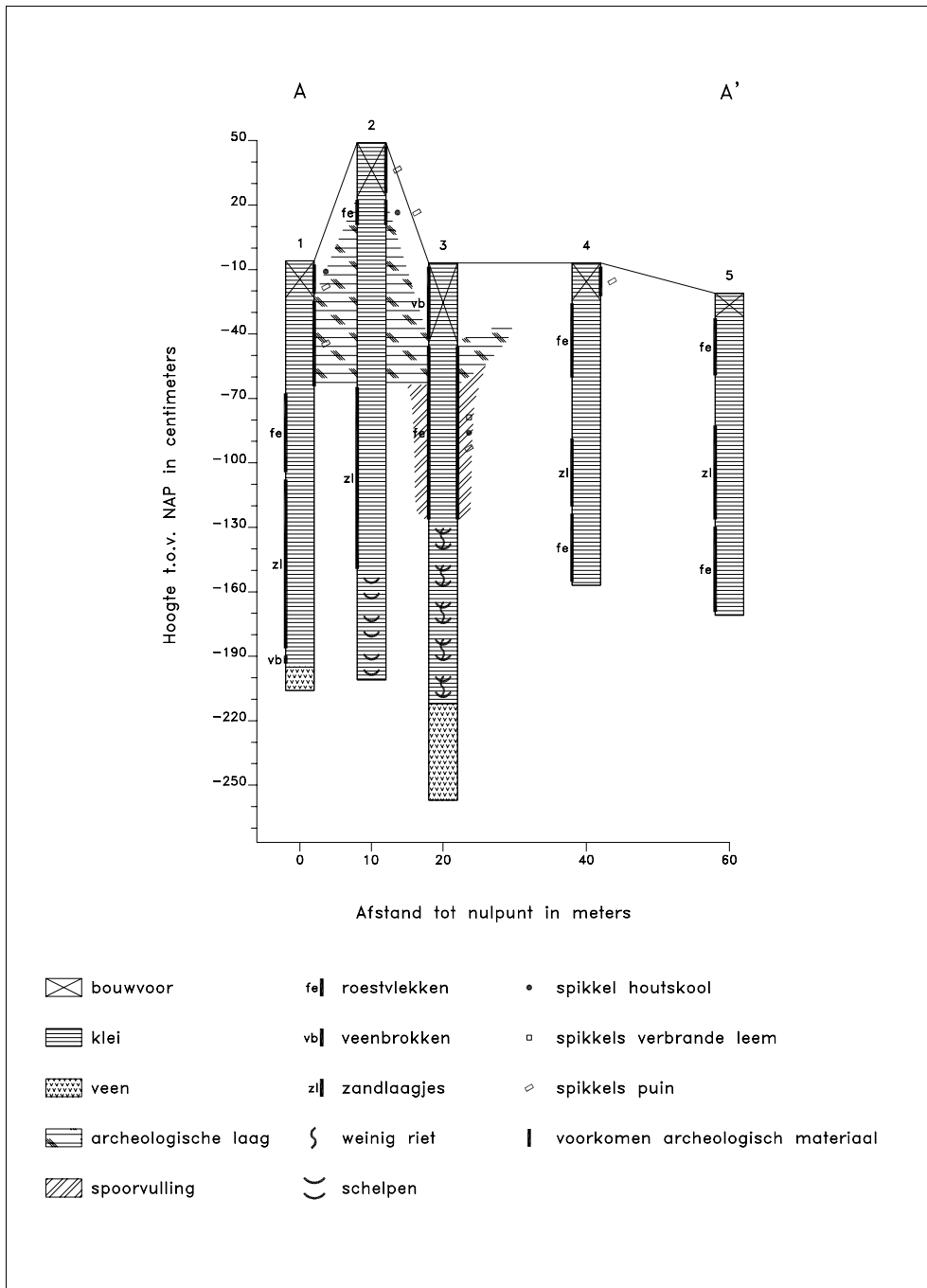
- begrenzing AMK-terrein
- 7781** monumentnummer
- - - begrenzing archeologisch waardevol gebied

Figuur 77. Catalogusnummer 68: resultaten onderzoek.

4. **Vondstomstandigheden:** opgeploegd dekzand en vooral keizand
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt op de pleistocene rug Twijzel-Buitenpost ten zuiden van de Stroobosser trekvaart.
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd (waaronder Midden Paleolithicum)
12. **Vondstmateriaal:** in elk geval één midden-paleolithische afslag; verder een aantal gecraqueleerde stukken vuursteen en enige jongere vuurstenen artefacten.
14. **Veldwerk:** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 68, catalogusnummer 556)
Methodes: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen 297 en 299 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de C-horizont (60 cm -Mv). Boring 298 is verstoord tot in het keizand (net zoals boring 24; zie Asmussen & Veenstra, 2002). Er ligt opvallend veel onbewerkt vuursteen aan het maaiveld. Hieruit mag worden geconcludeerd dat (een deel van) het keizand in de bouwvoor is opgenomen.
Conclusie: het vondstniveau is waarschijnlijk geheel verstoord. Waarschijnlijk zijn grondsporen niet (meer) aanwezig. De midden-paleolithische afslag is beschouwd als een losse vondst.
15. **Waardering (classificatie):** V (midden-paleolithische afslag) /IV (jongere vuurstenen artefacten)
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

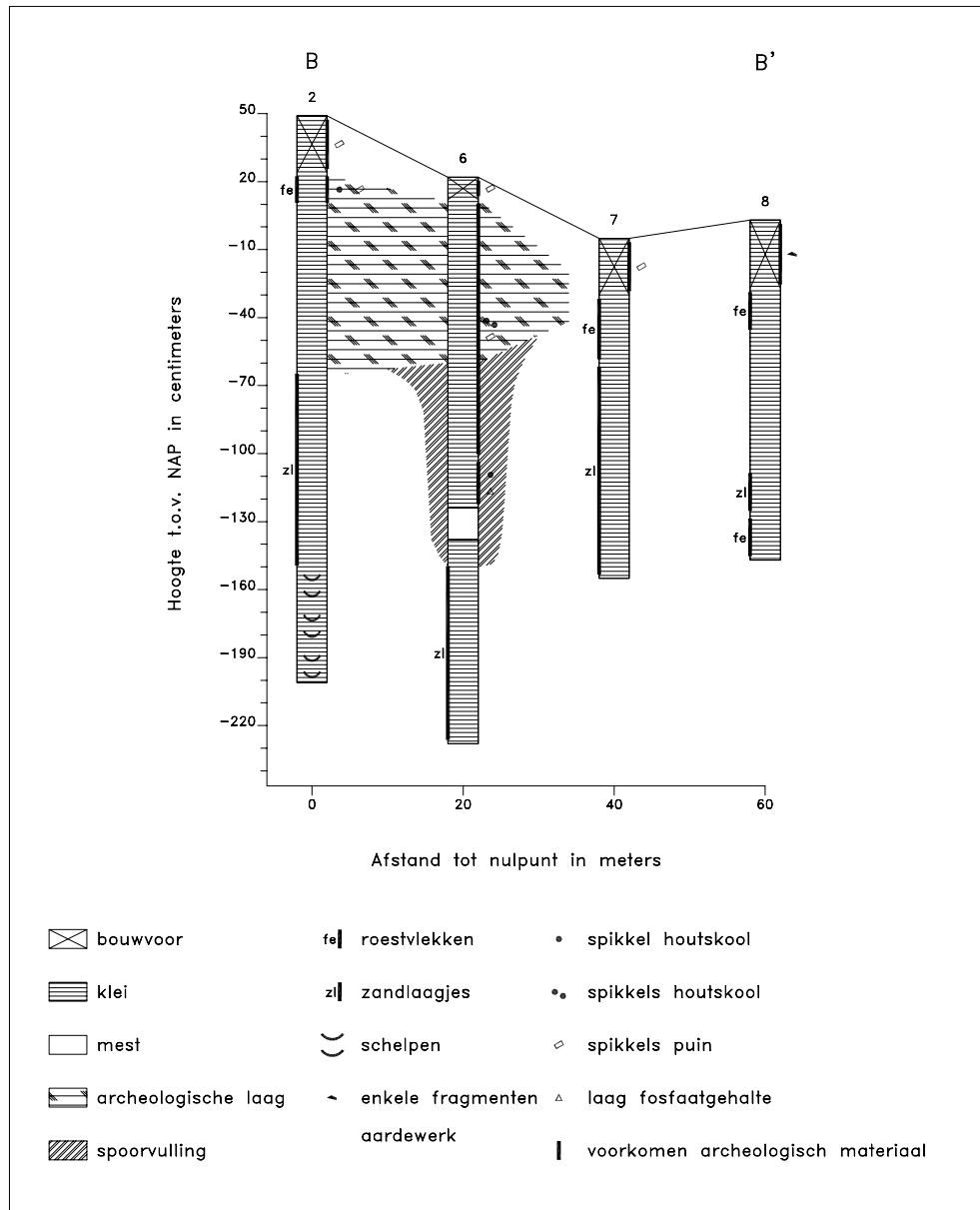
Catalogusnummer: 68 (figuren 77 t/m 80)

1. **RAAP-code:** 06E-33; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.383/591.683
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** polder de Anjen
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 18-02-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil minder dan 0,25 m (code 1Mv1); hoogste punt 0,49 m +NAP.
8. **Bodem:** knippige poldervaaggrond (kalkarm), klei, profielverloop 4 of 4 en 3 (code gMn88C)
9. **Datering:** Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** huisterp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7781 (CMA-code 06E-033), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd.
14. **Veldwerk**
Visuele inspectie: op het terrein is in het noordwesten een lichte verhoging zichtbaar.
Bureauonderzoek: op de historische kaarten is geen aanwijzing voor bebouwing gevonden. Schotanus à Sterringa beeldt langs de west- en noordkant van het terrein een pad af dat nog steeds bestaat. Volgens de heer O. Vries (RUG) is in 1785 op de onderzoekslocatie een boerderij afgebrand, waarvan later de fundering is blootgelegd tot 0,5 m -Mv.
Booronderzoek: totaal zijn 18 boringen gezet (figuren 77, 78 en 79). In bijna alle boringen is in de bouwvoor houtskool, puin (baksteen) opgemerkt en incidenteel een fragmentje aardewerk (kogelpot, Late Middeleeuwen). Hieronder ligt in de boringen 1, 2, 3, 6, 9 t/m 14, 16, 17 en 18

Figuur 78. Catalogusnummer 68: profiel boorraai A-A'.

een ijzerhoudende zandige klei (terplaag) met archeologische indicatoren (houtskool, puin, incidenteel verbrande leem) met een dikte van 0,15 - 0,9 m. In de boringen 3 en 6 is in archeologische grondsporen geboord. De top van de natuurlijke kleilagen (kwelderafzettingen) bevindt zich ten hoogste op circa 0,2 m -NAP. Op circa 2,0 m -NAP bevindt zich de top van een veenlaag. *Oppervlaktekartering*: op het maaiveld zijn vijf fragmenten laat-middeleeuws kogelpotardewerk en een fragment roodbakend, geglazuurd aardewerk aangetroffen. Ook zijn op het terrein twee ijzerslakken gevonden.

Figuur 79. Catalogusnummer 68: profiel boorraai B-B'.

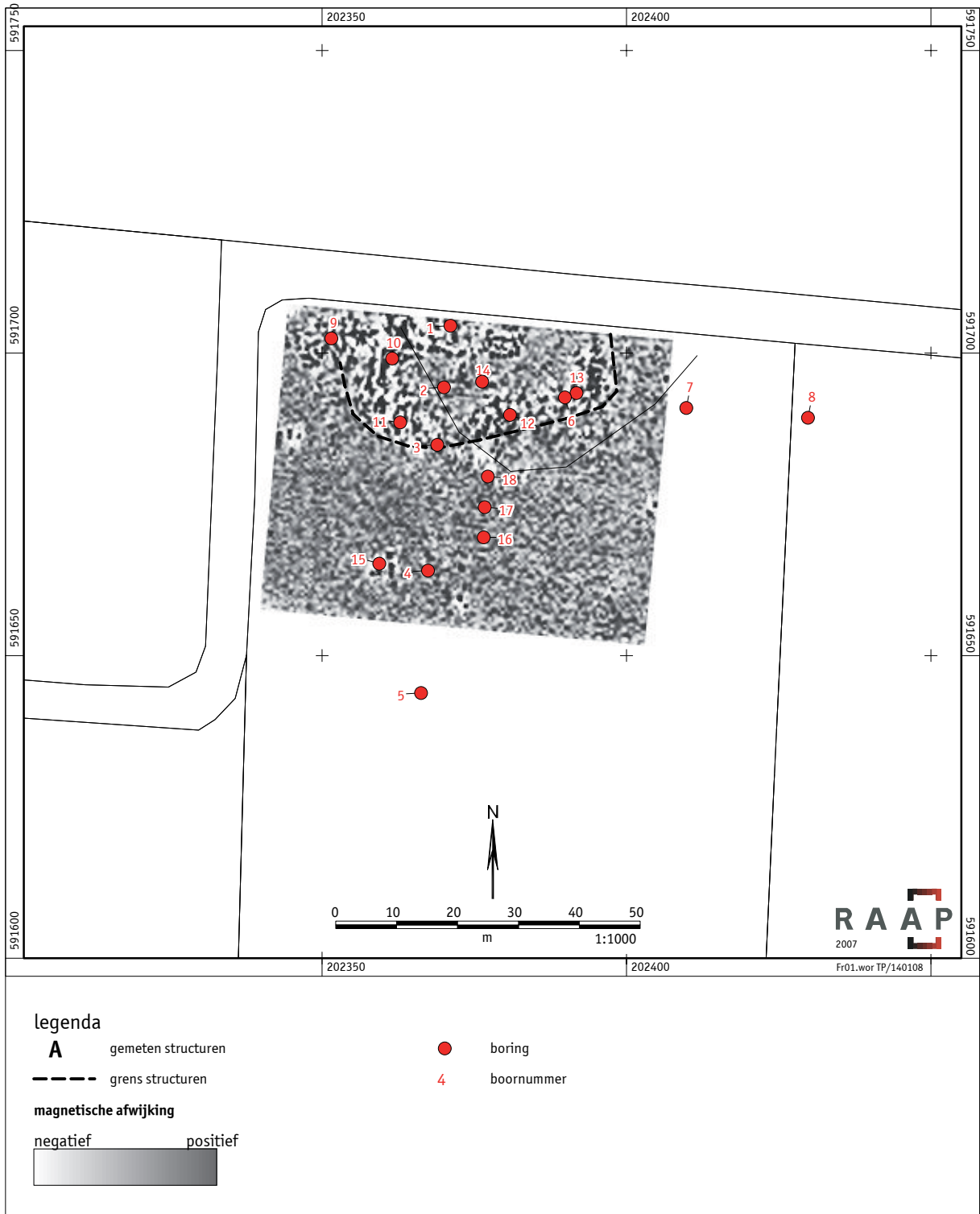
Geofysisch onderzoek: er is gemeten met de FM36 fluxgate magnetometer. Het dieptebereik is circa 1,5 m -Mv. In het onderzoeksgebied is in het noorden vaag een structuur te onderscheiden (figuur 80). De structuur valt globaal samen met het hoogste deel van het terrein (de nog zichtbare terp). Het onderzoek heeft geen aanwijzingen voor funderingen opgeleverd.

Conclusie: in het noorden van het terrein is sprake van een archeologische laag/terprestant. Ook zijn er aanwijzingen voor archeologische grondsporen. De vondsten wijzen op een middeleeuwse oorsprong van de terp.

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 77 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 80. Catalogusnummer 68: resultaten magnetometeronderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 69 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128500)

1. **RAAP-code:** LMP-106; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 202.380/587.000; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Veenklooster
3. **Vinder:** LMP; RAAP; **Datum ontdekking:** 1990
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** dekzandkop
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** 15 vuurstenen artefacten; geen duidelijke gidsartefacten
14. **Veldwerk**

Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering

Resultaten: tijdens de oppervlaktekartering is een niet nader dateerbare vuurstenen schrabber gevonden. Uit de boringen 301 en 302 blijkt dat de podzolbodem tot in de C-horizont is verstoord (min. 50 cm -Mv).

Conclusie: het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek geadviseerd.

Catalogusnummer: 70 (figuren 81, 82 en 83)

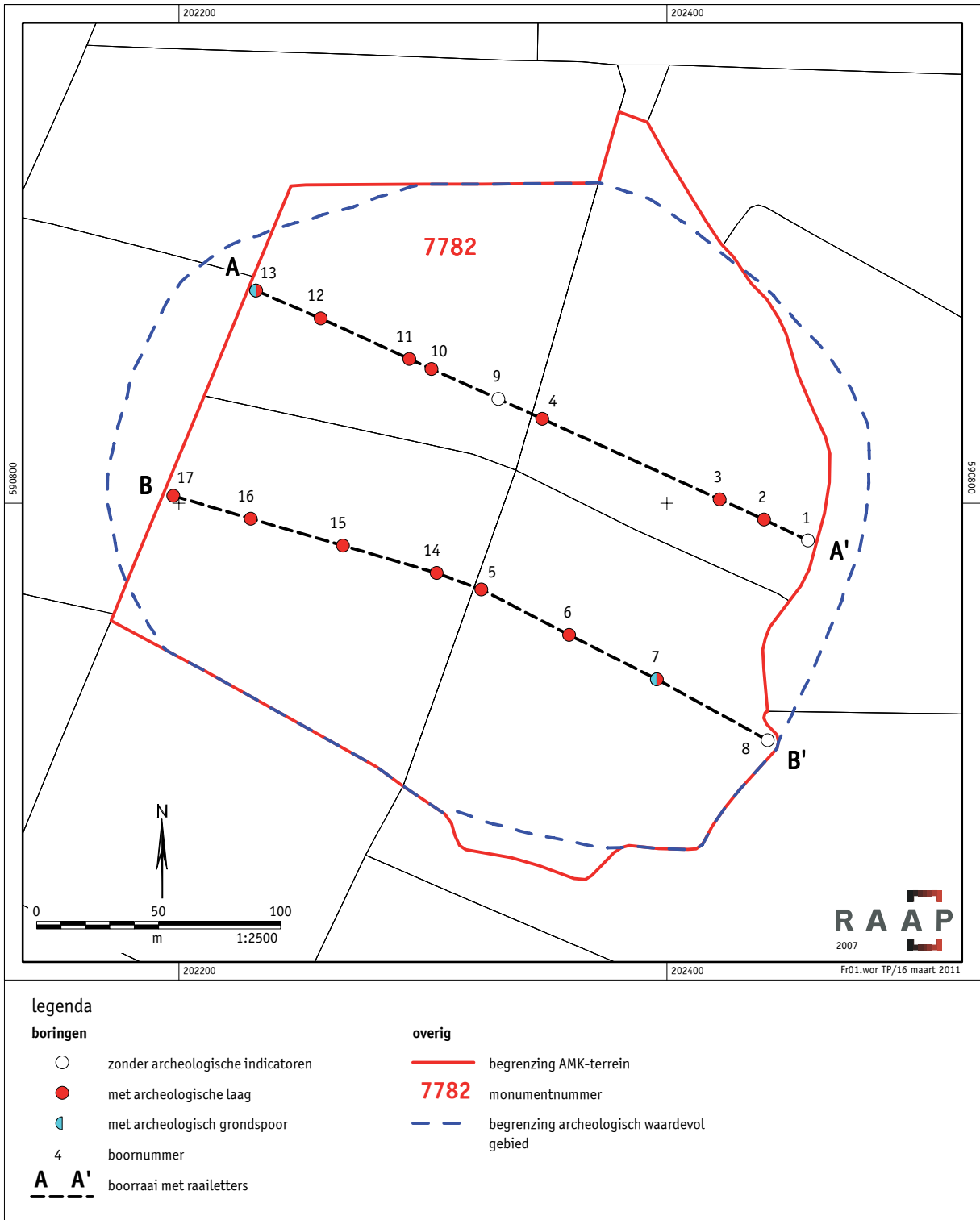
1. **RAAP-code:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 06E-034; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.320/590.803
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** De Zwemmer
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 22-01-2002
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil kleiner dan 0,25 m (code 1Mv1); hoogste punt 0,33 m +NAP.
8. **Bodem:** knippige poldervaaggronden (kalkarm), klei, profielverloop 4 of 4 en 3 (code gMn88C)
9. **Datering:** Late IJzertijd, Vroege-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7782 (CMA-code 06E-034), terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet beschermd.
14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: Het terrein wordt grotendeels nog omgeven door een oorspronkelijke (terp)sloot. Het terrein is nauwelijks hoger dan de omringende percelen. Het centrale deel is afgegraven. Met name in de noordelijke twee percelen zijn de steilkanten van ontgravingen goed zichtbaar.

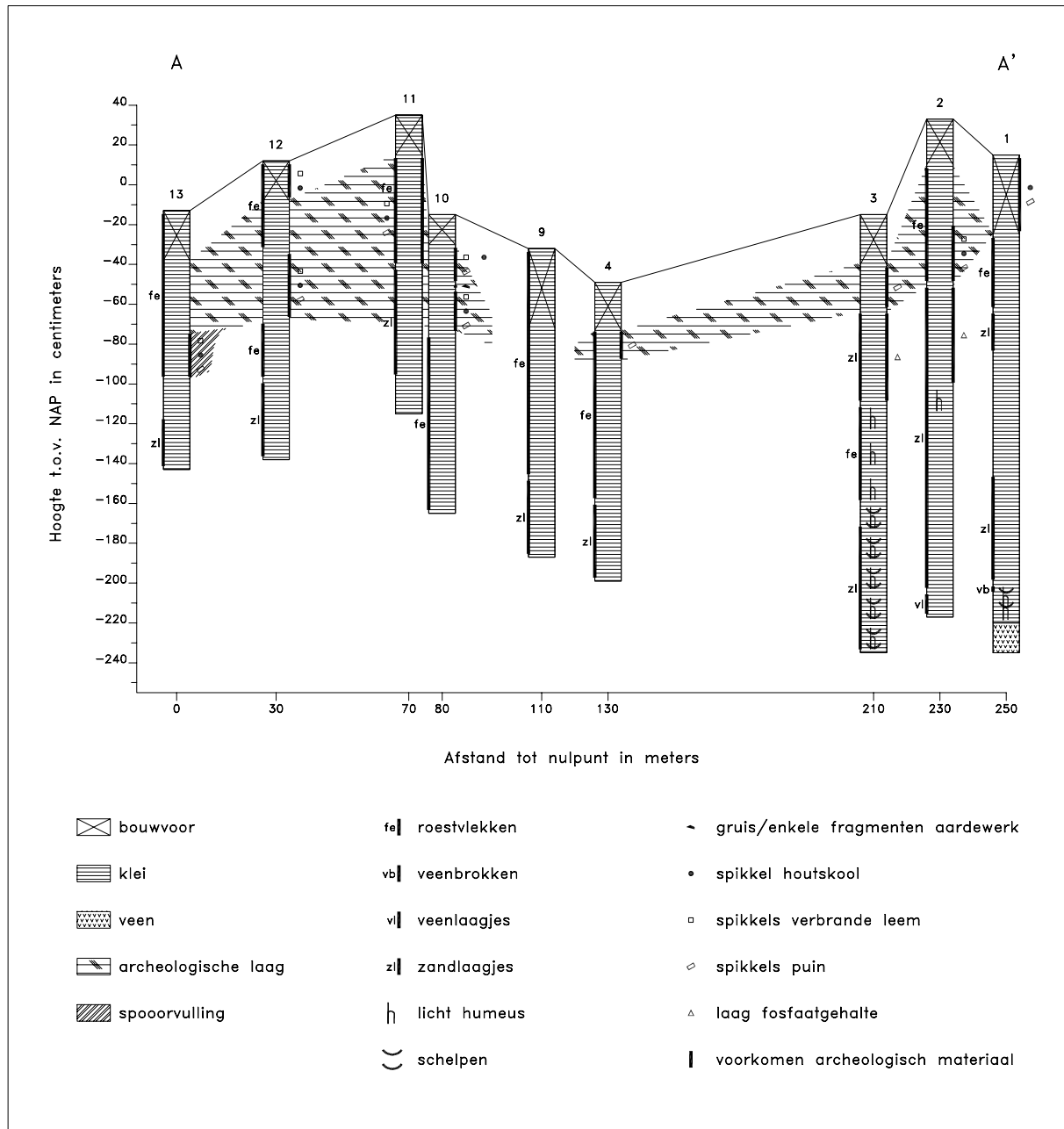
Bureauonderzoek: op Schotanus à Sterringa staat het terrein niet aangegeven. Op de kaarten van Eekhoff en de GHPA staat op het terrein geen bebouwing weergegeven. Wel wordt het toponiem 'De Terp' bij het terrein gegeven. De 19e eeuwse verkaveling is nog steeds aanwezig.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

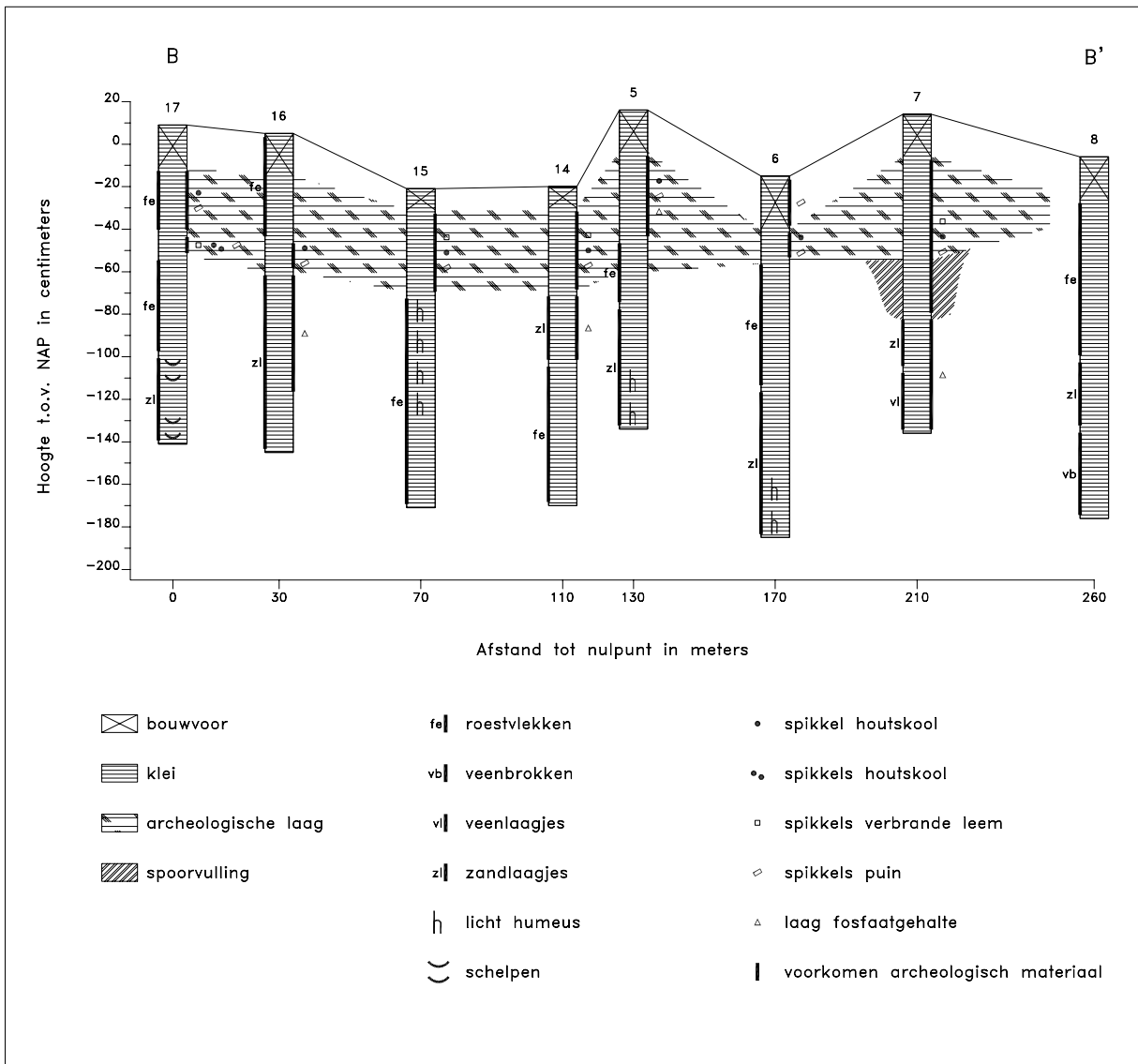

Figuur 81. Catalogusnummer 70: resultaten onderzoek.

Figuur 82. Catalogusnummer 70: profiel boorraai A-A'.

Booronderzoek: er zijn 17 boringen gezet in twee evenwijdige raaien (figuren 81, 82 en 83). Onder de bouwvoor bevindt zich een archeologische laag: zandige klei met houtskool, verbrande leem, puin, fosfaat en incidenteel een fragment kogelpotaardewerk (boringen 2 t/m 7 en 10 t/m 16). Ook is een kogelpotscherf in een molshoop nabij boring 5 gevonden. De archeologische laag heeft een dikte van 0,2 - 0,6 m. In de boringen 7 en 13 is in een archeologisch grondspoor geboord. De top van de natuurlijke ondergrond bevindt zich ten hoogste op 0,2 m -NAP en bestaat uit licht zandige klei met zandlagen (kwelderafzettingen). In boring 1 ligt de top van veen op 2,2 m -NAP.

Figuur 83. Catalogusnummer 70: profiel boorraai B-B'.

- Conclusie:* in bijna alle boringen is een archeologische laag geconstateerd. Ook zijn aanwijzingen voor grondsporen aanwezig. Gelet op het vondstmateriaal dateert de terp uit de Middeleeuwen.
16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 81 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,1 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 71 (figuren 84 t/m 87)

1. **RAAP-code:** 06E-L; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.326/592.648
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Westerburen
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 10-12-2001
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwing en grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil minder dan 0,25 m (code 1Mv1), eveneens wordt ter plaatse een afgraving weergegeven; hoogste punt 2,16 m +NAP.
8. **Bodem:** terp (code T), grenzend aan knippige poldervaaggrond (kalkarm), zware zavel, profielverloop 5 (code gMn25C).
9. **Datering:** Steentijd?, Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp/verhoogd liggende buurschap
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9823 (CMA-code 06E-134), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk**

Visuele inspectie: de erven rond de bebouwing in het zuidwesten van de terp, AMK-terrein 9822, AMK-terrein 9821 (zie catalogusnummers 73 en 72) en AMK-terrein 9823 liggen tot 1,5 m hoger dan de omringende kavels. In de kavel ten noorden van AMK-terrein 9823 en in de kavels ten zuiden en zuidwesten ervan is nog enig reliëf te zien, maar de twee langgerekte kavels ten westen van dit terrein liggen dieper. Hier lijkt de terp afgegraven te zijn.

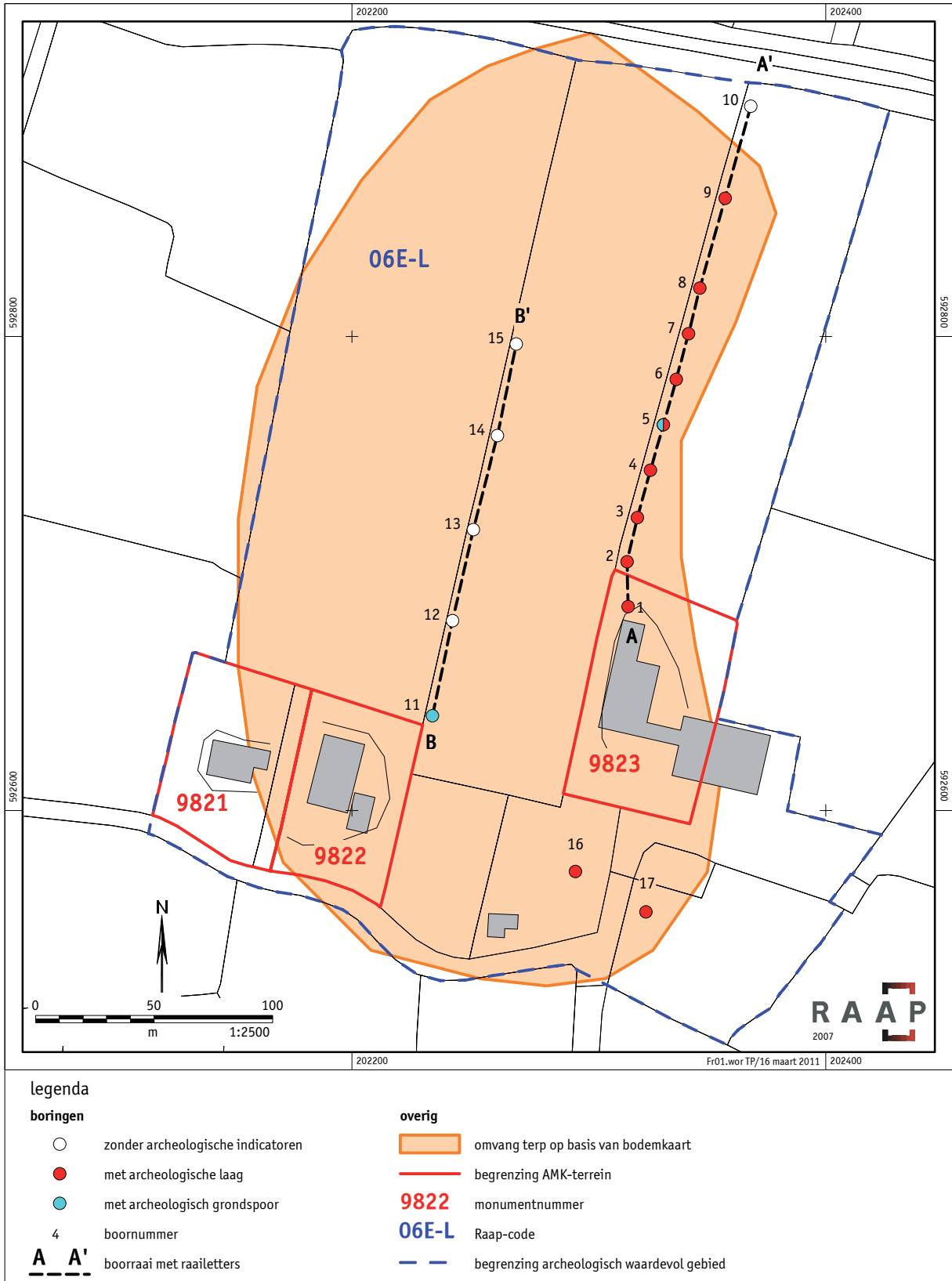
Bureauonderzoek: op de kaart van Schotanus à Sterringa staan drie 'Stemdraagende Huysen' afgebeeld, met de plaatsaanduiding 'Wester Buiren' (zie ook catalogusnummers 72 en 73). Ook staat bij de bebouwing de tekst 't Convent Idema', maar op welk van de 'Stemdraagende Huysen' dit toponiem betrekking heeft, is niet duidelijk. Eekhoff beeldt eveneens drie boerderijen af (op de plaatsen waar ook nu nog bebouwing staat), met de aanduiding 'Westerburen'. De GHPA toont bovendien een vierde huis aan de westflank van de terp, maar de HAF geeft weer hetzelfde beeld als Eekhoff. Volgens Van den Berg (1989) is het meest westelijke huis het convent en de middelste de Idemastate. Volgens de topografische kaart (ANWB, 2006) heet tegenwoordig juist de oostelijke boerderij 'It Convent'.

Booronderzoek: betredingstoestemming werd alleen gegeven voor de zuidoostelijke helft van de terp, alwaar de twee noord-zuid georiënteerde raaien en twee losse boringen (de boringen 16 en 17) zijn gezet. Totaal gaat het om 17 boringen t (figuren 84, 85 en 86). Onder de bouwvoor/verstoorde toplaag is in de boringen 1 t/m 9, 16 en 17 zandige klei met houtskool, puin, verbrande leem en incidenteel bot en fosfaat aangetroffen. Deze archeologische laag/ophogingslaag heeft een dikte van 0,35 - 0,8 m en een uitschieter tot 2,05 m (1,9 m +NAP). In het afgegraven, centrale deel van de terp is geen ophogingslaag meer aanwezig. In de boringen 5 en 11 is in een archeologisch grondspoor geboord. De top van ongestoorde zandige klei/kleilig zand (kwelderafzettingen en wadzand) bevindt zich ten hoogste op ca. 0,0 m -NAP.

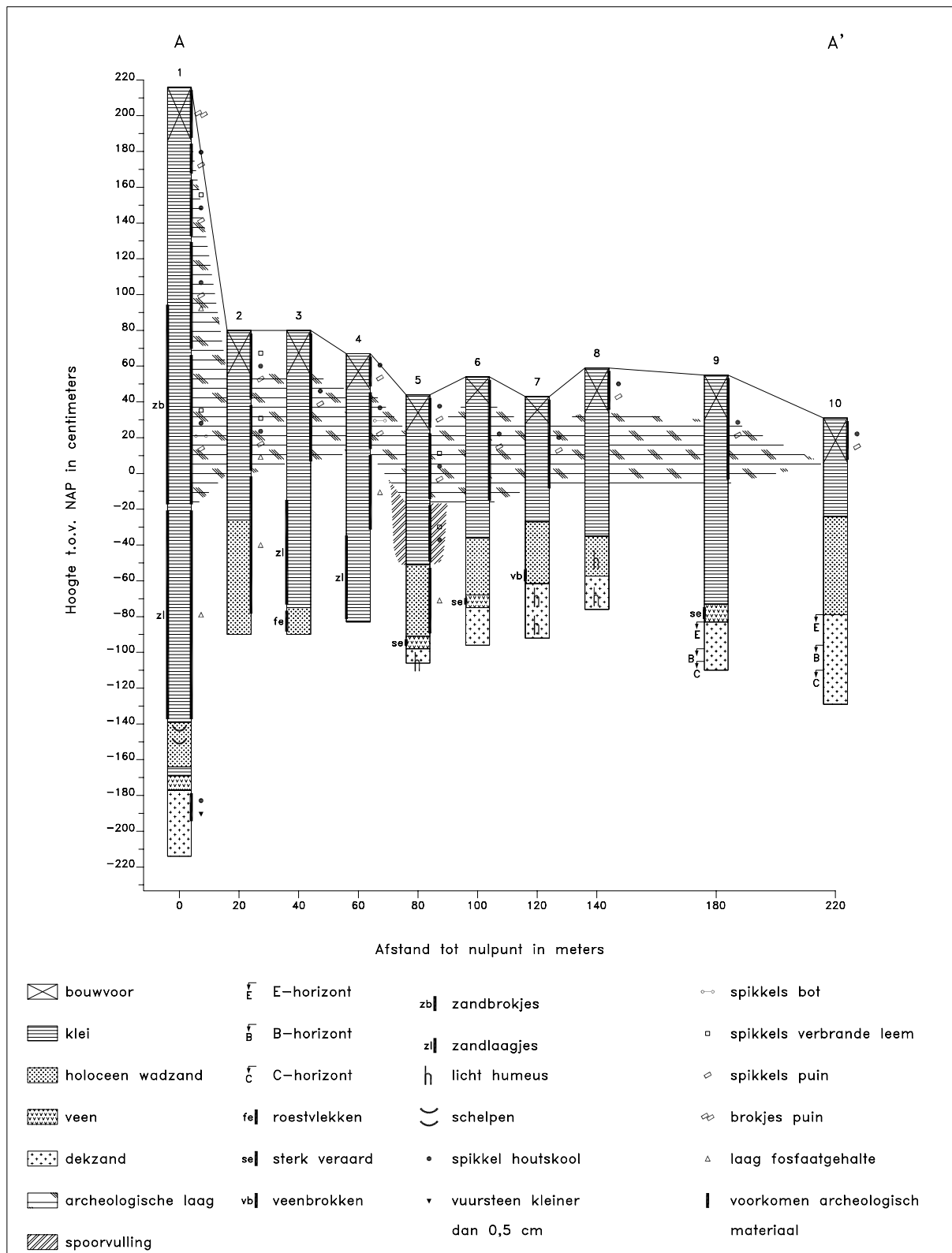
Onder de kwelderafzettingen/wadzand ligt een dekzandkop waarvan het hoogste punt nabij boring 8 ligt (0,6 m -NAP). In de top van het dekzand is soms een podzolbodem aanwezig. In boring 1 is in het dekzand op 3,93 m -Mv (1,77 m -NAP) houtskool en een fragmentje vuursteen aangetroffen, wat kan duiden op een nederzetting uit de Steentijd. Soms is de top van het dekzand verspoeld (grijs zand met veenbrokken in de boringen 7, 8 en 10). Waar het dekzand niet verspoeld is, is het afgedekt met een ca. 0,1 m dikke veenlaag.

RAAP-RAPPORT 983

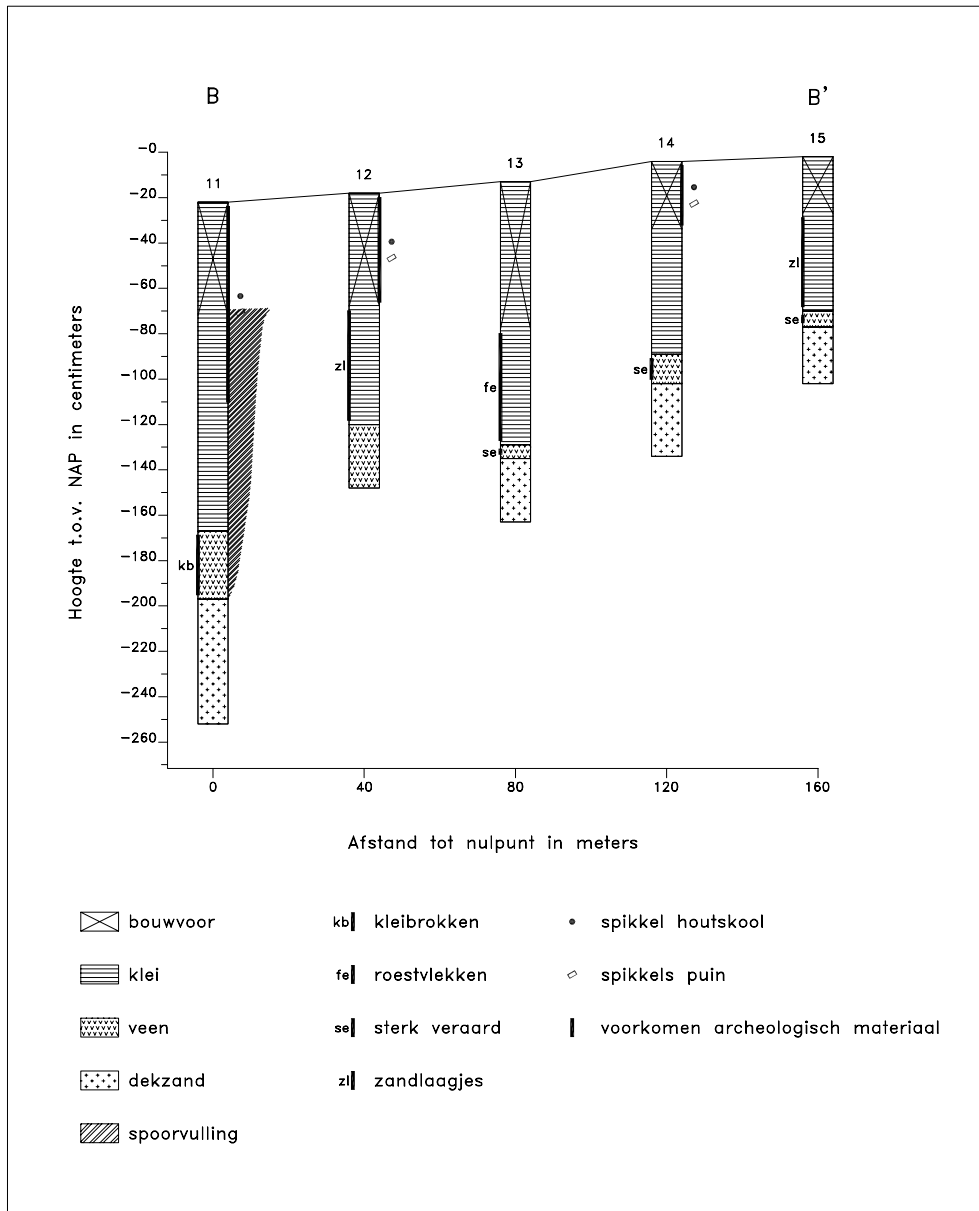
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 84. Catalogusnummers 71, 72 en 73: resultaten onderzoek.

Figuur 85. Catalogusnummer 71, 72 en 73: profiel boorraai A-A'.

Figuur 86. Catalogusnummer 71, 72 en 73: profiel boorraai B-B'.

Geofysisch onderzoek: er is gemeten met de FM36 fluxgate magnetometer. Het dieptebereik is circa 1,5 m -Mv. Er zijn twee 'blokken' gemeten ten noorden van de boerderij (figuur 87): een zuidelijk blok van circa 26 bij 43 m (blok 1) in het noorden van AMK-terrein 9823 en een noordelijk blok van 36 bij 50 m (blok 2).

Resultaten: in blok 1 zijn in de oostelijke helft twee parallelle, noord-zuid georiënteerde structuren en een structuur haaks daarop te zien (figuur 87). In zuidoosten van blok 2 lijken deze structuren nog aanwezig te zijn. Verder zijn geen structuren herkenbaar.

Interpretatie: mogelijk duiden de genoemde structuren op funderingsresten in de ondergrond (van het convent Idema?). Volgens de huidige bewoner strekte de boerderij zich ooit noordelijker uit. Zijn vader heeft dat deel nog afgebroken zien worden en hij zelf heeft in zijn jeugd daar

nog funderingen blootgelegd. Van den Berg (1989: 230) meldt het volgende: "Onder de aanbouw ten oosten van de schuur ter plaatse van een in 1983 afgebroken bijschuur, zijn onlangs door de eigenaar funderingen van kloosterstenen aangetroffen, mogelijk afkomstig van een middeleeuws gebouw. [...] Het zal eveneens een kloosterstate geweest zijn." In de noordgevel van de boerderij zijn kloostermoppen verwerkt.

Conclusie: het grootste deel van de terp is afgegraven. In het zuiden en oosten zijn delen van de terp bewaard gebleven. Er zijn aanwijzingen voor dieper ingegraven archeologische grondsporen. Deze zijn ook te verwachten in het afgegraven gedeelte. Aan de oostzijde van de terp lijken nog oude funderingsresten aanwezig te zijn. Onder de terp bevindt zich een dekzandopduiking die mogelijk in de Steentijd bewoond is geweest.

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 84 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,15 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.
17. **Opmerkingen:** zie ook catalogusnummers 72 en 73. Samen met catalogusnummer 71 vormen zij de buurschap Westerburen (Van den Berg, 1989: 218, 219, 229 & 230; Halbertsma, 1963).

Catalogusnummer: 72

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.198/596.605
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Weerdebuorsterwei
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 98222 (CMA-code 06E-133), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** zie ook catalogusnummers 71 en 73. Samen met catalogusnummer 72 vormen zij de buurschap Westerburen.

Catalogusnummer: 73

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.149/592.621
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Weerdebuorsterwei
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwd
9. **Datering:** Vroege (?) Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9821 (CMA-code 06E-132), terrein van hoge archeologische waarde
17. **Opmerkingen:** zie ook catalogusnummers 71 en 72. Samen met catalogusnummer 73 vormen zij de buurschap Westerburen.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 87. Catalogusnummer 71: resultaten magnetometeronderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 74 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128675)

1. **RAAP-code:** HF16; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 202.150/590.500
2. **Plaats:** Westergeest
3. **Vinder:** onbekend; **Datum ontdekking:** 1870
4. **Vondstomstandigheden:** baggerwerkzaamheden
9. **Datering:** vermoedelijk Midden/Late IJzertijd
12. **Vondstmateriaal:** drie veenlijken, opgebaggerd uit de gekanaliseerde Zwemmer: een vrouw en twee mannen. De enige bron hiervoor is een bericht in de Friesche Courant van 16 juni 1870. Het zou gaan om een hoofd dat van de romp gescheiden was en om een man en een vrouw die aan elkaar gebonden waren. De skeletten waren afkomstig uit de toelaarde, een Noord-Friese aanduiding van het veen onder de zeelei.
17. **Opmerkingen:** Van der Sanden (1990: 55)

Catalogusnummer: 75 (ARCHIS-waarnemingsnummers: 128536 en 909846)

1. **RAAP-code:** LMP-3; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.930/586.130 (ARCHIS-waarnemingsnummer 128536), 201.980/586.120 (ARCHIS-waarnemingsnummer 909846); **Collectie:** LMP.
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** H. Drost en M. Postma; **Datum ontdekking:** 1985
4. **Vondstomstandigheden:** zand afgegraven voor wegaanleg, opgeploegd dekzand, vindplaats ligt tegen een zandkop aan; oppervlaktekartering.
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code cHn23x).
9. **Datering:** Steentijd (één afslag in Fries Museum, mogelijk Midden Paleolithicum en Laat Paleolithicum)
11. **Cultuur:** Hamburg
12. **Vondstmateriaal:** allerlei typen vuurstenen artefacten, fraaie kernen; afval (veel gebroken werktuigen)
14. **Veldwerk**
Methode: booronderzoek
Resultaten: uit boring 317 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot 54 cm -Mv in bruingeel zand (BC-horizont). In de boringen 318, 319 en 320 is de bodem tot tenminste 57 cm -Mv verstoord tot in de C-horizont.
Conclusie: de archeologische vondstniveaus uit het Midden en Laat Paleolithicum liggen mogelijk onder de verstoringsdiepte en zijn dan misschien nog (deels) intact. Eventuele diep ingegraven sporen uit jongere fasen van de Steentijd kunnen nog aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** III/IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 76 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 300425)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.920/588.160
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Triemen
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** het betreft de resten van een middeleeuwse waterput op het terrein van de voormalige buitenplaats 't Slot Buma, dat rond 1710 is afgebroken (Elzinga, 1970; *Nieuwsbulletin KNOB*: 35).

Catalogusnummer: 77 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128525)

1. **RAAP-code:** LMP-138; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.730/585.810; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1992
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt ten noorden van de Swadde op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost.
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** drie vuurstenen artefacten
14. **Veldwerk**
 - Methoden:* booronderzoek
 - Resultaten:* uit de boringen 323 en 324 blijkt dat de bodem is verstoord tot in de keileem (minimaal 60 cm -Mv).
 - Conclusie:* het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

Catalogusnummer: 78 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128510)

1. **RAAP-code:** LMP-117; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.720/585.900; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1990
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** tien vuurstenen artefacten; geen gidsartefacten
14. **Veldwerk**
 - Methoden:* booronderzoek
 - Resultaten:* uit de boringen 321 en 322 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de BC-horizont (boring 322: 65 cm -Mv) of tot in de C-horizont (boring 321: 58 cm -Mv).

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Conclusie: het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.

15. **Waardering vuursteenvindplaats (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** de vinder (LMP) heeft op deze vindplaats slechts een paar keer gezocht.

Catalogusnummer: 79 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 300436)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 210.620/588.140
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Triemen
9. **Datering:** Vroege Middeleeuwen-Late Middeleeuwen
12. **Vondstmateriaal:** keramiek (kogelpotfragmenten en steelpan), slijpsteen
17. **Opmerkingen:** het betreft vondsten gedaan tijdens het graven van een kelderfundering voor een nieuw woongedeelte van een oude stolphoeve (Elzinga, 1961; *Nieuwsbulletin KNOB*).

Catalogusnummer: 80 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 300434)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.550/587.800
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** polder Triemen
3. **Vinder:** Kon. Ned. Heidemij, Drachten; **Datum ontdekking:** 1963
4. **Vondstomstandigheden:** niet-archeologisch graafwerk
5. **Toenmalig grondgebruik:** secundair opgebrachte grond
6. **Huidig grondgebruik:** weg
9. **Datering:** Neolithicum
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen bijl, geslepen, breedtoppig.
17. **Opmerkingen:** de bijl is op de bovengenoemde coördinaten gevonden in een nieuw aangebrachte zandbedding van een te verbeteren weggedeelte tussen Westergeest en Kollumerzwaag in polder de Triemen. De vondstlocatie heeft geen archeologische relevantie. Het zand is afkomstig uit twee in de onmiddellijke nabijheid gelegen zandputten. De vondst komt waarschijnlijk uit de zandput met de coördinaten 201.400/587.600, zie catalogusnummer 82 (Elzinga, *Nieuwsbulletin KNOB* 15-08-1963).
15. **Waardering (classificatie):** V
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek

Catalogusnummer: 81 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 9985)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.510/589.500
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** St. Maartenskerk
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 1957
4. **Vondstomstandigheden:** archeologische opgraving
5. **Toenmalig grondgebruik:** bebouwing
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwing
7. **Relatie tot omgeving:** kerk van het dorp Westergeest
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** kerk
17. **Opmerkingen:** *Nieuwsbulletin KNOB* 1957

Catalogusnummer: 82 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128660)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.400/587.600
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Triemsterloane
3. **Vinder:** Kon. Ned. Heidemij, Drachten; RAAP; **Datum ontdekking:** 1963
4. **Vondstomstandigheden:** zie catalogusnummer 80. De bijl is waarschijnlijk afkomstig uit de zandput met de coördinaten 201.400/587.600.
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** zandput
8. **Bodem:** bekeerdgronden; lemig fijn zand, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code pZg23x).
9. **Datering:** Mesolithicum, Neolithicum
12. **Vondstmateriaal:** 25 vuurstenen artefacten; vermoedelijke vondstlocatie van een geslepen vuurstenen breedtoppige bijl.
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 57-58, catalogusnummer 112)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Bureauonderzoek: onderzoek in 1999 (Asmussen & Veenstra, 2002) heeft aannemelijk gemaakt dat de bijl van de onderhavige vindplaats afkomstig is. Er zijn toen ontzandingsgaten aangetroffen in de nog herkenbare verhoging/dekzandrug. De podzolbodem is ter plaatse van de ontzandingen verstoord tot in de C-horizont. Er zijn 25 vuurstenen artefacten aan de oppervlakte aangetroffen, die echter overwegend uit het Mesolithicum lijken te dateren.
Booronderzoek: uit de boringen 303 en 304, gezet in 2003, blijkt dat de bodem tot in de keileem is verstoord (tot circa 95 cm -Mv). De oorspronkelijk aanwezige podzolbodem is geheel verstoord (deels afgegraven en deels opgenomen in de bouwvoor). De oppervlaktekartering heeft geen vondsten opgeleverd.
Conclusie: het betreft waarschijnlijk de oorspronkelijke vondstlocatie van een neolithische bijl. Mogelijk gaat het om een depotvondst (offervondst) of een bijgift uit een graf. De maaiveldvondsten ter plaatse wijzen op de aanwezigheid van een vindplaats uit de Steentijd (Mesolithicum). Het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** gemeld door G. Elzinga, FM, Leeuwarden d.d. 12-07-1963 (Asmussen & Veenstra, 2002)

Catalogusnummer: 83 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 300446)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.400/586.560
2. **Plaats:** Kollumerzwaag
9. **Datering:** Nieuwe tijd
12. **Vondstmateriaal:** het betreft de losse vondst van een verweerd halfbolvormig glazen voorwerp: een 17e- of 18e-eeuwse glans- of gladsteen (ook wel zoomstrijker). In Friesland waren gladstenen nog lang in gebruik, o.a. in de zuivelproductie (voor het gladstrijken van boter in vaatjes).
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek
17. **Opmerkingen:** Elzinga (1969), *Nieuwsbulletin KNOB*

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 84 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129088)

1. **RAAP-code:** PING-4; **Kaartblad:** 06G; **Coördinaten:** 201.390/585.820
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 13-02-2002
4. **Vondstomstandigheden:** vondsten op akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd (Mesolithicum)
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen artefacten: onder meer één C-spits, vijftien afslagen (waarvan vier verbrand), één geretoucheerde afslag, één geretoucheerd stuk en zeven brokken waarvan twee verbrand.
15. **Waardering (classificatie):** III/IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** ter hoogte van de vondsten ligt een dekzandkop. Het hoogste punt is verstoord. De vondsten zijn gedaan bij een oppervlaktekartering. Aan de flanken is nog een intacte podzolbodem aanwezig (zie Asmussen, 2004: 29-30, catalogusnummer 4).

Catalogusnummer: 85 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128900)

1. **RAAP-code:** LMP-76; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.380/588.240; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Triemen; **Toponiem:** De Dôle
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1997
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** dekzandrug ten zuiden van Petsloot en Stroobosser trekvaart
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (code zEZ23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** ongeveer 40 vuurstenen artefacten, waaronder een grote afslag met een geretoucheerde 'kap', een klingfragment, een aantal stekers, afslagen en ander afvalmateriaal.
14. **Veldwerk**

Methode: booronderzoek

Resultaten: uit de boringen 305 en 306 blijkt dat de bodem tot circa 0,5 m -Mv verstoord is, tot in de BC- of C-horizont. Waarschijnlijk is dit perceel ontzand.

Conclusie: het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** de vinder (LMP) heeft op deze vindplaats slechts een paar keer gezocht.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 86 (ARCHIS-waarnemingsnummers: 129091 en 128966)

1. **RAAP-code:** PING-2; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.150/586.100
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** De Lauwerspoel
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 31-01-2002
4. **Vondstomstandigheden:** oppervlaktevondsten in molshopen
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** in nabijheid van dobbe de Lauwerspoel (A1)
8. **Bodem:** beekerdgronden; lemig fijn zand (code pZg23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** ARCHIS-waarnemingsnummer 129091: vuurstenen artefacten, ondermeer zeven afslagen, één schrabber en één vuurslag; aardewerk: twee fragmenten van een kogelpot; ARCHIS-waarnemingsnummer 128966: zes vuurstenen afslagen, fragmenten aardewerk en één fragment van een kogelpot.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** de vindplaats is tijdens een oppervlaktekartering gevonden (catalogusnummer 771 van het vuursteenproject). Waarschijnlijk is het vondstniveau van de vindplaats reeds verstoord. Dieper ingegraven grondsporen kunnen nog aanwezig zijn. Het aardewerk is waarschijnlijk afkomstig uit opgebrachte grond (zie Asmussen, 2004: catalogusnummer 2).

Catalogusnummer: 87 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128473)

1. **RAAP-code:** LMP-77; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.150/585.390; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** LMP; RAAP **Datum ontdekking:** 1988
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** direct ten zuiden van een grote dobbe/pingoruïne
8. **Bodem:** beekerdgronden; lemig fijn zand (code pZg23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen artefacten, één bewerkte afslag
14. **Veldwerk:** zie Asmussen & Veenstra (2002: 63, catalogusnummer 518)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit boring 5 blijkt dat de podzolbodem tot in de C-horizont, tot 0,5 m -Mv, is verstoord
Conclusie: het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 88

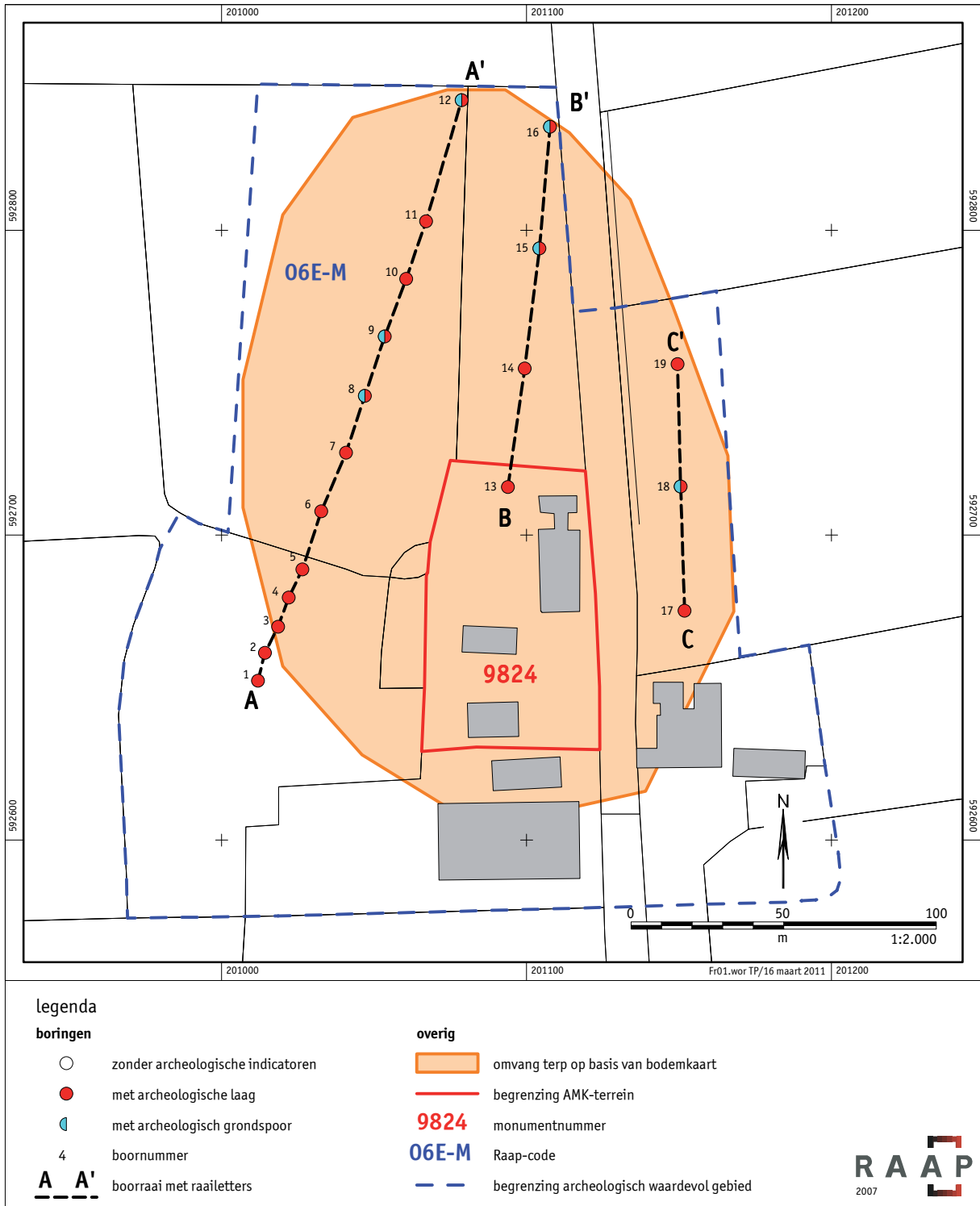
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.116/587.952
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** De Dolle
3. **Vinder:** onbekend; **Datum ontdekking:** 1985
4. **Vondstomstandigheden:** egaliseren van grond
9. **Datering:** Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** stinswier
12. **Vondstmateriaal:** grondsporen
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9810 (CMA-code 06E-121), terrein van archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** volgens ARCHIS betreft het resten van een stinswier die in 1985 geëgaliseerd is: "Bij deze egalisatie zijn grondsporen aangetroffen, die nog steeds aanwezig zijn". De stinswier zou op Schotanus à Sterringa en Eekhoff afgebeeld zijn. Schotanus à Sterringa toont echter ter plaatse niets. Eekhoff beeldt hier een huis of boerderij af zonder toponiem. Uit andere historische kaarten is evenmin af te leiden dat hier een stinswier heeft gelegen. Wel toont de Hoogtekaart van Nederland 6E Zuid Kollum, schaal 1:10.000, verkend in 1959, in het meest oostelijke perceel van het AMK-terrein een verhoging. Die heuvel stond lokaal bekend als 'De Hege Wier' (manuscript S. Jager, 2006: Miedenproject Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed/SBB). Zie ook een bericht in het *Nieuwsblad van Noord-Oost Friesland* d.d. 2 oktober 1985 en in de *Leeuwarder Courant* d.d. 19 oktober 1985.

Catalogusnummer: 89 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128909)

1. **RAAP-code:** LMP-163; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.130/585.740; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1987
4. **Vondstomstandigheden:** gescheurd grasland
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt ten noorden van de Swadde op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost en ten noorden van een grote dobbe/pingoruïne.
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** één spitsfragment en één grote kling, afvalmateriaal
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 72, catalogusnummer 691)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: in het noorden van het perceel waar de vindplaats ligt, is een verhoging zichtbaar. Hier zijn drie boringen gezet. Hieruit blijkt dat de bodem verstoord tot in de C-horizont (boring 332: 112 cm -Mv), de keileem of het keizand (boringen 330 en 331; resp. 110 en 73 cm -Mv). In een boring ten zuiden van de vindplaats (Asmussen & Veenstra, 2002: boring 6) is de bodem verstoord tot in de C-horizont (75 cm -Mv).
Conclusie: het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk diep verstoord. Diep ingegraven sporen zullen hier waarschijnlijk verdwenen zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 88. Catalogusnummer 91: resultaten onderzoek.

RAAP-RAPPORT 983

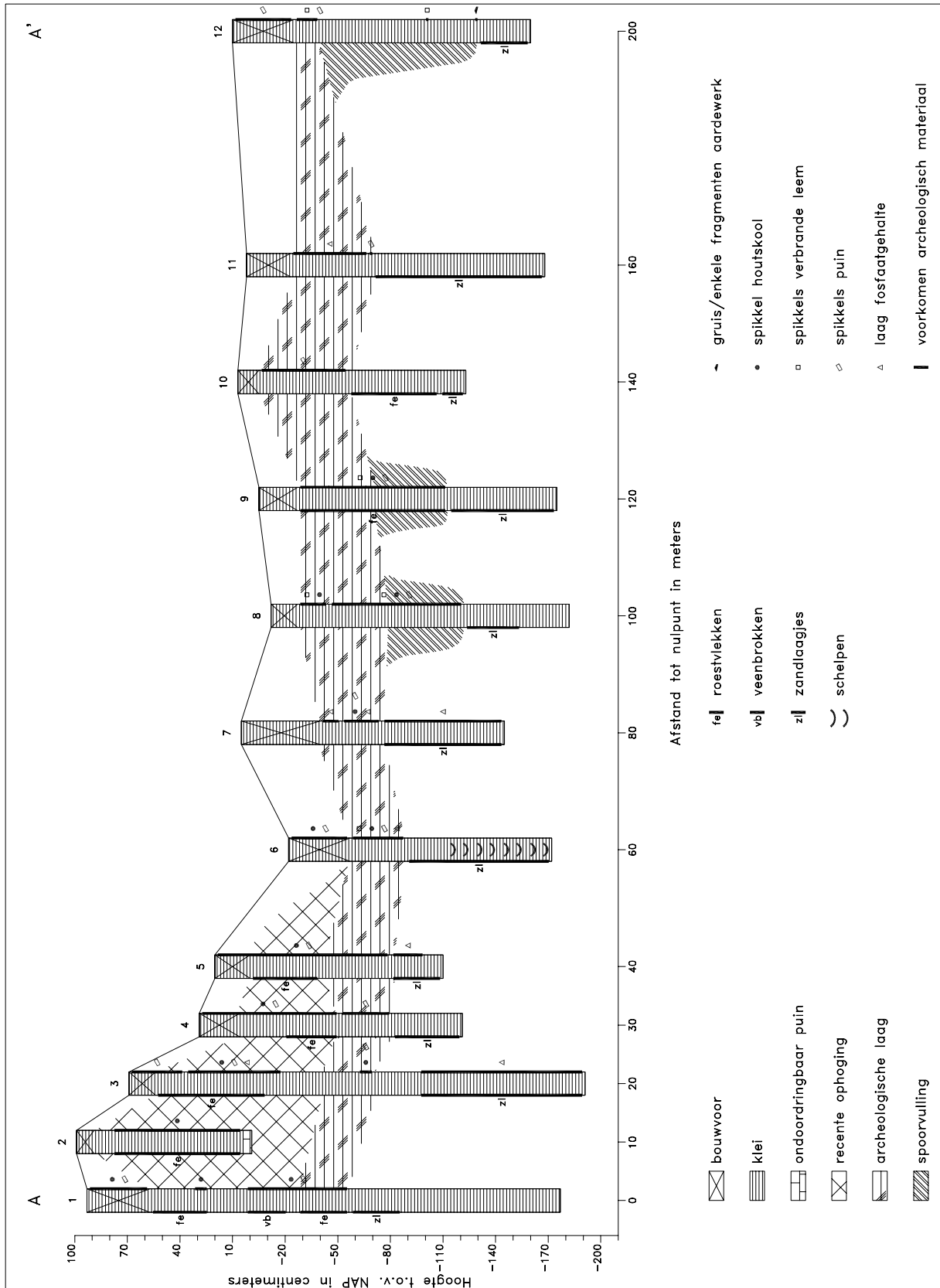
Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 90 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128531)

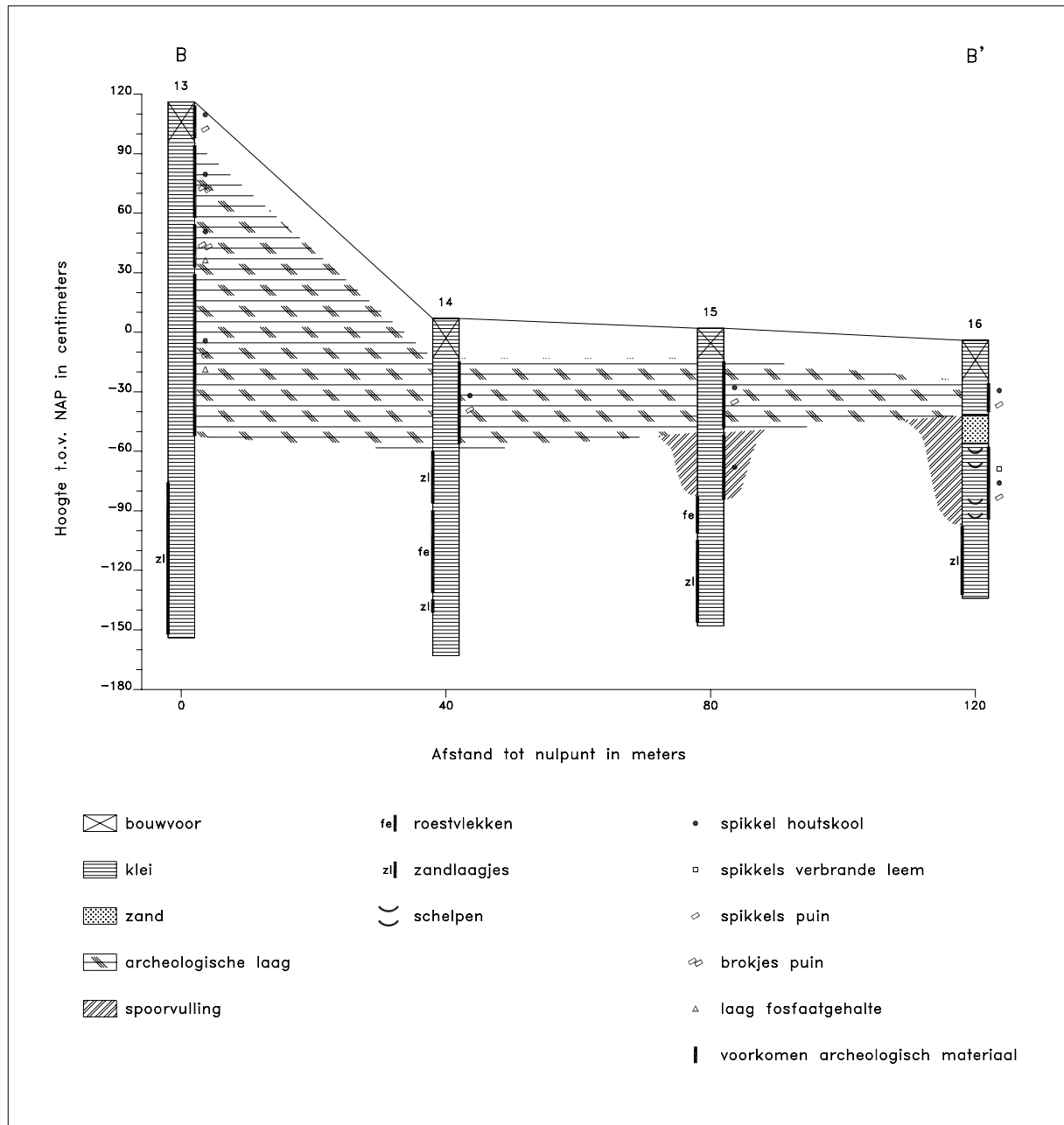
1. **RAAP-code:** LMP-153; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.110/585.230; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1993
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt direct ten noorden van de Swadde op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost en ten zuiden van een dobbe in een gebied met verschillende pingoruïnes/dobben.
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vier vuurstenen artefacten
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 71, catalogusnummer 576)
Methoden: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit boring 3 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de C-horizont (45 cm -Mv)
Conclusie: het archeologische vondstniveau is vrijwel geheel verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

Catalogusnummer: 91 (figuren 88 t/m 91)

1. **RAAP-code:** 06E-M; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.095/592.677
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Beintemahûs
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 08-01-2002
6. **Huidig grondgebruik:** bebouwing en grasland
7. **Relatie tot omgeving:** getij-afzettingsvlakte, lokaal hoogteverschil minder dan 0,25 m (code 1Mv1); hoogste punt 1,16 m +NAP.
8. **Bodem:** terp (code T), grenzend aan knippige poldervaaggrond (kalkarm), klei, profielverloop 4 of 4 en 3 (code gMn88C).
9. **Datering:** Vroege Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 9824 (CMA-code 06E-135), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk** (figuren 88 t/m 91)
Visuele inspectie: het AMK-terrein omvat slechts een deel van een terp. Het AMK-terrein met de huidige bebouwing ligt circa 1,2 m hoger dan de directe omgeving. De (grotendeels afgegraven) terp heeft zich oostelijk, noordelijk en westelijk van het AMK-terrein uitgestrekt. Ten westen van het AMK-terrein is nog een verhoging zichtbaar. Ook de boerderij die zich oostelijk van het AMK-terrein ligt, bevindt zich op een verhoging die ook ten zuidoosten ervan nog goed herkenbaar is. Dit maakt het waarschijnlijk dat af de terp groter is dan de bodemkaart en de geomorfologische kaart (Stiboka, 1965) aangeven.

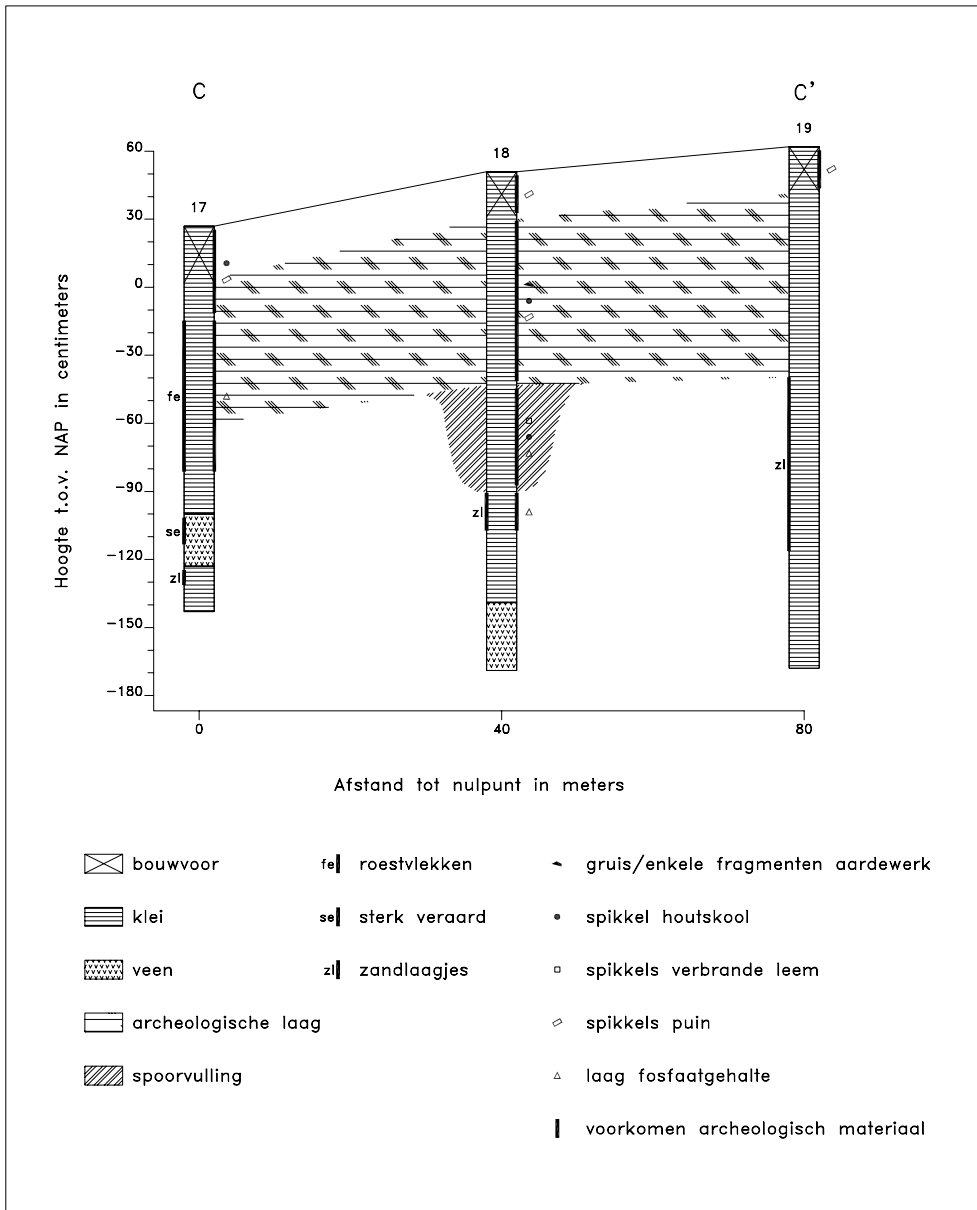

Figuur 89. Catalogusnummer 91: profiel boorraai A-A'.

Figuur 90. Catalogusnummer 91: profiel boorraai B-B'.

Bureauonderzoek: Schotanus beeldt op deze locatie een 'Eygenerfde State' met de naam 'Beyma' af. Schotanus à Sterringa geeft ter plaatse drie 'Stemdraagende Huysen' weer, waarbij bij de twee westelijke de naam 'Beyntema Huys' vermeld staat. Volgens Van den Berg (1989: 228) "moeten we concluderen, dat er meer huizen op 'Beintema' hebben gestaan". Eekhoff toont dezelfde drie huizen/ boerderijen, opnieuw met het toponiem 'Beintema Huis' bij de meest westelijke twee. De GHPA geeft dezelfde situatie weer. De HAF beeldt een nieuwe boerderij/huis af in het zuidwesten en veel bijgebouwen rond de oudere boerderijen. Ook op deze kaart wordt het toponiem 'Beintema' vermeld, nabij het meest zuidwestelijke huis.

Figuur 91. Catalogusnummer 91: profiel boorraai C-C'.

Booronderzoek: er zijn 19 boringen in drie min of meer zuid-noord georiënteerde raaien gezet (figuren 88 t/m 91). Onder de bouwvoor bevindt zich overal zandige klei met bouwpuin, houtskool, verbrande leem en soms een aardewerkfragment (kogelpotscherf). Dit is een archeologische laag (terplaag) met buiten het AMK-terrein een dikte van circa 0,4 m - 0,8 m. Op het AMK-terrein is de terplaag circa 1,5 m dik. In de boringen 8, 9, 12, 15, 16 en 18 is in archeologische grondsporen geboord (in de boringen 12 en 16 in slotvullingen). Tussen de boringen 11 en 12 zijn in molshopen scherven kogelpotaardewerk aangetroffen. De top van de onderliggende zandige klei met zandlagen (kwelderafzettingen) bevindt zich ten hoogste op circa 0,4 m -NAP.

Ten westen van het AMK-terrein is een verhoging zichtbaar. Volgens de eigenaar/landgebruiker zijn hier de resten van een oude schuur gedumpt. In de boringen 1 t/m 5 zijn inderdaad aanwezig

zingen voor een maximaal 1,2 m dikke, recente ophoging boven de archeologische laag aangetroffen (figuur 89). In boring 2 is op 1,0 m -Mv ondoordringbaar puin aangetroffen.

Conclusie: overal is nog een minimaal enkele decimeters dikke archeologische laag aangetroffen. Op het AMK-terrein is de terplaag nog 1,5 m dik. Gelet op het aangetroffen kogelpotaardewerk dateert de terp uit de Middeleeuwen.

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 88 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,15 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Catalogusnummer: 92 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128677)

1. **RAAP-code:** HF18; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.880/585.840; **Collectie:** de heer Offringa
2. **Plaats:** Kollumerzwaag
3. **Vinder:** de heer Offringa; RAAP
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code cHn23x).
9. **Datering:** Laat Neolithicum
11. **Cultuur:** Enkelgrafcultuur
12. **Vondstmateriaal:** dikbladige diktoppige vuurstenen bijl met rechthoekige doorsnede (type Lindø), één retoucheringsafslag en één verbrand stuk vuursteen.
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 58, catalogusnummer 115)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen 13a, -b en -c blijkt dat de bodem verstoord is tot in de C-horizont (0,4 - 0,8 m -Mv). In molshopen ter hoogte van deze boringen is één retoucheringsafslag en één verbrand stuk vuursteen gevonden.
Conclusie: ter plaatse zijn aanwijzingen voor een nederzetting uit de Steentijd aangetroffen. De archeologische vondstlaag is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven grondsporen kunnen wel nog aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien op de vindplaats bodembewerkingen plaatsvinden die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt geadviseerd vervolgonderzoek uit te voeren.
17. **Opmerkingen:** Fokkens (1991: 184), Asmussen & Veenstra (2002)

Catalogusnummer: 93 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129025)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.770/586.180
2. **Plaats:** Kollumerzwaag
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 23-03-1999
4. **Vondstomstandigheden:** vondsten gedaan in molshopen
8. **Bodem:** hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code zEZ23x).
9. **Datering:** Steentijd (Laat Paleolithicum - Vroege Bronstijd)

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

12. **Vondstmateriaal:** enkele niet te dateren vuurstenen artefacten (afslagen) en verbrande stukken vuursteen.
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 72-73, catalogusnummer 709)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: tijdens het veldwerk zijn in molshopen enkele niet nader dateerbare vuurstenen afslagen en enkele verbrande stukken vuursteen gevonden. Uit de boringen 17 en 18 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de BC-horizont (80 cm -Mv).
Conclusie: het archeologische vondstniveau is vrijwel geheel verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien op de vindplaats bodembewerkingen plaatsvinden die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt geadviseerd vervolgonderzoek uit te voeren.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002).

Catalogusnummer: 94 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128842)

1. **RAAP-code:** DD81; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 200.760/590.450; **Collectie:** M. Reitsma
2. **Plaats:** Westergeest
3. **Vinder:** M. Reitsma; **RAAP;** **Datum ontdekking:** 19-05-1978
8. **Bodem:** beekerdgronden met lemig fijn zand (code pZg23)
9. **Datering:** Neolithicum en Middeleeuwen
12. **Vondstmateriaal:** bijl (amfiboliet?) en kogelpotscherven
14. **Veldwerk**
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen 295 en 296 blijkt dat de bodem verstoord is tot in het gele dekzand of tot in het keizand (0,9 - 1,15 m -Mv).
Conclusie: het eventuele archeologische vondstniveau zal geheel verstoord zijn. Grondsporen uit de Steentijd worden niet meer verwacht. Deze verstoring dateert mogelijk uit de Late Middeleeuwen.
15. **Waardering vuursteenvindplaats (classificatie):** V
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek voor de Steentijd. Er zijn ter plaatse wel aanwijzingen voor middeleeuwse bewoning in de vorm van kogelpotaardewerk. Bovendien is de locatie van historische kaarten bekend. Bij bodemingrepen dieper dan de bouwvoor wordt nader onderzoek geadviseerd, gericht op de Middeleeuwen.
17. **Opmerkingen:** code DD81 is door Boschker (FM) tweemaal toegekend: aan deze vindplaats in Kollumerland en aan een vindplaats in Dongeradeel. De kaart van Schotanus à Sterringa toont ter plaatse een 'Stemdragende Stel' en een 'Stemdraagend Huys'. Ook Eekhoff beeldt hier een boerderij af. De buurschap heet op beide kaarten 'Kettingwier'.

Catalogusnummer: 95 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128550)

1. **RAAP-code:** LMP-52; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.380/585.200; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1987
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

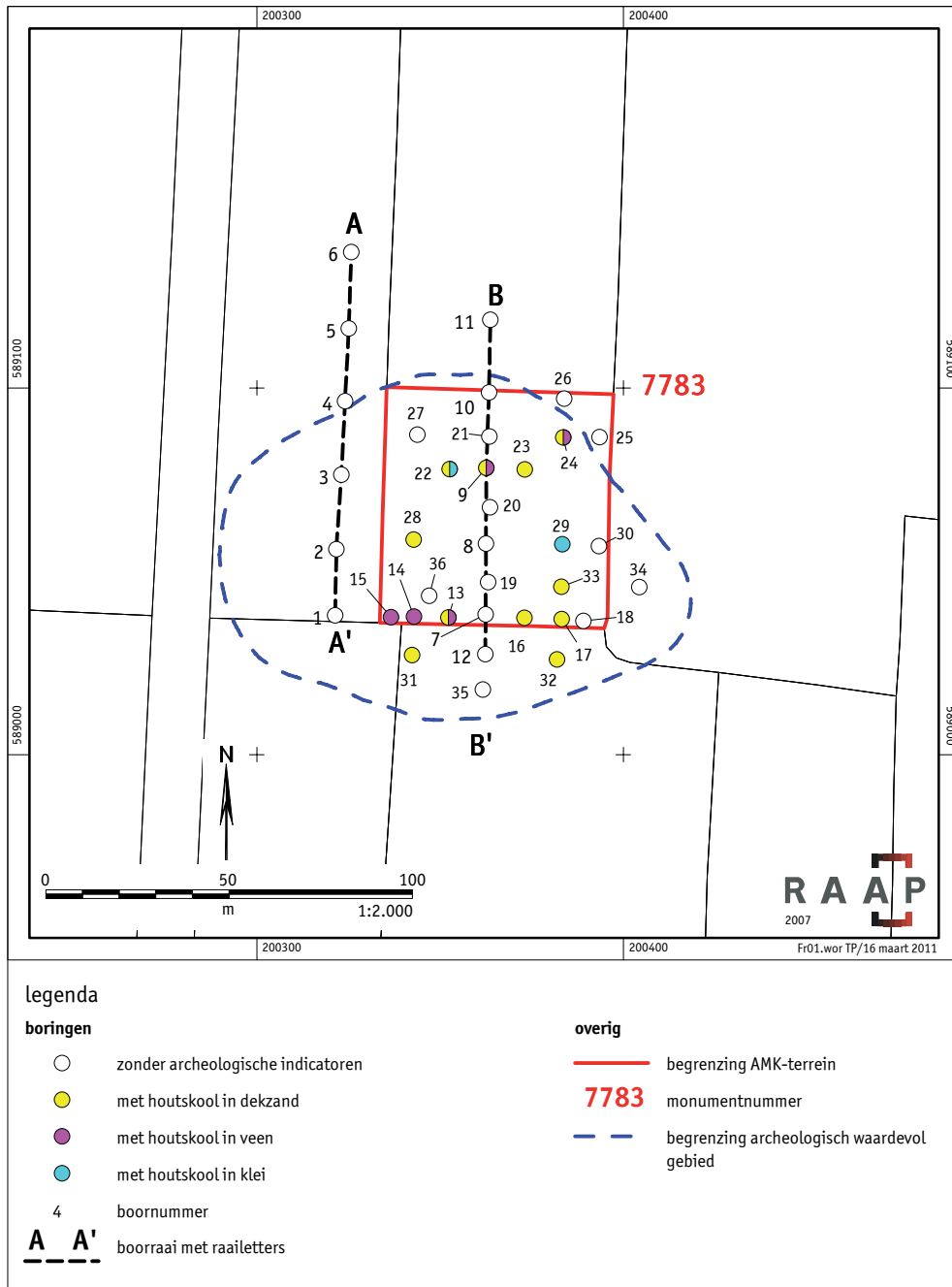
6. **Huidig grondgebruik:** tuin
7. **Relatie tot omgeving:** dekzandkop
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd (Neolithicum?)
12. **Vondstmateriaal:** circa 50 vuurstenen afslagen; drie schrabbers
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 71, catalogusnummer 684)
Methodes: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit boring 2 blijkt dat de podzolbodem tot in de C-horizont is verstoord (70 cm -Mv)
Conclusie: het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk geheel verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** de vinder (LMP) heeft slechts één seizoen op deze locatie gezocht (Asmussen & Veenstra, 2002).

Catalogusnummer: 96 (figuren 92, 93 en 94)

1. **RAAP-code:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 06E-035; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 200.365/589.067.
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Zwagermieden/Miedwei
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 29-01-2002
6. **Huidig grondgebruik:** gras- en akkerland
7. **Relatie tot omgeving:** beekdalbodem met veen (<5 m diep), lokaal hoogteverschil maximaal 0,25 tot 0,50 m (code 2P14); hoogste punt 0,13 m -NAP.
8. **Bodem:** koopveengronden, zand ondieper dan 120 cm (code hVz)
9. **Datering:** Steentijd, Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** steentijdnederzetting en verhoogde huisplaats
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 7783 (CMA-code 06E-035), terrein van hoge archeologische waarde.
14. **Veldwerk**
Visuele inspectie: in het AMK-terrein, in gebruik als weide, is een lichte verhoging te zien. In het westelijke perceel, dat ten tijde van het onderzoek in gebruik was als akker, is nauwelijks reliëf zichtbaar.
Bureauonderzoek: op geen van de bestudeerde historische kaarten wordt hier bebouwing aangegeven.
Booronderzoek: op het terrein zijn 36 boringen gezet (figuren 92, 93 en 94). Onder een kleiige of zandige bouwvoor met een dikte van circa 0,3 m bevindt zich een venige kleilaag of een veenlaag. De circa 0,05 - 0,15 m dikke venige kleilaag bevat incidenteel houtskool (in de boringen 22 en 29). Ook in de 0,05-0,55 m dikke veenlaag is houtskool opgemerkt (in de boringen 9, 13, 14, 15 en 24). In boring 14 gaat het om grote brokken. Waarschijnlijk wijst al dit houtskool op middeleeuwse activiteiten. Onder deze lagen of direct onder de bouwvoor ligt een dekzandkop op keizand of keileem. Vaak is in het dekzand een vernatte podzolbodem (lichte bodemvorming) aanwezig. In de boringen 9, 13, 16, 17, 22, 23, 24, 28, 31, 32 en 33 is houtskool in de top van

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

legenda

boringen

- zonder archeologische indicatoren
- met houtskool in dekzand
- met houtskool in veen
- met houtskool in klei

4 boornummer

A A' boorraai met raailletters

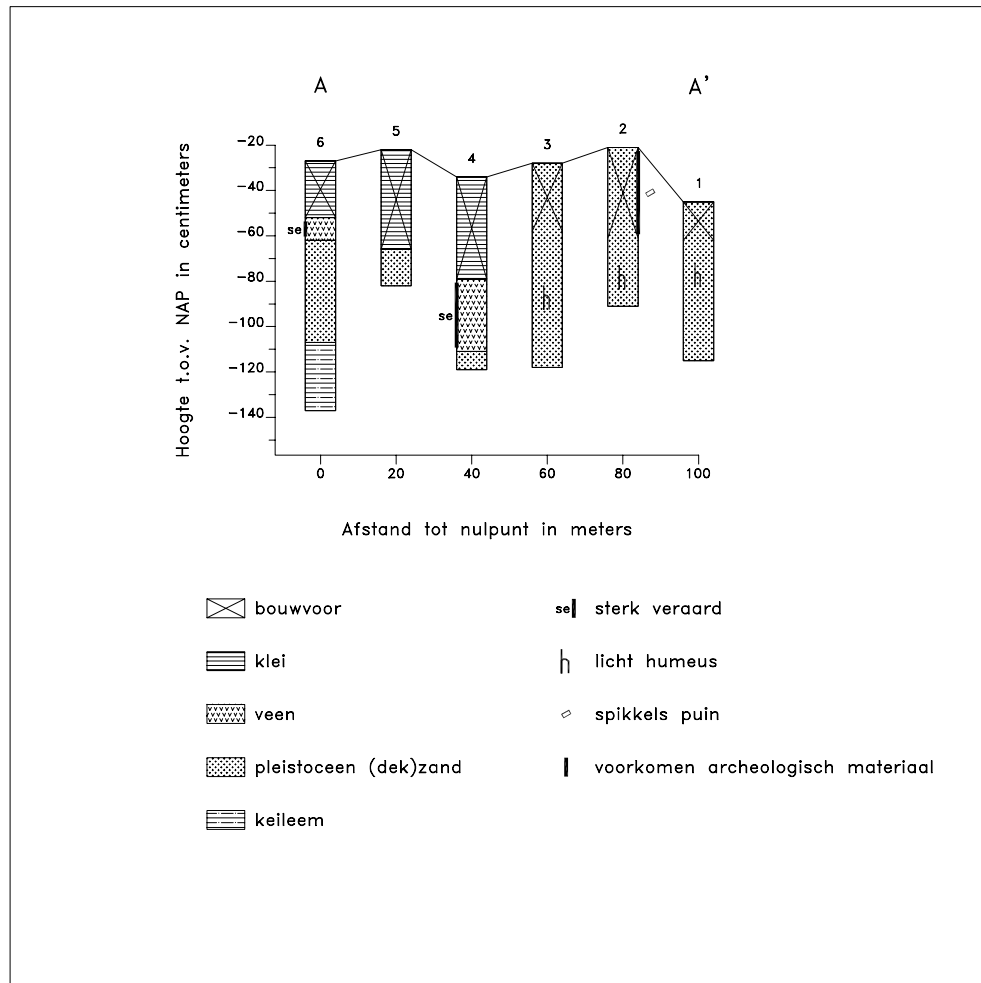
overig

— begrenzing AMK-terrein

7783 monumentnummer

- - - begrenzing archeologisch waardevol gebied

Figuur 92. Catalogusnummer 96: resultaten onderzoek.

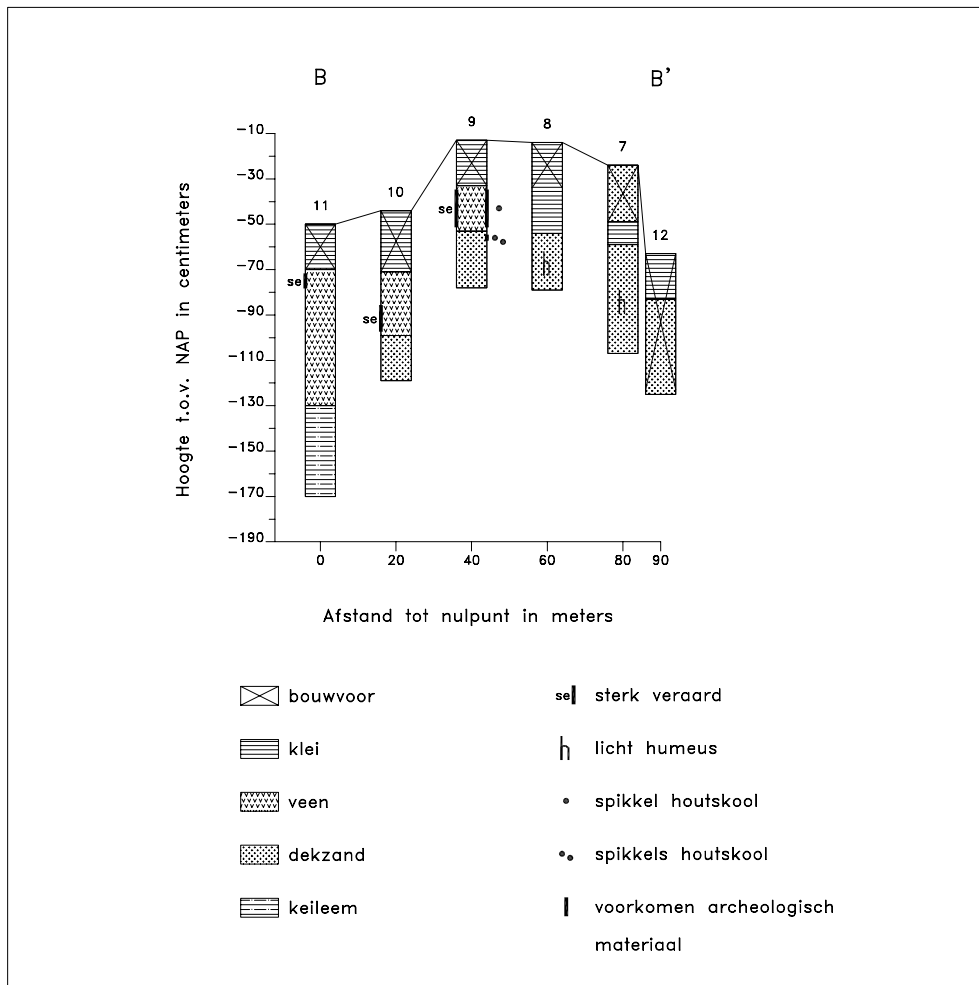
Figuur 93. Catalogusnummer 96: profiel boorraai A-A'.

het dekzand aanwezig. Op het maaiveld ligt voornamelijk onbewerkt en soms verbrand vuursteen, en één vuurstenen kling. Het betreft een vindplaats uit de Steentijd.

Conclusie: er zijn geen aanwijzingen voor middeleeuwse ophogingslagen of een huisplaats (meer) aangetroffen, terwijl booronderzoek door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in 2001 nog wijst op een 0,5 m dikke terp. Blijkbaar is die sindsdien geëgaliseerd. Houtskool in de klei en het veen wijst wel op middeleeuwse activiteiten. Mogelijk zijn nog middeleeuwse grondsporen aanwezig. De verhoging in het terrein wordt veroorzaakt door een dekzandopduiking. Hierin zijn aanwijzingen (houtskool en een vuurstenen artefact) voor een nederzetting uit de Steentijd aanwezig.

15. **Waardering vuursteenvindplaats (classificatie):** II/III

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 92 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Voor deze vindplaats geldt streven naar behoud. Ingrepen dieper dan 0,2 m -Mv kunnen al leiden tot aantasting van de vindplaats. Ingrepen kleiner dan 50 m² zijn echter vrijgesteld van een archeologische onderzoeksverplichting.

Figuur 94. Catalogusnummer 96: profiel boorraai B-B'.

17. **Opmerkingen:** in het kader van het Miedenproject van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en SBB is deze locatie in 2005 opnieuw onderzocht. De heer S. Jager meldt: “Uit niets blijkt dat hier ooit een ophoging heeft plaatsgehad en dat hier in de Late Middeleeuwen mensen hebben gewoond. Ook in de bagger van de sloot die de ‘hoogte’ doorsnijdt, werd geen enkele aanwijzing voor menselijke bewoning aangetroffen. Alles wijst er dan ook op dat het reliëf ter plaatse wordt veroorzaakt door een zandopduiking die zich hier vlak onder het maai-veld bevindt. De houtskoolspikkels die hier bij een eerdere verkenning in de zandondergrond werden waargenomen, kunnen verband houden met de aanwezigheid van een jachtkampje uit de Prehistorie, maar het is waarschijnlijker (gelet ook op de landschappelijke factoren) dat deze samenhangen met natuurlijke processen die hier hebben plaatsgehad. Gelet op het bovenstaande zijn er geen zwaarwegende argumenten om aan dit terrein nog een archeologische kwalificatie toe te kennen.” Deze conclusie wordt niet gedeeld: het is niet waarschijnlijk dat het houtskool als gevolg van natuurlijke processen in het dekzand terechtgekomen is. Bovendien verklaren natuurlijke processen niet de aanwezigheid van een vuurstenen artefact (dat een goede aanwijzing vormt voor bewoning in de Steentijd).

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 97

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 200.404/588.327
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Kollumerzwaagstervaart-oost
3. **Vinder:** Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; **Datum ontdekking:** 2001
4. **Vondstomstandigheden:** booronderzoek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
6. **Huidig grondgebruik:** onbebouwd
9. **Datering:** Late IJzertijd-Late Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** terp
13. **Registratiecode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:** AMK-terrein 15195 (CMA-code 06E-152), terrein van hoge archeologische waarde.
17. **Opmerkingen:** In het kader van het Miedenproject van Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en SBB heeft de heer S. Jager het terrein in 2005 bezocht. Hij meldt het volgende: "Bij eerdere gelegenheden werd hier een 'gave, onbebouwde huisterp' geregistreerd en uit de beschikbare informatie mag worden opgemaakt dat deze als zodanig nog in 2001 is bezocht. De huidige situatie toont een ander beeld. Het terrein heeft namelijk ingrijpende wijzigingen ondergaan: de sloot die het perceel doorkruiste, is gedempt, terwijl er voorts egalisaties en andere grondverbeteringen hebben plaatsgehad, zo werd ook door de huidige eigenaar c.q. grondgebruiker bevestigd. Van een terp is dan ook aan het oppervlak geen spoor meer te herkennen. Uit het plaatsen van een serie gutsboringen verspreid over het perceel kan worden opgemaakt dat de bovengrond tot zo'n 40 cm is omgezet. Daaronder bevindt zich veen, met daaronder op wisselende diepte de zandondergrond (op het hoogste punt ca. 50 cm, elders variërende van 70-90 cm)." Mogelijk zijn dieper ingegraven grondsporen nog aanwezig.

Catalogusnummer: 98 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128522)

1. **RAAP-code:** LMP-132; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.330/585.080; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Zwagerbosch
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1988
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost; in de directe omgeving liggen pingoruïnes/dobben; de vindplaats ligt direct ten noorden van de Swadde.
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** 50 vuurstenen artefacten, waaronder een schrabber.
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 69, catalogusnummer 567)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit boring 141 blijkt dat de podzolbodem tot in BC-horizont verstoord is (40 cm -Mv).
Conclusie: het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** mogelijk betreft het jong-paleolithisch materiaal (LMP; Asmussen & Veenstra, 2002)

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 99

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.300/585.220
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten-west
3. **Vinder:** RAAP
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd (Neolithicum)
12. **Vondstmateriaal:** vuursteenmateriaal
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 57, catalogusnummer 89)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit boring 1 blijkt dat de podzolbodem tot in de C-horizont verstoord is (70 cm -Mv). Er zijn op de akker enkele, niet nader dateerbare vuurstenen afslagen gevonden.
Conclusie: het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk geheel verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

Catalogusnummer: 100 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128486)

1. **RAAP-code:** LMP-89; PING-3 **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.300/584.820; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zandbulten
3. **Vinder:** LMP; RAAP; **Datum ontdekking:** 1988
4. **Vondstomstandigheden:** onder andere opgeploegd dekzand en keizand
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** in de nabijheid van dobbe D (Asmussen, 2004: catalogusnummer 3)
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd (Midden Paleolithicum en jonger)
12. **Vondstmateriaal:** ongeveer 200 vuurstenen artefacten waaronder klingen en een mogelijk jong-paleolithische kern; daarnaast meerdere midden-paleolithische artefacten.
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 63, catalogusnummer 531)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit boring 143 blijkt dat de podzolbodem tot in de verspoelde E-horizont (0,52 m -Mv) verstoord is.
Conclusie: op deze vindplaats hebben L. en M. Postma meerdere midden-paleolithische en ongeveer 200 mogelijk laat-paleolithische en/of mesolithische artefacten gevonden. De mate van bodemverstoring is gering. Bovendien ligt ongeveer 50 m westelijker een vrijwel intacte dobbe/pingoruïne die heel goed in verband kan staan met deze vindplaats. (zie ook catalogusnummer 721 van het vuursteenproject: catalogusnummer 101 in deze catalogus).
15. **Waardering (classificatie):** III
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

Catalogusnummer: 101 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129037)

1. **RAAP-code:** PING-3; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.240/584.780
2. **Plaats:** Zwagerbosch
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 26-11-1999
4. **Vondstomstandigheden:** verkennend onderzoek van pingoruïne (met ringwal ?)
5. **Toenmalig grondgebruik:** dobbe/pingoruïne
7. **Relatie tot omgeving:** in de nabijheid van dobbe D (Asmussen, 2004: catalogusnummer 3)
8. **Bodem:** beekeerdgronden; lemig fijn zand (code pZg23)
9. **Datering:** Steentijd (Laat Paleolithicum - Vroege Bronstijd)
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen afslag
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 75-76, catalogusnummer 721)
Methode: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: in boring 350 is op 205 cm -Mv een mogelijke vuurstenen afslag aangetroffen in de top van een laag zand. Het zand is afgedekt door een laag veen van ongeveer 150 cm dikte. Deze boring is gezet langs de oever van een deels met veen gevulde depressie. Het gaat om een pingoruïne met een nog volledig intacte ringwal (Grontmij & Provincie Fryslân, 1992: dobbe-nr. 6O-69; zie ook Grontmij & Waterschap Friesland, 1994). Ook in boring 351 is het veenpakket aangetroffen. Uit boring 353 blijkt dat de oostkant van de dobbe uitgegraven/ontveend is en vervolgens dichtgeschoven is met materiaal uit de omgeving. In boring 354 (ongeveer 20 m ten oosten van boring 353 in de randzone van de pingoruïne) is een vrijwel intact podzolprofiel aangetroffen. Hieruit wordt geconcludeerd dat de randzone van de dobbe in ieder geval deels intact is.
Conclusie: de pingoruïne en directe omgeving zijn deels intact. Eventuele archeologische resten kunnen dus nog aanwezig zijn. De mogelijke vuurstenen afslag uit boring 350 (op de oever van de pingoruïne) is een aanwijzing voor prehistorische bewoningsresten ter plaatse, maar wordt voorlopig beschouwd als een losse vondst. Nader archeologisch onderzoek dient hieromtrent duidelijkheid te verschaffen. Bovendien ligt 50 m naar het oosten een bekende vuursteenvindplaats (catalogusnummer 531: catalogusnummer 100 in de onderhavige catalogus). Dit alles maakt deze locatie archeologisch zeer interessant.
15. **Waardering (classificatie):** II/III
16. **Advies:** huidige inrichting en grondgebruik als dobbe/pingoruïne en grasland handhaven. Indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** de dobbe/pingoruïne en naaste omgeving zijn deels ongeschonden. Aanwijzingen voor prehistorische bewoning langs de oever en de aanwezigheid van een steentijdvindplaats 50 m oostwaarts (catalogusnummer 100) geven deze locatie een toegevoegde waarde (Asmussen & Veenstra, 2002; Asmussen, 2004).

Catalogusnummer: 102 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128960)

1. **RAAP-code:** PING-3; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.190/584.890
2. **Plaats:** Zwagerbosch
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 30-01-2002
4. **Vondstomstandigheden:** oppervlaktevondsten in molshopen

5. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** in nabijheid van dobbe D (Asmussen, 2004: catalogusnummer 3)
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vier vuurstenen afslagen (waarvan één verbrand) en twee brokken vuursteen
14. **Veldwerk** (zie Asmussen, 2004: 29, catalogusnummer 3)
Methode: oppervlaktekartering
Resultaten: tijdens een oppervlaktekartering ten noorden van boring 13 is deze vuursteenvindplaats aan het licht gekomen. In het kader van het onderhavige rapport zijn de boringen 343 en 344 gezet. Hieruit blijkt dat de bodem tot in het keizand verstoord is (0,75 m -Mv).
Conclusie: het archeologische vondstniveau is geheel verstoord. Dieper ingegraven sporen zijn niet te verwachten.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek
17. **Opmerkingen:** zie ook catalogusnummers 100 en 101 (Asmussen, 2004)

Catalogusnummer: 103 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 129027)

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 200.140/587.540
2. **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zwagermieden
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 01-04-1999
5. **Toenmalig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** dekzandkop, zichtbaar als verhoging in het landschap
8. **Bodem:** beekerdgronden; lemig fijn zand, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code pZg23x).
9. **Datering:** Steentijd (Laat Paleolithicum - Vroege Bronstijd)
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen artefacten, ondermeer één (knoop)schrabber, één schaaf/boor (combinatiewerktuig), twee klingen, negen afslagen, zeven verbrande afslagen, drie retoucheeringsafslagen, vier kernen en 18 brokjes.
14. **Veldwerk** (zie Asmussen & Veenstra, 2002: 73-74, catalogusnummer 711)
Methoden: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen 46, 47, 48 en 49, die op het hoogste deel van een verhoging gezet zijn, blijkt dat hier een deels ontzande dekzandkop ligt. Rondom deze kop neemt de dikte van het dekzand snel af en bevindt het keizand/leem zich direct onder de bouwvoor (boringen 51, 55, 56, 57, 58, 111, 112 en 124). De geïsoleerde dekzandkop (ten zuiden van het grote dekzandgebied) ligt op een beekerdgrond, met een minimaal 0,2 m dikke laag keileem of potklei tussen 0,4 en 1,2 m (code pZg23x). Op de dekzandkop is de bodem verstoord tot een diepte die varieert van 25 tot 45 cm -Mv. Op enkele locaties zijn nog delen van een podzolbodem aanwezig. Aan het maaiveld is microreliëf zichtbaar. De dekzandkop is (sinds de ontzandingen) waarschijnlijk niet geëgaliseerd. Rondom boring 46 zijn tijdens het veldwerk in greppels meerdere brokjes houtskool en niet nader dateerbare vuurstenen artefacten gevonden: één (knoop)krabber, één schaaf/boor (combinatiewerktuig), twee klingen, negen afslagen, zeven verbrande afslagen, drie retoucheeringsafslagen, vier kernen en 18 brokjes.

De omvang van de vondstverspreiding is niet exact vastgesteld doordat de vondstzichtbaarheid (grasland) slecht was. Uit boring 123 blijkt dat het bodemprofiel aan de noordkant van de dekzandkop grotendeels intact is. Hierdoor is de kans groot dat (een deel van) de archeologische laag hier nog intact is. In de boringen 53, 54 en 122 is potklei aangetroffen. Deze klei heeft een lage zandigheid (vet), is bruingrijs tot zwart-donkergrijs en tijdens het Elsterien afgezet als een smeltwater-meerafzetting (lacustroglaciaal) in diep uitgeschuurde tunneldalen. Deze afzetting kan meer dan 100 m dik zijn. Uit boring 122 blijkt dat de potklei in ieder geval tot 5,0 m -Mv reikt. In boring 54 is waargenomen dat de potklei overdekt is met achtereenvolgens keileem, gelaagd zand en veen. In dit deel van Noordoost-Fryslân is het voorkomen van potklei zo dicht onder het maaiveld zeer bijzonder. Het is niet aangetoond of er een relatie bestaat tussen de potklei en de aanwezigheid van de vuursteenvindplaats binnen 100 m afstand. De mogelijkheid bestaat dat tijdens de Steentijd op deze potklei een specifieke vegetatie voorkwam (voedselbron). Ook de potklei zelf kan mogelijk gebruikt zijn door de mens in de Steentijd (bijvoorbeeld als pigment of pottenbakkersklei).

Conclusie: waarschijnlijk is het archeologische vondstniveau deels intact. Ook grondsporen zijn te verwachten.

15. **Waardering (classificatie):** III
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** Asmussen & Veenstra (2002)

Catalogusnummer: 104 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128530)

1. **RAAP-code:** LMP-152; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.030/585.020; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Zwagerbosch
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1993
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt direct ten noorden van de Swadde op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost in een gebied met verschillende pingoruïnes/dobben.
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd (Mesolithicum?)
12. **Vondstmateriaal:** een aantal vuurstenen artefacten, waaronder een kling. Het materiaal moet nog nader bekeken worden.
14. **Veldwerk**
Methode: booronderzoek
Resultaten: uit boring 325,326 en 327 blijkt dat de podzolbodem is verstoord tot in de C-horizont (0,5 - 0,7 m -Mv).
Conclusie: het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 105 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128520)

1. **RAAP-code:** LMP-130; **Kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 200.030/584.830; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Zwagerbosch
3. **Vinder:** LMP; **Datum ontdekking:** 1999
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** de vindplaats ligt op de pleistocene dekzandrug Twijzel-Buitenpost; in de directe omgeving liggen pingoruïnes/dobben; de vindplaats ligt direct ten noorden van de Swadde.
8. **Bodem:** laarpodzolgronden; lemig fijn zand (code cHn23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vier vuurstenen artefacten
14. **Veldwerk**
 - Methode:* booronderzoek
 - Resultaten:* uit de boringen 328 en 329 blijkt dat de podzolbodem tot in de C-horizont verstoord is (0,7-0,85 m -Mv).
 - Conclusie:* het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** op de vondstlocatie is tot nu toe twee keer gezocht (LMP; Asmussen & Veenstra, 2002: 43, catalogusnummer 565).

Catalogusnummer: 106 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128392)

1. **RAAP-code:** OK110; **Kaartblad:** 6D; **Coördinaten:** 199.410/586.390; **Collectie:** OK
2. **Plaats:** Zwaagwesteinde; **Toponiem:** Voorstraat
3. **Vinder:** OK; RAAP; **Datum ontdekking:** 1988
4. **Vondstomstandigheden:** geploegd land
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker, tuin
6. **Huidig grondgebruik:** akker, tuin
7. **Relatie tot omgeving:** vlak land
8. **Bodem:** beekerdgronden; lemig fijn zand (code pZg23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** enkele grove vuurstenen artefacten
14. **Veldwerk**
 - Methode:* booronderzoek en oppervlaktekartering
 - Resultaten:* uit boring 310, gezet in een boomkwekerij, blijkt dat de (podzol-)bodem is verstoord tot in het keileem (1,1 m -Mv).
 - Conclusie:* het archeologische vondstniveau is waarschijnlijk geheel verstoord. Dieper ingegraven sporen zijn niet te verwachten.
15. **Waardering (classificatie):** IV
16. **Advies:** geen vervolgonderzoek

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 107 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128443)

1. **RAAP-code:** LMP-46; **Kaartblad:** 6D; **Coördinaten:** 199.380/584.690; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Zwagerbosch
3. **Vinder:** LMP; RAAP; **Datum ontdekking:** 1987
4. **Vondstomstandigheden:** opgeploegde podzol/dekzand en keizand
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** dekzandkop in een lager gelegen terrein
8. **Bodem:** beekerdgronden; lemig fijn zand (code pZg23)
9. **Datering:** Steentijd (Midden Paleolithicum, Laat Paleolithicum, Mesolithicum)
10. **Type vindplaats:** jachtkamp
11. **Cultuur:** onder andere Hamburgcultuur
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen artefacten, waaronder minstens twee midden-paleolithische afslagen (rugmes in FM), Hamburg-klingschrabber en delen van spitsen. Veel afvalmateriaal, waaronder klingen.
14. **Veldwerk**
Methoden: booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen 312, 313 en 314 blijkt dat de podzolbodem tot in de C-horizont is verstoord (0,35-0,4m -Mv). De oppervlaktekartering heeft niets opgeleverd.
Conclusie: omdat het tenminste voor een deel vondsten uit het Midden en Laat Paleolithicum betreft, waarvoor het relevante vondstniveau in de C-horizont en dieper te verwachten is, kan de vindplaats voor deze oude perioden intact zijn. Het mesolithische vondstniveau is verstoord. Wel kunnen dieper ingegraven grondsporen uit deze periode bewaard gebleven zijn.
15. **Waardering (classificatie):** III/IV
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** in 1987 heeft de heer Postma echter twee midden-paleolithische afslagen gevonden waaronder een rugmes (bruikleen Fries Museum). Tevens vond hij op dezelfde akker afval van vuursteenbewerking waaronder veel klingen en delen van spitsen. Volgens Postma kan het om artefacten van de Hamburgcultuur gaan.

Catalogusnummer: 108 (ARCHIS-waarnemingsnummer: 128487)

1. **RAAP-code:** LMP-90; **Kaartblad:** 6D; **Coördinaten:** 199.380/584.950; **Collectie:** LMP
2. **Plaats:** Zwagerbosch
3. **Vinder:** LMP; RAAP; **Datum ontdekking:** 1988
4. **Vondstomstandigheden:** opgeploegd dekzand en keizand
5. **Toenmalig grondgebruik:** akker
6. **Huidig grondgebruik:** akker
7. **Relatie tot omgeving:** ten noorden van de Swadde in een gebied met pingoruïnes/dobben; ten zuiden van een lager gelegen gebied.
8. **Bodem:** beekerdgronden; lemig fijn zand (code pZg23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** twee vuurstenen artefacten, waaronder een kling

14. **Veldwerk**

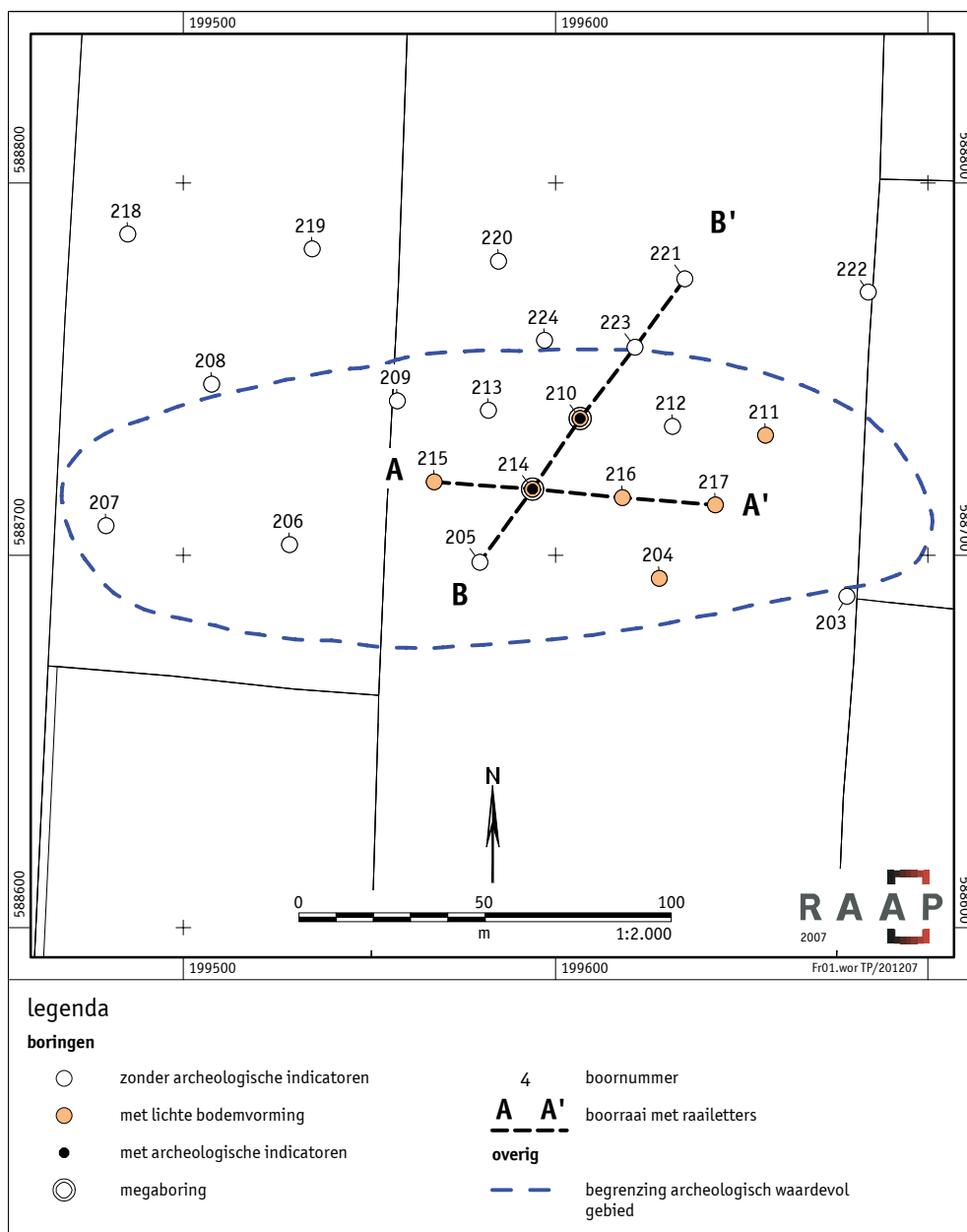
Methode: booronderzoek

Resultaten: uit boring 311 blijkt dat de podzolbodem tot in de C-horizont is verstoord (0,6 m -Mv)

Conclusie: het archeologisch vondstniveau is waarschijnlijk verstoord. Dieper ingegraven sporen kunnen nog wel aanwezig zijn.

15. **Waardering (classificatie):** IV

16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

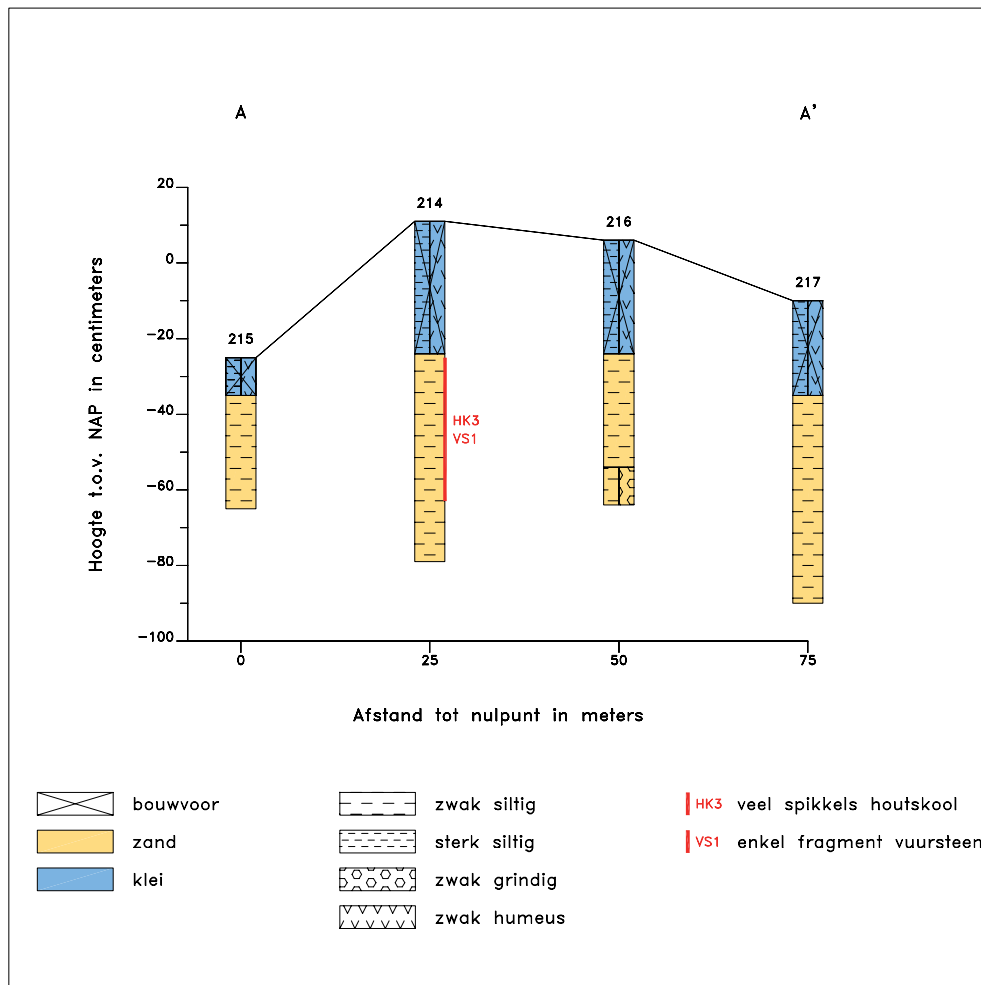
Figuur 95. Catalogusnummer 109: resultaten onderzoek.

Catalogusnummer: 109 (figuren 95, 96 en 97)

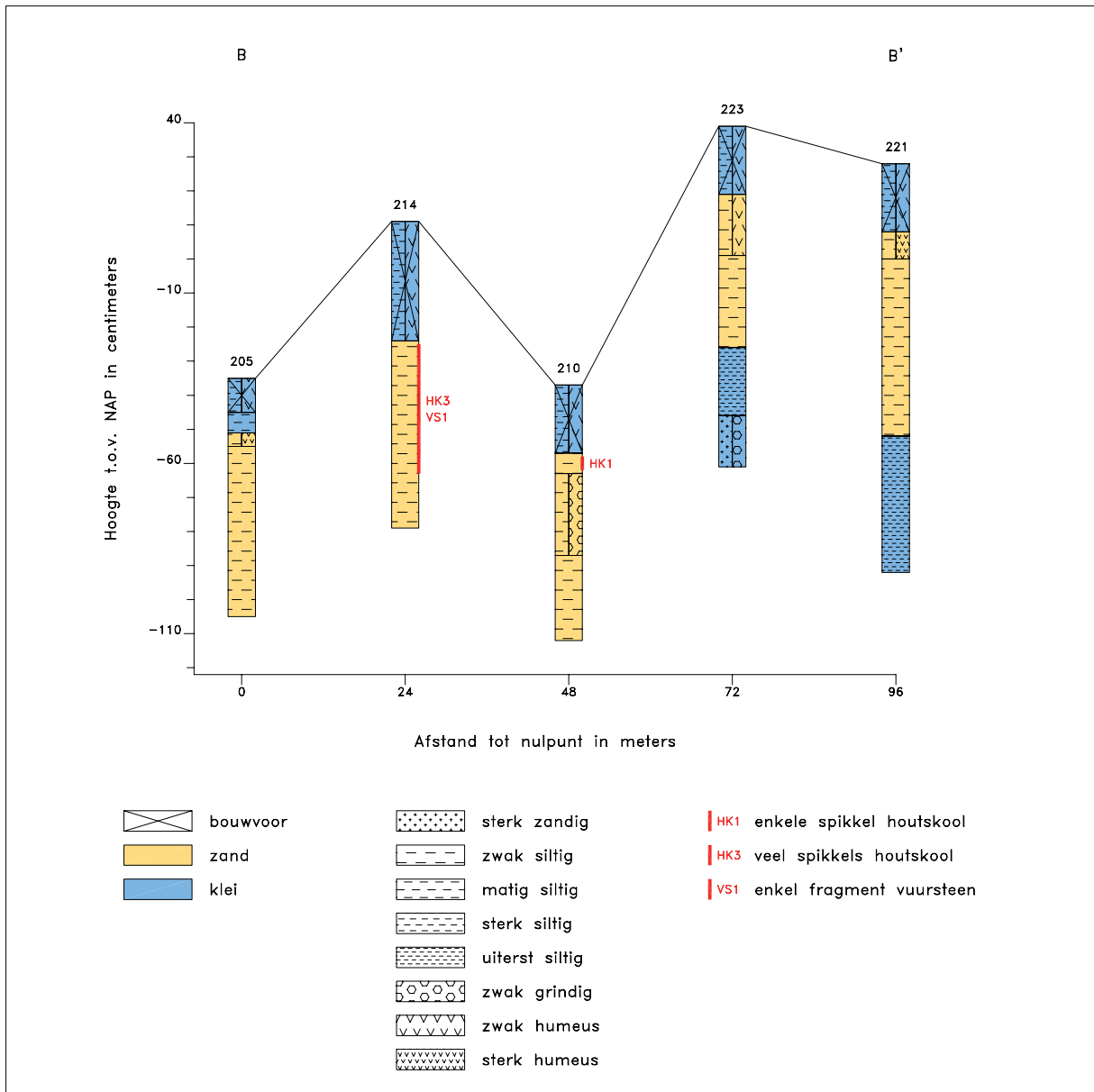
1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6D; **Coördinaten:** 199.550/588.700
2. **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** Zwagermieden
3. **Vinder:** RAAP; **Datum ontdekking:** 19-03-2003
6. **Huidig grondgebruik:** grasland
7. **Relatie tot omgeving:** (dek)zandrug
8. **Bodem:** gooreerdgronden; lemig fijn zand (code pZn23)
9. **Datering:** Steentijd
12. **Vondstmateriaal:** vuurstenen artefacten en houtskool
14. **Veldwerk** (figuren 95, 96 en 97)

Methoden: booronderzoek en oppervlaktekartering

Resultaten: tijdens de oppervlaktekartering zijn veel merendeels verbrande vuurstenen artefacten gevonden. Er zijn 24 boringen gezet, waaronder twee megaboringen (een boor met een diameter van 15 cm: boringen 210 en 214), in een 50 x 40 m boorgrid en deels in een 25 x 20 m boorgrid (figuren 95, 96 en 97). Onder een 0,1-0,35 m dikke bouwvoor (sterk siltige klei) bevindt zich soms een 0,05-0,2 m dikke keilaag, zeer incidenteel op een 0,1 m dikke veenlaag. Meestal ligt dekzand

Figuur 96. Catalogusnummer 109: profiel boorraai A-A'.

Figuur 97. Catalogusnummer 109: profiel boorraai B-B'.

of fluvioperiglaciaal zand direct onder de bouwvoor. Hierin is in de boringen 204, 210, 211 en 214 t/m 217 lichte bodemvorming (podzolering) opgemerkt. Houtskool is gevonden in de megaboringen 210 en 214 (grote brokken). Uit megaboring 214 is tevens een vuurstenen afslag afkomstig. Potklei of keileem/keizand is aangetroffen in de boringen 207, 208, 209, 212, 213 en 218 t/m 224. *Conclusie:* ter plaatse bevindt zich een vindplaats uit de Steentijd waarvan het archeologisch vondstniveau deels intact is. Hier zijn ook grondsporen te verwachten.

15. **Waardering (classificatie):** III

16. **Advies:** aanbevolen wordt om het terrein conform de blauwe contour op figuur 95 als 'archeologisch waardevol' op de bestemmingsplankaart te zetten, gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel. Indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor (0,15 m -Mv), wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 110

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 208.880/590.085
2. **Plaats:** Kollumerpomp
3. **Vinder:** RAAP
6. **Huidig grondgebruik:** weiland
7. **Relatie tot omgeving:** in de ondergrond is een dekzandopduiking aanwezig
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden; klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Romeinse tijd of Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** overslibde huisplaats

14. Veldwerk

Methode: booronderzoek

Resultaten: in boring 72 in raai G-G' (zie figuur 7) zijn onder een 0,35 m dikke bouwvoor (zandige klei) en een 0,25 m dikke, zandige kleilaag archeologische indicatoren (houtschool, verbrande leem en mogelijk puin - of rode concreties) aangetroffen in humeuze, zandige klei tussen 1,15 en 1,35 m -Mv. Hieronder ligt veen op dekzand op keizand. In de boringen 70, 71 en 73, ten noorden en ten zuiden van boring 72, liggen het veen en het dekzand dieper. De vindplaats ligt dus boven een dekzandopduiking.

Deze vindplaats ligt direct ten westen Uterdyksterwei, in een gebied dat vermoedelijk in de tweede helft van de 13e eeuw is ingedijkt (zie Rienks & Walther, 1954: 20 in Atlasdeel). Volgens een set kaarten die de landschappelijke ontwikkeling tonen in het Noord-Nederlandse kustgebied, vervaardigd door Deltares in opdracht van de provincie Friesland, is het gebied in de (wijde) omgeving van boring 72 tussen 100 en 800 na Chr. met mariene sedimenten overdekt geraakt. De vindplaats zal daarom dateren uit de periode tussen circa 100 en 1300 na Chr.

Conclusie: Catalogusnummer 110 betreft aanwijzingen voor een overslibde nederzetting uit de Romeinse tijd of Middeleeuwen, op veen op een dekzandopduiking.

16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de 0,5 m -Mv, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

Catalogusnummer: 111

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.250/591.500
2. **Plaats:** Kollumerpomp
3. **Vinder:** RAAP
6. **Huidig grondgebruik:** weiland
7. **Relatie tot omgeving:** tegen de oude zeedijk
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden; klei, profielverloop 5 (code Mn85C)
9. **Datering:** Middeleeuwen
10. **Type vindplaats:** verhoogde huisplaats (?) onder dijk

14. Veldwerk

Methode: booronderzoek

Resultaten: in boring 107 in raai L-L' (zie figuur 12) ligt onder een 0,2 m dikke bouwvoor (sterk zandige klei) tot 0,9 m -Mv een zandige kleilaag met fosfaat. Hieronder zijn in een zandige kleilaag archeologische indicatoren (houtschool en puin) aangetroffen tussen 0,9 en 1,4 m -Mv. Het niveau tot 0,9 m -Mv (0,3 m +NAP) is een dijklichaam uit het begin van de 14e eeuw (zie

Rienks & Walther, 1954: 58). De archeologische laag (terplaag?) tussen 0,9 en 1,4 m -Mv behoort misschien niet tot de grond die opgeworpen is om een dijk te vormen, maar kan wijzen op een laat-middeleeuwse huisplaats die ouder is dan de dijk. Onder deze archeologische laag ligt kalkarme klei met veenbrokken tot minimaal 3,0 m -Mv.

Conclusie: het betreft een dijklichaam uit het begin van de 14e eeuw op een mogelijke huisplaats.

16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan 0,8 m -Mv wordt vervolgonderzoek aanbevolen. Vervolgonderzoek naar het dijklichaam is niet nodig.

Catalogusnummer: 112

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.650/586.600
2. **Plaats:** Augsbuurt; **Toponiem:** Steenhoarst
3. **Vinder:** RAAP
6. **Huidig grondgebruik:** weiland
7. **Relatie tot omgeving:** opgeslibd kleidek over dekzandopduiking
8. **Bodem:** kalkarme poldervaaggronden; klei, profielverloop 3, 3 en 4, of 4 (code Mn86C)
9. **Datering:** Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** boerderijplaats
14. **Veldwerk** (zie Asmussen, 2002: 79)
Methode: booronderzoek
Resultaten: in de boringen 118 en 119 in raai I-I' (zie Asmussen, 2002: kaartbijlagen 1, 4 en 7, plangebied 6) zijn houtskool, puin, verbrande leem en fosfaatvlekken aangetroffen in een 0,35 m dikke bouwvoor (lichte klei) en in de onderliggende matig zware klei. Het betreft waarschijnlijk afval of bewoningsresten uit de Nieuwe tijd of de Middeleeuwen. Hieronder ligt dekzand (op ca. 0,05 m + NAP in boring 118 en op 0,55 m -NAP in boring 119).
16. **Advies:** indien bodemingrepen voorzien zijn die dieper reiken dan de huidige bouwvoor, wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
17. **Opmerkingen:** op de kaart van Schotanus à Sterringa staan vier huisplaatsen, de buurschap 'Steen Harst', afgebeeld aan de westzijde van de Zevenhuisterweg. Eekhoff beeldt hiervan nog twee huizen af, onder toponiem 'Steenharst'. Op geen van de bestudeerde kaarten is echter op het perceel van de vindplaats bebouwing aangegeven. Ter hoogte van de vindplaats ligt de oostelijke flank van een dekzandopduiking die zich tot voorbij de buurschap uitstrekt (Asmussen, 2002).

Catalogusnummer: 113

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 205.840/588.730
2. **Plaats:** Kollum
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** het terrein is afgebeeld op de kaart van Schotanus à Sterringa als een state met toponiem 'Mekkama' en op de kaart van vader Schotanus als een 'Edele State' onder de naam 'Melckama'. Op de kaart van Eekhoff is hier de voormalige state 'Mekkama' gesitueerd. Boven het kaartsymbool beeldt Eekhoff een grote rechthoekige vijver af. Eerder heeft op het terrein een Blokhuis gestaan, gebouwd in 1467. Dit blokhuis is later verbouwd tot state. Van den Berg suggereert dat het huis in het midden van de vijver kan hebben gelegen (Van den Berg, 1989: 70-71).

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Catalogusnummer: 114

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206.000/588.260
2. **Plaats:** Kollum
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** Eekhoff beeldt ter plaatse de voormalige state 'Oostenburg' af. Van den Berg (1989: 71) noemt wel een 18e eeuwse buiten 'Oostenburg', maar plaatst dat aan de westzijde van Kollum. Het terrein is op de kaart van Schotanus à Sterringa niet afgebeeld in de 'Verstrooyde Buirt' in het zuiden van Kollum. Op de kaart van vader Schotanus is hier evenmin een state afgebeeld.

Catalogusnummer: 115

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 205.560/588.330
2. **Plaats:** Kollum
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** op de kaart van vader Schotanus is hier de 'Edele State' met de naam 'Bootsma' afgebeeld. Het is onduidelijk of de kaart van Schotanus à Sterringa tussen de afgebeelde bomen in het zuidwesten van Kollum een statesymbool toont, waarop het toponiem 'Bootsma' slaat, of dat dit toponiem betrekking heeft op een 'Stemdraagend Huys' dat als het meest westelijke van Kollum is weergegeven. Eekhoff beeldt ter plaatse de voormalige state 'Scheltinga' af, op een omgracht terrein. Van den Berg (1989: 73-74) maakt melding van een buitenplaats Scheltinga "die nimmer tot stand kwam en waarvan een vijver het Witwater genaamd zou zijn". Het omvangrijke park hiervoor werd wel gerealiseerd. Het Witwater, een enkele honderden meters zuidelijker gelegen vijver die tegenwoordig is opgenomen in de bebouwing van Kollum, behoorde ook tot het terrein.

Catalogusnummer: 116

1. **RAAP-code:** n.v.t.; **Kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 207.430/587.790
2. **Plaats:** Kollum; **Toponiem:** Lutjewoude
9. **Datering:** Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
10. **Type vindplaats:** stateterrein
17. **Opmerkingen:** op de kaart van vader Schotanus ligt hier de 'Edele State' met de naam 'Faesma'. Op de kaart van Schotanus à Sterringa zijn ter plaatse twee 'Stemdraagende Huysen' afgebeeld, met de naam Faasma bij het grootste, westelijk gelegen huis. Op de kaart van Eekhoff is 'Faasma' een buurschap met zes huizen/boerderijen. Zie ook catalogusnummer 23, dat verwijst naar 13e eeuwse vondsten die op lokale welstand wijzen. Mogelijk bevond zich een stins op het terrein, als voorloper van de state.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Bijlage 4: Resultaten van het archeologisch onderzoek in de diverse plangebieden

Inleiding

In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen (zoals bestemmingsplanwijzigingen) zijn zowel door RAAP als door andere onderzoeksbureaus plangebieden middels boringen en/of oppervlaktekartering onderzocht. Al deze plangebieden zijn met roze vlakken op de bronnenkaart (kaartbijlage 1) aangegeven. Het bijbehorende plangebiednummer is onderstreept en verwijst via de legenda naar de desbetreffende onderzoeksrapportage. In deze bijlage worden alleen de plangebieden (de plangebieden 2 t/m 11 en 14) besproken waarover nog niet eerder gerapporteerd is. Zij worden volgens vaste rubrieken beschreven.

Toelichting op de rubrieken

1. **Topografisch kaartblad:** kaartbladnummer van de topografische kaart, schaal 1:25.000; **Coördinaten:** centrumcoördinaten van het plangebied; **Omvang:** globale omvang in hectare.
2. **Gemeente:** naam van de gemeente waarin het plangebied ligt; **Plaats:** naam van de dichtst bij het plangebied gelegen plaats; **Toponiem:** indien aanwezig; **Datum veldwerk:** uitvoeringsdatum van het veldwerk. Inmiddels kan de situatie in het veld zijn veranderd, bijvoorbeeld doordat de geplande bodemingrepen al zijn uitgevoerd.
3. **Grondgebruik:** grondgebruik ten tijde van het veldwerk.
4. **Archeologische verwachting:** geeft aan welke archeologische verwachting voor de aanvang van het veldwerk gold voor het desbetreffende plangebied. De verwachting wordt per periode aangeduid; dus voor de periode Steentijd-Bronstijd en IJertijd-Middeleeuwen. Deze zijn afgekort als S-B en IJ-M.
5. **Beschrijving plangebied:** ter sprake komen het landschapstype, de bodemkundige gegevens en eventuele vormen van bodemverstoring.
6. **Motivatie veldwerk:** het doel van het veldwerk.
7. **Veldwerk:** deze rubriek is opgedeeld in drie onderdelen:
Methode: opsomming van de toegepaste veldwerkmethoden. Voor een gedetailleerde beschrijving van de gehanteerde veldwerkmethoden zie bijlage 2.
Resultaten: beschrijving van de resultaten van het veldwerk.
Conclusie: gaat in op de verwachte archeologische waarde van het plangebied als geheel en de eventuele bodemverstoringen die deze waarde kan bedreigen.
8. **Waardering:** geeft aan of de archeologische verwachting al dan niet dient te worden bijgesteld. Tevens wordt vermeld of het plangebied al dan niet archeologisch waardevol is.
9. **Advies:** geeft voor de plangebieden een advies met betrekking tot de voorziene grondwerkzaamheden. Dit advies is na afronding van het veldwerk al aan de gemeente gegeven.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 98. Boorpuntenkaart plangebieden 2 en 3.

Catalogus plangebieden

Plangebied 2 (Kollumerzwaag, Triemsterloane Oost; figuur 98)

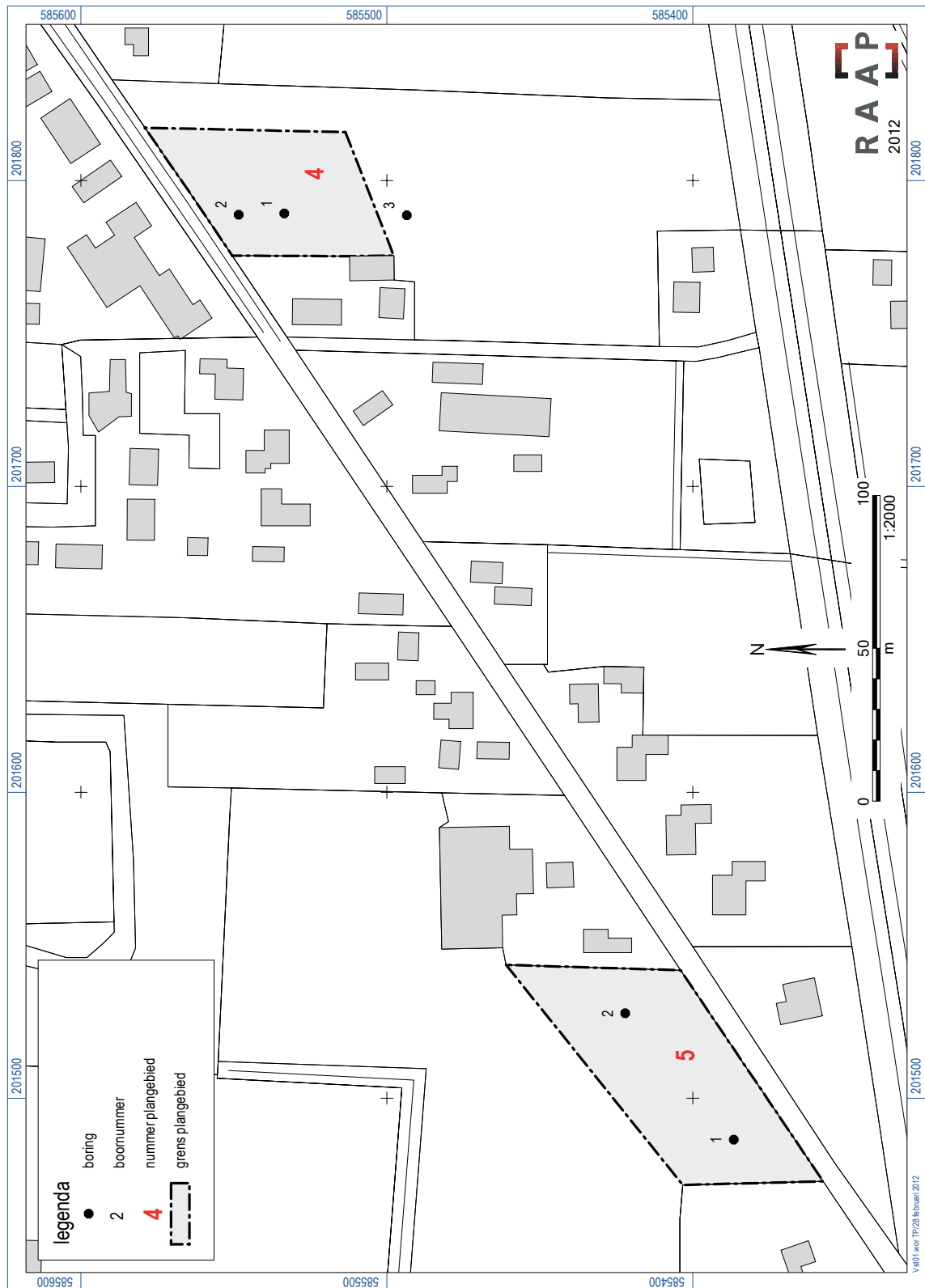
1. **Topografisch kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.600/586.920; **Omvang:** circa 1,4 ha; **Datum veldwerk:** 21-8-2002
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Kollumerzwaag
3. **Grondgebruik:** grasland
4. **Archeologische verwachting:** S-B hoog; IJ-M laag. In dit gebied bestaat de kans dat een (pseudo)es aanwezig is. Dit kan duiden op middeleeuwse beakkering en bewoning. Ook kan de es eventueel aanwezige, oudere archeologische resten hebben overdekt.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt aan de noordzijde van Kollumerzwaag direct ten oosten van de Triemsterloane. Het ligt in het dekzandgebied en bestaat bodemkundig gezien uit lemig fijn zand (met keileem of potklei beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv en tenminste 0,2 m dik), die valt in de categorie hoge, zwarte enkeerdgronden (Stiboka, 1981: code zEZ23x, grondwatertrap VI). Het plangebied maakt volgens de bodemkaart derhalve deel uit van een es.
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met een bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**
Method: verkennend booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de twee verrichte boringen blijkt dat onder een 0,15 m dikke bouwvoor een 0,4 tot 0,55 m dikke laag donkergrijs, sterk humeus zand met kleine fragmenten houtskool en baksteenpuin voorkomt (figuur 98). Deze laag is geïnterpreteerd als een es-achtige laag/ophoging. Hieronder bevindt zich keileem (boring 1) of keizand met daaronder vrijwel zeker keileem (boring 2). In geen van beide boringen zijn relevante archeologische indicatoren aangetroffen.
Conclusie: in de boringen is een es aangetroffen. De bodem onder deze es, waarin eventueel archeologische resten kunnen voorkomen, is in het plangebied zo diep verstoord dat archeologisch vervolgonderzoek niet zinvol is.
8. **Waardering:** de archeologische verwachtingen voor beide perioden blijven ongewijzigd.
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

Plangebied 3 (Kollumerzwaag, Triemsterloane West; figuur 98)

1. **Topografisch kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.520/586.870; **Omvang:** circa 0,9 ha; **Datum veldwerk:** 21-8-2002
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Kollumerzwaag
3. **Grondgebruik:** grasland
4. **Archeologische verwachting:** S-B hoog; IJ-M laag. In dit gebied bestaat de kans dat een (pseudo)es aanwezig is. Dit kan duiden op middeleeuwse beakkering en bewoning. Ook kan de es eventueel aanwezige, oudere archeologische resten hebben overdekt.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt aan de noordzijde van Kollumerzwaag direct ten westen van de Triemsterloane. Het ligt in het dekzandgebied en bestaat bodemkundig gezien uit lemig fijn zand (met keileem of potklei beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv en tenminste 0,2 m dik), die valt in de categorie hoge, zwarte enkeerdgronden (Stiboka, 1981: code zEZ23x, grondwatertrap VI). Het plangebied maakt volgens de bodemkaart derhalve deel uit van een es.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 99. Boorpuntenkaart plangebieden 4 en 5.

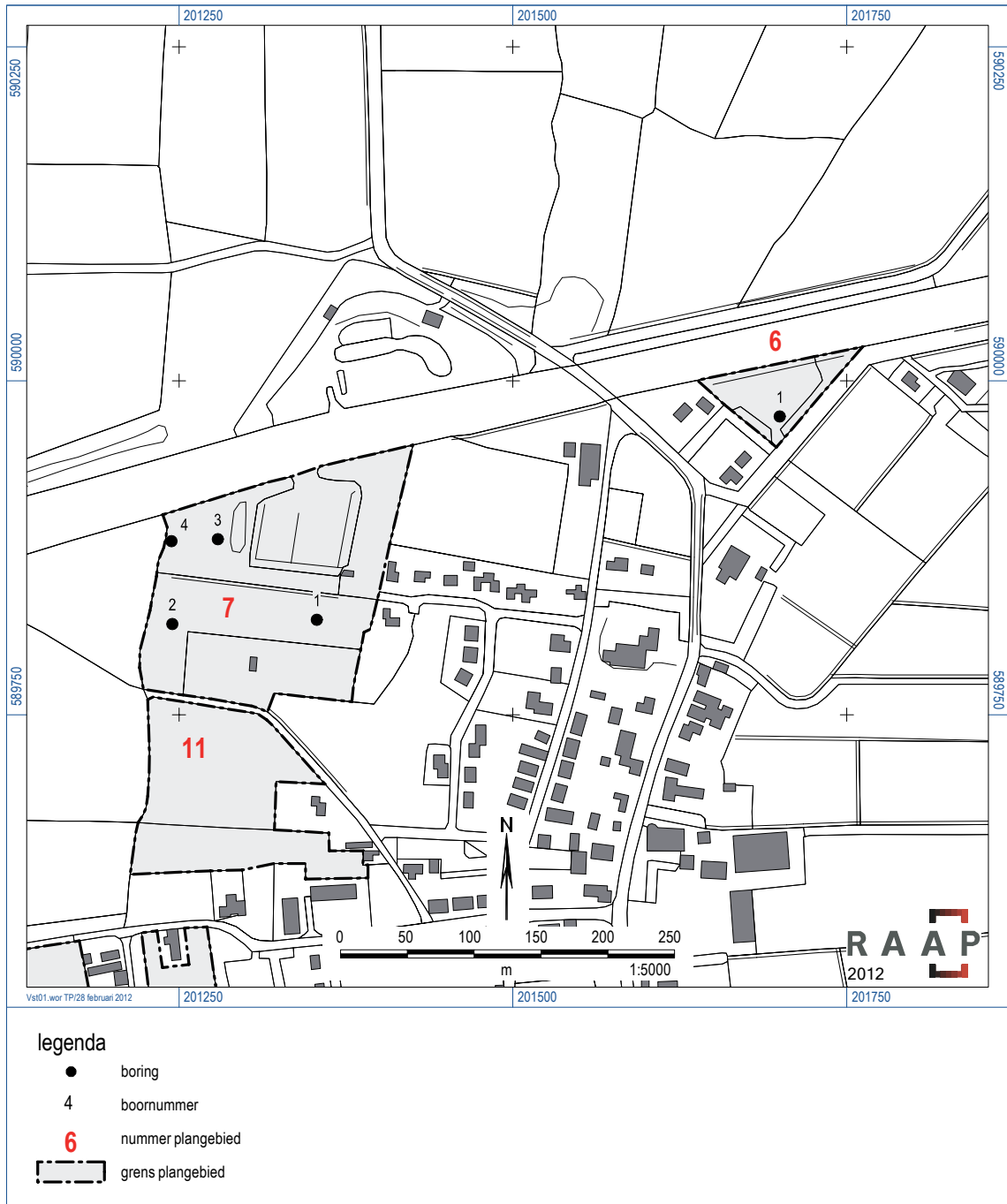
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**
Methode: verkennend booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de drie verrichte boringen blijkt dat onder een 0,2 m dikke bouwvoor een 0,55 tot 0,7 m dikke laag donkergrijs, matig humeus zand met kleine fragmenten houtskool en baksteenpuin voorkomt (figuur 98). Deze laag is geïnterpreteerd als een es-achtige laag/ophoging. Hieronder bevindt zich keileem (boringen 2 en 3) of keizand met daaronder vrijwel zeker keileem (boring 1). In de boringen zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.
Conclusie: in de boringen is een es aangetroffen. De bodem onder deze es, waarin eventueel archeologische resten kunnen voorkomen, is in het plangebied zo diep verstoord dat archeologisch vervolgonderzoek niet zinvol is.
8. **aardering:** de archeologische verwachtingen voor beide perioden blijven ongewijzigd.
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

Plangebied 4 (Zandbulten, Sparrewei Zuid; figuur 99)

1. **Topografisch kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.790/585.530; **Omvang:** circa 0,12 ha; **Datum veldwerk:** 21-8-2002
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Zandbulten
3. **Grondgebruik:** grasland
4. **Archeologische verwachting:** S-B hoog; IJ-M laag.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt ten zuidwesten van Zandbulten, direct ten zuiden van de Sparrewei en ten westen van de Sânbultsterwei. Het ligt in het dekzandgebied en bestaat bodemkundig gezien uit lemig fijn zand (met keileem of potklei beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv en tenminste 0,2 m dik), die valt in de categorie veldpodzolgronden (Stiboka, 1981: code cHn23x, grondwatertrap VI).
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**
Methode: verkennend booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen 1 en 3 blijkt dat het aanwezige dekzand tot 0,8 m -Mv is verstoord (figuur 99). Boring 2 is 15 m ten zuiden van de Sparrewei gezet. Hier is onder een 0,65 m dikke bouwvoor (bruingrijs, matig humeus zand, mogelijk es?) een intacte podzolbodem aangetroffen. In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
Conclusie: de top van het dekzand en daarmee het niveau waarin archeologische resten kunnen voorkomen, is diep verstoord in het perceel waar het plangebied deel van uit maakt, met uitzondering van een smalle strook direct langs de Sparrewei. Hier is namelijk in het verleden grond opgebracht (es?), waardoor de oorspronkelijke top van het dekzand intact is gebleven. Archeologisch vervolgonderzoek wordt daarom niet zinvol geacht.
8. **Waardering:** de bovengenoemde archeologische verwachtingen blijven ongewijzigd.
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 100. Boorpuntenkaart plangebieden 6 en 7.

Plangebied 5 (Zandbulten, Sparrewei Noord; figuur 99)

1. **Topografisch kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 201.500/585.400; **Omvang:** circa 0,4 ha; **Datum veldwerk:** 21-8-2002
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Zandbulten
3. **Grondgebruik:** grasland
4. **Archeologische verwachting:** S-B hoog; IJ-M laag.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt ten zuidwesten van Zandbulten en direct ten noorden van de Sparrewei. Het ligt in het dekzandgebied en bestaat bodemkundig gezien uit lemig fijn zand (met keileem of potklei beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv en tenminste 0,2 m dik), die valt in de categorie veldpodzolgronden (Stiboka, 1981: code cHn23x, grondwatertrap VI).
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij ontgravingen zijn voorzien (uitbreiding jachthaven).
7. **Veldwerk:**
Methode: verkennend booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen 1 en 2 blijkt dat het dekzand is verstoord tot in de BC-horizont van de hier aanwezige podzolbodem (resp. 0,4 en 0,53 m -Mv; figuur 99).
Conclusie: de top van het dekzand en daarmee het niveau waarin archeologische resten kunnen voorkomen, is verstoord. Archeologisch vervolgonderzoek wordt daarom niet zinvol geacht.
8. **Waardering:** de bovengenoemde archeologische verwachtingen blijven ongewijzigd
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

Plangebied 6 (Westergeest, Oost; figuur 100)

1. **Topografisch kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.700/589.975; **Omvang:** circa 0,4 ha; **Datum veldwerk:** 12-9-2002.
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Westergeest
3. **Grondgebruik:** grasland
4. **Archeologische verwachting:** S-B middelhoog; IJ-M middelhoog.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt direct ten zuiden van de Nieuwe Zwemmer, direct ten noorden van de Prellewei en de dorpskern van Westergeest. Het ligt in het zeekeleigebied en bestaat bodemkundig gezien uit zavel die valt in de categorie kalkarme poldervaaggronden met pleistoceen zand beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv (Stiboka, 1981: code Mn56Cp, grondwatertrap V).
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**
Methode: verkennend booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit het booronderzoek blijkt dat onder een 0,3 m dikke bouwvoor een 0,33 m dikke, verstoorde, grijsbruine, matig zandige kleilaag ligt (zie figuur 100). Hieronder bevindt zich niet-verstoorde, pleistocene (bruin) zand.
Conclusie: de bodem in het plangebied is zo diep verstoord dat eventueel aanwezige archeologische niveaus niet meer intact zijn. Archeologisch vervolgonderzoek is daarom niet meer zinvol.
8. **Waardering:** de archeologische verwachtingen voor beide perioden blijven ongewijzigd.
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 101. Boorpuntenkaart plangebied 8.

Plangebied 7 (Westergeest, Jachthaven; figuur 100)

1. **Topografisch kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.350/589.850; **Omvang:** circa 2,2 ha; **Datum veldwerk:** 12-9-2002
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Westergeest; **Toponiem:** It Skipjagersgat
3. **Grondgebruik:** grasland en braakliggend
4. **Archeologische verwachting:** S-B hoog; IJ-M laag. In dit gebied bestaat de kans dat er een (pseudo)es aanwezig is. Dit kan duiden op middeleeuwse beakkering en bewoning. Ook kan de es eventueel aanwezige, oudere archeologische resten hebben overdekt.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied bevindt zich direct ten zuiden van de Nieuwe Zwemmer ter hoogte van de jachthaven en direct ten noordwesten van de dorpskern van Westergeest. Het ligt in het dekzandgebied en bestaat bodemkundig gezien uit lemig fijn zand die valt in de categorie hoge, zwarte enkeerdgronden (Stiboka, 1981: code zEZ23, grondwatertrap VI). Het plangebied maakt volgens de bodemkaart derhalve deel uit van een es.
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij ontgravingen (uitbreiding jachthaven) zijn voorzien.
7. **Veldwerk:**
Methode: verkennend booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen blijkt onder een 0,15 m dikke bouwvoor een 0,5 tot 0,7 m dikke laag verstoord, pleistoceen (bruingrijs) zand (waarschijnlijk dekzand; figuur 100) aanwezig is. Hieronder bevindt zich niet-verstoord keizandachtig materiaal (geel tot lichtgroengrijs, matig siltig zand). De op de bodemkaart en kaartbijlage 2A aangegeven es is in de boringen niet aangetroffen.
Conclusie: de bodem in het plangebied is zo diep verstoord dat eventueel aanwezige archeologische niveaus niet meer intact zijn. Archeologisch vervolgonderzoek is daarom niet meer zinvol.
8. **Waardering:** de bovengenoemde archeologische verwachtingen blijven ongewijzigd
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

Plangebied 8 (Sweagerbosk; figuur 101)

1. **Topografisch kaartblad:** 6D; **Coördinaten:** 199.300/584.550; **Omvang:** circa 2,5 ha; **Datum veldwerk:** 1-9-2002
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Sweagerbosk
3. **Grondgebruik:** gras- en akkerland
4. **Archeologische verwachting:** S-B hoog; IJ-M laag.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt aan de oostzijde van Sweagerbosk, direct ten oosten van de Heidewei en ten noorden van it Heideloantsje. Het ligt in het dekzandgebied en bestaat bodemkundig gezien uit lemig fijn zand (met keileem of potklei beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv en tenminste 0,2 m dik), die valt in de categorie veldpodzolgronden (Stiboka, 1981: code cHn23x, grondwatertrap VI).
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**
Methode: karterend booronderzoek en oppervlaktekartering

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 102. Boorpuntenkaart plangebied 9.

Resultaten: uit de boringen blijkt dat het dekzand in het kleine, westelijke perceel is verstoord tot in de C-horizont (circa 0,5 m -Mv; figuur 101). In het grote, oostelijke perceel is een podzolbodem aangetroffen die matig (tot in de B-horizont) tot ernstig (tot in de BC- of C-horizont) is verstoord. Alleen in boring 8 is een intacte podzolbodem aangetroffen. In de boringen zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Conclusie: de top van het dekzand en daarmee het niveau waarin archeologische resten kunnen voorkomen, is (vrijwel) geheel verstoord. Archeologisch vervolgonderzoek wordt daarom niet zinvol geacht.

8. **Waardering:** de bovengenoemde archeologische verwachtingen blijven ongewijzigd
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

Plangebied 9 (Kollumerzwaag, Foarwei; figuur 102)

1. **Topografisch kaartblad:** 6G; **Coördinaten:** 202.310/586.750; **Omvang:** circa 1,5 ha; **Datum veldwerk:** 4-2-2003
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Kollumerzwaag; **Toponiem:** Zwagerveen
3. **Grondgebruik:** grasland
4. **Archeologische verwachting:** S-B voor het grootste deel van het plangebied hoog; IJ-M laag. In dit gebied bestaat de kans dat er een (pseudo)es aanwezig is. Dit kan duiden op middeleeuwse beakkering en bewoning. Ook kan de es eventueel aanwezige, oudere archeologische resten hebben overdekt.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt aan de noordwestzijde van Veenklooster, direct ten noorden van de Foarwei, tussen de huisnummers 14 en 16. Het ligt in het dekzandgebied en bestaat bodemkundig gezien uit lemig fijn zand (met keileem of potklei beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv en tenminste 0,2 m dik), die valt in de categorie hoge, zwarte enkeerdgronden (Stiboka, 1981: code zEZ23x, grondwatertrap VI). Het plangebied maakt volgens de bodemkaart deel uit van een es.
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**

Method: verkennend booronderzoek; een oppervlaktekartering was in verband met sneeuwval niet mogelijk.

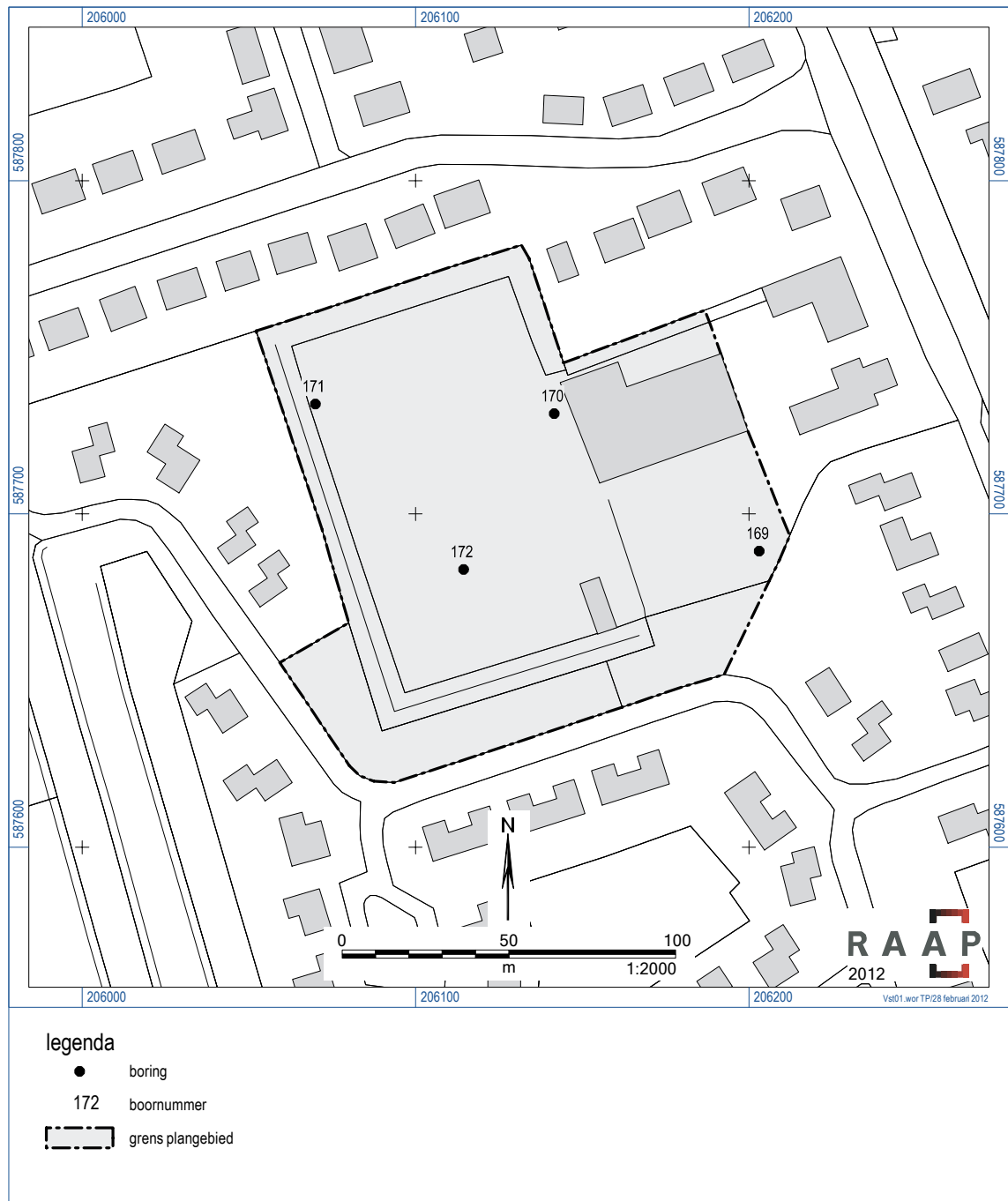
Resultaten: uit de boringen blijkt dat het dekzand tot in de BC- of C-horizont (minimaal 0,55 m -Mv) is verstoord (figuur 102). In boring 1 is onder een 0,4 m dikke bouwvoor een 0,4 m dikke laag donkerbruingrijs, matig humeus, matig siltig zand herkend. Deze laag maakt waarschijnlijk deel uit van een es. In de boringen zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Conclusie: de top van het dekzand en daarmee het niveau waarin archeologische resten kunnen voorkomen, is (vrijwel) geheel verstoord. De op de bodemkaart en kaartbijlage 2A in dit gebied aangegeven es is alleen in boring 1 aangetroffen. Archeologisch vervolgonderzoek wordt niet zinvol geacht.

8. **Waardering:** de bovengenoemde archeologische verwachtingen blijven ongewijzigd
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 103. Boorpuntenkaart plangebied 10.

Plangebied 10 (Kollum, Waterlelie; figuur 103)

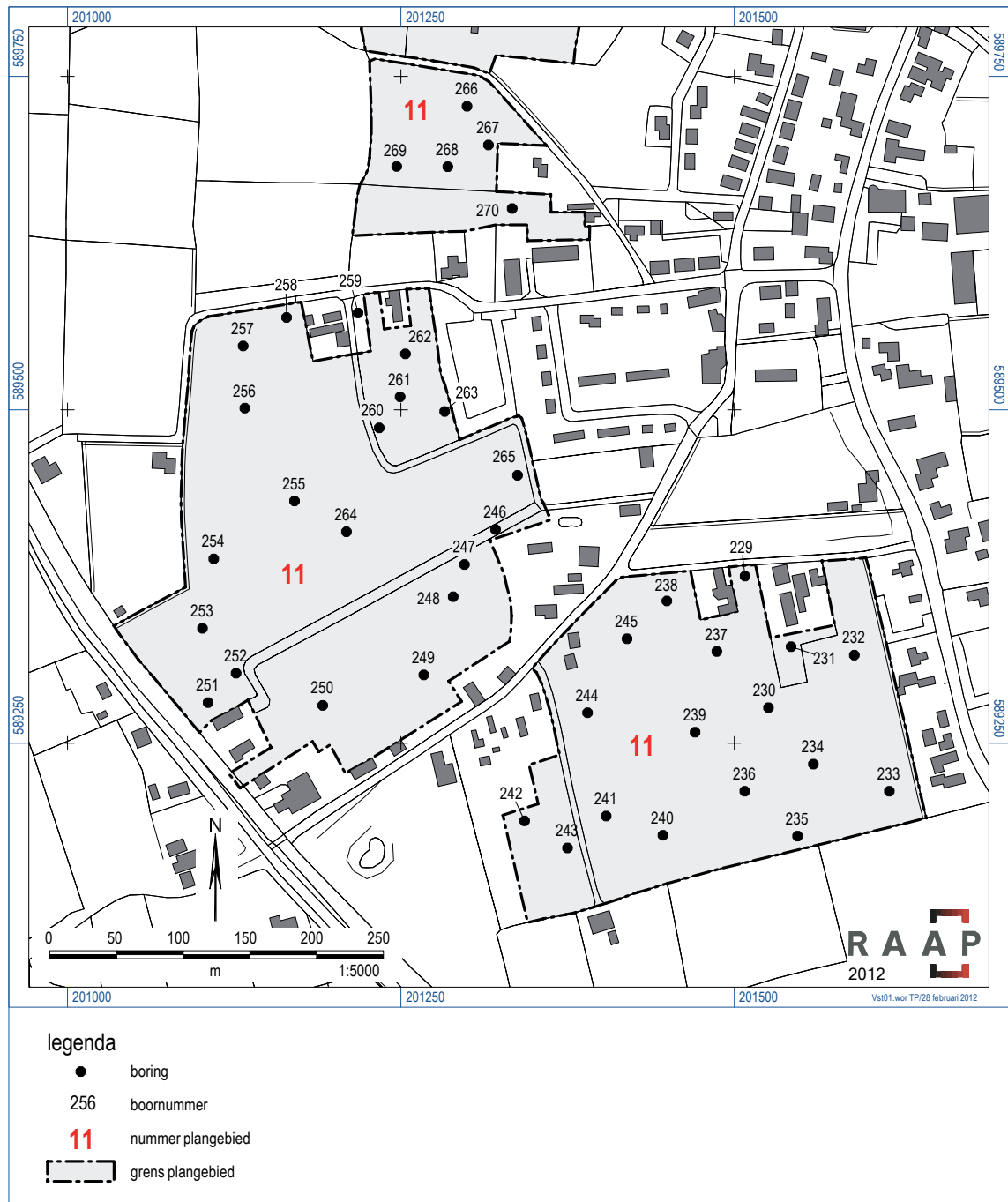
1. **Topografisch kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206.125/587.700; **Omvang:** circa 1,6 ha; **Datum veldwerk:** 14-3-2003
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Kollum
3. **Grondgebruik:** braakliggend terrein
4. **Archeologische verwachting:** voor de zuidelijke helft van het plangebied: S-B middelhoog; IJ-M laag. Voor de noordelijke helft is de archeologische verwachting onbepaald (bebouwing)
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt ten zuiden van de Bernhardlaan, ten noorden en oosten van de Waterlelie en ten westen van de Eyso de Wendtstraat. Het ligt in het zeekeleigebied, waarbij de zuidelijke helft bodemkundig gezien bestaat uit zavel die valt in de categorie kalkarme poldervaaggronden met pleistoceen zand en keileem of potklei (tenminste 0,2 m dik) beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv (Stiboka, 1981: code Mn52Cpx, grondwatertrap III). De noordelijke helft van het plangebied niet is gekarteerd (bebouwd)
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**
Methodes: verkennend booronderzoek en oppervlaktekartering
Resultaten: uit de boringen blijkt dat de bodem diep is verstoord (1,05 tot 1,25 m -Mv), meestal tot in het keizand of keileem (figuur 103). In de boringen zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.
Conclusie: het oorspronkelijk aanwezige dekzand, en daarmee het niveau waarin archeologische resten kunnen voorkomen, is (vrijwel) geheel verstoord. Archeologisch vervolgonderzoek wordt niet zinvol geacht.
8. **Waardering:** de archeologische verwachtingen voor beide perioden blijven ongewijzigd
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

Plangebied 11 (Westergeest, de Ikkers; figuur 104)

1. **Topografisch kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 201.300/589.400; **Omvang:** circa 13,5 ha; **Datum veldwerk:** 22-1-2002
2. **Gemeente:** Kollumerland c.a.; **Plaats:** Westergeest
3. **Grondgebruik:** grasland
4. **Archeologische verwachting:** S-B middelhoog tot hoog; IJ-M laag. In het gebied bevindt zich een (pseudo)es. Dit kan duiden op middeleeuwse beakkering en bewoning. De aanwezigheid van de laat-middeleeuwse kerk van Westergeest, die circa 140 m van het plangebied staat, ondersteunt dit. Ook kan de es eventueel aanwezige, oudere archeologische resten hebben overdekt.
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied, dat bestaat uit drie vrijwel direct aan elkaar grenzende delen, ligt direct ten westen en zuiden van de dorpskern van Westergeest (zie kaartbijlage 1). De dorpskern ligt op een pleistocene opduiking. Het plangebied bevindt zich daarom grotendeels in het dekzandgebied. Kenmerkend voor het plangebied is dat elk deel ervan is opgedeeld in markante, smalle, parallelle percelen. Deze percelen zijn slechts door een afrastering of een ondiepe greppel van elkaar gescheiden en dus niet door aarden wallen, bomen-

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 104. Boorpuntenkaart plangebied 11.

rijen en/of sloten, zoals gebruikelijk in de omgeving. Het plangebied bestaat bodemkundig gezien grotendeels uit lemig fijn zand dat valt in de categorie hoge, zwarte enkeerdgronden (Stiboka, 1981: code zEZ23, grondwatertrap VI). Dit betekent volgens de bodemkaart dat hier een es ligt. Het uiterste zuidzuidwesten van het plangebied bestaat uit zavel die valt in de categorie kalkarme poldervaaggronden met pleistoceen zand beginnend tussen 0,4 en 1,2 m -Mv en met een 0,15 tot 0,4 m dikke laag moerig materiaal beginnend tussen 0,4 en 0,8 m -Mv (code Mn56Cwp, grondwatertrap III). In het westelijke deel van het plangebied bevindt zich lemig fijn zand dat valt in de categorie beekeerdgronden (code pZg23x, grondwatertrap V*).

6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente (en op advies van de ROB - tegenwoordig de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan. Onderzocht is of bij eventuele grondwerkzaamheden tot 0,5 m -Mv archeologische waarden in het plangebied worden bedreigd.

7. **Veldwerk:**

Methoden: verkennend booronderzoek en inspectie van molshopen

Resultaten: tijdens het veldonderzoek zijn 42 gutsboringen gezet (figuur 104). De toplaag bestaat uit een 0,33 tot 1,05 m dikke laag in het algemeen bruingrijs, zwak tot matig humeus zand waarin houtskool en puin voorkomt. In deze laag is meestal geen (recente) bouwvoor herkend. In boring 34 is in deze laag een fragment laat-middeleeuws aardewerk (kogelpot, niet verzameld) aangetroffen. In de boringen 2, 3, 5, 8, 12, 14, 25, 30, 36, 37 en 39 bevindt zich hieronder een 0,05 tot 0,35 m dikke, grijsbruine tot donkergrijsbruine, matig tot sterk humeuze zandlaag waarin regelmatig houtskool en puin is aangetroffen. Beide lagen maken deel uit van een es, die mogelijk al in de Late Middeleeuwen is ontstaan met een mogelijke voortzetting in de vroege Nieuwe tijd. Onder de es bevindt zich vrijwel altijd direct de pleistocene ondergrond, die in de hogere delen van het plangebied bestaat uit dekzand (op keizand en keileem). In de lagere delen ontbreekt het dekzand meestal en is direct keizand en keileem aangetroffen. Vrijwel alle boringen zijn gezet tot in het keizand of de keileem. In de boringen 1, 4, 8 en 10 is in het dekzand een restant van een podzolbodem aangetroffen. Ter hoogte van deze boringen is de top van de podzolbodem verstoord vóór of tijdens de aanvang van de esvorming (verploeging). In de boringen 5, 6 en 13 is een lichte podzolering herkend.

In de boringen 6, 19 en 29 bevindt zich tussen de toplaag (es) en de pleistocene ondergrond een 0,07 tot 0,15 m dikke, lichtgrijze tot bruingrijze, zwak tot matig zandige kleilaag, soms met zandlaagjes. In de boringen 5, 19 en 30 komen in de basis van de es kleibrokjes of kleilaagjes voor. Kennelijk hebben vóór en mogelijk ook nog tijdens de esvorming zee-inbraken plaatsgevonden, waarbij ook klei is afgezet in het gebied waar de es is ontstaan. In de boringen 16 en 17 is tussen de toplaag (es) en de pleistocene ondergrond een circa 0,13 m dikke, donkerbruinzwarte, matig tot sterk zandige veenlaag aangetroffen. In boring 6 ligt tussen de kleilaag en het dekzand met een lichte podzolering een 0,1 m dikke laag moerig zand (donkergrijszwart, sterk humeus). Waarschijnlijk is ter hoogte van deze boringen een laagje restveen bewaard gebleven, terwijl het veen in het overige deel van het plangebied is verspoeld en/of opgenomen in de toplaag (es).

Alleen in de toplaag (es) zijn archeologische indicatoren (houtskool en puin) waargenomen. De puinbrokjes dateren uit de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd. Tijdens de oppervlaktekartering in het plangebied is een fragment van een maalsteen van tefriet gevonden die gedateerd kan worden in de periode Late Bronstijd t/m Late Middeleeuwen.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

Figuur 105. Boorpuntenkaart plangebied 14.

Conclusie: uit de aanwezigheid van de es blijkt dat in het plangebied beakkering en in of in de directe nabijheid van het plangebied bewoning in de Late Middeleeuwen en/of vroege Nieuwe tijd heeft plaatsgevonden. De nabijgelegen, laat-middeleeuwse kerk van Westergeest ondersteunt dit. Onder de es kunnen diepere grondsporen (zoals paalgaten, greppels en afvalkuilen) uit de late Middeleeuwen voorkomen. In het grootste deel van het plangebied ligt dekzand onder de es. Meestal is de top van het dekzand of zelfs de gehele dekzandlaag verstoord. Alleen in het uiterste zuiden van het plangebied, ter hoogte van de boringen 233, 234 en 241, is top van het dekzand intact. Mogelijk aanwezige archeologische resten die ouder zijn dan de Late Middeleeuwen (periode Steentijd t/m Vroege Middeleeuwen) zullen daarom in het grootste deel van het plangebied grotendeels of zelfs volledig zijn verstoord. Alleen in het uiterste zuiden kunnen ze intact zijn.

8. **Waardering:** de archeologische verwachtingen voor beide perioden blijven ongewijzigd
9. **Advies:** In het grootste deel van het plangebied is een verstoringsdiepte van maximaal 0,5 m uit archeologisch oogpunt geen bezwaar. Daarom is geen archeologisch (vervolg)onderzoek noodzakelijk bij normaal agrarisch grondgebruik. Bij geplande bodemingrepen die dieper reiken dan 0,5 m -Mv wordt geadviseerd om een karterend booronderzoek uit te laten voeren, eventueel aangevuld met een proefsleuvenonderzoek. Geadviseerd wordt de percelen niet samen te voegen, omdat daardoor het cultuurhistorisch belang van de esstructuur (met de markante parcelering in smalle stroken) verloren zou gaan.

Plangebied 14 (Kollum, Molenhoek 31a; figuur 105)

1. **Topografisch kaartblad:** 6E; **Coördinaten:** 206250/588410; **Omvang:** circa 0,12 ha; **Datum veldwerk:** 14-7-2003
2. **Gemeente:** Kollumerland; **Plaats:** Kollum
3. **Grondgebruik:** bebouwd en erf
4. **Archeologische verwachting:** onbepaald (bebouwing)
5. **Beschrijving plangebied:** het plangebied ligt aan de oostkant van Kollum aan de Molenhoek 31a, direct ten oosten van de Oliemolensingel (zie kaartbijlage 1). Het plangebied ligt in het zeekeleigebied. Volgens de bodemkaart is het plangebied niet gekarteerd (Stiboka, 1981: bebouwd).
6. **Motivatie veldwerk:** het onderzoek is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in verband met het bestemmingsplan, waarbij nieuwbouw is voorzien.
7. **Veldwerk:**
Methoden: verkennend/karterend booronderzoek en oppervlaktekartering (figuur 105).
Resultaten: uit het booronderzoek blijkt dat de bodem is verstoord tot in het keizand.
Conclusie: het niveau waarin eventueel archeologische resten kunnen voorkomen, is volledig verstoord.
8. **Waardering:** het plangebied heeft geen archeologische waarde.
9. **Advies:** in het plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Planontwikkeling kan hier zonder archeologische bezwaren plaatsvinden.

RAAP-RAPPORT 983

Archeologische verwachtings- en onderzoeksadvieskaart van de gemeente Kollumerland en Nieuw Kruisland
Deel 2: bijlagen 3 en 4

